ALEXANDRU V. ALEXANDRU

Ultima întâlnire

ALEXANDRU V. ALEXANDRU

Ultima întâlnire

Pentru toți cei care s-au întors acasă şi
pentru cei care nu s-au mai întors niciodată.

Autorul

1

„Să ai grijă, Anghele, de Ţicu, să nu vă despărţiţi niciodată; el nu s-a depărtat până acum de prispa casei. E doar un copil neştiutor. Ce ştie el ce-i acela război? De abia l-a încorporat şi l-au şi trimis pe front”.

„Voi avea, mamă! Voi avea! Dar unde e Ţicu acum? De cine să mai am grijă? Nu mai e nimeni în jur…”.

Soldatul Anghel Broşteanu se ridică de la pământ cu gura plină de ţărână şi sânge. Suflul exploziei îl aruncase peste un şanţ, în nişte boscheţi de arini. În jurul său e acum linişte. Doar undeva departe se aud împuşcături răzleţe. Pe lângă el sunt doar cadavre sfârtecate şi câţiva câini care ling cheagurile de sânge de pe trupurile ciuntite. Un stol de ciori se apropie şi se depărtează, şi iar se apropie, înfigându-şi ciocurile lungi, în sângele închegat.

Carnea de om se amestecă cu ţărâna ca într-un abator al iadului. Mâini sfărâmate, picioare strivite şi capete făcute ţăndări sunt aruncate printre smocurile de iarbă şi tufişurile pârjolite de foc şi de fum. La vreo cincizeci de metri mai încolo, un pârâiaş susurând printre pietre târăşte la vale câte o mână sau câte un picior. De tufişurile de pe lângă mal sunt agăţate intestinele celor sfârtecaţi şi bucăţi de haine, cu care apa se luptă să le târască.

Anghel Broşteanu îşi spălă gura de sânge şi de ţărână, aşezându-se pe malul pârâului. Se uită în jur şi se cutremură. „Unde eşti tu, Ţicule? Mă auzi, mă? Unde eşti, măi, frate-meu? A mai scăpat oare cineva dintr-ai noştri? Cumplită explozie, până şi puştile sunt sfărâmate! Cum oi fi scăpat, oare? Unde or fi ceilalţi? Doar nu au murit toţi? Dar Ţicu, frate-meu?”

Se ridică şi începu să controleze cadavrele rând pe rând. Unele se mai păstrau întregi, altele erau sfârtecate şi amestecate, în unele locuri erau mai multe capete la un loc, de parcă cineva le aşezase într-adins. Lângă o moviliţă de pământ săpat

proaspăt, descoperi picioarele lui Țicu. „Sunt ale lui, suspină soldatul Anghel Broşteanu, le cunosc după ciorapii făcuți de mama, sunt la fel ca ai mei”. Începu să plângă. „Cum să am grijă de el, mamă? Ce puteam face eu împotriva acestui iad? Aici e putere diavolească, mamă, numai ea dictează aici. Dumnezeu nu poate fi în stare de aşa ceva”.

Anghel Broşteanu căută mult printre resturile acelea sângerânde, până ce descoperi şi capul lui Țicu. Se aşeză lângă el şi începu să țipe: „Doamne, unde eşti, Tu, să vezi de ce suntem în stare noi, oamenii? De ce toată viața lor unii visează doar glorie şi imperii? Pe cine să desfid pentru toate aceste orori? Doamne, cum poți răbda asemenea fapte? Cu ce ți-am greşit? încotro să mă îndrept acum? Şi ce să fac cu oasele acestea ale fratelui meu? Să le îngrop în pustiul acesta străin? Iar tu, mamă, nu vei muri şi tu când vei afla ce s-a ales din trupul fiului tău? De ce l-ai mai alăptat şi ținut în brațe? De ce nu l-ai lăsat să moară când era mic? Şi pe mine, de ce nu m-ai sugrumat la naştere, ştiind ce vremuri apocaliptice trăim? Toți anii cât am trăit m-am zbătut pentru o coajă de pâine. Merită oare să trăieşti doar pentru atât? De ce atâtea lacrimi în viață? De ce atâtea grozăvii şi orori? Unde eşti, Doamne, să-i priveşti pe cei cărora le-ai dat chipul şi asemănarea ta? Ii vezi, Tu, Doamne, cum arată? Cu ce ți-au greşit oamenii aceştia de i-ai lăsat să moară? Să fie oare viața lăsată ca un chin pentru a se alege cei virtuoşi de cei slabi? Şi dacă păcătuim prin însăşi faptul că trăim, pentru ce ne mai naştem şi nu rămânem în acea formă nezămislită? Viața noastră, a muritorilor de rând, să nu aibă şi ea o dreptate a ei? Dar unde e această dreptate? Şi cine o împarte? Şi cum o împarte?”

§

Soldatul Anghel Broşteanu împături într-o foaie de cort ceea ce mai găsise din trupul fratelui său şi o apucă în direcția frontului. Se auzeau împuşcături răzlețe. Merse câțiva kilometri printre tranşee şi cadavre până la o pădurice. Acolo se opri.

„Să înnoptez aici? Să merg mai departe? se întrebă el. Încotro să mă îndrept? Dacă patrulele ruseşti pun mâna pe mine? Mai bine mort decât prizonier! Nu ştiu eu ce-mi spunea bunicul din prizonieratul lui din primul război din Rusia, unde se hrănise luni în şir cu oase fierte culese de pe câmpuri? Cum voi putea îndura aşa ceva? Cum aş putea mânca oasele albite ale pustei ruseşti? Să cer sprijin vreunui țăran de prin împrejurimi? Cum să mă ajute aceşti oameni ştiind că am tras cu puşca într-ai lor? Cumplită soartă au, Doamne, unele din ființele ce ai creat numindu-le oameni!”

În jur e întuneric, doar licuricii pădurii brăzdează din când în când văzduhul. Anghel Broşteanu lăsă jos legătura de pe umăr. În dreapta sa, la nici zece metri, de lângă un copac cineva îi strigă în ruseşte: „Stoi! Predaite!”

Trei soldați ruşi îi puseră la repezeală țevile puştilor în coaste. Îi luară arma, pe care acesta o mai purta doar ca obiect de inventar, nemaiavând muniție pentru ea. De legătura pe care o ducea cu el nu se atinseră. O porniră prin pădure; el înainte, iar ruşii în urma lui.

„Doamne, sunt doi ani de când am plecat de acasă. Nu mai ştiu nimic de ai mei. Iată-mă acum şi prizonier în mâna ruşilor, ăştia n-au milă şi nici suflet”.

Soldații din escortă duc pe rând o sticlă la gură şi înjură în limba lor. Când Anghel Broşteanu nu ştie încotro s-o ia, este împins din spate cu armele în direcția indicată de ei. Din discuțiile acestora înțelese că în jurul pădurii sunt cordoane de ale lor care țin sub pază sute de prizonieri dezarmați, pregătiți pentru a lua drumul lagărelor. Ajunşi la un pichet, soldații ruşi îl închiseră pe prizonier într-o încăpere, iar ei se aşezară pe iarbă în fața uşii. Terminară sticla pe care o duseseră la gură rând pe rând, tot drumul şi începură din nou să înjure. Sparseră cu baionetele şi paturile puştilor uşa de la camera alăturată celei în care se găsea Anghel Broşteanu şi intrară înăuntru. Anghel înțelese că alături e camera de gardă a pichetului, iar cel ce o avea în primire lipsea. Mai înțelese că soldații ruşi găsiseră acolo sticle pline cu votcă, din care beau cu lăcomie. Înjurau războiul. Alteori

cântau şi spărgeau sticle. Uitaseră de el. Bătu cu putere în uşă, apoi în perete. „Măcar o țigară să-mi dea cineva”, se rugă el.

Nu-i răspunse nimeni. „Voi încerca să fug, gândi Anghel Broşteanu, e singura mea şansă de a supraviețui. Chiar dacă ruşii nu mă vor omorî prin împuşcare, mă vor ucide prin înfometare. Ei n-au mâncare nici pentru trupele lor, dar să-i mai hrănească şi pe prizonieri. În toată Rusia e sărăcie cruntă. Nici garduri n-au pe lângă cocioabele lor”.

Din încăperea alăturată se auzeau strigăte şi cântece. Ruşii jucau şi chefuiau îndrăcit, ațâțați de tăria vodcii pe care o lăsau să curgă pe gât ca însetații. Din camera obscură în care se găsea, Broşteanu nu zărea nimic, nici înăuntru şi nici în afară. Începu să pipăie pereții de jur împrejur. Într-un colț dădu de o sobă de cărămidă. „Da, îşi zise el, asta ar putea fi salvarea mea, sobele astea oarbe în care se ard coceni de porumb şi paie, au coşurile largi. Pe acolo voi încerca să ies”. Soba din încăpere, fiind veche şi neîntreținută, se lăsă repede demontată bucată cu bucată până în dreptul gurii care făcea legătura cu tinda. Se strecură dincolo, într-un fel de săliță, unde se afla o vatră pe care nu se mai aprinsese demult focul. În acelaşi coridor, Anghel Broşteanu descoperi prin întuneric un rastel vechi. Îl trase pe vatra părăginită. Ascultă câteva secunde larma din corpul de gardă. Îşi trase după el legătura în care ținea oasele lui Țicu şi se cațără pe rastelul de arme, strecurându-se pe coşul de deasupra barăcii. Sări în spatele acesteia şi o luă la fugă. În jur nu se auzea nicio şoaptă; doar în urmă țipetele ruşilor, însoțite de bufnituri, spărgeau liniştea nopții.

Anghel Broşteanu alergă o vreme. Simte cum îi bate inima. Puse într-un târziu legătura jos. Trase cu putere aer în piept. „Încotro s-o luăm acum, Țicule?”, se adresă el în şoaptă osemintelor fratelui său pe care le țâra după el prin sălbăticia sovietică. Plecă din nou în fugă. „Trebuie să alerg! Să fiu cât mai departe de ei, până nu vor da alarma. Trebuie neapărat să ajung la vreo gară. E singura cale de ieşire. Spre front, în nici un caz nu pot să mă mai îndrept, aş cădea din nou în mâinile lor. Ăştia sunt peste tot. Mă voi îndrepta spre țară; va fi greu până la Nistru, de acolo cunosc drumul, iar oamenii fiind de-ai noştri mă vor ajuta. Va fi

greu, dar nu imposibil. Voi veni acasă, mamă! Şi îți voi aduce şi pe Țicu, e trup din trupul tău şi carne din carnea ta. Îi vom găsi loc de odihnă printre ai noştri", mai zise soldatul Anghel Broşteanu, pornind-o din nou la drum.

§

Trebuie să ajung! Doar acasă îmi voi găsi linişteа! Chiar de mă vor condamna şi mă vor împuşca, voi muri pe pământul meu şi acolo voi găsi şi un mormânt pentru oasele lui Țicu" se trezi zicând soldatul Anghel Broşteanu, mai mult târându-se decât mergând. E epuizat după multă vreme de alergat, de târât şi de mers în genunchi. Într-una din nopți ajunse la o cale ferată. Din traversă în traversă străbătu mulți kilometri, până la o gară aflată în mijlocul unei câmpii uscate. Trec în goană trenuri. Spre front trec vagoane încărcate cu trupe şi piese de artilerie acoperite cu prelate. Dinspre linia frontului vin trenuri cu răniți, cu maşini sfărâmate. E o noapte oarbă. Doar huruitul vagoanelor, care trec ca la paradă, sparge monotonia nopții de pustă rusească. Anghel Broşteanu nu mai are noțiunea timpului, ar vrea, totuşi, ca noaptea să nu se termine curând. Stă ascuns lângă un dâmb de pământ, în speranța că vreunul din trenuri va opri sau îşi va încetini mersul. Stă la pândă cu urechea ațintită la tot ce mişcă în jur. Din când în când, câte o pasăre de noapte fâlfâie din aripi pe deasupra lui. Lângă el, legătura din care se scurge încă sângele ca un must dintr-un fruct zdrobit. În depărtare se aude un zgomot de tren. Anghel Broşteanu se ridică. Îşi puse legătura pe umăr. „Poate de data asta să am noroc, îşi zise el. Prea se grăbeşte ziua să ia locul nopții".

Trenul îşi încetini mersul. Vagoanele se izbiră cu putere unul de altul. Anghel Broşteanu se agăță de un vagon acoperit cu prelată şi sări pe scara acestuia. Trecu peste oblon şi se vârî sub prelată. Se închină şi se rugă cu voce tare:

- Doamne, ajută-mă să ajung în țară şi dacă legea dreptății noastre româneşti mă va condamna la moarte pentru fuga de pe

front, mă voi mulțumi cel puțin cu un mormânt în cimitirul satului meu, decât hărtănit de corbi şi câini pe bărăganurile ruseşti. La urma urmei, ce vină am eu? Voi fi dat desigur mort, sau dispărut, şi în cazul acesta va trebui să umblu pribeag, fiindcă acasă nu voi putea merge. Sau poate că cineva de pe la centrul militar mă va înțelege şi nu va mai fi nevoie să umblu ca un proscris de colo până colo. Dar cine ştie?”…

Se lumina de ziua când adormi. Răcoarea dimineții îl făcu să strângă pe lângă el prelata ce acoperea un tanc cu zvastică pe capote.

§

O zi şi o noapte trenul alergă tăind în două păduri, sate şi câmpii întinse. O febră cumplită puse stăpânire pe trupul lui Anghel Broşteanu, făcându-l să dârdâie ca în plină iarnă. Îl dor genunchii şi îi tremură tot corpul. Îl ard plămânii şi îl dor toate oasele. Picioarele umflate şi roase de bocanci, le mişcă greu. Ce sete cumplită îl arde. Îşi simte gura uscată.

Departe de o gară, ce se ghicea la adăpostul unor arbori înalți, trenul opri pe o linie moartă. Anghel Broşteanu îşi pipăi legătura de alături şi dădu la o parte prelata la adăpostul căreia călătorise. Se târî până la capătul vagonului; încăleca oblonul, apoi coborî scările. Pământul e încins de căldura soarelui. Anghel Broşteanu se mişcă greu. Se apropie de gară. Aude glasuri de oameni. În dreptul stației se văd şi vagoane de clasă,

„Sunt aproape de mal, de aici până acasă mai e un pas. Trebuie să fac rost de o valiză sau de vreo ladă. Şi ceva de îmbrăcat îmi trebuie, nu pot călători printre oameni în halul în care sunt”, îşi zise Anghel Broşteanu, privindu-şi ținuta ferfenițită şi murdară. „Voi face eu rost de ceva, voi munci pe aici pe undeva, pe la basarabeni, sunt de-ai noştri, vorbim acelaşi grai, nu se poate să nu mă ajute careva. Ar fi mare păcat ca nici ai mei să nu mă ajute” mai zise Anghel Broşteanu ocolind pe departe gara.

Sângele din osemintele lui Țicu trecuse prin foaia de cort. Pe o parte legătura e plină de sânge închegat amestecat cu praful locurilor de pe unde o aşezase în clipele de odihnă.

„Dacă Dumnezeu mă va ajuta, mâine poimâine voi fi la Iaşi", zise Anghel Broşteanu depărtându-se de gară, în direcția unui sat ce se zărea în apropiere.

„Nici n-ai zice că nu vine iarna", gândi el, frecându-şi ochii cu mâneca de la cămaşă. Praful adus de vânt este aidoma unui nor: des, înecăcios şi greu de respirat pe o căldură insuportabilă. Ca orice fugar, hăituit de oameni şi lege, Anghel Broşteanu îşi ține drumul înainte. Încotro îl duc paşii, nici el nu ştie, speră ca de undeva să-i apară în cale un binevoitor, un om de suflet, care să-l ajute, să-i dea speranță şi să-l primească în curtea şi în casa lui.

Gândurile îl duc spre casa lui, spre mama şi frații săi. Îi este dor de bunicul său bătrân, dar rămas în picioare ca un arbore pe care vremea n-a reuşit încă să-l doboare. Câte lucruri nu aflase el de la bătrânul acela ce lucra fără istov de dimineața până seara. Secera grâul la jumătatea lui iulie, cu secera sa ascuțită la fierăria satului, trăgea cu coasa la fân şi îngrijea singur de vite, de nepoți, de câinii din curte şi de oi.

Nu era niciodată bolnav. Nu se plângea de nimic. Doar câte odată, parcă sătul de toți şi de toate, îşi aprindea luleaua, se uita spre cer şi ofta.

Îl auzea ca de undeva, de departe, zicând ca pentru sine: „Doamne, ce de vreme s-a mai dus! Am trăit să văd multe, să lupt în război, să-mi dau copiii pe la casele lor. Ar cam fi timpul să-ți arunci mila Ta şi peste mine, şi să mă iei la Tine, Doamne".

Lăsa apoi capul în pământ când cineva se uita spre el, ruşinat de cele spuse.

„Dar mama? Ce-o făcea ea acum?", se întrebă Anghel Broşteanu ştergându-şi sudoarea de pe frunte. Se opri pentru câteva clipe. „N-am timp să mă odihnesc. Nu acum", îşi zise el pornind mai departe la drum.

În văzduh se aud avioanele trecând. Se văd dârele de fum lăsate pe cer ca nişte şerpi uriaşi. „Or fi de-ai noştri, ori de-ai

lor?”, se întrebă el, gândindu-se la cei ce brăzdau cerul în avioanele lor militare.

2

Un şuier prelung de locomotivă făcu ca cele câteva ciori ce-şi căutau hrana de-a lungul căii ferate, să se înalţe în văzduhul încins ca un cazan de smoală. Ultimele strângeri de mână, între cei ce se duc şi cei ce rămân au loc la repezeală. Deşi e vreme de război, în această zi de început de iulie, trenurile n-au mai aşteptat căderea nopţii, circulând toată ziua ca în vremurile bune. În această după amiază de vară, cu soare dogoritor şi muzică militară, din staţia Iaşi se dădu liber primului tren cu destinaţia Bucureşti.

La una dintre ferestrele primului vagon, o tânără femeie salută respectuos pe o bătrână rămasă pe peron.

- Rămâi cu bine, mătuşă!
- Să-mi scrii, Ela! Să-mi scrii imediat ce ajungi!
- Am să-ţi scriu, mătuşă…
- Să ai grijă de tine, Ela!

Cu o batistă albă, care flutură în vânt, tânăra femeie de la geamul vagonului, răspunde la ultimul semn de despărţire al bătrânei. Îşi ridică pălăria de pai de pe frunte şi îşi scoase din geantă un cochet evantai. Căldura toridă a verii face ca aerul să devină greu respirabil. Îmbrăcată într-un costum alb, cu părul lăsat în valuri aurii peste umeri, tânăra femeie stă rezemată de fereastra vagonului privind tăcută în zare.

Câţiva soldaţi, aşezaţi pe nişte cufere masive din lemn, privesc la ea ca la un înger coborât de undeva dintr-o lume serafică. Corpul împlinit, cu forme rotunde şi gingaşe, trezeşte printre cei obişnuiţi de câţiva ani doar cu cazarma, tulburări nedesluşite. O gură mică, cu buze moi şi subţiri zâmbeşte din când în când mângâierilor trimise de soarele amiezii. Părul bogat de culoarea aurului pur, îi cade mătăsos peste umerii goi arşi de soare. Sub bluza albă şi larg decoltată, sânii îi tresaltă ca două păsărele

speriate. Evită privirile lacome ale celor din jur şi răspunde vag întrebărilor ce o năpădesc. Nu îi displac conversațiile, dar în tot compartimentul e singura femeie printre atâția bărbați. Oftează, amintindu-şi că trenul urmează să facă mai bine de douăzeci de ore până la Bucureşti.

Căldura toridă a zilelor de vară e un adevărat infern pentru cei ce călătoresc cu trenul. Pe bănci sunt aşezate câte două, trei persoane peste numărul locurilor, iar coridoarele sunt şi ele ticsite de oameni şi bagaje. În gări au loc numeroase manevre de vagoane ce duc la mari întârzieri. Trenurile sunt toate mixte.

Aşezat pe una din banchete, un bătrânel cu tâmplele albe, povesteşte unui grup de militari întâmplări din primul război mondial. Tânăra femeie ascultă şi ea la bătrân, mai pierzând din emoțiile ce o cuprinseseră la început.

Un tânăr, cu o valiză mare de lemn negeluit, abia urcat, se postă lângă grupul de militari cerând voie bătrânului să-şi aşeze bagajul în plasa de deasupra. După încuviințarea acestuia, unul dintre militari se oferi să-l ajute. Tânăra femeie se strânse mai aproape de fereastră. Îl invită din priviri să ia loc lângă ea. Obosit, acesta se aşeză.

- Mulțumesc mult, domnişoară, am căutat în tot trenul un loc. Mergeți departe? întrebă el.

- La Bucureşti, răspunse aceasta îmbujorându-se la față. Dumneavoastră?

- Tot la Bucureşti.

Cei doi mai schimbară câteva cuvinte, apoi tăcură. Se privesc din când în când pe furiş. De câteva minute bătrânul tace. Militarii tac şi ei. Tânărul în civil o mai întrebă ceva pe femeia de lângă el, după care trecu la fereastră sorbind aerul rece care pătrundea vijelios prin geamul deschis. Timpul se scurge încet. Bolidul de oțel îşi face cu greu loc printre garniturile ce ocupă liniile din stații. Bătrânelul îşi controlează des ceasornicul de buzunar, de parcă s-ar lupta cu timpul. Când trenul opreşte, se întrerupe din povestit uitându-se atent pe fereastră, urmărind persoanele pline. Cu privirea ageră scormoneşte prin forfota gărilor. Tace un timp, apoi îşi reia povestea şi iar tace, rămânând

dus pe gânduri.

- Spune mai departe, moşule, îl îndemnă un militar, cauți pe cineva? Am observat că de la Iaşi şi până aici ai tot căutat cu privirea prin gări.

- Nu taică… nu caut pe nimeni. N-am mai călătorit însă de multă vreme cu trenul pe timpul zilei ci numai noaptea. Blestematul acesta de război ne face să stăm ziua ascunşi ca şoarecii prin galerii. Blestemați fie cei ce l-au ațâțat!

- Ei, moşule, vor trece şi astea. Vremurile sunt tot ca oamenii, vin şi se duc.

- Sigur, tinere, sigur, vor trece aşa cum au mai trecut şi altele, dar rănile nu trec, rămân.

Când trenul îşi încetini mersul, bătrânul se ridică în picioare scoțându-şi capul pe fereastră. În depărtare se văd turlele unei biserici care parcă împung cerul cu crucile strălucitoare din vârfuri. Trenul urcă şi coboară împânzind văile şi dealurile cu aburi şi scrâşnete de roți. Se aude arar zgomotul tampoanelor la opririle bruşte. Încet, încet, în vagon se aşterne întunericul nopții, ca o pâclă neagră şi deasă. Tânăra femeie încearcă să doarmă, dar gândurile care o năpădesc nu-i dau pace. Se gândeşte la trecut. Zâmbeşte amar aducerilor aminte. Oftează câteodată şi deschide ochii; întunericul nopții o face să-i închidă iarăşi. Tânărul de lângă ea pare că doarme liniştit. „De nu m-ar trăda valiza, îşi zise el prefăcându-se că doarme. Am împachetat bine eu, ceea ce am mai putut strânge din trupul lui Țicu. Nu cred că sângele va mai trece prin pământul cu care am umplut valiza, era deja închegat când le-am aşezat în ea. Bietele oase, ce soartă au! Ce va zice mama când va afla? Va avea putere să reziste? Dar bunicul? El plângea şi când ne vedea că ne julim la vreun deget prin pietrele drumului. Crunt ați fost lovite voi, biete făpturi!”

„Doamne, cum aş mai vrea să dorm şi eu, oftă tânăra femeie. Oare mătuşa o fi ajuns bine acasă? Cât am mai rugat-o să nu mă conducă la gară, e aşa de slăbită şi de bolnavă… N-a vrut cu nici-un chip. Şi ce mă mai implora „Să-mi scrii, Ela! Să-mi scrii, să ştiu de tine!” Vai şi ce mai plângea, parcă era un copil.

Măcar de aş ajunge mai repede, dar trenul acesta merge așa de încet şi timpul trece aşa de greu! Lucru ciudat că nici nu pot dormi”. Deschise ochii, dar întunericul din compartiment o sili să-i închidă repede. În cele din urmă adormi în legănatul vagonului, care când şi când lovea cu putere în tampoanele celorlalte.

Zorile zilei o găsiră pe tânăra femeie mai proaspătă şi mai odihnită. Razele blânde ale soarelui îi mângâie fața prin geamul ferestrei. Se trezi zâmbind ca un copil în leagăn. „O mai fi oare mult până la Bucureşti?” se întrebă ea.

Doamne, pustia sovietică pe care a trebuit s-o străbat în lungul ei! Sărmanul Țicu, ce soartă a avut! Ce flăcău mândru era şi ce a rămas din el! Ajută-mă, Doamne, să-i găsesc loc pentru mormânt într-un cimitir creştinesc, să nu fiu nevoit să-l îngrop oriunde. Aş vrea să-l duc în cimitirul nostru din sat, să fie lângă tata şi lângă bunica şi lângă toți ai noştri care s-au dus. Măcar atâta, Doamne, oferă-i fratelui meu; un loc lângă ai noştri” Dar cum voi putea ajunge în sat? îi voi telefona de la Bucureşti preotului Cornel, el va decide ce putem face cu osemintele acestea ale lui Țicu, le-am plimbat destul, e timpul să-şi găsească şi ele odihna pe undeva. Până diseară sper să ajung la Bucureşti, până şi foamea a pus stăpânire pe mine, acolo voi face eu rost de ceva bani, am destule cunoştințe, care sper că nu m-au uitat”.

§

Anghel Broşteanu îşi priveşte cu insistență valiza şi se gândeşte: „Acasă nu pot merge, în mod sigur am fost anunțat ca mort, dispărut sau dezertor. În atare situație, ce voi face? Nu voi putea merge la nesfârşit cu o valiză în spinare. Singura şansă ar fi să găsesc înțelegere la părintele Cornel, dar pentru asta trebuie să fac un drum şi la Feteşti, la el. Şi dacă nu îl găsesc? Ar mai fi o soluție, să-i telefonez. Sigur, aşa voi face. Când era la noi în sat ne ajuta cu multe. Avea suflet bun preotul Cornel. Nici bani nu prea mai am, poate mă ajută şi cu ceva bani. La început credeam că sunt în stare să car trupul lui Țicu până la capătul

lumii. Acum, după atâta drum şi zbucium mi-a cam pierit entuziasmul. Parcă aş dori să mă scap cât mai repede de el. Lung a fost drumul din Rusia până aici. Numai pământul ce-l duc în valiză cântăreşte peste cincizeci de kilograme. Bietele oase, doar cu pământul fac casă bună. Întinsă şi fără margini a fost.

§

Bătrânul priveşte din nou pe fereastră şi îşi controlează ceasul de buzunar.

- E ora şase, băieți, ar trebui să vă treziți, zise el, adresându-se tinerilor militari.

- Ne-am trezit demult, moşule, răspunse unul dintre ei, dar n-am vrut să vă stricăm somnul, aşa facem şi la cazarmă; ne trezim dar rămânem în paturi până ce gornistul sună deşteptarea.

- La mine nu mai contează dacă mă scol la ora două noaptea sau la cinci dimineața, poate domnişoara vroia să mai doarmă, arătă bătrânul spre tânăra femeie.

- Nu mai dorm nici eu, moşule, răspunse aceasta abia auzit, m-am trezit demult.

- Ai dormit bine, bănuiesc.

- Bine, moşule, mulțumesc, chiar foarte bine. Femeia se îmbujora simțind ațintite asupra sa mai multe perechi de ochi.

- Parcă la Bucureşti ziceai că mergi?

- La Bucureşti, moşule, şi de acolo mai departe, în Teleorman, acasă.

- Eşti de pe acolo?

- Da, de acolo.

- Şi pe aici?

- La rude, am o mătuşă la Iaşi, dumneata tot la Bucureşti mergi?

- Tot, taică, tot la Bucureşti.

- După accent pari a fi moldovean.

- Moldovean, get beget taică.

- Şi la Bucureşti cu ce treburi, moşule?

- Eh, taică, oftă bătrânul lăsându-şi ochii umeziți în jos.

Stătu aşa câteva clipe după care spuse:

- Am un băiat pe acolo, a venit rănit de pe front din Rusia, întâi a fost dus la Iaşi, mai apoi a fost trimis la Bucureşti, ceea ce vrea să însemne că e rănit mai grav. Sunt doi ani de când a plecat pe front şi n-a mai dat pe acasă. Măcar de aş trăi să-l mai văd. La Iaşi nu l-am prins; cum l-au adus, l-au şi pornit la Bucureşti. Am fost şi eu rănit, în primul război şi ştiu ce înseamnă să zaci prin spitale. Înseamnă suferință şi dor de acasă. De când e lumea lume n-a fost însă pace pe nicăieri. Din țărână, din iad, sau poate trimis de ceruri se ițeşte vreunul care ridică lumea la arme. Din toate timpurile aşa a fost, şi mor mii şi zeci de mii de oameni şi rămân văduve şi rămân orfani care mor de foame. Cimitirele se umplu cu cadavrele lor, câmpiile se umplu de sânge şi de oase, iar lor, acelor ce se pun în fruntea oştilor li se ridică statui şi li se cântă osanale prin istorie. Cei mai mari criminali ai lumii, după moarte, au fost urcați pe socluri, numiți eroi şi cântați de multe generații. Şi când te gândeşti că trimiteau la moarte tot ce era viu, frumos şi sănătos, pentru ostoirea setei lor de sânge şi jaf.

- Aşa o vrea Dumnezeu, moşule, să se mai împuțineze lumea, rosti grav unul dintre militari.

- Astea nu sunt fapte dumnezeieşti, tinere.

- Dar?

- Există o forță oarbă a răului, care nesătulă de sânge îi instigă pe unii împotriva altora.

- Poate că e şi o lege a echilibrului, moşule.

- Echilibrul acesta biologic, despre care fac caz filosofii se poate păstra şi fără războaie.

Conductorul care se apropiase de grupul militarilor, mai ceru o dată biletele la control şi se strecură cu greu mai departe printre cei strânşi unul lângă altul pe coridorul îngust al vagonului. Bătrânul îşi mai controla o dată ceasul de buzunar şi, oftând, tăcu. Tăcură şi ceilalți.

§

În zare se profilează clădirile depourilor, apoi ca din ceață se iveşte şi gara înnegrită de fum, purtând parcă şi prin aceasta, pecetea camuflajului. Cei mai grăbiți dintre pasageri îşi pregătesc bagajele.

Un scrâşnet puternic de roți şi frâne, şi trenul opri. Bătrânul îşi luă bagajul şi se îndreptă grăbit spre uşă. Ură noroc grupului de militari şi celorlalți camarazi de drum, apoi coborî pierzându-se în mulțimea peroanelor Gării de Nord.

Grupul de militari se deplasă în ordine spre comenduirea gării, urmărind-o din priviri pe tânăra femeie, care pare dezorientată, neştiind încotro s-o apuce. Aceasta se aşeză până la urmă pe o bancă, scoase din geantă o scrisoare pe care o citise de mai multe ori în ajun, despături hârtia cu scris mărunt şi începu să citească: „Scumpa mea Ela, a sosit ceasul să fim din nou împreună, spun aceasta deoarece Dinu, tatăl tău, şi Lascu, vitregul tău frate, vor pleca pe front, au ordine de chemare. De fapt, toți rezerviştii de pe aici sunt chemați sub arme. Cum după plecarea lor nu va mai plana nici un pericol asupra ta, te rog să vii acasă. În cel mult două săptămâni vor fi duşi de aici. Cum la Iaşi ştirile îți parvin mai greu, vino degrabă la Bucureşti şi aşteaptă acolo. Te duci la nepotu-meu Spiru acasă şi îi ceri sprijinul să te instaleze la hotelul acela de lângă gară, unde e portar. Rămâi la hotel până îți trimit vorbă, fie prin vreun om de pe la noi, fie prin scrisoare, pe adresa lui Spiru. Nepotu-meu e un om bun, îl ştii doar de când mergeam amândouă la Bucureşti şi trăgeam la el. Ar fi bucuros să dormi la ei, dar în maghernița aia a lor n-ai loc să te culci nici pe jos de atâția plozi câți are. Moldoveanca aia de nevastă-sa îi toarnă în fiecare an câte unul. Aşa că mai bine rămâi la hotel. Ştiu că bani ai destui. Să nu faci imprudența să vii acasă înainte de a te anunța eu, nu vreau să dai nas în nas cu Dinu Caranfil. S-a jurat peste tot că te va ucide cu mâna lui, nu vreau să te pierd. Doar pe tine te am copila mea. Ți-aş fi scris să mai rămâi la Iaşi, dar m-am temut, fiindcă se aude că

frontul se va deplasa foarte curând încoace şi n-aş fi dorit să rămâi în spatele frontului, unde nu mai puteam ține legătura. Toată lumea aşa vorbeşte; că ruşii vor intra peste noi. Despre împrejurările în care a murit Anuța, mama ta, nu ştiu nici azi mai mult decât ți-am scris în urmă cu o lună şi ceva. Când vei veni acasă, poate că împreună vom afla mai multe.

Roagă-l pe Spiru să mai vină şi el pe aici. Dacă nu poate veni, lasă-i ceva bani să mai cumpere câte ceva pentru țâncii ăia ai lui, că prea umblă cu burțile goale, îți voi restitui eu totul, când vei veni acasă. Până atunci îți urează de bine aceea care a fost şi a rămas pentru totdeauna buna şi iubita ta doică, Sonia". „Da, mă voi duce la hotel" îşi zise tânăra femeie.

3

- Să se aprindă toate luminile! Strigă Dinu Caranfil. Aici e conac boieresc sau sălaş de cârtițe oarbe? Ori sunteți învățați ca pe vremea răposatului Aristide Pricop, când lumina şapte încăperi cu o lumânare? A murit demult acela. Acum sunt stăpân eu aici! Să se facă lumină! Sau vă e ruşine să mă priviți în față? Păi dacă toată viața voastră m-ați furat şi înşelat, cum să nu vă fie ruşine? De mâine veți pleca pe la bordeiele voastre, va mai rămâne doar Sonia să îngrijească de vilă şi Filică la grajduri şi magazii; restul, valea! Mi-ați mâncat de atâția ani mămăliga degeaba. V-am scos din foamete ca pe nişte câini râioşi, ca să vă puteți uita cu ură la mine. Vă râde inima, năpârcilor, că voi pleca pe front. Dinu Caranfil nu va pieri! Şi dacă azi e căpitan, poate deveni oricând colonel şi, de ce nu, general? Am vândut aproape totul, calicilor, n-aveți de ce vă mai bucura, iar Toader, frate-meu, va avea grijă să vă pună cătuşele când se va înfierbânta veninul în voi! Măcar pe el, că-i şef de post, să-l respectați, că de frică mai ştiți încă. Să fie chemată aici toată lumea bună. Vom petrece ca la ultimul bal al regilor. Să stai aici, Toadere, că am de vorbit cu tine.

- Voi sta, frate-meu, unde să mă duc?

- Şi acum, la treabă! Strigă Dinu Caranfil celor ce aranjau în sala de ospețe.

- Am început să mă tem, Toadere, se tângui căpitanul Dinu Caranfil fratelui său, după ce trecură în antreu.

- De ce să te temi, Dinule? întrebă Toader, şeful postului de jandarmi, doar tu nu mergi în linia întâi şi nici Lascu.

Rezerviştii sunt repartizați întotdeauna pe la manutanță, sau pe la cancelariile statului major.

- Măcar fiu-meu, Lascu, să fi scăpat de front.

- Ordinul e ordin, Dinule, nu se putea altfel.

- Se putea, Toadere, se putea. I-am îndopat pe toți ca pe nişte câini flămânzi. Îi țineam cu săptămânile pe băutură şi mâncare pe la conac. Şi vițeii mei, Toadere, şi porcii mei, pe care i-au mâncat! Mizerabilii, acum îmi spun că nu pot face nimic pentru mine, că e ordin de sus, auzi, să ne trimită pe front!

- Prea multă încredere ai avut tu, Dinule, în ei toți. Lumea nu merită, frate-meu, decât cătuşe şi bice pe spinare, lumea din jurul nostru pentru asta e lăsată, Dinule; să fie mânată cu biciul, dar să fie mânată cum trebuie, altfel te mână ea pe tine! Asta e viața!

- Acum e târziu, Toadere.

- Le-ai dat frâu liber la toți, frate-meu. La tine mesele şi bairamurile se țineau lanț; pleca unul şi veneau doi, trei. Păi ăştia nu-ți râvneau decât nevasta şi avutul. Îi vezi acum cum fug de tine?

- Îi văd, Toadere, dar ce mai pot face?

- Urmează-ți calea, Dinule. Aurul va sta bine la mine până la întoarcerea ta. Nevastă-mea Sanda nu ştie nimic, nici să nu-i spui, iar slugile de la curte vor pleca pe unde vor vedea cu ochii. Ela, fie-ta, n-are ce căuta pe aici, nici n-a mai venit de când ai alungat-o. S-a aranjat bine ea la Iaşi.

- Mă tem că va veni acasă, Toadere. Sunt înştiințat că vipera asta de Sonia i-a scris să vină.

- Şi dacă vine? Ce dacă vine, Dinule?

- Mă gândesc să nu descoasă satul să afle ce şi cum despre

Anuța, mamă-sa. Crezi că Sonia nu i-a scris că a murit şi cum a murit?

- De unde să ştie Sonia? Te temi de o babă mai mult ca de un sat întreg. Fii bărbat, frate-meu! Mâna mea e lungă, Dinule, şi-l va prinde de ceafă pe oricine va încerca să-şi bage nasul în treburile noastre.

- Le-am spus la câțiva să tacă dacă vor fi cumva întrebați în legătură cu viața Anuței. Chiar şi Soniei i-am cerut să tacă, să nu spună nimănui că am bătut-o. Asta a fost o mare greşeală a mea, s-ar putea interpreta şi în alt mod, le-am deschis bănuielile. - Prostii, frate-meu, ăştia n-au minte nici cât găinile tale din curte, iar tu îi ridici la rang de detectivi. Ocupă-te de invitați, că uite, au început deja să apară. Şi lasă-i pe țăranii ăştia în seama mea. Pentru ei mămăliga să fie mare, în rest să ai biciul bun şi să ştii să-l mânuieşti. Eu ştiu, Dinule! Mă pricep bine în a-l mânui! Aşa că… fii fără grijă.

§

La cele două caturi ale vilei, luminile ard feeric. Pe lângă gardurile masive din stejar, fac de pază grupuri de oameni însoțiți de câini. Întins pe şaisprezece hectare de teren, conacul boieresc cu acareturile sale pare pus în alarmă: se strigă oamenii, se aleargă pe scări şi câinii de pază latră ca la lup. În mijlocul sălii de ospețe, căpitanul Dinu Caranfil şi fiul său Lascu strâng rând pe rând mâinile celor ce îşi fac apariția. Lustrele din tavan răspândesc în jur curcubeie de lumină. La ferestre sunt aşezate perdele din catifea albastră.

- Să trăiască mamă-ta, Sevastița, Lascule, să te vadă că pleci pe front…

- De, tată, dacă dumnezeu n-a vrut ca ea să mai trăiască, nu ne putem împotrivi voinței Lui.

- Sau Leana aia a lui Pricop, care m-a duşmănit până a crăpat fierea în ea.

- O chema Elena, tată, şi vrei nu vrei era soacra dumitale, iar

tot ce-i aici, e de la ea.

- Ştii tu cât m-am tocmit cu afurisita de babă, Lascule? O săptămână întreagă! Dar i-am smuls şi conacul şi trei sute de hectare de pământ; cremă, Lascule! Cremă de pământ! Pământ care a scos din foamete multă lume. N-am înghițit-o pe babă, îmi spunea mereu veneticul. Îmi venea s-o strâng de gât când o auzeam: „Ai intrat în averea mea, veneticule! Mi-ai smuls pământul şi fata cu japca, veneticule! N-am loc în casa mea de tine, veneticule!” Şi moartă aş strânge-o de gât şi i-aş scoate colții ăia doi care-i mai rămăseseră. Mulți ani din viața mea i-a mâncat ticăloasa aia de babă.

- Nici dumneata n-ai prea fost cruce de biserică, erai prea libertin, mână largă, sau spartă, cum zicea bunica, umblai după femei, o țineai numai în chefuri…

- Aşa-mi zicea ea, mână spartă, nesătul şi venetic.

- Bunicii i-ar fi plăcut să fii mai sobru, mai serios, ea făcea parte din lumea bună. Avea avere, avea herghelii de cai, avea relații cu toată boierimea din Teleorman şi Vlaşca. Ar fi dorit un ginere din lumea ei. Se temea de dumneata, nu ştii cum zicea: „Ce capital a băgat veneticul în cutare sau cutare afacere? Banii sunt ai mei”. Avea şi ea dreptate, tată.

- Aşa zicea, Lascule, dar te contrazic, n-avea dreptate. Eu am fost om de valoare, Lascule: dacă nu eram eu se alegea praful de tot ce-i aici. Toată averea ei era ca o corabie putredă şi spartă care ar fi devenit o ruină dacă n-aş fi călăfătuit ani în şir la ea. Cât despre hergheliile ei de cai, n-alegea câştigul din pagubă. La noi aici nu rentează caii de curse, de aceea i-am şi vândut pe toți. Sunt buni ăştia de pus la muncă.

- Ei îi plăceau cei de curse, tată, era tare mândră de ei. Toți boierii aveau.

- Pentru caii şi pământul ei am renunțat eu la cariera militară, puteam să fiu azi colonel sau chiar general. Sevastița, mamă-ta, a fost o femeie de seamă şi de dragul ei a trebuit s-o suport pe babă şi să îndur atâtea.

- Biata mama, ce de ani au mai trecut de când s-a dus!

- Timpul trece, Lascule, şi astupă şi rănile.

- A fost bună cu mine, tată.

- A fost bună şi cu mine, dar boala ei n-a putut fi vindecată, s-a stins repede sărmana.

- Dar cu Anuța cum a fost, tată, ce te-a făcut să te încurci cu ea?

- Era frumoasă, Lascule. Era ca o floare de crin.

- Era totuşi o slugă, era sluga noastră.

- Şi ce dacă era slugă? Doar n-am luat-o de nevastă şi nici în biserică n-am intrat cu ea.

- Dar ştie toată lumea, tată!

- Ştie pe dracu, lumea…

- Dar Ela? Ela e fiica voastră, a ta şi a Anuței.

- Şi ce dacă e cu mine? Crezi că are vreun drept aici? Îi aparține ceva din averea mea?

- Nu ştiu, dar a început să-mi fie frică de orice. Dacă vine acasă în lipsa noastră? Nouă ne mai rămâne aici avere de multe milioane, măcar de apucam să vindem tot şi să ne cumpărăm la Bucureşti, aşa cum ne propuseserăm.

- E Toader aici, nu are nicio putere şi nici nu poate vinde nimic, deoarece n-are nici un act de proprietate.

- Era bine dacă apucam să vindem tot.

- N-a fost timp, Lascule, evenimentele s-au derulat cu foarte mare repeziciune.

- Ela va veni sigur s-o caute pe Anuța.

- De ce s-o caute, ştie că a murit, i-a scris Sonia.

- O fi aflat şi cum a murit?

- Ştie toată lumea cum a murit. A murit ca proasta, tăiată de tren. Ce căuta pe calea ferată? I se urâse cu binele? Îşi cam pierduse mințile de la o vreme…

- Au văzut mulți când ai bătut-o şi ai aruncat-o pe scări.

Sătenii bănuiesc că ai ucis-o tu şi că unchiul Toader te-ar fi ajutat şi el, erați amândoi acolo…

- N-a văzut-o nimeni dintre ei moartă, Lascule. Şi cine să-i creadă? La urma urmelor, toată lumea moare şi nici Anuța nu putea face excepție. Sau au început să te încerce părerile de rău? Când trăia nu prea o aveai la inimă. Ce te-a apucat?

- N-am avut nimic cu ea, tată. Dar ştii cum zicea bunica: „Lascule, căţeaua asta de Anuţa va face pui şi aceşti pui de căţea vor vrea să împartă averea noastră. Eu cu Aristide al meu am muncit o viaţă pentru averea asta. Am tras şi cu dinţii ca să am ce vă lăsa vouă. Dacă mai trăia maică-ta, Sevastiţa, n-aveam de ce mă teme, dar acum mă trec fiori reci pe şira spinării, Lascule, mă îngrozesc la gândul că averea mea şi a răposatului meu soţ, Aristide Pricop va încăpea pe mâna străinilor. Să te fereşti de străini, Lascule, ca de Ucigă-l crucea. Tată-tău e un fluşturatic. El, veneticul, n-are ce pierde, a venit aici cu mâinile în buzunare şi poate pleca tot aşa, dar noi? Noi ce vom face, Lascule? Să ajungem să împărţim averea noastră cu toţi ţărănoii? Căţeaua asta de Anuţa toată ziua dă din coadă pe lângă venetic, ba a început să-şi dea aere de stăpână, aici în averea mea".

- Aşa era ea, Lascule, o babă fricoasă şi fără minte. Averea nu ne-a luat-o nimeni şi nici nu va fi în stare să ne-o ia, iar acum de când am vândut mai mult de trei sferturi din ea, n-avem a ne mai teme de nimic. Aurul e pus bine…

- Ai atâta încredere în unchiul Toader? Ai lăsat totul la el, atâta aur?

- Am încredere în el, Lascule.

- Mătuşa Sanda, nevastă-sa nu ne prea are la inimă. Nici nu ne-a avut vreodată.

- Sanda nu-i trece pe dinainte lui Toader.

- Să ne rugăm să fie bine, tată.

- Să ne rugăm, Lascule, răspunse Dinu Caranfil, îndreptându-se spre bucătărie. Mi-am adus aminte, mai zise el, uitându-se înapoi, mă duc să dau dispoziţie să nu i se dea mâncare nici în seara asta ticăloasei ăleia de Sonia.

§

De două săptămâni, bătrâna Sonia, doică şi femeie la toate în casa căpitanului Dinu Caranfil este încuiată în camera de bătaie a slugilor de la conac.

Este scoasă afară doar când câte un argat mai rău de gură este adus pentru a fi biciuit, după ce gâtul îi e prins între două lemne scobite şi prinse la capete cu două buloane lungi de fier. Atunci bătrâna Sonia stă pe scările ce duc spre pivnițe şi parter, după care e aruncată din nou ca un balot de carne şi oase peste uneltele de tortură din camera de bătaie de la catul al doilea al vilei. Lăsată flămândă zile întregi, plânge culegându-şi lacrimile cu palmele bătătorite de muncă şi de vreme. Stă rezemată de uşa camerei. Rănile îi sunt încă proaspete după bătaia din ajun. Fața îi e brăzdată de cute adânci printre care lacrimile i se scurg adunându-se sub bărbia tremurândă. „Doamne ia-mi zilele, se rugă ea, am îndurat destul, nu mai am putere. Sunt singură şi bătrână. Mâine sau poimâine voi fi aruncată în drum. Nici Lascu, pe care l-am crescut ca pe propriul copil, nu are nici un pic de respect pentru mine. I-am scris Elei să vină acasă, pentru asta mă bate de două săptămâni. O, Doamne, sunt cinci ani de când e plecată! Biata Anuța, mamă-sa, ce a mai plâns după ea. Nu i s-a dat voie nici măcar odată să meargă s-o vadă. Iar Ela nu avea voie să mai calce pe acasă, era proscrisă. Dă-mi Doamne zile s-o văd pe Ela acasă”, se mai tângui bătrâna ascultând vuietul orgiei din sala de ospețe.

„Se făceau petreceri şi pe vremea răposatului Pricop. Ce vremuri erau pe atunci! Eram îmbrăcați toți cei din casă, cât şi cei din curte în haine curate şi frumoase şi eram puşi la masă în rând cu toată lumea. Fie-i țărâna uşoară bietului stăpân! S-a dus demult. S-au dus toți. Şi el, şi doamna Elena, nevastă-sa, şi Sevastița, fiica lor. S-au curățat repede. În câțiva ani s-au dus cu toții răpuşi de moarte ca de blestem. A rămas veneticul de Dinu.

Parcă-i ieri când venea pe la poartă şi mă ruga să-i dau drumul s-o vadă pe Sevastița. Puțină minte am avut atunci, cu toții. Veneticul a venit şi a pus stăpânire pe tot. Nici Sevastița n-a avut zile bune cu el. Tot din cauza lui şi a orgiilor pe care le dezlănțuia a murit şi ea. Cât despre Anuța, Dumnezeu s-o ierte, mai bine că a murit, fiindcă viața ei a fost un calvar. Îi striga mereu! Sluga! Să vină sluga! Unde e sluga? în fapt, după moartea

Sevastiței, Anuța i-a fost lui Dinu, slugă nu nevastă. Soție îi era doar cu numele. Câte chinuri a îndurat biata femeie! Iar după alungarea Elei de către Dinu, biata Anuța s-a stins încet, încet, ca o flacără năpădită de ploaie”. Bătrâna Sonia îşi şterse fața cu şorțul.

Plânge şi îşi blestemă zilele. „Doamne, cum mai poți răbda pământul acesta şi nu-l scufunzi? De ce nu-mi iei zilele amărâte? Măcar de-ar pleca ticăloşii ăştia mai repede, îmi e atâta dor de Ela încât aş fi în stare să parcurg pe jos drumul până la ea. Dă-mi Doamne putere să îndur, dacă zilele nu mi s-au terminat! Se mai rugă bătrâna Sonia, aşezându-se pe marginea unei lavițe de lemn din camera de bătaie a slugilor boierului Dinu Caranfil.

§

Pe la jumătatea nopții, petrecerea de la conacul lui Dinu Caranfil se înteți. Cele câteva femei din anturajul căpitanului dădură la o parte perdelele grele de catifea pentru a respira în voie aerul rece şi curat al nopții de iulie. Un țigan lăutar, ce se pripăşise de mai multă vreme la moşie, scârțâie o vioară veche, iar cântecele îi sunt un fel de jeluiri. În mijlocul sălii, căpitanul Dinu Caranfil strânge pe rând în brațe femeile ce-l copleşesc cu ocheade. În ritmul vaietelor de vioară, întreaga adunătură se clatină în stânga şi în dreapta îngânându-l pe țiganul lăutar. Căpitanul Dinu Caranfil se învârte în mijlocul femeilor ca un copil răsfățat. Unele i se agață languroase de gât, altele îi dau coate, iar cele mai multe îi zâmbesc pline de cochetărie. Înalt şi solid, cu părul grizonat, ras întotdeauna proaspăt şi pomădat, cu mâinile bine îngrijite, căpitanul face o bună impresie femeilor din sală, amețite bine de aburii alcoolului.

Toader Caranfil, şeful de post, fratele mai tânăr al lui Dinu, e beat; înjură, cântă, iese afară şi intră amenințând cu pistolul:

- Toată lumea trebuie împuşcată!, țipă el, să nu rămână unul! Auziți? Să nu rămână unul… Oamenii trebuie ținuți la respect.

Cu botul pe labe trebuie ținuți! Şi bătuți bine cu biciul! Numai aşa îi înveți ce e disciplina… când suflă vreunul ceva, să fie imediat împuşcat! Toată gloata să fie împuşcată! Să rămână doar cei buni!

- Mai taci măi, Toadere, sări de la locul lui conu Manole Moşteanu, morarul satului. Dansează mă, joacă mă, bea măi Toadere, distrează-te mă şi lasă dracului gloata, nu ştim câte zile avem. Viața trebuie trăită măi, Toadere!

- Aşa e, coane Manole… aşa e, cum zici dumneata, se schimonosi Toader aşezându-se pe bancă. Alături, conu Manole se aşeză şi el; strânse în brațe o puştancă adusă de el de pe la oraş. Aceasta i se uită şăgalnic în ochi, mângâindu-i mustața neagră şi stufoasă.

- Iată, Toadere, toată mângâierea vieții, arătă conul Manole spre femeia care îl încolăcise pe după gât cu brațele albe pline de brățări strălucitoare.

- Hai să ne distrăm, Toadere, pentru asta e lăsată viața. Trăiască viața, Toadere! Trăiască femeia! Toader îi întoarse spatele, trase o înjurătură şi zise, depărtându-se:

- Dumitale îți convine că jupoi un sat cu moara aia pe care ai primit-o de zestre. Eu n-am primit nimic, am luat-o în fundul gol de la vacile lui frate-meu. Păi dacă aş avea banii dumitale, coane Manole mi-aş aduce un bordel întreg, nu o caricatură ca aia de te ciuguleşte ca o vrăbiuță de mustăți. Ți-aş arăta eu ce gusturi am! Toader scuipă. Tăcu. Lascu, fiul căpitanului Dinu Caranfil, stă rezemat de o femeie vopsită țipător. Din când în când se mişcă dând impresia că dansează. Femeia stă strânsă la pieptul lui şi îngână cuvinte fără noimă. E beată. Şi Lascu e paralizat de alcool. Fumul pluteşte în sală ca un nor greu. Un grup de femei aproape goale, chicotind cu câțiva tineri stau rezemate cu coatele de masă, fumând. În tăcere slugile intră şi ies, aducând băuturi şi mâncăruri. Se cară spre bucătărie vesela din care s-a mâncat şi sticlele golite. Se adună cioburile de pe jos.

Înviorat puțin de aerul de afară, plutonierul Toader intră din nou în sală. Îşi pipăi pistolul de la centură şi zâmbi conului Manole:

- Ei, ce zici, are gust, frate-meu Dinu, arătă el spre cele două femei care dansau pe o masă, lăsând să cadă de pe ele ultimele veşminte foşnitoare, rămânând goale.

- Lui i-au plăcut totdeauna femeile frumoase, la toate petrecerile date de el a adus tot ce a fost mai bun, e dat dracului căpitanul.

- Şi la dumneata, coane Manole, lumea s-a simțit bine. Nici dumneata n-ai gusturi rele.

- Viața, vinul şi femeile, Toadere, asta a fost şi rămâne deviza mea. Vivat pentru ele!

- Vivat, coane Manole, răcni Toader, prinzând în brațe pe una din femeile ce dansau pe masă.

- Toată lumea să mănânce, să danseze şi să bea cât poate, strigă Dinu Caranfil. Şi femei sunt pentru fiecare. Luați şi înfruptați-vă, că Dumnezeu e mare, a avut grijă şi mi-a dat ca să vă dau şi eu vouă, luați deci după pofta inimii fiecăruia! Luați că aveți de unde!

- Trăiască Dinu Caranfil, bravul nostru căpitan!, strigă în unanimitate adunătura din sală.

- Vino după mine, Lascule, vino aici, îl chemă Dinu Caranfil pe fiul său, e ultimul nostru banchet la această vilă.

După război nu vom mai locui aici, ne mutăm la Bucureşti, acolo e locul nostru. Ducă-se dracului fundătura asta de provincie cu mocirla şi cu țopârlanii ei cu tot! Să rămână ei aici, m-am săturat de atâta noroi şi drumuri desfundate.

- Mă încearcă frica, tată, zise Lascu cu glasul stins.

- Ai băut prea mult, du-te de te odihneşte vreun ceas, limpezeşte-ți mintea.

Toader se apropie de cei doi clătinându-se pe picioare. Îl prinse pe Lascu pe după umeri…

- Mă bucur pentru tine, nepoate, că ai şansa să pleci pe front, acolo unde te trimite țara şi regele. Şi pentru tine mă bucur, frate-meu. Să bem pentru țară şi rege! strigă Toader ridicând paharul deasupra capului.

- Să bem pentru țară şi rege, răspunseră cei din sală umplându-şi paharele cu şampanie.

Toader lăsă paharul jos. Îl cuprinse pe Lascu în brațe.

- Să trăieşti, nepoate, şi să vii de pe front decorat cu cele mai înalte ordine şi medalii!

- Mulțumesc, unchiule, mulțumesc, răspunse Lascu.

La cei douăzeci şi cinci de ani ai săi, Lascu e înalt, deşirat, cu fața negricioasă şi adus de spate. Pletele-i mătăsoase îi cad pe umeri. Privit din spate, pare o femeie mai în vârstă. În ultimii ani a fost mângâierea fetelor de pe la curte cu care se hârjonea prin şirele de paie, pe la grajduri şi prin numeroasele camere ale vilei. Ochii îi sunt tulburi. Fumează țigară de la țigară.

Se împacă greu cu gândul că va lăsa culcuşul său cald de la conac, prietenii şi femeile care îi țineau tovărăşie în toate nop-țile de bairam. „Oare, chiar n-a putut face tata nimic pentru a rămâne acasă? se întrebă el. Ce ți-e şi cu viața asta! Ce va fi oare acolo?” se mai întrebă Lascu aşezându-se extenuat pe o bancă.

§

Aerul rece al dimineții pătrunde prin ferestrele deschise ale sălii de ospețe, aducând de afară cântarul cocoşilor. Întreaga adunătură e epuizată şi sleită de puteri.

Cu pistolul aşezat sub cap, şeful de post doarme pe o ban-că, se visează încă în brațele femeii cu care dansase. Ultimele vaiete de vioară anunță sfârşitul petrecerii. Se fumează ultime-le trabucuri, se scurg paharele, iar cheflii rămaşi în picioare îşi aruncă ultimii stropi de şampanie prin decolteul femeilor, care râd, gâdilate şi plictisite.

Fumul iese prin ferestre în valuri albăstrii. Căpitanul Dinu Ca-ranfil îşi puse o țigară în colțul gurii, răspândind în jur rotocoale de fum. Se ridică pe o masă şi strigă cu glas răguşit:

- Vă mulțumesc la toți şi vă aştept la balul învingătorilor, după ce se va termina războiul!

- Vivat căpitanul! Vivat războiul! se strigă din sală ca răspuns la cuvintele sale.

Trezit din somn, Toader, şeful de post, mângâie coapsele goale ale unei femei cu râs vulgar. E bine dispus. „Dacă moare Dinu şi fiu-său Lascu, nu-mi rămâne întreaga lor avere?” se întrebă el, continuând să pipăie formele împlinite ale femeii ce i se aşeză pe genunchi. „Războiul e lung, ca toate războaiele şi averea lor e toată la mine. În vremurile astea tulburi poți muri şi pe drum, dar pe front, aşa că… Dumnezeu e mare, ştie El ce face şi cum le aranjează ca să iasă bine” îşi zise şeful de post, ridicându-se în picioare.

Dinu şi Lascu strânseră rând pe rând mâna invitaților care se îmbulzesc spre ieşire.

§

La conac se aşternu liniştea. Căpitanul Dinu Caranfil trase cu putere ferestrele, închizându-le. Le smulse rând pe rând perdelele şi le aruncă în brațele lui Toader.

- Du-le acasă şi să ai grijă de ele. Să nu rămână decât pereții goi aici. Cine mai are nevoie de ele? Dacă o fi să cânte cucuveaua, apoi să cânte. Să ai grijă de tot ce mai e aici, Toadere, mai sunt lucruri de multe milioane de lei. Să nu laşi pe nimeni să clintească ceva, e averea mea aici, Toadere, strigă Dinu bătându-se cu pumnul în piept, e avutul meu de care nu mă voi despărți nici în mormânt. Am vândut multe, dar n-am reuşit să vând tot, ordinul de chemare a venit ca un trăsnet din senin, să-mi tulbure viața. Cine ştia că se va întâmpla aşa?

- Voi avea eu grijă, frate-meu, de tot ce rămâne aici. De ce trebuie să te temi? Doar eu nu voi pleca nicăieri.

- Nu mă tem, am încredere în tine, dar nu vezi ce vremuri trăim? Mi-a rămas mult pământ nevândut. Cremă de pământ, Toadere, pământ ca untul, bun şi roditor. Numai când îmi aduc aminte, că toată viața cât am trăit boşoroaga lui Pricop mi-a strigat ca sunt un venetic din lumea largă pe pământul ei, numai asta de ar fi şi tot îmi vine să-mi smulg părul din cap, când mă gândesc la pământul acesta, care rămâne aşa de izbelişte.

- Pământul îl vor munci țăranii, frate-meu, aşa cum au făcut-o şi până acum. N-are rost să-ți faci griji.

- Mă tem că după plecarea mea, Ela va veni la conac.

- Să vină, Dinule, să vină… cineva tot trebuie să aibă grijă de casă şi de acareturi. Decât un străin, mai bine fie-ta. Până la venirea ta, apoi…

- M-a urât şi mă urăşte de moarte puiul ăla de cățea. M-a urât dintotdeauna, Toadere, de aceea am alungat-o de acasă. Era exact ca mamă-sa. Țărani proşti, Toadere. După ce o ridicasem pe Anuța din rândul argaților şi făcusem din ea o femeie de lume, ea mă ura şi complota pe la grajduri cu paznicii şi argații împotriva mea. Ba, ca drept recompensă, s-a mai întins şi cu văcarii prin podurile grajdurilor. Jura că nu. Jura că e cinstită şi curată ca lacrima. Jurăminte mincinoase, Toadere, aveam oamenii mei care mă țineau la curent cu toate mişcările ei. Altfel ar fi stat lucrurile dacă Ela ar fi fost făcută cu mine, dar aşa… Nu-i decât un bastard de târfă de grajd! Am fost un prost în privința ei. Trebuia să-i sucesc gâtul încă de mică. Sau când a plecat la Iaşi, cine ar fi ştiut? Cine mă putea trage pe mine la răspundere?

- E timp pentru toate, Dinule, nu-ți face probleme.

- Uite că-mi fac probleme, Toadere. Nu e timp. Nu vezi cum se precipită evenimentele? Nu pot fi liniştit, va întreba tot satul, ce şi cum a murit Anuța, mamă-sa.

- N-are cine-i da relații. Toată lumea ştie că e moartă. Morții cu morții şi viii cu viii, Dinule!

- Aşa ar trebui să fie, dar mă tem că nu e aşa.

- Ar fi bine să-i laşi un înscris, o împuternicire, ceva, ar avea grijă de tot ce-i aici, ar plăti argații ce mai rămân şi ai avea pe cine trage la răspundere în caz de înstrăinare de bunuri, sau pierderi. N-are rost să mai plăteşti arendaşi şi administratori. Le dai drumul, frate-meu. Să se ducă unde or vedea cu ochii. Pământul rămas nevândut poate foarte bine să asigure hrana celor rămaşi la conac, fără să-i mai plăteşti din buzunar. Cui îi convine, bine, cui nu, nu!

- Zici bine, Toadere.

- Poate că totuşi Ela nu vine, după atâția ani nu şi-ar mai avea rostul pe aici.

- Vine, i-a scris Sonia să vină. Baba asta neruşinată complotează demult împotriva mea. Am avut nevoie de ea, altfel n-o toleram. Mi-a crescut pe Lascu şi mi-a avut grijă atât de casă, cât şi de moşie. A fost dată dracului baba asta, Toadere, dar acum nu mai am încredere în ea. De ce trebuia s-o cheme aici pe Ela? O să fie greu de suportat şi pentru tine. Parcă o văd la braț cu Sanda, nevastă-ta, mințind şi asmuțind țăranii împotriva noastră. Nu ştii cum făcea când era acasă? Sunt date dracului femeile din rasa asta, Toadere. Țăranii ăştia nu ştiu carte multă şi au o prostie a lor pe care o numesc crez. Şi crezul acesta al lor e un fel de fanatism. Ei nu văd binele. Ei nu recunosc că i-am scăpat de foamete în mulți ani, uită că i-am oploşit pe lângă casă şi le-am dat în toți anii mămăligă, că ăştia mănâncă, Toadere! Ăştia bagă în ei ca sparții! Toată ziua ar mânca. La treabă, însă, trebuie mânați cu biciul. Numai când îşi văd pielea crăpată de cravaşa îşi aduc aminte că mai trebuie să şi muncească. Nişte trântori lacomi şi nesătui, iar de furat te fură toți din toate părțile. Fură de sting, Toadere! Şi rod ca omizile! De asta te rog să ai grijă ca de ochii din cap, să ai grijă, Toadere, că cine ştie ce mai pun la cale nenorociții ăştia. Doar de frică mai ştiu, în rest n-au nici bun simț, nici ruşine. Să pui biciul pe ei, Toadere!

- N-ai nicio grijă, Dinule, le voi scoate eu gărgăunii din cap neciopliților ăştia de țărani, iar în ceea ce o priveşte pe Ela, mă voi ocupa de ea chiar din primul moment când va sosi la conac. Mai cred că sunt în stare să rup colții unui şarpe oricât de veninos ar fi el. Ai încredere în mine, frate-meu!

- Să pui jandarmii pe ei, şi câinii să-i pui. Cu ăştia nu se poate vorbi omeneşte. Să ai grijă şi de nevastă-ta, că şi ea are colții îndreptați împotriva noastră. O ştii, nu e nevoie să-ți mai spun eu. Doar şi tu ai luat-o tot din rândul argaților. Asta e tagma lor, n-ai ce le face, n-ai cum să-i schimbi. Proşti s-au născut şi tot proşti vor muri!

- De Sanda mă tem mai puțin, Dinule, o cunosc, îi ştiu toate mişcările. Nu cred că va încerca ceva.

- Cu cât crezi că-l cunoşti mai bine pe țăran, cu atât te trezeşti în final că nu l-ai cunoscut deloc.

- O sugrum dacă încearcă să pună ceva la cale.

- Am încredere în tine, Toadere, am deplină încredere, acum du-te şi tu acasă, mai am de orânduit câte ceva pe aici, după care… la gară.

- Mergi sănătos, frate-meu şi să dea Dumnezeu să vă întoarceți cu bine şi tu, şi Lascu!

- Rămâi cu bine, Toadere!

Şeful de post plecă împleticindu-şi picioarele sub greutatea perdelelor pe care le luă în brațe.

Afară se luminează de ziuă. Rebegiți de frig câinii dorm ghemuiți pe lângă gardurile conacului. E linişte. Doar vântul suflă puternic, aducând în sat ciulinii uscați de secetă din câmpia Teleormanului. Cerul e plumburiu. Cad stropi de ploaie. Dinspre râu vine miros de apă stătută. Câteva ciori trecură croncănind pe deasupra vilei. Căpitanul Dinu Caranfil oftează. Îşi aprinse o țigară, apoi încă una, după care părăsi sala de ospețe, trântind uşa cu putere în urma lui.

4

Ela împături scrisoarea, o aşeză în geantă şi se îndreptă spre hotelul indicat de bătrâna Sonia. „Am să încerc să mă descurc şi fără nenea Spiru, dacă nu-l voi găsi, îşi spuse ea, voi rămâne aici până ce voi primi veşti de la mama Sonia, apoi nu voi mai rămâne nicio clipă. Tare îmi e dor de acasă şi de satul meu”.

Închirie, fără prea multe formalități, o cameră la etajul al doilea al hotelului. Privi o vreme pe fereastră. Se vede clar o bună parte din cartier. Se gândi acasă, dar aducându-şi aminte de Dinu Caranfil, tatăl său, se înfiora. „Să-i scriu mamei Sonia că am sosit la Bucureşti? se întrebă ea. Nu, nu, sunt prea obosită. Îi voi scrie mâine”. Se dezbrăcă lejer de bluza albă, apoi îşi scoase pantalonii. Se privi pentru câteva clipe în oglindă, aranjându-şi părul. Trecu în baie. Dădu drumul la apă ascultând

gâlgâitul acesteia în cada încadrată în marmură albă. Îşi aruncă ultima lenjerie de pe ea rămânând goală. Se juca multă vreme în apa caldă şi înspumată, îşi usca apoi corpul cu un prosop moale, se mai privi câteva clipe în oglindă, apoi se aşeză pe pat. Îşi pieptănă îndelung părul. Gândurile o duc din nou spre casa părintească. „Ce s-o fi întâmplat cu mama de a murit? E cam ambiguă scrisoarea mamei Sonia, în care îmi spune că a tăiat-o trenul. Ce căuta mama pe calea ferată? Să se fi sinucis, nemaisuportând chinurile pe care le îndura, sau Dinu a omorât-o aşa cum o amenința încă de pe vremea când eram şi eu acasă? Voi afla, cred, cât de curând. Cineva trebuie să ştie ce s-a întâmplat cu mama. Sper că nu voi sta prea mult aici în Bucureşti. Mama Sonia a fost bine informată despre plecarea tatălui şi a fratelui meu. Şi pe la Iaşi se făceau concentrări. Am să-l caut pe nenea Spiru, poate că şi el mai ştie câte ceva de pe la noi din sat, el ține legătura mereu cu mama Sonia”.

Peste întinderile Bucureştiului se lasă întunericul. „Ce-ar fi să mă îmbrac şi să cobor la masă?. se întrebă Ela. Mi-e o foame de lup. Poate îl întâlnesc şi pe nenea Spira, mai schimbăm o vorbă, două”.

Căldura s-a mai domolit. Îmbrăcată într-o rochie uşoară de vară, Ela coborî în holul hotelului. Pe sub platanii din față se văd cupluri de îndrăgostiți; unii se țin de mână, alții pe după gât. Prin văzduh se aud trecând avioane. „Cât o mai ține războiul acesta? se întrebă Ela, nu poți fi sigur deloc de ziua de mâine, iar dacă ar fi să ne luăm după zvonurile care circulă, ar trebui să ne pregătim singuri mormintele pentru apocalipticele vremuri ce ar urma să vină. Dar cine poate prevedea viitorul? Se vorbeşte de împărțirea lumii ca despre tăierea unui măr în felii. Toată lumea se teme: cei bogați că îşi vor pierde avutul, iar cei săraci se tem că vor muri de foame. În vremuri ca acestea la ce te mai poți aştepta? Ce ne este scris vom îndura însă, aşa cum de veacuri au îndurat şi înaintaşii noştri.

§

Ela înghiţi de câteva ori din supa ce i se aduse la masă. Se uită din când în când spre uşa de la intrare, în speranţa că-l va vedea pe Spira.

în sala restaurantului, din incinta hotelului, sunt doar câteva perechi tinere care se răcoresc cu bere. Câţiva lăutari oacheşi îngână o melodie fără ritm. La bar, un ins masiv cu mâini mari şi unsuroase duce şi coboară de la gură o sticlă de secărică. Priveşte atent la Ela. „De unde o fi aterizând pipiţa asta? se întrebă el, n-am mai văzut-o pe aici”.

Ela se făcu a nu observa privirile insistente şi aproape agresive ale insului de la bar. Ceru plata consumaţiei şi ieşi. Se plimbă câtva timp prin faţa hotelului. Îşi cumpără o îngheţată, de la ţiganca blondă din colţul străzii, care-şi striga în gura mare marfa, iar din când în când înjura pe ţigăneşte pe cei care refuzau să cumpere.

Ela se mai plimbă câteva minute prin preajma hotelului. Aude sirenele locomotivelor în Gara de Nord şi gândul o duce din nou spre casă. Se întoarse la hotel. „N-are rost să stau pe stradă, îşi zise ea, în întunericul acesta nu poţi vedea nimic”. Intră în cameră, se aşeză în faţa oglinzii. Îşi aranja părul pe câteva bigudiuri, după care se aşeză în dreptul ferestrei. Gândurile o duc din nou departe, în câmpia Teleormanului, la satul în care s-a născut, la copiii cu care înfrunta nămeţii nesfârşiţi în dramul spre şcoală, la dealul Palăncii de unde culegea pietre roşii şi la câmpiile fără margini cu grâne galbene, de unde aducea acasă snopi de maci. „Ce-o face mama Sonia acum? Dar mătuşa Sanda? îmi este dor de amândouă. Cum am putut oare sta fără ele atâta amar de vreme?” Ela îşi scoase bigudiurile în faţa oglinzii, apoi se mai plimbă câteva minute prin cameră, îşi aranja patul şi se pregăti de culcare. „Ce-ar fi să-l mai caut o dată pe nenea Spira?” se întrebă ea. Închise uşa în urma sa şi coborî scările. „Dacă nu-l găsesc nici de data asta, înseamnă că nu e de serviciu, îl voi căuta mâine, din nou. Eu oricum mai rămân câtva timp

la hotel. Mi-ar fi plăcut să-l găsesc, am mai fi depănat amintiri. Era un om harnic şi bun când lucra la noi. Era sărac. Se plângea mereu de neajunsuri, până într-o zi când şi-a luat lumea în cap, cum zicea mama Sonia, şi a plecat. „N-am legat două în tei pe moşia lui Dinu Caranfil" a zis el într-o zi şi dus a fost. De atunci nu l-a mai văzut nimeni prin sat".

§

Spiru lui Chițu îşi ridică privirea de pe „Universul" pe care îl ținea în mâini şi sări în picioare:

- Domnişoara Ela!
- Da, nene Spirule, eu!
- Mi-a scris mătuşa Sonia că o să vii.
- Ce mai scrie mama Sonia?
- E necăjită rău. Boierul o bate, a devenit rău cu toți, nu mai suportă pe nimeni. A primit ordin de plecare pe front. Şi Lascu va pleca. Se fac concentrări în toată țara. Aliații împing frontul din ce în ce mai spre Apus. Mă tem că va fi război şi la noi aici. Toate ziarele aşa scriu.
- Dumnezeu ştie, nene Spirule. Asta ne-ar mai trebui.
- Au murit mulți de pe la noi. Unii au venit schilodiți. Ai lui Māruță au murit amândoi băieții, la Cotu Donului. Unul, al lui Truşcă, a căzut la Odessa. Al lui Jidanu, Gheorghe ăla, de era pe la Constanța, a murit şi el. Mulți, foarte mulți tineri au murit, domnişoară. Dar câți au venit răniți…
- Şi de pe la Iaşi au murit mulți.
- Când ai sosit la Bucureşti?
- Azi, nene Spirule, acum câteva ore.
- Ce face mătuşa Ileana?
- E bolnavă, e necăjită că am plecat.
- Ea ştia că trebuia să pleci cândva.
- Se obişnuise cu mine. Ne împăcăm bine.
- Despre Anuța ce ştii? S-a mai aflat ceva?
- Ce mi-a scris prin scrisori, mama Sonia. Atât.

- A fost o femeie minunată, Anuța.

- Aşa-i, nene Spirule, dar ia spune-mi ce-ți fac copiii?

- Bine. Sănătoşi, unii s-au făcut mari.

- Câți ai, nene Spirule?

- Opt, domnişoară Ela!

- Să-ți trăiască!

- Mulțumesc! Suntem mulți şi săraci, domnişoară Ela, dar primitori, poți veni să stai la noi până ne va trimite mătuşa Sonia vorbă să pleci acasă…

- Nu, nene Spirule, nu, rămân aici la hotel. Bani am, iar la dumneata cu atâția copii cred că e foarte puțin loc.

- Pentru oaspeții dragi ne mai strângem, zâmbi Spini.

- Lasă, nene Spirule, poate altădată, când voi veni cu mama Sonia pe la Bucureşti. Sigur o să vă facem o vizită.

Spini lui Chițu sărută mâna Elei, urându-i noapte bună.

- Noapte bună, îngână Ela şi urcă în fugă scările, care abia se zăreau în bezna nopții.

§

Ela dormi toată noaptea. După oboseala din ultimele ore în înghesuiala vagonului în care călătorise îşi simte corpul greu. Se trezi târziu. Se îmbrăcă şi ieşi în stradă. „îi voi scrie imediat mamei Sonia, îşi zise ea, să ştie că sunt la Bucureşti”.

Intră în clădirea poştei de peste stradă şi ceru o scrisoare, înmânând banii ceruți, fetei de la ghişeu. Se aşeză la o masă şi scrise: „Buna mea Sonia, mă aflu de ieri la Bucureşti, de unde urmează să vin acasă. Am călătorit bine cu trenul. Am vorbit aseară cu nenea Spini, nepotul dumitale. S-a bucurat mult când m-a văzut. M-a invitat la ei acasă, dar n-am vrut să merg. Voi rămâne la hotel până ce voi primi ştiri de la dumneata. Mi-a povestit multe nenea Spini. Şi el zice că frontul se va deplasa spre Apus. O să cumpăr azi câte ceva pentru copiii lui, are opt, mamă Sonie, şi are o leafă aşa de mică… încât îți e milă de el când îl auzi cu ce greutăți se confruntă. Am stat multă vreme de

vorbă. Ştie multe nenea Spini, de pe la oamenii ce se perindă pe la hotel şi de prin ziare. Zice că se fac concentrări masive în ţară; sunt chemaţi sub arme mulţi rezervişti şi chiar contingentele mai vârstnice. Aud tot de la el, că situaţia trupelor noastre e dezastruoasă pe frontul de răsărit. Am depănat şi multe amintiri, nenea Spini cunoaşte bine oamenii de pe la noi. Am vorbit de multe şi de toate cele. Dar am să-ţi povestesc totul când voi veni acasă. Acasă la noi, mamă Sonie! Până atunci primeşte urările mele de bine şi nu uita să-mi scrii, sau să-mi trimiţi vorbă. Îţi mulţumesc pentru tot şi te sărut de mii de ori. Ela".

Ela întinse plicul aceleiaşi fete de la ghişeu. Se îndreptă spre uşă. Înainte de a pune mâna pe clanţă, uşa se deschise brusc şi un tânăr înalt, cu faţa arsă de soare, se opri în dreptul ei, abia trăgându-şi răsuflarea, după ce urcase scările clădirii. Se uită la faţa ei rumenă şi rosti ca pentru sine. „E fata pe care am văzut-o ieri în tren".

- Vă rog să mă iertaţi, îndrăzni el, dar parcă ne-am mai văzut undeva, sau poate mă înşel?

- Nu, nu vă înşelaţi, am călătorit împreună de la Iaşi la Bucureşti, cu trenul… Nu vă amintiţi?

- Ba da, îngână tânărul, gâtuit de emoţii. Îmi amintesc bine, fata îmbrăcată în alb şi care spunea că merge acasă, în Teleorman…

- Aşa este, chiar ea… fata în alb!

Câţiva ţânci pătrunseră gălăgioşi printre cei doi, depărtându-i pentru o clipă pe unul de celălalt. După trecerea acestora, Ela exclamă:

- Vai, ce gălăgioşi!

Tânărul nu ştiu ce să răspundă, mulţumindu-se doar să zâmbească, văzând însă că femeia aşteaptă parcă să-i spună ceva, zise:

- Copii, puţin le pasă lor de vremuri şi de oameni. Parcă spuneaţi ieri că mergeţi mai departe de Bucureşti, o interogă tânărul, cu timiditate în glas.

- Da, aşa ar fi trebuit să procedez, însă din cauza unor împrejurări sunt nevoită să mai rămân aici câteva zile, sau poate chiar mai mult.

- Locuiți la vreo rudă?
- Nu, la hotel. Dumneavoastră?
- Eu stau la un prieten.
- Am crezut că sunteți bucureştean.
- Nu, sunt teleormănean, de pe lângă Videle. Am înțeles din discuțiile purtate ieri în tren că sunteți tot teleormăneancă, de pe unde?
- De la Roşiori, rosti femeia îmbujorându-se la față. Roşiori de Vede…
- O să vă coste o mulțime de bani, hotelul, dacă ziceți că o să rămâneți mai multă vreme.
- Am ceva bani, sper să-mi ajungă, nu de asta mă tem. Sunt aşa de singură aici şi parcă mă simt străină de tot. Până şi oamenii, am impresia uneori că se uită chiorâş la mine… Timpul trece aşa de greu…
- Cu permisiunea dumneavoastră, aş putea trece să vă văd din când în când, am mai sta de vorbă…

După câteva momente de tăcere. Ela zise abia auzit:
- Să ieşim, am blocat intrarea.
- Da. Da, aprobă tânărul, trăgând uşa şi făcând semn femeii să poftească spre ieşire.

Păşiră agale spre hotel, prin forfota mulțimii. Mai schimbară câteva cuvinte şi mai mult se priviră pe furiş, aşa cum mai făcuseră şi în tren cu o zi în urmă. La intrarea în hotel, femeia vru să se retragă. Tânărul mai făcut câțiva paşi pe lângă ea, întrebând-o:
- Când aş putea să vă mai văd?
- După amiază. Astăzi după amiază, treceți pe aici şi întrebați la recepție. De Ela Caranfil să întrebați…
- Fiindcă mi-ați spus numele dumneavoastră, găsesc necesar să vi-l spun şi eu pe al meu, ce ziceți?
- Mă bucur să vă cunosc, zise ea, întinzându-i mâna.

Tânărul strânse mâna gingaşă a femeii, abia rostind:
- Anghel, Anghel Broşteanu.

Femeia se depărta cu un pas, şi cu un uşor zâmbet îngână.
- La revedere!

- Pe după-amiază, avu grijă s-i amintească Anghel Broşteanu, pierzându-se în mulţimea străzii.

Ela Caranfil pătrunse în camera de la hotel, lungindu-se leneşă pe pat. Se ridică după câteva minute aruncându-şi ochii prin cameră. Cu mişcări leneşe începu să se dezbrace. Se ghemui sub cearşaful alb. Îşi întinse mâinile pe lângă ea pironindu-şi ochii în tavan. Stătu aşa preţ de câteva secunde. Se ridică apoi brusc şi începu să se plimbe prin cameră. În fiinţa sa se petrece ceva nedesluşit. Observă că o năpădesc lacrimile. Se aşeză la oglindă. „Cred că sunt puţin îndrăgostită" îşi zise ea. Începu să îngâne un cântec. Fără să vrea dă glas unor şoapte de dragoste, îngână cuvinte pe care cântecul ei nu le-a avut niciodată. Se opreşte din când în când din cântat, ascultându-şi bătăile inimii. Se gândi la tânărul cu care discutase în urmă cu puţin timp şi îşi aminti acea strângere de mână, când o încercaseră ca niciodată cele mai plăcute emoţii. „Doamne, gândi ea, am rămas în faţa privirilor sale, dezarmată! Nici sângele cred că nu-mi mai circula prin vene. Ciudat om Anghel acesta. Vai şi ce greu trece timpul!" Plecă de la oglindă zâmbindu-şi sieşi cu un surâs şăgalnic.

Din ochi îi ţâşniră câteva lacrimi, apoi ochii i se înseninară brusc, devenind limpezi aidoma cerului dimineţilor de vară. Cu trupul mlădios de trestie foşnitoare şi cu tremurul buzelor roşii de culoarea fragilor copţi, pare o fiinţă divină venită din altă lume, pentru a răscoli sufletele muritorilor. Totul în fiinţa sa pare dumnezeiesc.

Făcu cinci, şase paşi prin încăpere, apoi se reîntoarse la oglindă. Îşi scoase cele câteva obiecte de îmbrăcăminte de pe ea şi uşoară ca o felină trecu în baie. Închise uşa în urma sa. Doar clipocitul apei se auzi un timp, după aceea se aşternu liniştea. Stătu mult în apa caldă, mânuind alene săpunul peste formele-i rotunde, parcă dăltuite într-o marmură albă şi pură. Îi place să se bălăcească în apă aidoma copiilor. Îşi aminteşte cum, cu ani în urmă, făcea la fel prin ochiurile de apă rămase vara pe lângă malurile Teleormanului, când căldura verii usca totul, şi din râul leneş şi plin cu apă rămâneau doar pe lângă maluri două firişoare înguste gâtuite de grămezile de nisip, la

dogoarea căruia îşi prăjeau pielea ei, copiii satului, până aproape în toamnă, când se închideau prin case, apoi toată toamna şi întreaga iarnă ascultau ghemuiți pe lângă sobe, vuietul vântului. „Ce veseli şi fericiți eram noi, copiii, atunci, îşi zise Ela oftând, şi câte drăcovenii făceam împreună cu puştimea satului. Mai apoi, mi s-a interzis să ies cu copiii, eram doar fiica boierului Dinu Caranfil. Aşa eram atunci, fiică de căpitan, odraslă boierească şi nu trebuia să mă amestec cu copiii gloatei. Doar pe furiş mă mai vedeam cu bieții copii, iar mai târziu n-am mai fost fiică de căpitan şi nici de boier, căzusem în dizgrație. Eram, mi se spunea, bastard!”. Ela se întristă din nou. Dădu drumul robinetului la maxim. Apa fierbinte țâşni cu putere stropind pereții şi lovindu-se de mozaicul roşu al băii. După un timp reveni în cameră, îmbujorată şi sprintenă.

Se îmbrăcă şi îşi pieptănă părul lung auriu, din care se preling picuri strălucitori de apă. Gândurile o duc din nou cu o zi în urmă la călătoria lungă de la Iaşi la Bucureşti, la drumul acela care nu se mai sfârşea şi la tânărul care stătuse tot timpul lângă ea, privind-o pe furiş ca un şcolar. Discutaseră puțin şi nu credea că o să-l mai vadă vreodată. Iată că azi îi apăruse în cale ca o veche cunoştință. „Dacă m-ar fi luat adineauri de mână şi ar fi zis, hai cu mine, Ela, aş fi mers cu el oriunde. Parcă sunt hipnotizată! Ieri, însă, l-am luat prea puțin în seamă. Eram doar călătorii obişnuiți ai unui tren, aşa cum se întâmplă deseori când călătoreşti. De unde era să ştiu că, după doar câteva ore, o să fiu îndrăgostită de el? Că sunt în mod cert îndrăgostită! Dar el? Şi el o fi la fel de îndrăgostit? Ce prostuță sunt! El poate se gândeşte doar cum să omoare timpul prin Capitală cu vreo femeie şi fiindcă tot i-am ieşit în cale… Şi totuşi parcă n-ar fi din ăia care bat străzile în căutare de aventuri”. Din când în când priveşte acele ceasornicului, care se urnesc greu pe cadranul fosforescent. În dreptul cifrei ce indică jumătatea zilei, acele parcă se opriră o clipă. Pendula din perete bătu de douăsprezece ori. „Asta înseamnă, îşi zise Ela, că începând din acest moment pot fi căutată de Anghel, da, Anghel îl cheamă. Poate că el nici nu visează la întâlnirea noastră. Nici n-am stabilit o oră anume. El

poate veni şi deseară, iar eu îl aştept de pe acum…”

Ela îşi îmbrăcă o bluză albă şi subţire, prin decolteul căreia i se vede pielea catifelată ca o piersică. Îşi prinse cerceii la urechi şi îşi puse după aceea o pereche de pantaloni albi marinăreşti, care-i scot în relief rotunjimile corpului. Îşi trase în picioare o pereche de pantofi uşori. Se privi în oglindă şi-şi spuse: „Da, cam aşa ar trebui să arăt”. Zâmbi, îndreptându-şi paşii spre uşă. „Se aud bătăi sau mi se pare? Se vede bine că sunt îndrăgostită”. Când apăsă clanţa, un puşti ca de doisprezece ani îşi vârî prin deschizătura uşii, un căpşor ciufulit şi spuse:

- Sunteţi rugată să coborâţi, domnişoară, vă caută cineva, m-a trimis să vă spun că vă aşteaptă jos.

- Mulţumesc, cobor îndată, îngână Ela, roşindu-se până în vârful urechilor. Băgă mâna în geantă după o bancnotă, dar puştiul dispăruse pe scări.

Ela îşi mai privi o dată chipul în oglindă. Îşi mai aranja câteva şuviţe de păr care i se părură ciufulite, apoi îşi atârnă geanta pe umăr şi ieşi. Coborî în fugă scările, ţinându-se cu mâna de balustradă aidoma copiilor ştrengari. „E cam grăbit tânărul nostru, remarcă Ela privindu-şi ceasul de la mână. Dă Doamne să fie într-un ceas bun” mai zise ea ieşind în stradă.

5

Căpitanul Dinu Caranfil se repezi spre camera în care se afla sechestrată bătrâna Sonia. Trase brusc zăvorul, deschise uşa şi se năpusti asupra femeii, cu pumnii strânşi. O trânti pe podea lovind-o cu picioarele, apoi o apucă cu amândouă mâinile de păr, târând-o prin încăpere.

- De ce ai chemat-o acasă, vulpe bătrână? De ce ai chemat-o? Ce puneţi la cale? Năpârca aia veninoasă îmi trebuia mie, acum? N-aveam eu şi aşa destule griji şi necazuri? îmi mai trebuia şi ea aici? De ce?

- N-am făcut nimic rău, boierule, se tângui bătrâna, ce dacă am chemat-o? E doar fiica dumitale.

- E fiica văcarilor, cu care s-a destrăbălat mumă-sa, nu a mea! Odrasla căpitanului Dinu Caranfil nu era în stare să facă ceea ce a făcut ea! A avut un soț şi ce soț! Ardeleanu era fiu de popă şi la douăzeci de ani era deja locotenent! Ela ce era? Era fiica unei depravate pe care am scos-o din grajdul vacilor unde-şi slujea stăpânii! Probabil a simțit că nu e de nasul lui.

- Era un copil, boierule, ce ştia ea ce-i acela bărbat, ai milă de ea, boierule, că e fiica dumitale şi se prăpădeşte prin străini şi te bate Dumnezeu! E mare păcat, stăpâne să-ți alungi copiii din casă şi păcatul acesta îl vei trage dumneata că ai urgisit-o!

- N-o recunosc de fiică, e fiica văcarilor satului acesta, nenorocito, şi nu-mi mai bate capul cu ea, ticăloasă bătrână ce eşti, spune-mi de ce ai chemat-o acasă? Ce urmăriți?

- Nu urmărim nimic rău, boierule, mi-a fost milă de ea. Am crescut-o şi pe ea şi pe Lascu, tot ca şi când ar fi fost ai mei. E un copil, trebuia să aibă cineva milă de ea.

- Milă! Voi ticăloşilor, mereu vorbiți de milă şi de cinste. Na cinste! Na milă! țipă Dinu Caranfil izbind cu pumnii săi mari în capul bătrânei Sonia. Na milă! Mai na! Ai dracului de slugoi, cu mila voastră cu tot!

În țipetele alarmante ale Soniei, câțiva argați de pe la grajduri pătrunseră în antreul vilei, urcând apoi scările la etaj, unde Dinu Caranfil continua s-o lovească cu pumnii şi picioarele pe femeia care se țâra la picioarele lui.

- Las-o boierule! N-auzi? Las-o!, strigă un țăran mai în vârstă, la Dinu Caranfil. Ceilalți începură să se roage cu mâinile încrucişate la piept.

- Ai milă, boierule, e şi ea un biet suflet de om!

- Ieşiți afară! Afară slugoilor! Mereu cerşiți milă, afară! Ridică piedica de la pistol şi trase o rafală de foc pe deasupra țăranilor adunați la uşă. Țăranii se retraseră spre poarta conacului, urmăriți de câinii asmuțiți asupra lor. După ce grupul acestora trecu dincolo de poartă, Dinu Caranfil se postă lângă trupul sângerând al bătrânei şi-i strigă:

- Ridică-te şi ține hârtiile astea. Să le dai Elei, când o veni, poate vă împinge dracu să vindeți ceva, sau să împrumutați cui-

va lucrurile de la conac. Vă spânzur pe amândouă! De limbă vă spânzur, că tot aveți voi limba lungă!

Bătrâna Sonia se ridică şi încercă să facă un pas înapoi. Dinu Caranfil o prinse cu mâna stângă de păr şi cu cealaltă o lovi cu putere peste gură. Îi îndesă în brațe câteva hârtii, urlând:

- Nemernică bătrână, vă împuternicesc să puteți trăi omeneşte, iar voi vă bateți joc de reputația mea. Ați început să vă solidarizați, semn că nu mai ştiți nici de frică. Ruşine nu ați avut niciodată. Voi n-aveți conştiință; dacă e mămăliga mare pe masă ce vă mai trebuie conştiință. Rugați-vă la Dumnezeu să vin mai repede acasă, că vă învăț eu să vă solidarizați împotriva celui care vă pune pe masă mămăliga aburindă, câini înrăiți ce sunteți!

Bătrâna Sonia tace. Sângele îi curge pe gură şi pe nas. Suspină adânc. Nu mai aude nimic din ce-i țipă în urechi stăpânul. Nici nu mai poate gândi. Ochii îi sunt plini de lacrimi, îi tremură tot corpul. Căzu din nou ca un balot pe scările vilei. Pare o legătură de zdrențe aruncată la întâmplare. Doar gemetele înăbuşite i se mai aud câteodată. Dinu Caranfil scuipă înspre ea şi se îndepărtă.

§

Lascu, fiul căpitanului Dinu Caranfil, moțăie pe un scaun. Boierul îl apucă de umeri. Îl mişcă uşor şi-i zise:

- Hai, Lascule, hai, tată, dacă țara ne cheamă trebuie să fim prezenți acolo. Datoria e datorie, fiule.

Lascu se ridică anevoie. Îşi schimbă hainele şi căscând plictisit ieşi în curte. Se simte greu. După o noapte de chef, nici picioarele nu-l mai ascultă: se împleticeşte şi cască, ducând mâna la gură. La scară aşteaptă o trăsură gata de drum. Vizitiul, un ins slab şi gârbovit, cu țigara aprinsă între dinții mari şi galbeni, urcă bagajele celor doi, apoi fără să mai aştepte vreun ordin se urcă pe capra trăsurii dând bice cailor. Ajunşi în uliță, moşierul Dinu Caranfil şi fiul său Lascu, instalați în cupeul trăsurii ridicară

mâinile în semn de rămas bun. Ulița e pustie. Dinu Caranfil își rezemă capul de umărul fiului său și începu să moțăie.

- Mi-e tare somn, Lascule, îngână el ținând ochii închiși.

- Şi mie îmi e somn, tată, răspunse acesta căscând.

În partea cealaltă a satului, câțiva bătrâni sculați odată cu ivirea zorilor se uitară lung după trăsura boierilor.

- Ăştia, ori la Bucureşti se duc, ori au ordine de plecare pe front, cum se aude, zise careva arătând spre trăsura care stârnea vălătuci de praf pe mijlocul drumului.

- Pe front se duc, răspunse un altul, toți rezerviştii au ordine de plecare.

§

După două ore de hurducături, ce avură darul să-i mai trezească din amorțeala în care căzuseră, Dinu Caranfil şi fiul său Lascu ajunseră la gară. Locomotiva trase la peron cele patru vagoane de clasă înnegrite de fum, ataşându-le în fața unui şir de vagoane de marfa. Dinu şi Lascu se instalară într-unui din compartimentele goale ale unui vagon de clasa întâia. Se lungiră ca la o comandă pe banchetele garnisite cu pluş. Lascu închise ochii. Adormi repede. Dinu Caranfil nu poate dormi. Pe dinăuntru simte un gol, îl roade ceva, aşa cum cariul roade într-un lemn uscat. Se ridică în picioare. De la fereastra vagonului priveşte în lung şi în lat, câmpiile peste care trenul aleargă din ce în ce mai repede.

- Am fost nevoit să-mi vând pământul, Doamne ce mai pământ aveam. Am hrănit cu roadele lui pe toți înfometații satului, iar ei mă urau şi-mi doreau moartea. Aveam pământ de nu-l cuprindeam cu ochii. Am dat de lucru la toți tâlharii pentru a-şi câştiga mămăliga. Se înmulțeau ca broaştele şi erau veşnic flămânzi. Nu le-am rămas nici eu cu mult dator, le-am crăpat spinarea până la os şi am trecut călare peste ei fără milă. Ei doar milă cerşeau; milă şi mămăligă".

Căpitanul Dinu Caranfil privi spre Lascu. Acesta doarme cu fața în sus.

- Dormi fiule, dormi, măcar tu să ai linişte, zise Dinu Caranfil. Eu parcă am capul plin cu noroi.

După ce mai privi o vreme pe fereastră, Dinu Caranfil se aşeză pe banchetă. Închise ochii. Gândurile îl chinuiesc. În faţă îi apare în orice moment chipul însângerat al Anuţei. Tresare şi se trezeşte vorbind cu glas tare:

- Ce ai cu mine? De ce mă urmăreşti? Eşti moartă demult, ce cauţi aici?

Dinu Caranfil îşi face cruce. Aude, parcă de undeva de departe, glasul Anuţei: „M-ai ucis Dinule! Ai mâinile pătate cu sângele meu, dar vei fi pedepsit!”

- Nu te-am ucis eu, răcni el, te-au ucis comportările tale!

Chinuit de vedenii, rupt de oboseala chefurilor din ultimele zile, într-un târziu adormi. Lascu sforăie puternic pe cealaltă banchetă. Picioarele îi atârnă pe marginea canapelei ca două lemne noduroase şi strâmbe. Bărbia îi e vânătă şi ţepoasă, îşi aminteşte prin somn vorbele tatălui său, rostite la plecare. „Mergem la datorie fiule, ne cheamă ţara!” „Cumplită datorie”, mormăi el ca pentru sine, ridicându-se în capul oaselor. Se întoarse cu faţa spre peretele vagonului, urcându-şi picioarele pe banchetă.

Căpitanul Dinu Caranfil se visează pe front. Aude cum bubuie tunul şi uneori tresare deschizând ochii. Îşi aşează pistolul la şold şi oftează: „Eh, de aş fi scăpat de fie-mea, Ela, azi eram liniştit. Am fost un prost, asta am fost. Numai ea poate zgândări afacerea cu Anuţa”. Dinu Caranfil adoarme, se trezeşte şi iar adoarme. Somnul îl biruie pentru o vreme ţintuindu-l pe banchetă. Se visează acasă, apoi pe front şi iarăşi acasă. Îşi vede fiica alungată de acasă, apoi nevasta cu chipul şi trupul însângerat ucisă sub loviturile sale. Tot prin somn aude zgomotul roţilor de tren şi îşi dă seama că fiecare minut scurs îl apropie de iureşul războiului. O sudoare rece i se prelinge pe faţă.

Locomotiva pufăie din greu trăgând după ea zecile de vagoane, împroşcând înjur cu vălătuci de aburi şi de fum. De pe lângă calea ferată îşi iau zborul speriate stoluri de vrăbii. Soarele se ridică leneş pe cerul albastru ca peruzeaua.

6

La vilă e linişte. După plecarea căpitanului Dinu Caranfil şi a fiului său Lascu, când în curte dispăru ultimul zgomot, bătrâna Sonia îşi adună puţinele picături de putere ce le mai avea, se ridică de unde căzuse sub loviturile stăpânului şi intră în cameră. E convinsă că cei doi au plecat, dar după chinurile îndurate se mai teme încă. Scoase în curte tot ce ţinuse de confortul său în ultimul timp şi le puse foc. Se instala într-una din camerele mari ale vilei şi aranja alături o altă încăpere pentru Ela. Se aşeză pe marginea patului. E sleită de puteri şi o dor cumplit toate oasele. Îşi aduse aminte că trebuia să-i scrie Elei. Cu mâinile tremurânde scoase dintr-o valiză veche o coală de hârtie şi un creion. Cu coatele rezemate de colţul mesei scrise:

„Draga mea copilă,

Ţi-am promis să te ţin la curent cu plecarea tatălui şi a vitregului tău frate. Chiar azi au plecat amândoi. Vino acasă, fata mea. Vom avea mult de lucru. Şi de povestit, cred că vom avea ce ne povesti din aceşti ani de despărţire. Viaţa e aşa cum e. Cu noi a fost crudă. Am încredere în tine. Sunt convinsă că porţi în vene sângele acelei femei care a murit iubindu-şi semenii din rândul cărora s-a ridicat. Dacă tatăl tău a fost şi a rămas un ticălos şi un perfid, dacă toate scopurile sale au fost meschine, ca sânge din sângele mamei tale eşti obligată să-l uiţi. Vei uita că ai avut un tată, dar vei fi bucuroasă că de partea ta vor fi toţi cei care l-au urât, şi aceştia sunt cei mulţi. Numai atunci vei păşi cu fruntea sus când vei uita că acest ucigaş ţi-a fost tată. Tu ai sufletul curat, nu te poţi amesteca în tagma ticăloşilor. Glasul mamei tale îţi vorbeşte încă odată prin mine: „iubeşte dreptatea şi apără oamenii care au nevoie de sprijinul tău”. Acestea erau cuvintele ei. Şi-ar fi dat oricând bucuroasă viaţa, pentru a salva pe a altuia. Iubeşte deci oamenii. Iubeşte dreptatea şi ajută-i pe

oamenii năpăstuiți.

Cel care ți-a fost tată n-a prețuit nimic altceva decât bunăstarea obținută prin truda altora. S-a îndopat ca un trântor şi a încălecat grumazul celor obidiți. Aceleaşi trăsături le-a moştenit şi Lascu. Amândoi au schilodit sute de oameni şi le-au siluit femeile. Poporul ăsta al nostru a suportat întotdeauna vitregiile, dar la rându-i a pedepsit aspru pe cei fără de lege. Nicio faptă n-a rămas nepedepsită de acest martir care se cheamă popor şi care de veacuri a dus pe umeri tot ce i s-a pus cu voie sau fără de voie. Acum, Dinu şi Lascu s-au dus, vino acasă şi vom vedea noi ce avem de făcut. Îmi e dor de tine şi te aştept ca pe cel mai scump odor. După primirea acestor rânduri să nu mai întârzii nicio clipă. Te sărut şi te aştept să vii. Vino cât mai repede, copila mea. Te doreşte şi te aşteaptă cu multă dragoste bătrâna şi buna ta doică, Sonia”.

§

Bătrâna Sonia ieşi în curte. Se îndreptă spre poartă. Oftează din când în când: „Doamne dă-mi zile s-o văd acasă. Dacă primeşte scrisoarea mea la timp, atunci în câteva zile e acasă. S-o fi făcut mare, Ela. Era un copil când a plecat”. Ochii bătrânei lăcrimează. Se depărta de curtea conacului, cu inima tremurândă, dar cu speranța că Ela va veni acasă cât de curând. Pe cer soarele dogoreşte nemilos. Grupuri, grupuri de țărani se întorc tăcuți de la muncile câmpului. Se merge în tăcere, de parcă satul ar fi bântuit de stihii adormite, pe care n-ar dori să le dezlănțuie trezindu-le. Cu fețele sălbăticite de foame şi cocoşați de timpuriu, par nişte schelete în mişcare. Se întorc de la câmp cu sufletele pline de deznădejde, rupți de oboseală şi flămânzi. Puținele vite ce le mai avuseseră pentru muncă, le-au fost rechiziționate încă de la începutul războiului, făcând din aceşti obidiți ai ogoarelor, adevărate animale de povară. Odată cu începerea războiului, bărbații şi tinerii au fost trimişi pe front, rămânând în sat doar copiii, femeile şi cei neputincioşi. Pe front, cei duşi sunt

măcinați de boli şi păduchi, schilodiți sau ucişi. În sat sosesc mereu noi mutilați sau anunțuri despre cei morți şi dispăruți. În cocioabele sărace ale satului se văd în fiecare seară femei şi copii închinându-se la icoane şi implorând milă cerului pentru cei plecați fără speranță.

În fața prăvăliei, bătrâna Sonia se opri. Dădu bună ziua câtorva femei care aşteptau să deschidă, apoi plecă zorită pe lângă gardurile putrede şi rupte ce împrejmuiau cocioabele de pământ, adormite parcă de căldura toridă de iulie. Merge cocoşată, apăsată de anii mulți ce i s-au aşezat în spate şi de necazurile multe ale acestor ani.

Îşi controlează buzunarul şorțului, acolo unde duce scrisoarea pentru Ela. „Am să fiu pusă între ciocan şi nicovală, îşi zise bătrâna; lui Dinu Caranfil i-am jurat să tac, pe Ela n-o pot minți… ce voi face atunci? Da… da… voi spune adevărul, fiindcă dacă am jurat, am făcut-o sub amenințarea biciului şi pistolului lui Dinu Caranfil. Doar n-am jurat de bună voie”.

Bătrâna Sonia mai oftă o dată şi îşi şterse cu palma sudoarea de pe frunte. Intră în curtea poştaşului, dând un bună ziua răguşit de plâns.

- În ultima vreme scrii mereu, babo, glumi Truță, poştaşul, apărând-o de câinele care sărise la ea.

- Scriu, Truță. Scriu şi eu, ce să fac?

- A fost supărat rău boierul şi pe dumneata şi pe mine pentru scrisorile pe care mi le-ai adus. M-a şi înjurat de câteva ori, ba mai m-a şi amenințat cu pistolul. O fi el ce este, dar eu îmi fac datoria şi mai sunt şi om, iar eu țin la condiția mea de om. Aşa că ai încredere în mine, că eu voi duce scrisorile mai departe şi nu le voi da pe mâna ticăloşilor.

- Acuma au plecat amândoi. Eu nu le-am făcut nici un rău, i-am scris fetei, Elei, să vină acasă.

- N-o suportă pe fie-sa, a zis multe despre ea. Şi despre dumneata a zis.

- Dumnezeu să-i dea după inimă, Truță, maică, eu n-am făcut şi nici n-am dorit rău nimănui, mai zise bătrâna Sonia ieşind în uliță şi îndreptându-se spre casă.

La prăvălie nu se deschisese încă. Numărul celor care aşteptau crescuse. „Mi-ar trebui nişte lumânări, îşi zise bătrâna Sonia, n-am mai fost la biserică de multă vreme”. Se apropie, apoi stătu jos lângă femeile care erau aşezate pe iarba şanţului.

- Ţi-au plecat boierii, Sonie, i-am văzut cum se duceau spre gară, mâna Filică de ziceai că a intrat dracii în el. La Bucureşti au plecat, sau cum se aude, pe front? întrebă una dintre femei.

- Pe front. Au primit ordine.

- Se aude că vine Ela acasă.

- Vine, da, vine acasă. Trebuia să vină odată.

- Biata fată cât a mai pătimit şi ea.

Bătrâna Sonia nu mai răspunse. Mai aşteptă câteva minute şi dacă văzu că nu se deschide la prăvălie, îşi îndreptă şalele şi plecă spre casă. „Voi veni şi altădată după lumânări” îşi zise ea grăbind paşii.

7

În faţa hotelului, Anghel Broşteanu întinse puştiului câţiva lei, aşteptând cu răsuflarea întretăiată ca Ela să coboare. Îşi roti privirea peste câteva firme de primprejur, apoi îşi aprinse o ţigară. „Albă ca Zăpada” îşi zise în sinea sa privind în direcţia de unde Ela îşi făcea apariţia, îmbrăcată toată în alb.

- Bună ziua, Ela, zise Anghel îndreptându-se spre ea.

- Bună, Anghele, răspunse ea întinzându-i mâna.

Anghel Broşteanu sărută mâna femeii, străbătut de un fior aproape necunoscut. Îi pronunţă în gând numele de multe ori, aşa cum o făcuse tot timpul din momentul în care o cunoscuse. Trecuseră câteva ore de atunci, ore în care nu-şi găsise odihna, plimbându-se aiurea pe străzi şi făcând diferite planuri care de care mai fanteziste. Acum se ţin de mână. Îşi fac cu greu loc prin mulţimea de pe trotuar. Se plimbară prin faţa hotelului, apoi priviră vitrinele magazinelor. Din când în când se privesc, atunci Ela se îmbujorează şi îşi lasă privirea în jos ca un copil vinovat.

- Ar trebui să mergem undeva, rosti ea într-un târziu, măcar să putem sta pe o bancă la umbră.

- Unde ai dori să mergem, Ela?

- Undeva unde aş putea să mă odihnesc, să putem sta de vorbă. Sunt gâtuită de emoții. Mă întorc acasă după mulți ani şi parcă mă tem că nu voi ajunge. Sunt într-o stare de zbucium sufletesc; cu cât mă apropii de casă, cu atât mi se pare că mă îndepărtez. Mi-ar trebui un cadru mai vesel unde să uit această stare apăsătoare care mă copleşeşte.

- Să mergem la un local, Ela. Mâncăm ceva, ascultăm muzică… Ce-ai zice de-o gustare la Capşa?

- Mergem acolo dacă zici că e bine…

- Sper că o gustare şi o bere nu-ți fac rău şi, sincer să fiu, şi eu aş dori să mă destind puțin. E un local bun, cu siguranță ne vom simți bine.

Anghel o priveşte din când în când şi simte cum flăcări plăcute îi gâdilă obrajii. Cuvintele femeii vin parcă de undeva dintr-un adânc tainic. Se simte în glasul ei un tremur uşor. Continuă s-o țină de mână. „Nu cumva, cerul mi-a trimis această ființă să am spre cine îmi îndrepta privirea atunci când am nevoie de o mângâiere? Sau e doar un vis după febra care m-a chinuit o săptămână întreagă, când străbăteam ținuturile acelea fără de sfârşit? Mă tem că totul e un vis" îşi zise el strângând cu putere mâna Elei.

În văzduh pluteşte miros de frunze arse de soare. Aerul e sufocant. Din asfaltul străzilor se ridică valuri de căldură. E linişte. Totul e apăsat de linişte. Nimeni nu salută pe nimeni. E o linişte cu tentă de apăsare ca după un cataclism. Oamenii trec unii pe lângă alții ca nişte ființe necuvântătoare. Nici la urcarea în tramvaie nu se aude nimic. Nici măcar țăranii veniți cu treburi în Capitală nu se mai strigă cum le e obiceiul. Toată lumea tace. Tac toți ca şi când sfârşitul tuturora ar depinde de o singură vorbă. Câțiva țărani desculți, cu coşurile lângă ei se mută de pe un picior pe altul din cauza asfaltului încins până la topire. O cişmea ruginită, lasă să se vadă printre gurile însetate ale celor ce-şi aşteaptă rândul, un firişor anemic de apă cât flacăra unei

lumânări. Doi copii cu pielea bronzată de soare joacă şotronul într-o curte la umbra unui măr pârjolit de secetă.

Ela urcă pe scara tramvaiului întinzând mâna lui Anghel care rămăsese mai în urmă.

- Mulțumesc, Ela, zise acesta urcând. Se trase mai aproape de ea ținând-o de mână. Îi simte dogoarea corpului şi-i priveşte pe furiş sânii prin decolteul bluzei. „Cred totuşi că visez, murmură el, nu poate fi adevărat, de unde şi până unde o femeie atât de frumoasă lângă mine? Cine sunt eu să am parte de o asemenea fericire? Un fugar dintr-un lagăr cărând prin lume o jumătate de cadavru căruia nu i-am găsit încă un loc pentru îngropăciune creştinească, asta sunt, iar ea e un înger şi nu pot crede altfel decât că visez. Mă aflu oare tot în pustia aceea sălbatică, iar ea e doar o iluzie? O Fata Morgana?”

Ela se strânse mai aproape de Anghel, făcând loc unor călători ce doreau să coboare. Anghel Broşteanu o simte aproape. E lipită de el. „Până şi sufletul i-l simt lângă al meu”, îşi zise Anghel Broşteanu, „dacă visez, mă rog Domnului ca visul să fie cât mai lung”.

- Am ajuns la Cişmigiu, Ela.

- Coborâm, zise aceasta strângându-l de mână.

Pătrunseră în parc. Străbătură câteva alei apoi ieşiră

în bulevard. Se îndreptară spre local. Se aşezară la o masă în dreptul unei ferestre.

- Ce ai vrea să mâncăm, Ela?

- Nu ştiu, să vedem ce au.

Controlară lista de bucate.

- Mâncăm perişoare şi friptură de pui, dacă îmi dai voie să aleg eu, zise Ela.

- Voia dumneavoastră, zâmbi Anghel chemând chelnerul, care nu se lăsă prea mult aşteptat; în câteva minute onorând comanda cu un zâmbet amabil.

- Poftă bună, Anghele, îngână Ela.

- Mulțumesc la fel, răspunse acesta, urmărindu-i fiecare mişcare. Se uită din ce în ce mai atent la ea şi îi place să o vadă cum mânuieşte cuțitul şi furculița, uitând să mai mănânce.

Deşi gustoasă, Anghel nu se atinse de ciorba de perişoare. Ține în mână o aripă de pui dar nu mănâncă. Femeia e de o frumusețe copleşitoare. Ascunde în ea chemarea irezistibilă a iubirii. Inima bărbatului de lângă ea bate puternic. Ca un însetat îşi aruncă ochii asupra ei. Nu ştie însă unde să-şi oprească privirea, fiindcă totul în ființa femeii pare serafic. Îşi coboară privirea peste umerii ei goi, apoi lacoma lui privire se opreşte pe sânii jucăuşi, care tresar la fiecare mişcare a femeii: două păsărele jucăuşe saltă sub bluza ei subțire, sădind în sufletul lui dorințe pătimaşe. Mâncarea îi e neatinsă. În el sălăşluieşte acum doar foamea de trupul femeii. Ela înțelege totul. Îl priveşte uneori mai insistent, făcându-l să-şi piardă cumpătul şi să-şi plece privirile ruşinat. O priveşte iar şi iar, trupul ei trezind în el un fel de durere.

- Mănâncă, Anghele, se răceşte mâncarea, interveni Ela.

- Mulțumesc, Ela, dacă ar fi să aleg între mâncare şi ființa dumitale, atunci am ales.

- E prima oară când aud că o femeie poate înlocui mâncarea, glumi Ela. Râse amuzată.

- Spune-mi ceva despre dumneata, Ela, doresc să te cunosc, să-ți aud glasul, sunt obosit de atâta linişte.

- Nu găsesc că este locul potrivit, însă altă dată am să-ți povestesc câte ceva din viața mea, sau poate totul, îmi place când cineva mă ascultă. Numai mamei îi spuneam totul. Chiar năzbâtii. Ea mă asculta cu plăcere. Parcă şi acum simt nevoia să mă destăinui cuiva. Mama, însă, a trecut în lumea celor drepți.

Ai fi a doua ființă căreia mi-aş deschide inima. Am suferit mult în ultimul timp şi simțeam nevoia să-i spun cuiva durerile şi necazurile mele, dar cui? Sunt copleşită de durere şi am o stare sufletească ce mă apasă şi-mi dă insomnii, o stare de continuă nelinişte, în care mă zbat de mulți ani.

- Chipul dumitale emană mai degrabă bucurie, Ela, nu pricep cum de te roade neliniştea, sau poate mă înşel…

- Şi ochii care plâng au strălucirea lor.

- Deşi nu mai sunt tânăr, n-am avut niciodată timp să studiez oamenii de aceea poate şi nepriceperea mea. Arăți, totuşi, ca un copil care n-a dus-o rău, ba din contră.

- Poate că pe fața mea nu se citesc decât bucurii, aşa cum zici, dar adevărul e altul. Mai am doar câteva zile şi împlinesc douăzeci şi trei de ani şi în toți aceşti ani puține au fost bucuriile în viața mea. Am fost totdeauna o nefericită.

- Care-i nefericirea de care te plângi, Ela?

- Voi avea grijă să-ți spun, am încredere în dumneata, dar nu aici.

Ela privi în jur şi tăcu. Chemă chelnerul, care numără în grabă banii întinşi de Anghel. Se ridicară. Câteva perechi de ochi, de la mesele vecine, se ațintiră asupra Elei. Aceasta întinse mâna lui Anghel. Ca un copil docil, Anghel Broşteanu o urmă. Din când în când strânge mâna Elei, făcând ca obrajii acesteia să devină de purpură.

§

Pe un itinerariu pe care Broşteanu n-ar reuşi să-l reconstituie vreodată, fiindcă tot timpul a privit la Ela, o maşină îi aduse până în fața hotelului. Urcară scările la primul etaj. În fața uşii ce da în camera Elei, Anghel se pregătise să-i spună noapte bună, când aceasta deschizând îl invită înăuntru. Întunericul nopții se aşternuse demult peste întinderile Bucureştiului.

Camuflajul impus din cauza bombardamentelor face ca oraşul să pară negru ca un cazan de smoală. Doar zgomotul tramvaielor aminteşte arareori că viața mai pulsează în această urbe tăcută şi adormită de cu seară. În rest totul e cufundat în întuneric şi tăcere.

- Ia loc, Anghele, se auzi glasul Elei, după ce învârti comutatorul, scăldând încăperea într-o lumină alb roşiatică, ia loc Anghel, de ce stai în picioare? întrebă ea aşezându-se pe un scaun.

Anghel Broşteanu îşi roti o clipă privirea prin cameră, apoi se aşeză şi el pe unul din scaunele rămase libere. Un robinet lăsat deschis în baia de alături îşi susură apa, vrând parcă să strice monotonia nopții.

- Mulțumesc, Ela.
- Îți place aici la mine?
- E într-adevăr foarte frumos, patronul s-a întrecut pe sine, se vede că pe lângă bani are şi gusturi.
- Nu vrei să ocupi o cameră alături? Am putea sta mai mult de vorbă, n-ai mai fi nevoit să pleci în puterea nopții. Tramvaiele se retrag din timp la depou, iar taximetrele nu se prea înghesuie pe aici la ora aceasta. Am înțeles că stai la o cunoştință, deci nu te aşteaptă cineva anume. M-aş simți mai în siguranță ştiindu-te aproape.
- Nu pot rămâne, Ela.
- De ce?
- Cum să-ți spun, economiile mele sunt pe sfârşite şi bănuiesc că o cameră la un hotel atât de luxos ca acesta trebuie să coste o mulțime de bani.
- Sinceritatea dumitale îmi dă curaj.
- Acesta-i adevărul, Ela! Dispun de prea puțini bani.
- Am la mine destui bani, ne-ar putea ajunge pentru multă vreme, lasă-mă să iau asupra mea grijile băneşti.
- Nu ştiu când îmi voi putea plăti datoriile.
- Nu va trebui să-mi restitui nimic, niciodată. Spune-mi doar că accepți, Anghele.

Anghel Broşteanu nu răspunse. Ridică doar din umeri. O privi câteva clipe apoi îşi plecă privirea. Ochii femeii deveniră umezi şi tulburi.

- Spune-mi că vrei, Anghele, se rugă ea.
- Fie cum doreşti, Ela!

Femeia nu mai aşteptă altă încuviințare, deschise uşa şi ieşi grăbită. Coborî scările în fugă. I se aud paşii care sar peste trepte.

Răcoarea nopții pătrunse ca un val prin uşa dată la perete. Anghel Broşteanu rămase cu privirea ațintită în mocheta de pe podea. Gândurile îl duc departe şi-l macină cu fiecare secundă smulsă timpului. Încearcă să-şi curme zbuciumul în care se află, dar se simte din ce în ce mai cuprins de hățişul şi evenimentele vieții.

§

- Noapte bună, Anghele!
- Ce repede s-a terminat visul…
- Aş vrea să nu fie doar un vis, zise ea, strângându-l uşor de mână, ne vom vedea mâine iar, cât mai de dimineață.
Ruşinată de gest se grăbi să închidă uşa, roşind.
- Totul e în ordine, se auzi glasul Elei, care urca gâfâind scările. Nu trebuie să mai pleci, vei ocupa camera patruzeci şi şase, este exact vis-à-vis.
- Mulțumesc, Ela! Inima mea va fi aproape de a dumitale. Sper să te simți bine ştiindu-mă aproape.
- De ce te-ai ridicat? Stai jos, Anghele.
- Gesturile dumitale mă dezarmează. Eşti o enigmă, Ela.
- Fiecare om e o enigmă, viața nu e tot o enigmă?, surâse Ela. Datoria noastră pe pământ asta e, să dezlegăm enigmele. Da, Anghele, asta e menirea noastră.
- Mă îndatorezi prea mult, Ela, cum să înțeleg gestul dumitale?
- E ceva omenesc. Sunt sigură că în locul meu ai fi făcut la fel şi nu ți-ai mai fi pus atâtea întrebări.
- E adevărat, dar parcă tot seamănă a ceva ieşit din comun, te-am cunoscut doar de câteva ore şi iată-mă adăpostit într-un hotel de lux pe seama cheltuielilor dumitale.
- Nu e nimic extraordinar în asta.
- Mă tem de amăgiri, Ela, nu aduc decât suferințe.
- Nu vreau să înțelegi greşit gestul meu.
O femeie dolofană, cu fața mare, asudată, se strecură prin deschizătura uşii, şoptind:
- V-am adus cheia.
- Mulțumesc, doamnă, răspunse Ela.
Am făcut curat şi am aranjat patul la patruzeci şi şase, mai zise aceasta închizând uşa şi ieşind.
Anghel Broşteanu se ridică de pe scaun. Întinse mâna Elei.
- Noapte bună, Ela!

§

Anghel Broşteanu intră în camera ce i se rezervase alături. Paşii îl trag parcă înapoi. Îşi scoase hainele şi se aşeză la o masă, cu coatele rezemate pe marginea acesteia. Îşi aşeză în faţă un rebus, întorcându-l de mai multe ori de pe o parte pe alta. Încercă un careu, apoi un altul. Gândurile i se amestecă într-un amalgam de neînţeles. Nu găseşte dezlegare niciunei definiţii. „Până şi viaţa mea e tot un rebus” îşi zise el. Ştie că inima Elei bate acum pentru el. Gândul, că nici măcar nu-i mângâiase mâna când i-o întinsese la despărţire îi dă o tainică părere de rău. „Dacă mă iubeşte de ce oare nu m-a oprit lângă ea? se întrebă Anghel, de ce a fost nevoie să mai plătească încă o cameră? Nu are încredere în mine? Parcă s-a bucurat când am plecat de la ea. E într-adevăr întortocheată viaţa. Niciodată nu găseşti răspuns la întrebările care te frământă”.

Anghel Broşteanu începu să mâzgălească chenarul alb de pe marginea filelor. Nu găseşte răspuns la întrebările ce-l chinuie. Cum în inimă nu mai are linişte, pune totul pe seama femeii care îi sucise capul prea repede. Îşi întoarse ceasul pregătindu-se de culcare. Privi un timp pe fereastră. Afară e un întuneric negru adânc. E linişte. Doar în Gara de Nord se mai aude câte un şuierat de locomotivă. Se întoarse brusc spre uşă. Se aud bătăi. „Cine să fie oare? Şi de ce nu foloseşte soneria?”

- Deschide, Anghele, sunt eu…

- M-ai speriat straşnic, Ela, zise Anghel deschizând uşa.

- Te ascunzi de cineva? Eşti cumva urmărit?

- O… nu, Ela, nu mă urmăreşte nimeni, îngână el.

- Iartă-mă că te deranjez!

- Nu-i nici un deranj, Ela, îmi pare bine că ai venit.

- Am încercat să dorm, dar somnul nu se lipeşte de mine.

- Nici eu nu pot dormi, am vrut să mai rămân la dumneata, m-am gândit însă că te-aş putea supăra.

- De la un timp nopţile astea mi se par lungi ca cele de iarnă. Sigur, e doar din cauza insomniilor mele.

- Ia loc, Ela, stai pe pat, e mai comod.

- Mulțumesc, Anghel!

- Acum poate ai să-mi povesteşti câte ceva despre dumneata. Spune-mi ceva despre dumneata. Spune-mi ceva despre dumneata, Ela. Spune-mi orice. Cine eşti? De unde vii? Care e viața dumitale?

- De ce ții neapărat să cunoşti o viață de om într-o clipă?

- Din dorința de a te cunoaşte. Mă simt minunat lângă oamenii pe care îi cunosc.

- Vei avea, sper, timp să mă cunoşti. Poate că după aceea îți vei face timp să mă şi urăşti, cam aşa sunt de obicei ciudățeniile vieții: te grăbeşti să afli ceva, iar după aceea vrei să uiți cât mai repede acel ceva.

- Pe dumneata nu te poate urî nimeni, Ela, iar în ce mă priveşte, acest sentiment nu l-am nutrit nici pentru duşmanii mei până acum.

- Spune-mi, Anghel, cu ce te ocupi aici în oraş?

- Am lucrat pe la diferiți patroni, astăzi la unul, mâine la altul. Înainte de război lucram într-un atelier de reparații auto, după moartea stăpânului întreprinderea a dat faliment şi odată cu aceasta mi-am pierdut slujba, după aceea aşa – de azi pe mâine pe unde am găsit. De muncă a fost totuşi. Apoi la o fabrică de pâine…

- Lucrezi de mult în Bucureşti?

- Am venit aici în urmă cu şase ani, eram tânăr atunci, aveam douăzeci şi patru de ani, acum…

- Ai treizeci de ani?

- Da, Ela, împliniți.

- Eşti aşa de tânăr şi vorbeşti de tinerețea dumitale la timpul trecut, de parcă ai avea o sută de ani.

- Sunt ca zidurile vechi care au rezistat capriciilor vremii.

- Înțeleg că n-ai dus-o prea bine.

- Uneori mai bine, alteori mai rău, ca la stăpân.

- Din discuțiile pe care le-ai purtat ieri cu militarii aceia din tren, am înțeles că e posibil să fii trimis pe front. E adevărat? Vei pleca?

- Nu sunt chemat sub arme, dar cine ştie, oricând pot fi trimis pe front, războiul e război.

- De ce ai ținut, atunci, cu tot dinadinsul să mă cunoşti?

- Voiam să-ți fiu prieten, Ela, un prieten adevărat.

- Nu te-ai gândit că în cazul acesta lipsa dumitale îmi va provoca noi suferințe?

- Am nevoie de dumneata, Ela! Ai putea să mă ajuți, sunt prea singur.

- Cu ce te-aş putea ajuta eu?

- Cu dragostea dumitale, Ela! Am nevoie de dragoste! Aş vrea să-ți simt inima bătând lângă a mea.

Femeia îl privi în ochi şi nu mai răspunse. Anghel îi luă mâna mică şi catifelată într-a lui. O urmăreşte din priviri. Ela se uită la el cu ochii arzători şi nu îşi retrase mâna când se simți mângâiată. Tresare uneori şi suspină. Într-un târziu îşi rezemă o pernă la spate şi închise ochii. Ascultă vorbele omului de lângă ea, iar uneori le pierde şirul cuprinsă de gânduri şi întrebări: „Cine eşti tu omule care ai pătruns aşa de repede în sufletul meu? Se întrebă ea, şi cât vei rămâne aici? N-aş dori să fii doar un pasager în viața mea. Mi-e frică, nu-mi plac iubirile între două trenuri. De ce nu-mi răspunzi la întrebări, decât după ce-ți pui ordine în minte? La ce gândeşti când îmi răspunzi? Mă tem de tine, îmi ascunzi ceva, şi totuşi mă încearcă ceva ce n-am mai trăit încă”.

Anghel Broşteanu lăsă mâna Elei. Intră în baie. Umplu cada cu apă rece şi se scufundă în ea. Încercă să uite de femeia ce-i răpise liniştea, îndreptându-şi gândurile spre casa părintească. Pentru câteva clipe uită de Ela. Îşi aminti de frățiorii rămaşi în poartă la plecarea sa. Îşi aminti de lacrimile mamei şi ale bunicului, apoi gândurile îl duseră la cei doi ani petrecuți pe front. „Doamne, ce am mai tras în anii ăştia de război, măcar de aş avea putere să ajung la liman, dar unde e acest liman? Bietul Țicu, frate-meu, tot de ieşirea la liman îmi vorbea mereu, câte planuri de viitor îşi făcea, iar acum zace jumătate pe câmpul de luptă şi jumătate într-o valiză! Cum poți îndura, Doamne, aşa ceva? Părintele Cornel

se teme şi el, mi-a zis la telefon să umblu cu mare grijă, să nu fiu văzut de cineva care m-ar cunoaşte, l-aş băga şi pe el în necaz. Măcar să scap de osemintele lui Țicu, apoi oi mai vedea eu. Şi mort, Țicule, mai m-ai ajutat odată. Dacă nu erai tu n-aveam ce căuta în clădirea poştei, unde am întâlnit-o pe Ela! Doamne cine le aranjează astea toate"?

Anghel Broşteanu ieşi înviorat de apa rece. Cu părul împrăştiat pe pernă, Ela doarme. Pare un înger venit dintr-o altă lume. „E ireal de frumoasă" îşi zise Anghel. Se apropie tiptil de ea, şi o privi aşa cum privesc copiii păpuşile din vitrinele magazinelor. Ela suspină prin somn umflându-şi pieptul. Anghel Broşteanu aprinse veioza de la capătul patului şi stinse puternica lumină emanată de lustra din tavan. E o noapte de linişte. Anghel se aşeză la masă făcându-și de lucru cu rebusul. Din când în când priveşte spre Ela, i se pare din ce în ce mai frumoasă. Ela pluteşte undeva în lumea viselor. E mulțumit că o are aproape şi o poate atinge şi chiar mângâia.

Ela dormi aproape o oră. Se trezi surprinsă. Anghel o privi cu blândețe şi-i spuse:

- Dormi Ela. Îmi place să te văd dormind ca un copil legănat de vise. Ce poate fi mai frumos pentru mine?

- Trebuia să merg în camera mea, de ce am rămas aici? Dumneata n-ai dormit deloc? Trebuie să fie destul de târziu, cred. Cât e ceasul?

- Nu am avut vreme pentru somn, Ela, te-am privit tot timpul cum dormeai şi mi-a făcut plăcere să-ți veghez somnul. Nu oricui îi e dată o astfel de fericire. Mai dormi, îmi place să te privesc. Ceasul? E puțin trecut de miezul nopții, dar ce contează?

- E cazul să merg în camera mea. Încearcă să dormi şi dumneata câteva ore, nu mai e mult până la ziuă.

Ela coborî grăbită din pat, îndreptându-se spre uşă.

- Dacă pleci, atunci şederea mea aici nu îşi mai are rostul, Ela. Lasă-mi măcar bucuria de a te vedea. Ştii că pentru dumneata mă aflu aici. De când te-am cunoscut trăiesc doar pentru dumneata, Ela, ar trebui să mă ierți că-ți spun, dar m-am îndrăgostit de ființa dumitale şi nu te mai pot părăsi. Nu mă părăsi

nici dumneata, Ela! Stai pe pat, Ela, măcar ascultă-mă, înainte de a lua o decizie.

Ela se aşează pe pat.

- Inima îmi spune, continuă Anghel, că şi dumneata tânjeşti după dragoste. Ard de dorința de a-ți spune că eşti o femeie frumoasă lângă care aş fi bucuros oricând să păşesc.

- Cum poți păşi lângă o femeie pe care n-o cunoşti?

- Mi-a plăcut să mă avânt totdeauna în necunoscut. Nu sunt un aventurier, dar dorința de a afla, de a cunoaşte, a fost foarte puternică în mine.

- Nu te-ai gândit că din acest necunoscut ai putea obține doar suferințe, sau că ai putea fi amăgit?

- Ființa dumitale nu poate semăna dureri, Ela! Şi aşa stând lucrurile, o oră de viață lângă dumneata ar însemna fericirea deplină şi apoi durerea poate veni, voi avea astfel puterea s-o înfrunt!

- Poate că ai dreptate, Anghel, când cunoşti fericirea nu mai contează restul, dar ce vei zice mâine, sau poimâine despre mine? Nu cumva mă vei urî mai repede de cum zici că te-ai îndrăgostit?

- Nu, Ela, nu te voi urî. Te voi iubi totdeauna ca pe aceeaşi ființă dragă.

- Vino lângă mine, Anghel, se auzi glasul Elei, ca venind de undeva de departe.

Cuprins de setea şi nebunia dragostei, Anghel continua să înşire cuvinte la urechea Elei, cuvinte pe care ea nu le mai percepea, fiindcă şi ea trăia aceeaşi beție a dragostei. Îl luă de mână şi-l trase lângă ea. Cu amândouă mâinile cuprinse fața bărbatului, sărutându-l ca o însetată. Anghel răspunse sărutărilor ei cu aceeaşi intensitate. Stă culcat cu fața în sus, având la piept pe femeia care-l ține înlănțuit.

Părul ei galben auriu cade peste fața lui. Ca într-un vis plăcut ține ochii închişi de teamă ca ființa dragă să nu dispară la deschiderea lor. Din când în când simte lacrimile fierbinți ale femeii, care îi cad peste față ca boabele de rouă. Ela nu suspină şi nici nu tresare aşa cum fac de obicei copiii care plâng.

- De ce plângi, Ela? O întrebă Anghel sugrumat de emoțiile momentului.

Nu primi nici un răspuns, doar brațele femeii, într-o mişcare spasmodică îl strânseră cu putere.

- De ce plângi, Ela?, o mai întrebă Anghel o dată.

- De fericire, dragul meu, de fericire plâng!

- Ai cunoscut vreodată adevărata fericire?

- Numai când eram mică şi mă ghemuiam la pieptul mamei.

Alături de ea eram într-adevăr fericită. Trăiam un sentiment ce nu se poate descrie în cuvinte. Era un fel de plutire. Era un vis plăcut din care n-ai dori să te trezeşti, era ceva cu adevărat Dumnezeiesc! Era un fel de desprindere de lume. Aşa cum mă încearcă acum sentimentul acesta pe care îl trăiesc şi îl numesc fericire.

- A mai fost în viața ta vreun bărbat?

- Trebuie să-ți spun că am fost căsătorită cu un bărbat pe care nu l-am iubit. Am fost pur şi simplu împinsă în brațele lui. Nici nu ştiam ce-i aceea iubire. La anii pe care-i aveam atunci nu se născuse în mine acest germen. Lângă el n-am fost fericită nici măcar o clipă. Dar nu-i momentul să-ți povestesc acum, te-ar plictisi şi ar umbri momentele acestea de fericire.

- Cum crezi tu, Ela.

Anghel o strânse cu putere. O sărută pe față, pe gură şi pe gât. Întinse mâna şi stinse veioza de la capul patului, cufundând totul în întuneric. Se strânse mai aproape de femeie mângâindu-i sânii, apoi coapsele cu pielea moale catifelată. Lângă trupul cald al Elei îşi aminti pentru un moment că era fugar şi nu mai împărțise un pat cu vreo femeie de foarte multă vreme. „Nu cumva asta se vrea ultima mea noapte de fericire? se întrebă el. Şi totuşi… Războiul acesta trebuie să se termine odată şi odată. Acum, însă, am nevoie mai mult ca oricând de dragostea acestei femei. Doar dragostea ei poate aşterne liniştea peste zbuciumul meu sufletesc. Lângă ea pot îndura mai uşor loviturile sorții. Am plătit destul tribut acestei vieți, dacă Ela va fi lângă mine, va fi mai uşor. Avem, cred, şi noi dreptul la un strop de fericire".

Târziu, când Ela adormise demult în brațele lui, Anghel Broşteanu îşi zise: „Dacă ea e fericită, sunt fericit şi eu. Mi-a dăruit

totul. Şi cu câtă patimă! Ce repede te plimbă viața pe treptele ei: uneori în jos, alteori în sus!”

Spre ziuă adormi şi el. Totul se petrecuse aşa de repede, încât evenimentele ultimelor ore îl copleşiră. Afară, zorii dau la o parte întunecimea nopții trezind la viață amorțirea de peste noapte.

§

Anghel Broşteanu se frecă la ochi. Trase perdelele la o parte şi soarele năvăli înăuntru ca o apă peste un zăgaz rupt. Se apropie de masă şi văzu geanta Elei. Într-un colț al camerei, două geamantane din piele şi câteva obiecte de îmbrăcăminte atârnate în cuierul de lângă uşă îl făcură să tresară. „Deci n-a fost un vis?” pe masă. un bilet îi întări convingerea că totul a fost aievea şi nu doar un vis.

Desfăcu bucățica aceea de hârtie şi citi:

„Sunt plecată în oraş. N-am vrut să te trezesc, dormeai ca un prunc în leagăn. Ştiam că eşti fericit şi împăcat cu viața, de ce să-ți fi stricat bucuria”?

Anghel Broşteanu se aşeză pe pat, cu fața în sus. Se gândi la anii copilăriei sale, se gândi la momentele prin care trecea şi la Ela, femeia care îi declarase că e fericită lângă el. Se ridică din pat şi se aşeză la fereastră. Se bucură copilăreşte de razele soarelui.

în stradă mulțimea forfoteşte ca un furnicar. E forfota diurnă a zilei, fără astâmpăr. E viața cu grijile ei, ce nu-l pot lăsa pe om în casă. Gândurile lui Anghel Broşteanu se duc departe, în satul său de câmpie, la frățiorii lui mici ieşiți în poartă, când la plecarea lui şi a lui Țicu plângeau şi întrebau:

- De ce plecați? De ce vreți voi să muriți pe acolo?

El şi Țicu îi luaseră în brațe şi le spuseseră că eroii nu mor, şi că ei sunt eroi şi că de aceea țara avea nevoie de ei şi îi chema la război.

- Vom veni repede, dragilor, nu vom zăbovi prea mult.

„Iată, s-au dus doi ani de atunci, îşi zise Anghel Broşteanu.

Doi ani de război crunt; bătălii crâncene: Cotul Donului… Odessa… Sevastopol. Foame, frig, dormitul în tranşeele noroioase sau îngheţate. Doamne, nici morţii nu-i puteam îngropa în timpul iernii, aşa de îngheţat era pământul pe acolo. Bieţii oameni, aveau şi ei mame, surori, neveste ori vreo iubită!

Şi bietul Ţicu, ce sfârşit groaznic a avut. Îţi plâng de milă, mamă.

Şi ţie, bunicule, îţi plâng de milă. Cum veţi trece voi peste acest moment?”

Anghel închise fereastra. Forfota continuă a străzii îl plictiseşte. Ela întârzie să vină. Se îmbrăcă şi ieşi. În sala restaurantului de la parter servi o gustare. Se întoarse repede în cameră, în speranţa că va fi sosit Ela. Copleşit de gânduri începu să se plimbe prin cameră. „Dar dacă Ela nu mai vine? Nu, nu, va veni, desigur, îşi răspunse el, n-avea nici un motiv să-şi lase lucrurile aici. Dacă i se întâmplă ceva, nu ştiu nici unde să-i trimit bagajele. Dar ce să i se întâmple? în definitiv cine este această femeie care a pus stăpânire pe mine? Nu, n-am dreptul să gândesc rău despre ea. Ela nu poate fi altceva decât ceea ce este: un înger pe care l-aş vrea mereu lângă mine”. Se îndreptă spre uşă. Pe scări se auzeau paşi. Ela îi sări în braţe, o duse în pat. Îi sărută faţa şi gura apoi îşi aşeză capul la pieptul ei. Simte cum tresar sânii femeii. Întreaga lui fiinţă se tulbură. Rămase aşa până când Ela îi luă capul între palme şi-l aşeză lângă ea pe pernă.

- Vreau sa-ţi văd faţa, dragul meu, nu te ascunde de mine. Vreau să te privesc, să te văd cu adevărat la lumina zilei. Azi-noapte a fost poate doar un vis, sau vreo poznă a imaginaţiei mele de femeie. Fă-mi dovada că n-a fost vis, Anghele, mă auzi?

- Sunt lângă tine, Ela, şi sunt al tău.

- E oare adevărat? N-am visat? Nu visez încă?

- Nu, Ela, nu visezi.

- Să se fi schimbat nefericirea mea de până ieri, în fericire? O schimbare aşa de bruscă are darul de a mă înnebuni, Anghele.

- Dacă eu însemn ceva pentru fericirea ta, atunci sunt fericit şi eu, Ela. Chiar simt o fericire deplină.

- Spune-mi că mă iubeşti, Anghele! Am nevoie de dragostea ta. Am nevoie de tine. Să nu mă laşi singură.

- Te iubesc, Ela! Te iubesc aşa cum n-am mai iubit niciodată pe cineva. Mă întreb însă ce mă voi face fără tine, atunci când îmi vei lipsi. Cum îmi voi mai găsi liniştea?

- Ia-mă cu tine, Anghele. Sau vino la mine acasă.

- Nu pot, Ela. Cel puțin deocamdată, nu pot. Mă aflu într-o situație delicată despre care nu-ți pot vorbi, ai încredere în mine.

- Am încredere, dar tu, de ce nu ai încredere în mine?

- Nu neîncrederea în tine mă face să nu-ți destăinui mai multe, ci grija pentru tine, Ela. Atât. Am unele probleme, foarte urgente, care mă pun în situația de a fi departe de tine pentru o perioadă de timp.

- Te înțeleg, dragul meu. Nu te voi uita niciodată. Te voi purta în sufletul meu în toate clipele. De ce te grăbeşti să pleci?

Unde te duc paşii aşa grăbiți?

- Nu insista, Ela, nu îți pot răspunde. Țin prea mult la tine şi n-aş vrea să suferi de pe urma mea.

- Vei veni să mă vezi din când în când?

- Voi veni, Ela. Sper că voi veni cât de curând.

- Crezi că va dura mult această despărțire?

- Nu. Sigur nu va dura mult. Aşteaptă-mă, Ela. Te vreau de soție. Te vreau acasă la mine, un pic de răbdare şi de înțelegere te rog să ai.

- Am să te aştept oricât, dragul meu, tu eşti acela care ai schimbat cursul vieții mele, ai făcut din mine o femeie fericită. M-ai readus la viață, Anghele. De ar fi doar cât a fost, dar a fost minunat, îmi e de ajuns pentru a avea puterea să aştept.

- Hai, Ela, spune-mi ceva despre tine; cine eşti, de unde vii şi încotro te îndrepți? De ce să ne despărțim fără a şti nimic unul de celălalt. Eu nu pot să-ți destăinui mai mult decât ți-am destăinuit. Dar tu?

Ce mult îmi place să-ți aud glasul. Vocea ta vreau s-o aud mereu. În tine şi în glasul tău văd şi aud o altfel de lume, clădită după alte tipare. N-am auzit niciodată un glas mai dulce şi mai fermecător ca al tău. Când soarta ne va despărți pentru o vreme şi vom fi

departe unul de celălalt, îmi va mângâia auzul ca şi acum. Oricare ar fi situația mă voi întoarce la tine. Am fost până acum un nefericit. Soarta te-a scos în calea mea, pentru a-mi alina rănile sufleteşti care mă chinuiesc de ani şi ani. Ce uşor mi-ar fi să mor acum în brațele tale! Aş uita totul. Aş uita că m-am născut şi am suferit atâta, aş uita că în viață am avut numai decepții.

- Nu, Anghele, nu te las să mori. Moartea e urâtă.

- Aşa-i, moartea e urâtă. Spune-mi, Ela, mă iubeşti cu adevărat, nu cumva e doar o joacă?

- Te iubesc, dragule!

- Nu e cumva un capriciu femeiesc de moment?

- E dragoste, Anghele, nu capriciu. E dragoste adevărată. Te iubesc, Anghele! Te iubesc mult!

- Am încredere în tine, Ela.

- Te iubesc ca pe ceva sfânt, dragul meu şi doar pentru asta îți voi destăinui azi întreaga mea viață. Frumoasă sau urâtă, trebuie s-o cunoşti.

- Oricum ar fi, e viața ta, şi tu pentru mine eşti ființa iubită, destăinuie-te cu încredere, Ela.

- Când vei afla totul despre mine poate nu vei mai fi acelaşi îndrăgostit de până acum, dar cu toate acestea nu pot să-ți ascund nimic.

- Eu te iubesc, Ela. N-ai de ce te ascunde de mine.

- Dacă şi la capătul celor ce îți voi spune vei fi acelaşi nu-mi mai doresc nimic de la viață. Voi avea totul avându-te pe tine. Doar de dragostea ta am nevoie. Te voi urma până la capătul lumii şi dragostea mea va fi numai pentru tine. Ce poveste frumoasă va rămâne această întâlnire a noastră! Am sentimentul că nimeni şi nimic nu va putea rupe veriga aceasta care a început să ne înlănțuie. Să duci în peregrinările tale prin lume amintirea acestor clipe aşa cum şi eu le voi duce pe meleagurile noastre teleormănene şi le voi povesti în fiecare seară Soniei mele dragi.

- Cine este Sonia?

- Bătrâna mea doică. E o femeie rară şi scumpă. A trăit la curtea părinților mei. A rămas acolo ani mulți, ca o stâncă neclintită

de nicio furtună. Şi au fost multe furtunile care s-au abătut peste ea. Ela tăcu câteva clipe. Cu privirea ațintită asupra omului de lângă ea, oftă adânc.

Anghel Broşteanu tace. Aşteaptă însetat să audă iarăşi glasul femeii. „Care or fi nefericirile de care se plânge?” se întrebă el. O privi câteva clipe în ochi. Îşi coborî privirile spre mâinile care-l țineau înlănțuit pe după gât, aşteptând ca Ela să-şi depene amintirile. Pendula din perete bătu ora unsprezece. Căldura de afară pătrunde prin ferestre, aducând cu ea parcă şi imaginea unui deşert încins.

Toropită de căldură, mulțimea străzii a început să se rărească. Prin fereastra larg deschisă se mai văd doar grupuri răzlețe de trecători grăbiți parcă spre un umbrar nevăzut. Ca un răspuns dat pendulei din perete, undeva în gară se auzi şuierul unei locomotive; lung şi ascuțit.

8

Bătrânul vizitiu se întoarse în vilă. Îşi îndesă pălăria pe cap şi sări vioi din trăsură. Urcă scările la primul etaj, gâfâind.

- Ce zici, Sonie, ce zici, am scăpat de ei?

- Dumneata, Filică, i-ai dus la gară, ai putea să ştii mai bine decât mine dacă au plecat sau nu.

- Au plecat, Sonie. S-au dus, dar parcă tot le mai simt răsuflarea în ceafă. Se vede treaba că mă mai tem încă de ei.

- Ducă-se şi nici de nume să nu le mai aud!

- Vor veni înapoi, doar sunt stăpâni aici, oftă vizitiul, strivindu-şi chiştocul țigării sub opincă.

- Veni-le-ar numele!

- Eu ce să fac acum, Sonie, dacă boierii au plecat?

- Rămâi la conac, Filică, aşa cum ți-a zis boierul. Zilele astea o să sosească şi Ela acasă. Atunci vom vedea.

- Ela? Vine acasă Ela?

- Da, vine, i-o fi ajuns atâta amar de vreme prin străini.

- Sărmana copilă, n-am mai văzut-o de câțiva ani.

- Trebuia să plece, o bătea în toate zilele, iar după moartea lui Ardeleanu a scos-o cu biciul pe poartă. Eh, Filică, eu ştiu că atunci când cântă cucuveaua pe casă şi părinții îşi alungă copiii, nu-i a bine.

- Aşa e, Sonie, aici cântă demult cucuveaua pe casă.

Vizitiul coborî scările vilei însoțit de bătrâna Sonia.

- Uite, Filică, ce mi-a lăsat boierul, ce zici de hârtiile astea, spunea că o împuterniceşte pe Ela să fie stăpână pe ce-i aici. Sunt valabile? Ce zici, ia citeşte.

Filică, vizitiul, îşi aşeză pe nas ochelarii cu ramă de sârmă, străbătând fiecare rând în parte. Rosti apoi uitându-se la bătrână, pe sub rama ochelarilor:

- Sunt bune, Sonie. Sunt bune, dar la ce folosesc. Aici nu se mai găsesc decât zidurile. Boierul a vândut totul. Câteva pogoane de pământ ce au scăpat nevândute sunt pline cu boscheți şi mărăcinişuri, le vindea si pe alea dar nu le-a cumpărat nimeni. Cu lăcomia lui era în stare să vândă şi pământul de sub casă, numai să ne ştie pe drumuri.

- E bun şi acela, Filică, îl vom munci şi vom trăi. Hrana ne-o scoatem noi de pe el. Era mai rău dacă vindea tot. Încotro o luam atunci? Din ce am fi trăit? Nu vezi că s-a ales praful? Se mută la Bucureşti boierii. Vor vinde tot. N-au avut timp că altfel eram pe drumuri acum. Boierul s-a zărghit de tot la cap. În ultima vreme nu termina o beție că se apuca de alta. Din cauza asta au fugit aproape toți de la curte.

- I-a alungat pe toți, Sonie. N-ai auzit ce-i spunea lui Toader, frate-său? „Să nu rămână nici picior aici! Doar Filică la grajduri şi Sonia să aibă grijă de pereții ăştia, atât! Restul afară!”. Ori când ziceai că vine Ela?

- Cât de curând, Filică, zilele astea.

- Cred că nu ştie încă de moartea Anuței.

- Ştie, i-am zis eu, doar pentru asta mi-a rupt oasele în ultima vreme. M-a stâlcit în bătaie.

- O da Dumnezeu şi s-or mai schimba vremurile.

- Pentru noi nu se mai schimbă nimic, Filică, suntem bătrâni, aşteptăm de acum să plecăm în altă lume, doar acolo mai putem spera la ceva, că aici…

- Vom avea vreme şi pentru asta, Sonie, rosti bătrânul uscățiv depărtându-se. Îşi luă caii de frâu şi-i trase după el spre fundul grădinii.

Bătrâna Sonia intră în casă. Se aşeză pe un scaun. Privi spre o ramă aşezată pe perete, în interiorul căreia o tânără în rochie lungă şi albă, zâmbeşte ştrengăreşte. Bătrâna oftă. „Doamne, şi eu am fost cândva tânără! Acum sunt o epavă bătrână, iar mâine, poimâine, voi fi oale şi ulcele”. Îşi şterse lacrimile izvorâte fără voie şi îşi întoarse fața spre fereastră, acolo unde doi fluturaşi băteau cu aripile în geam. Deschise fereastra şi fluturii pătrunseră vijelios în încăpere. Bătrâna îi urmări un timp, după care se îndreptă spre bucătărie.

„E vremea, îşi spuse ea, să mănânc şi eu ceva pe ziua de azi”. Aşeză mâncarea pe masă, îşi făcu câteva cruci în fața unei icoane şi după ce aruncă şi motanului câteva bucăți începu să mănânce şi ea. Mestecă fără grabă dar şi fără poftă. Se mai închină de câteva ori, apoi ridică masa. Părăsi încăperea ieşind în curte. Se îndreptă agale spre grajduri, acolo unde mai înainte plecase şi vizitiul. Bătrânul stă culcat cu fața în sus spre cerul albastru umbrit pe alocuri de nori. Auzind paşii bătrânei Sonia, tresări ridicându-se. Îşi aruncă țigara aprinsă mai departe de trăsură, făcând semn femeii să se aşeze. Cu gura lui mare pustiită de dinți rosti:

- Am impresia că fără boieri te plictiseşti, Sonie.

- Nu mi-e dor deloc de ei, Filică, de aceea am şi venit să te mai întreb o dată: au plecat cu adevărat, s-au dus de aici? Nu-mi vine să cred. Din moment în moment, parcă aştept să-l aud pe conu Dinu răcnind.

- S-au dus, Sonie! S-au dus. Eu am stat pe peron până ce trenul nu s-a mai văzut. Nici mie nu-mi venea să cred că au plecat. Le-am urcat bagajele şi le-am urat drum bun, că aşa se cade unor stăpâni. Boierul nu mi-a răspuns la urare, mi-a zis doar să am grijă de cai şi de trăsură. Lascu plângea. Mi-a dat câteva țigări şi mi-a mulțumit când i-am urcat bagajul în tren.

- Înseamnă că am scăpat, Filică.

- Deocamdată, ei se pot întoarce în orice clipă.

- Dacă au plecat, nu se vor întoarce curând. Sunt chemați sub arme şi asta înseamnă război, Filică. Tu ştii că războiul nu e o joacă de copii. Acolo nu e moşia lui Dinu Caranfil să plece când vrea el.

- Bine ar fi, Sonie. Bine ar fi de n-ar mai veni deloc, o avea grijă Cel de Sus să ne scape de ei.

Bătrâna Sonia se ridică şi se îndreptă spre vilă. Bătăile şi stâlcelile din ultima vreme o fac mai puțin optimistă decât arată prin vorbele adresate vizitiului. Se cutremură numai când îşi aduce aminte.

- Nu mă tem pentru mine, îngână ea din mers, mă tem pentru copila aceea, pentru Ela mă tem.

Filică nu mai auzi ce spuse bătrâna. Se ridică de lângă trăsură, prinse caii de căpestre şi-i duse de-i legă la umbra nucilor din spatele grajdurilor. Scoase dintr-o traistă veche câteva coji de pâine pe care le aruncă în fața dulăilor, care se gudurau la picioarele lui.

- Na, mâncați potăilor, zise el, voi aveți o soartă mai bună decât a noastră, a oamenilor. Pe noi ne-a ajuns blestemul. Voi nu ştiți ce-i acela blestem, ceea ce cred că e mai bine de voi. Astea au fost şi sunt vremurile trăite de noi, să ne invidiem până şi câinii!

Filică, vizitiul, trase câteva fumuri din țigară. Se aşeză din nou la umbra trăsurii. Privi cerul care începuse să se înnoreze. „Vom avea ploaie, zise el, în mod sigur va ploua. Ar fi necesară puțină ploaie, prea miroase totul a cărămidă arsă, ar mai spăla şi locurile astea de urmele păcătoşilor, că prea au pângărit totul pe unde au trecut”.

9

Într-un moment când liniştea se aşternuse deplină în sufletele celor doi, Ela începu să vorbească bărbatului din faţa sa despre viaţa ei şi despre familia din care provenea. Cu capul plecat, Anghel Broşteanu ascultă glasul acestei femei, care îşi găsise în persoana lui un duhovnic căruia să se confeseze.

- Eşti singurul bărbat căruia mă destăinui şi aceasta pentru că te iubesc, dragul meu.

- Îţi mulţumesc pentru încredere, Ela, te ascult cu plăcere.

- Despre copilăria mea, ca să încep cu începutul, nu am a-ţi spune prea multe, fiindcă îmi amintesc foarte puţin anii aceia. Ştiu că m-am născut într-un sat teleormănean în casa unui mare moşier care mi-a fost tată, deşi gurile rele zic că mama m-ar fi făcut cu altcineva. Aşa crede şi tatăl meu. Mama însă m-a încredinţat că n-a cunoscut alt bărbat şi că el, Dinu Caranfil, este tatăl meu. Mama, care a părăsit lumea celor vii, muncea de mai mulţi ani pe pământurile acestuia, până când fără voia ei a fost silită să-i devină nevastă, după ce mai întâi o siluise.

Era frumoasă mama, pentru aceasta Dinu a ţinut morţiş s-o ia de nevastă. Avea doar şaisprezece ani pe atunci. Dinu Caranfil, tatăl meu, fusese mai înainte însurat cu o boieroaică, o chema Sevastiţa şi era fiica moşierilor Elena şi Aristide Pricop. De la ei a primit tatăl meu toată averea, o parte ca zestre, apoi după moartea lor a moştenit restul. El n-a avut nimic. Venise încă de tânăr în sat, de prin părţile Argeşului, i se spunea Veneticul. A fost o vreme înrolat în armată, apoi a fost trecut în rezervă şi iar înrolat.

Sevastiţa, nevastă-sa, a murit repede. Au fost foarte puţin împreună. De la ea i-a rămas un fiu, pe nume Lascu, de care mai târziu s-a îngrijit mama. După doi ani de convieţuire cu Dinu Caranfil, mama m-a născut pe mine. De atunci viaţa ei şi mai târziu şi a mea a devenit un calvar. Încredinţat că mama m-ar fi făcut cu altcineva, o tortura pe aceasta zilnic, iar pe mine mă

arunca în ghearele lui Lascu, ca pe o pradă în colții ascuțiți ai unui câine. Lascu mă stâlcea în bătaie. Eram pui de cățea, aşa mi se spunea de către tata şi fratele meu vitreg Lascu. Mama nu avea putere să intervină, se încuia în casă şi îi blestema pe amândoi.

Aşa s-au dus anii copilăriei mele, de care îmi amintesc fără plăcere, ba aş putea spune că îmi repugnă amintirea lor. Mi-a plăcut întotdeauna să ascult ceea ce e drept şi cinstit şi am urât tot ceea ce mi s-a părut a nu fi compatibil cu viața demnă, adevărată. Pentru aceasta am avut de tras ponoase. La curtea căpitanului Dinu Caranfil n-aveai dreptul să gândeşti, să ai păreri sau să vorbeşti. Pentru toată lumea de acolo el era creierul, doar el avea dreptul să gândească şi să hotărască. Bine sau rău, nu conta. Pe el n-avea cine să-l tragă la răspundere. El era Dumnezeul nostru. Restul făcea parte din gloată şi erau tratați ca atare. În ce mă priveşte, mi se zicea bastardul târfei.

- Cum de îndurai toate astea, Ela?

- Ce era să fac?

- Să fi plecat undeva.

- Nu se putea, dragul meu, eu şi mama trebuia să rămânem acolo, „vouă aici trebuie să vă putrezească oasele şi aici vor putrezi”, ne amenința Dinu Caranfil.

- Nu ați încercat să fugiți?

- Ba da, de multe ori, dar am fost aduse înapoi, bătute şi închise în camera de bătaie şi torturate.

- Avea o cameră de bătaie anume?

- Sigur, camera de bătaie a slugilor, aşa i se spunea acelei încăperi în care erau şi unelte anume de tortură. Am stat multe zile închisă acolo.

- Erau bătuți toți cei de la curte?

- Nu, doar cei prinşi cu câte ceva ce nu era pe placul boierului şi vătăşeilor. Era suficient să i se pară că un cal nu e bine țesălat, sau că bucătăreasa a pus mâncare mai multă cuiva, sau n-au fost hrăniți câinii la timp, atunci pe cel în cauză îl aştepta sigur camera de bătaie.

- Groaznic!

- Într-adevăr, aşa a fost.
- Erai bătută des, acolo?
- La început da, mai apoi eram bătută în casă. Lumea nu trebuia să ştie că Dinu Caranfil are probleme în familie. De închis ă închidea însă de multe ori. Porția de bătaie o primeam mai ales când mă îmbrăcam mai deosebit şi când încercam fardurile şi rujul. Mi se striga de către tata şi frate-meu că sunt târfă şi că semăn cu mama. În viziunea lor doar târfele trebuia să se poarte modern, noi ceilalți trebuia să folosim doar hainele de lucru şi de casă. Nu îmi plăcea extravaganța, dar nici să umblu în aceleaşi haine la toate ocaziile. Îmi plăcea să-i ajut pe cei ce munceau pe moşia tatălui meu. Erau aşa de necăjiți. Nu aveau cu ce să se îmbrace, iar copiii care erau de vârsta mea erau totdeauna murdari şi cu hainele rupte. Nu aveau săpun, erau plini de păduchi, dormeau prin grajdurile vitelor, iar acasă nu aveau cu ce face focul şi dormeau în zdrențe. Îi ajutam de multe ori. Pe ascuns însă. Era o nedreptate strigătoare la cer: la conac se da câinilor pâine albă şi mâncare pe farfurii, iar ei, bieții oameni erau plini de pelagră din cauza foamei: culegeau toamna de prin cocenii de porumb ştiuleții care rămâneau necopți, îi măcinau şi cu mămăliga aceea se hrăneau. O mâncau goală, bieții oameni.

În anii aceia gândurile îmi zburau departe. Voiam să învăț. Dorința mea era să devin medic. Simțeam o chemare irezistibilă pentru medicină. M-am lovit însă de refuzul tatălui meu ca de un zid de netrecut, care a frânt aripile zborului meu spre idealul visat. Cu o singură vorbă a pus capăt tuturor năzuințelor mele: „te măriți!”, a strigat el la mine, „o laşi dracului de şcoală, nu e de tine. N-ai ce face cu şcoala!”.

Într-una din zile, în casă la noi a sosit un locotenent de infanterie. Am rămas mută când tata a spus:

- El este Mihai Ardeleanu. Locotenentul Mihai Ardeleanu, fiul domnului Vâlcu Ardeleanu, boier neaoş şi viitor senator în parlamentul țării. El îți va fi bărbat! De mâine te muți la moşia lui!”. Atât a zis tata şi a ieşit. Seara o ceată de țigani lăutari îmi cânta logodna. Era un fel de prohod. Nici nu m-am dezmeticit bine

fiindcă în aceeaşi noapte, cu trăsura, în care mi-au pus câteva lucruri, am fost dusă la casa viitorului meu soț.

- Era într-adevăr fiu de boier, acest Ardeleanu?

- Da, sigur!

- El ce zicea despre graba acestei căsătorii?

- El doar tăcea. Din când în când se adresa tatălui meu: „Am înțeles, domnule căpitan! Va fi cum ordonați, domnule căpitan!"...

- Tatăl tău era căpitan?

- Da, pe vremea aceea era în armată cu grad de căpitan, mai pe urmă a fost trecut în rezervă. De altfel și înainte fusese, când activ, când rezervist, nu ştiu dacă aşa cerea el sau asa erau ordinele în armată.

- Cum s-a comportat Ardeleanu cu tine, la el acasă?

- Ca o brută.

- Cred că a înțeles că nu eşti de acord cu căsătoria.

- A fost lipsit total de delicatețe. S-a purtat ca un animal agresiv şi neruşinat. Când încercam o discuție cu el îmi răspundea cu obrăznicie că el a aranjat afacerea cu căpitanul Dinu Caranfil şi că eu sunt sau nu de acord, n-are importanță. Aşa numea el unirea destinelor noastre: o afacere aranjată. Am încercat să-l țin departe de mine. N-a fost chip. În aceeaşi noapte am sosit acasă la el, a rupt totul de pe mine şi dezlănțuit ca un animal şi-a satisfăcut poftele şi ambițiile. Eram o biată vietate în ghearele unui monstru. Până atunci nici măcar nu mă sărutase vreun băiat, iar despre viața de familie şi despre începuturile ei nici nu citisem, mă crezi? Până la mariajul acela nefericit îmi fusese jenă să stau de vorbă până şi cu mama despre asemenea lucruri.

Nu ştiu dacă merită să vorbesc mai departe, Anghel, aş fi vrut să nu-mi mai amintesc niciodată de acele întâmplări.

- Spune, Ela, spune mai departe. De ce să nu merite, a fost o etapă din viața ta, oricât te-ai strădui nu poți face abstracție de ea, şi apoi nu e rău când îți descarci inima.

- Ardeleanu era mai în vârstă cu doisprezece ani decât mine. Despre el nu se vorbea de bine nicăieri. Nici despre părinții lui sătenii n-aveau impresii bune.

- Mama ta s-a opus mariajului?

- Zadarnic, n-a ținut nimeni cont de părerile ei, iar de întrebat, nici atât. Cine s-o întrebe? Mama căzuse demult în dizgrația lui Dinu Caranfil. Încă de la naşterea mea, cineva îi împuiase capul că mama l-ar înşela cu oamenii de pe la grajduri. Era o blasfemie, mama n-ar fi fost niciodată în stare de aşa ceva. Cineva era interesat de alungarea mamei de acasă şi cred că şi a mea.

Mama era văzută uneori ajutându-i cu diferite produse pe năpăstuiții aceia care munceau mai mult pe degeaba. Vătăşeii curții asta aşteptau, ca să poată insinua câte şi mai câte la adresa mamei. Aşa că de la ea nu puteam aştepta vreun sprijin. În atare situație am devenit vrând, nevrând, amanta lui Ardeleanu.

- De ce amantă? Era doar o căsătorie…

- La ofițerul stării civile n-am mers împreună, deoarece eu eram minoră, iar legile noastre, după cum ştii, interzic căsătoria minorilor.

- Nici la biserică n-ați legitimat căsătoria voastră?

- El nu mergea la biserică niciodată.

- Era ateu?

- Aş, ateu, era un nevolnic lipsit de orice atribut uman. În prima săptămână a stat cu mine, după aceea venea rar să mă vadă. Îmi reproşa că sunt rece ca o stană de piatră, uneori mă numea piatră nesimțitoare. E adevărat că nu simțeam nimic pentru el, nici dragoste, nici milă… Nici ură nu mai aveam pentru el. Eram într-un fel de letargie, aşteptam doar trecerea timpului.

- Când rămâneai singură te plictiseai?

- Nu, era mai bine aşa.

- Nu îl întrebai pe unde umblă, de ce vine aşa de rar? Nu aveați nici măcar unele momente de intimitate în care să te poți înțelege cu el?

- Ştiam că se duce la alte femei, era ceva obişnuit în familia lor. Ei ziceau că e modern aşa, numai noi proştii şi mitocanii nu înțelegem că omul cât trăieşte are nevoie de desfătare. L-am întrebat la început, apoi nu-şi mai avea rostul, într-una din zile a plecat într-o misiune, acolo s-a îndrăgostit nebuneşte de şefa unui grup de diversioniști, o chema Barbara.

Nu eram geloasă, nici nu cunoşteam acest sentiment, mă bucura într-un fel fiindcă se crease oarecum cadrul propice de a-mi recâştiga libertatea.

- Puteai pleca oricând de la el, erați doar necăsătoriți.

- Nu era posibil aşa ceva, Dinu, tatăl meu, cu care discutasem de câteva ori acest subiect, nu era de acord. Ce era să fac? Am găsit de cuviință că tot Ardeleanu ar putea fi omul care să mă înțeleagă: aflasem că intenționa să părăsească fraudulos țara, împreună cu Barbara şi cu alți diversioniști din grupul lor.

L-am atenționat că ştiam de planurile sale şi l-am rugat să mă lase să merg acasă; o continuare a relațiilor noastre, i-am spus că nu mai e posibilă în asemenea situație. Mi-a cerut să mă alătur grupului şi să lucrez alături de amanta sa. Era tot ce putea face pentru mine, şi asta, mi-a spus el, fiindcă am fost o fată cuminte…

- Ce reacție ai avut, atunci?

- În atare situație nu mai poți avea vreo reacție, am rămas pur şi simplu ca un mecanism blocat. Doar din cap şi din mâini îi arătam că nu sunt de acord.

- Ce puneau, practic, la cale?

- Făceau spionaj!

- Erai sigură?

- Evident. Pe la moşia lui Ardeleanu se perindau tot felul de oameni străini de localitate. După încercarea lui Ardeleanu au mai fost şi alții care au încercat racolarea mea.

- Ce ți se promitea? Că ştiu că ăştia cu asta reuşesc să-şi completeze efectivul.

- Oh, multe. Case în străinătate, bani, vapoare de lux. Erau în stare să-ți promită orice, că doar nu îi dureau gura şi vorbele.

- Până la urmă?

- M-am angajat în fața lui Ardeleanu, ca în schimbul libertății mele să tac. A luat drept şantaj propunerea mea. Până atunci nu mă bătuse, din ziua aceea a început teroarea. Mă lovea mereu şi îmi vorbea grosolan. Am început să-l urmăresc. I-am cunoscut întreg anturajul. A început să mă stăpânească frica, mă gândeam că fără să vreau pot fi implicată în fărădelegile lui şi că ori

trebuia să-l urmez, ori să refuz şi astfel să-i dau ocazia de a mă suprima. I-am spus totul mamei. De la ea am aflat că şi părinții lui Ardeleanu şi chiar Lascu şi Dinu Caranfil ar fi amestecați în unele acțiuni de spionaj. Am stabilit cu mama să încerce şi ea a-l lămuri pe Ardeleanu, că între noi totul s-a terminat şi să mă lase să plec. În noaptea aceea mama s-a culcat la mine. În zori, când Mihai Ardeleanu s-a întors acasă din peregrinările sale s-a culcat lângă mine. Nu-l suferisem niciodată ca bărbat, nici de data asta nu-l vroiam. M-am ridicat din pat şi am vrut să trec în camera alăturată, unde dormea mama. Mi-a sucit fulgerător mâinile şi m-a pălmuit. Am țipat. I-am repetat că ştiam totul şi că mai devreme sau mai târziu îl voi da pe mâna autorităților. Aveam o listă cu toți colaboratorii săi, pe care i-am pus-o în față. Am strigat disperată la el: „ori libertatea mea, ori puşcăria pentru voi toți!” M-a luat de păr şi m-a trântit de podea. Cu cea mai crudă bestialitate mi-a răsucit mâinile imobilizându-mă. A rupt o fiolă de otravă pe care a răsturnat-o într-o cană. S-a apropiat cu ea de mine. Eram legată cu mâinile la spate. Mă zbăteam şi țipam, iar el încerca să-mi ducă la gură cana cu otravă. Mişcăm cu repeziciune capul ca otrava să se verse pe jos. Îi sticleau ochii ca unei fiare. Continua să mă imobilizeze pentru a-mi turna pe gât otrava nimicitoare. Eram într-o luptă disperată de unde nu mai speram să rămân în viață. Simțeam cana cu otravă cum se apropie de buzele mele şi îmi vedeam tot mai aproape sfârşitul. Când am simțit atingerea cănii de colțul buzelor, ultima mea energie am folosit-o pentru a țipa. Singura speranță rămânea mama, care auzind țipetele mele disperate a năvălit în încăpere surprinzându-l pe Ardeleanu, care nu ştiuse că ea se aflase alături. Am fost eliberată din strânsoare, dar am leşinat rămânând pe podea. Mama m-a scos în curte şi de acolo, cu o căruță m-a transportat la spital. Mă mai asculți, Anghele? Nu te-ai plictisit încă?

- Sigur, Ela. Ascult şi mă încrâncenez. Cum pot fi unii în stare de asemenea fapte?

- Nu ți-am spus încă totul. Mai ai răbdare să asculți?

- Spune Ela. E vorba de viața ta. Şi viața ta e şi a mea. Neca-

zurile tale sunt, de acum, şi ale mele. Mi-am propus să împărțim totul, şi bucurii, dar şi necazuri.

- Sunt vechi acestea, Anghele, nu mai putem împărți nimic, fac parte din zestrea mea!

- Viața ta e un roman întreg, Ela. Spune mai departe. Te-aş asculta zile în şir, chiar dacă e vorba doar de lucruri triste.

- Am rămas în spital o săptămână. Venea pe la mine mama. Mă topeam pe picioare de mila ei. Plângea tot timpul. Uneori plângeam amândouă. Am părăsit spitalul restabilită. Unele mici leziuni s-au vindecat repede. Spaima a fost însă mare. Multe luni de atunci n-am putut dormi noaptea. Se cuibărise teama în mine. Pot spune că eram bolnavă de spaimă. Acum se punea întrebarea: încotro Ela? Nu mai aveam nici măcar adăpost. Am rămas la mama câteva ore, fiindcă Dinu nu era la conac. Deja lăsase vorbă acolo să fiu alungată dacă voi îndrăzni să-i calc pragul. Împreună cu mama am plecat acasă la Ardeleanu. Mi-era teamă să mă duc singură. Tatăl meu îi spusese mamei că numai cu acordul lui Ardeleanu puteam pleca de la acesta. În tentativa noastră asta preconizam, să obținem acordul lui Mihai Ardeleanu. Era noapte când am pătruns în casă. Ardeleanu era în pat cu Barbara. Toată casa era scăldată în lumină, iar uşile erau date la perete. Amândoi erau într-o stare avansată de beție. Pe masă erau multe sticle golite. Casa era plină de fum de țigară. Barbara era goală, întinsă de-a lungul patului. La intrarea noastră şi-a tras un cearşaf peste ea. Mama a început să plângă, apoi să-l implore pe Ardeleanu să-şi dea acordul privind plecarea mea acasă la părinți.

Înduioşată, probabil, de plânsul mamei, Barbara s-a ridicat într-un cot şi i-a zis:

- De ce nu-i dai drumul să plece, Mihai? Tu nu vezi cât e de amărâtă? se referea la mine Barbara, nu vezi, dragule cât e de speriată? Asta nici la pat nu-i bună! Ce zici, micuțo, am dreptate?, m-a întrebat ea.

Fierbea sângele în venele mele şi un ciocan mă izbea încontinuu în moalele capului. Cu sânii revărsați pe deasupra cearşafului, Barbara a scos un hohot de râs şi şi-a aprins o țigară. Când s-a

întins spre masă, după pachetul de țigări, şi-a dezgolit şi fesele, rămânând goală. Trăgea parşiv din țigară şi mă întreba:

- Ştii să faci dragoste, micuțo? Tot aşa goală îți place? În pat? Sau poate pe podea?

Mama n-a mai putut răbda înjosirea la care eram supusă şi a scuipat-o, strigându-i:

- Taci, târfă neruşinată! Taci! încetează cu bălăcărelile tale neruşinate!

Ardeleanu s-a ridicat din pat şi s-a repezit asupra mamei. A lovit-o cu pumnii, după care, cu toată forța, a izbit-o de uşă răcnind:

- Afară! Afară! Tu n-ai ce căuta în casa mea, slugoaică. Pe ea o opresc că e a mea, a arătat el spre mine, dar tu ieşi afară!

S-a năpustit apoi cu pumnii în capul ei. Am ridicat pistolul care se afla pe masă şi l-am somat:

- Las-o, e mama mea! Nu pot îndura asta.

Barbara a înlemnit cu mâinile la piept încercând să-şi acopere sânii goi. Aştepta resemnată deznodământul. Ardeleanu a realizat greu faptul că îşi lăsase pistolul încărcat pe masă, armă ce se îndrepta acum spre el ca spre o țintă de antrenament. Mama leşinase dincolo de prag. Sângele îi curgea năvalnic pe gură şi pe nas. Ardeleanu s-a întors brusc şi a pus mâna pe un scaun, pregătindu-se să arunce cu el în mine. N-a apucat însă, fiindcă în acel moment întreaga încărcătură de pistol îi găurea capul ca pe un bostan.

Am ochit pieptul acestuia, dar din tremuratul mâinilor mele gloanțele i-au lovit capul. S-a prăbuşit pe podea împroşcând în jurul său cu sânge. Pe Barbara am invitat-o să se dea jos din pat. Se rezema de perete, ferindu-se din raza armei, care practic nu mai putea ucide, fiind descărcată. Ea nu ştia că arma devenise inofensivă, altfel ar fi reacționat în vreun fel, doar nu era o novice să se lase învinsă aşa de uşor. I-am ordonat să părăsească încăperea. Am amenințat-o că o ucid dacă nu iese imediat.

- Nu ți-am făcut nimic rău, fetițo, a îngânat ea, ce ai cu mine? De unde să ştiu eu ce era între voi?

- Ieşi! am strigat.

- Aşa cum sunt vrei să ies? arăta ea cu neruşinare spre fesele mari şi albe pe care încerca să le acopere cu un prosop.

- Dacă nu ieşi imediat, trag, am ameninţat-o din nou, apropiindu-i pistolul de piept.

Prin spatele casei a părăsit curtea, urmărită de câini. Nu peste mult timp în casă pătrundeau autorităţile. Îmi recunoşteam vina de a-l ucide pe Ardeleanu şi-mi aşteptam cu groază pedeapsa. Mama a fost internată imediat la spital cu leziuni grave. În urma impactului cu uşa făcuse şi o comoţie cerebrală. Doctorii nu-şi puneau prea mari speranţe în însănătoşirea ei. În acest timp eu eram anchetată şi arestată preventiv. La proces am întâlnit-o şi pe Barbara, m-a asigurat că nu-mi poartă pică. Ba, de neînţeles pentru mine atunci, îmi lua apărarea.

- Se schimbase ceva în ea?

- Nu. Totul era o stratagemă pusă la cale pentru salvarea colaboratorilor. A dat de înţeles tuturor că Ardeleanu era de vină şi că el mă somase voind să mă omoare, iar eu, chipurile, dorind să mă apăr, îl lovisem peste mână exact în momentul când el apăsa pe trăgaci, descărcându-şi astfel întreaga încărcătură de pistol în cap.

- Ciudată întorsătură!

- La proces nici n-am deschis gura. Doi avocaţi veniţi de la Bucureşti au rămas la vila lui Dinu Caranfil până au avut garanţia că sunt achitată. Tatăl meu depusese în instanţă un memoriu în care îl acuza pe Ardeleanu de tentativă de omor asupra mea.

- De neînţeles gestul de caritate, nu?

- Erau în joc prestigiul şi cariera lui militară. Apoi fiind amestecaţi în afacerile lui Ardeleanu, atât el cât şi Lascu, a avut tot interesul de a închide ca rezolvat dosarul în cauză. Ardeleanu era mort nu mai putea vorbi, iar cei care erau implicaţi în acte de diversiune şi spionaj alături de el, aveau acum tot interesul de a găsi un ţap ispăşitor, iar acesta nemaiputând da nimic în vileag fiind mort, nu putea fi decât Mihai Ardeleanu. Aşa s-a încheiat un proces care la început făcuse mare vâlvă. Mi s-a dat drumul. Eram liberă. Încotro însă s-o pornesc? M-am dus acasă la conac, acolo unde trăisem. Tata mă aştepta cu biciul în mână.

- Ai pătat obrazul şi onoarea căpitanului Dinu Caranfil, a strigat el la mine, de ce? Ardeleanu era un om integru şi la locul lui. Era de neam. Te-ai simțit mititea pe lângă el, aşa-i? Era normal, cobori doar din stirpea văcarilor, pui de cățea ce eşti!

M-a lovit de câteva ori peste față şi peste mâini. Încercam să mă apăr. Nu era chip. Loviturile de bici îmi crăpau pielea. Am fugit spre poartă. Acolo m-a ajuns din urmă, mi-a mai aplicat câteva lovituri de bici. Am ieşit în uliță şi de acolo am fugit spre gară. Singura poartă ce da spre libertate rămăsese gara. Încurajată de mătuşa Sanda, soția fratelui lui Dinu Caranfil, care a venit după mine la gară aducându-mi mâncare şi câteva lucruri de îmbrăcat, m-am îmbarcat în primul tren luând drumul Moldovei. Acolo era stabilită de foarte mulți ani sora mamei, mătuşa Ileana, o bătrânică văduvă şi bolnăvicioasă, care locuia într-o căsuță modestă la periferia Iaşului. Ela se opri o clipă din povestit şi întinse mâna mângâind părul lui Anghel.

- Sărmane om, zise ea, ce mari datorii ai față de mine de-mi asculți destăinuirile astea care nici măcar nu merită să fie ascultate de cineva? Totul a fost demult, ce bine ar fi dacă aş uita şi aş îngropa trecutul.

- Nu e posibil aşa ceva, Ela. Trecutul nu e mort niciodată.

Şi apoi de ce să îngropi nelegiuirile de pe urma cărora ai suferit atâta?

- Lumea e plină de nelegiuiri şi nelegiuiți şi cred că n-ar trebui să ne mai amintim de ceea ce ne-a adus doar suferințe.

- Măcar pentru a le înfiera. Nedreptățile trebuie înfierate, Ela. Şi ticăloşii la fel.

- Ei merg înainte, puțin le pasă de ce credem noi. Dinu Caranfil nu ştia decât o vorbă: „Noi suntem noi, iar voi sunteți restul”. Se bătea cu pumnul în piept şi zicea: „Dumnezeul vostru sunt eu şi justiția sunt tot eu!” S-a dovedit că avea dreptate.

- Dreptatea lui e ca dusul ulciorului la apă, o scapă din mână şi n-o mai are, şi nici n-o mai poate dobândi vreodată, indiferent de vicleşugurile lui.

- Dar până atunci?

- Mai rămânem la cheremul lui şi al alor lui.

- Crezi într-o posibilă schimbare?

- Evident! Fără speranță aş fi murit demult. Cred în dreptate, în libertate. Starea actuală nu va fi veşnică.

- De veacuri, omul tot în dreptate şi libertate a crezut, dar nu le-a prea avut. Cei mai mari au făcut dreptatea după cum le-a convenit lor, crezi că nu vor face la fel şi în viitor?

- Soarta omenirii a fost hotărâtă întotdeauna de războaie. Aşa se va întâmpla şi de data aceasta. Lumea va fi împărțită între învingători şi învinşi. Primii vor avea totul, ceilalți nimic.

- Asta în plan geografic general, dar la noi?

- Cine ştie? La noi, şi bogatul, şi săracul speră în mai bine, dar binele nu va fi decât al unora.

- Şi care vor fi aceştia?

- Cei care vor deține puterea, Ela, aşa a fost de când lumea. N-a fost niciodată altfel.

- Bine ar fi să se termine odată războiul acesta.

- Ne-am îndepărtat de la povestea ta, Ela. Spune mai departe, bănuiesc că necazurile tale nu s-au terminat.

- Oh, nu, nu s-au terminat. Ar fi bine dacă am mânca ceva, îmi e foame.

- Coborâm după aceea în oraş, continuă…

- Am adus ceva de mâncare, în pachetul acela de pe masă. O bună gospodină face şi piața, nu, când iese în oraş, glumi Ela, aşezându-se la masă.

Mâncară în tăcere. Anghel Broşteanu priveşte câteodată spre Ela. Ca un copil vinovat aceasta îşi pleacă privirile.

- Aştept să continui, Ela.

- Eram de-acum proscrisă. Lumea mă arăta cu degetul că mi-am ucis bărbatul. Vezi tu, Anghel, e vorba despre o crimă şi ea a fost comisă.

- Doar nu te încearcă părerile de rău.

- Nu. E cu totul altceva. Sentimentul că aş putea fi arestată în orice moment mă încearcă încă. Mă tem că cei din jur n-au înțeles fapta mea ca ceva justițiar. Nici nu aveau cum. A comite o crimă, indiferent de împrejurări, nu e un act de justiție, tot act criminal rămâne. Vezi, ăsta e sentimentul de care nu pot scăpa:

sentimentul culpabilităţii.

- Erai în legitimă apărare, Ela. Te apărai pe tine şi apărai şi pe mama ta. Ca să nu fii ucis trebuie să ucizi în astfel de situaţii.

- Port, totuşi în mine păcatul crimei.

- A ucide un monstru nu e o crimă, Ela.

- M-am mutat, cum spuneam, la Iaşi, la mătuşa Ileana. Sunt cinci ani de atunci. Cinci ani de exil, Anghel!

- Ce ai făcut în tot acest timp?

- Începând din prima zi am intrat în rolul de gospodină. Mătuşa avea şaptezeci şi şase de ani şi era mai tot timpul bolnavă. Avea o sută de stupi de albine, dar erau în paragină. Casa mătuşii era şi ea dărăpănată. Era de lucru acolo, nu glumă. M-am obişnuit greu, dar în câteva luni am făcut ca gospodăria mătuşii să arate ca în zilele ei bune. La optsprezece ani îmi revenea răspunderea unei gospodării, iar eu nu ştiam pe atunci nici să fac o mămăligă sau o pâine de casă.

Începusem o viaţă nouă. Munceam şi trăiam. Era o satisfacţie deosebită: eram stăpână pe ceea ce munceam. Uneori mă bucuram de starea mea. Dar cum un necaz nu vine niciodată singur ci îi urmează altele şi altele, aşa a fost să fie şi cu mine. Cred însă că povestea s-ar putea încheia aici, am abuzat destul de răbdarea ta.

Anghel îi cuprinse faţa între palmele lui mari şi o sărută de câteva ori. O strânse la piept şi îi şopti:

- Spune mai departe, Ela. Sunt dispus să te ascult multe ore de aici încolo.

Soarele amiezii îşi trimitea cu furie razele arzânde prin ferestrele camerei. Alături, într-o altă încăpere, un copil plângea în hohote. Vocea blândă a unei femei căuta să-l împace. Ela se desprinse din braţele lui Anghel şi se aşeză la fereastră. O uşoară adiere de vânt face să-i mişte pe frunte o şuviţă aurie de păr. Cu gândurile duse departe, urmăreşte un stol de vrăbii care se înalţă şi coboară pe sârmele telefoanelor.

- Lasă tristeţea, Ela, şi spune mai departe, o rugă Anghel.

§

- În vara aceea, continuă Ela, în viața mea a survenit o altă întâmplare nefericită. Mergeam după cum aveam să constat, din nenorocire în nenorocire. După o baie la râu m-am îmbolnăvit grav. Câteva zile, vecinii au vegheat la căpătâiul meu fără nicio speranță. Într-o seară de august, o căruță m-a dus hurducându-mă la spital. Fetele care mă însoțiseră în vara aceea prin zăvoaie şi la scăldat mă plângeau ca pe o moartă. Puțină viață mai scânteia în mine. Boala era deosebit de agresivă, rodea în mine precum cariul în trunchiul unui copac. De la spital am fost mutată într-un sanatoriu, iată unde mă duseseră nebuniile copilăriei mele. În sanatoriul acela am văzut oameni care mureau aşa din senin, parcă loviți de trăsnet. Am văzut cum moartea secera fără cruțare, neținând seama de nimeni şi de nimic. Bătrân sau tânăr, femeie sau copil erau țintuiți la pat şi se stingeau apoi în tăcere ca florile atinse de bruma toamnei. Acolo, moartea era suverană, nu cruța pe nimeni. Lovea la rând. Mă plimbam pe aleile parcului din curtea sanatoriului ca printr-o rezervație. Plângeam. Priveam printre ulucile gardului, la trecătorii nepăsători şi simțeam fiorii morții tot mai aproape. Nepăsarea semenilor mei şi indiferența lor mă făceau să le invidiez sănătatea. Uneori, împreună cu colegele de suferință colindam împrejurimile sanatoriului, cântând, vrând să uităm că tinerețea noastră se iroseşte acolo.

Şase luni am rămas în sanatoriu, şase luni am ascultat glasul suferinzilor care se rugau: unii să trăiască, iar alții să li se scurteze chinurile prin moarte. Unde nu mai există speranță viața nu-şi mai are rostul. Acolo nu mai era speranță. Mă simțeam din ce în ce mai bine, deşi speranță nu mai aveam. Mă temeam de ceea ce vedeam: oamenii aceia care se agățau de viață şi totuşi mureau. Când vedeam cum moartea secera în jurul meu fără milă, nu-mi mai rămăsese alt crez decât în moarte. Şi totuşi mi s-a dat drumul acasă. Am luat-o de la capăt cu munca.

în cinci ani am înmulțit numărul stupilor la aproape patru

sute. Am strâns de pe urma lor mulți, foarte mulți bani. Am renovat casa mătuşii şi ne-am cumpărat pentru noi şi pentru casă multe lucruri frumoase. În ultimii ani nu mi-a lipsit nimic. Cu toate acestea mă roade o nelinişte interioară. Mă simt singură. Am aspirat la dragoste, la fericire. Mi-au lipsit însă. Le voi avea oare lângă tine, Anghele? Parcă zbuciumul meu s-a mai ostoit puțin de când suntem împreună.

- Da, Ela, le vei avea, fii convinsă de aceasta. Vei uita trecutul. Omul îşi trăieşte trecutul după starea prezentului.

- Au fost prea multe şi prea grele nenorocirile care m-au lovit. Ultima s-a abătut peste mine acum două luni. Mama, care era pentru mine cea mai scumpă ființă, a murit. În scrisorile primite de la bătrâna Sonia, buna mea doică şi prietenă, mi se spune doar că a murit. Ei, cei de la curte, au fost anunțați că ar fi fost omorâtă de un tren, iar osemintele ei au fost depuse într-o groapă făcută de bombe în apropierea locului accidentului. N-a avut parte nici măcar de un mormânt. De ce n-a luat-o acasă aşa moartă? O fi sau nu adevărat că a fost accidentată? Nu cumva Dinu Caranfil a ucis-o, aşa cum de multe ori căuta prilejul?

Iată pentru ce bat azi drumul din Moldova în Teleorman. Dinu şi fiul său Lascu vor pleca pe front. Au ordine. De aceea ți-am spus că nu ştiu când voi pleca din Bucureşti. Voi rămâne aici până ce voi primi veşti de la bătrâna Sonia, că cei doi vor fi plecat de acasă. Voi avea, oare, putere să îndur şi plecarea ta, care se apropie cu fiecare oră scursă?

- Voi veni să te văd, Ela. Mă voi strădui să-ți stau prin preajmă, până când situația mea va deveni clară.

- Sunt răpusă de gânduri şi plâng. Plâng în fiecare zi. Plânsul şi zbuciumul meu sufletesc nu sunt bune pentru o sănătate şubredă ca a mea. Acum sunt fericită că te am lângă mine. Dar de mâine, sau de poimâine încolo, pe cine voi mai avea? Ce rost îşi are viața în starea asta de continuu zbucium?

- Viața are rostul ei, Ela. Tu trebuie să trăieşti, ai nevoie doar de puțină linişte şi de puțină fericire.

- Unde să-mi aflu liniştea? Unde se ascunde fericirea asta de care îmi vorbeşti? Cine le împarte?

- Viața, Ela! Viața este aceea care aduce fericirea. Fără viață nu există nimic, deci trebuie să trăieşti ca să poți gusta fericirea şi liniştea. Ia spune-mi, nu vrei un păhărel de lichior, am mai înveseli puțin atmosfera, prea te-ai întristat.

- Toarnă-mi puțin şi vino mai aproape de mine, mă simt încă singură, îmi simt bătăile inimii.

- Sunt aici, Ela, nu eşti singură, aşează-te pe pat, de ce stai în picioare? Ce vezi pe fereastra aceea de nu te mai dezlipeşti de ea?

- Nu îmi vine încă să cred că lângă mine e cineva care mă iubeşte, zise Ela, aşezându-se lângă Anghel, azi am fost prin oraş, ei bine, poate nu îți vine să crezi, m-am trezit de câteva ori zâmbind. Închideam ochii şi îmi imaginam chipul tău. De ce nu mi-ai dat o fotografie de a ta? Aş fi privit-o la fiecare pas. Fără tine îmi este acum deosebit de greu.

- Nu mi-ai cerut, Ela. Acum mă ai lângă tine, ce-ți mai doreşti?

- Nimic, viața e frumoasă azi, dar nu ştiu cum va fi mâine, poimâine şi în continuare, când nu vom mai fi alături. Ce voi face din nou singură?

- Sper să nu lipsesc mult, iar în timpul când vom fi departe unul de altul îți voi scrie. Tu vei răspunde scrisorilor mele şi în felul acesta nu ne vom pierde. Dacă scrisorile mele vor întârzia să vină, asta ar însemna că din motive speciale nu ți-am scris, dar nicidecum că te-am uitat. N-am să te uit niciodată, Ela! Niciodată, auzi?

- Nici dacă vreo altă femeie îți va ieşi în cale, poate mai frumoasă, mai elegantă?

- Nici atunci, Ela.

Ela îşi înfundă capul în pernă, plângând. Suspină de câteva ori.

- Te iubesc, dragul meu, te iubesc mult.

Anghel Broşteanu tace. Se gândeşte: „Aş lua-o cu mine, dar unde? Spre ce mă îndrept eu? Spre ce țărm? Să merg la ea? Ar fi o nebunie, aş fi arestat imediat. De pe front sunt dat fie mort, fie dispărut, şi atunci cum pot apare undeva? Mâine trebuie să

plec la Feteşti, mă aşteaptă părintele Cornel pentru înmormântarea osemintelor lui Țicu. Trebuia să fiu de astăzi la el. Dar nu pot pleca. Mai rămân încă o zi aici. Voi pleca mâine seară să fiu poimâine dimineață la Feteşti. Până atunci sunt cu totul al Elei. Ce să fac în asemenea situație? Să mă predau autorităților? Cine mă va înțelege? Mă vor trimite în fața Curții Marțiale şi de acolo la zid în fața plutonului de execuție. Nu, nu mă voi preda, voi găsi eu o cale”. Anghel Broşteanu se aşeză la fereastră. Suspinele Elei se aud la răstimpuri egale. Priveşte din când în când la ea. O admiră ca pe ceva ce-i aparține de drept. Trăise lângă ea câteva ceasuri de neuitat. Ela ține ochii închişi. Cum stă întinsă pe pat pare o statuie în atelierul unui sculptor. Doar pieptul îi tresare din când în când, trezind fiori omului de alături, care uită pentru moment că viața pentru el nu va mai însemna nimic, de mâine, când se va afla din nou singur în lupta cu prigonirile şi chiar cu moartea. Anghel Broşteanu continuă să admire chipul Elei. „Cred că a adormit, îşi zise el, e prea calmă ca să fie trează”. În încăpere, întunericul serii coborî neobservat.

§

Ela se ridică din pat frecându-se la ochi ca un copil somnoros. Pare plină de viață. Sări în brațele lui Anghel, cuibărindu-se la pieptul lui ca un pui zgribulit de frig.

- Iartă-mă că te-am lăsat singur, îmi era aşa de somn, n-am mai dormit de multă vreme aşa de bine.

- Mă bucur că te-ai odihnit, dar ia spune-mi, n-ai vrea să ieşim puțin în oraş? Ne-am mai dezmorți picioarele, am mai alunga şi plictiseala.

- Cum doreşti, dragul meu, oriunde e bine dacă eşti lângă mine, te însoțesc cu plăcere.

- Atunci aştept să te îmbraci, Ela.

- Dacă îmi promiți că n-ai să te uiți când îmi pun rochia. Ai o plăcere diabolică de a mă vedea goală. De ce? Nu sunt tot eu şi goală şi îmbrăcată?

- Ba da, Ela, tot tu eşti. Bănuiesc că Dumnezeu pentru asta a desăvârşit femeia, ca să fie privită.

- De ce nu ne-o fi lăsat să umblăm totdeauna goale?, glumi Ela, am fi scutit o sumedenie de haine…

- Aşa lăsase Dumnezeu, femeia, dar ea, cu mintea ei iscoditoare a descoperit păcatul şi de atunci…

Ela îl luă în braţe şi îl întoarse cu faţa spre perete. Dacă văzu că el intenţionează totuşi s-o vadă cum se dezbracă pentru a-şi pune altă rochie, fugi în baie.

§

- Sunt la dispoziţia ta, zise Ela, întinzând mâna lui Anghel, de cum intră în cameră.

Drept răspuns Anghel îi strânse cu putere mâna. Coborâră. Se opriră pe trotuarul din faţa hotelului. Aerul rece al serii îi învioră.

- Ce noapte frumoasă, exclamă Ela, contemplând cerul împreună cu puzderia sa de stele.

- Într-adevăr, e frumoasă noaptea aceasta.

- Care-i steaua ta, Anghel?

- Aceea de acolo… îi arătă acesta una dintre stelele care i se păru mai frumoasă.

- Ai o stea frumoasă şi strălucitoare.

- Odată şi odată va cădea şi ea, oftă el.

- Toţi pământenii sunt muritori.

- Ştiu, dar eu n-aş dori să mor niciodată.

- Uite, vezi, acum steaua ta aleargă.

- Aleargă spre tine, Ela. Dar steaua ta care e?

- Steaua mea e pe pământ. E aici lângă mine. Tu, dragul meu, tu eşti steaua mea.

- Înseamnă că şi viaţa ta sunt tot eu.

- Da, iubitule, tu eşti chiar viaţa mea.

- Şi dacă la ivirea zorilor voi muri şi eu, aşa cum o fac de obicei stelele?

- Tu vei fi o stea veşnică şi nici strălucirea nu ți-o vei pierde. Nici ele, stelele, nu mor, se fac doar nevăzute pentru ochiul nostru.

- Ai vrea să fii nemuritoare?

- Dacă ai fi mereu cu mine, atunci da.

- Şi dacă soarta nu va fi de partea noastră?

- Atunci am să plâng până ce am să mor.

- Nu îți pare rău de viață?

- Pentru mine, viața nu înseamnă nimic dacă sunt nefericită. Mai bine moartă decât cu sufletul zdrobit.

- Uite, Ela, vezi că steaua mea a dispărut?, arătă Anghel spre bolta care începuse să se întunece.

- S-a ascuns numai, orice nor e trecător şi tot aşa va fi şi acesta care întunecă acum steaua ta. A început să-mi fie frig, nu vrei să ne plimbăm puțin?

Ela făcu câțiva paşi. Anghel o urmă, o ține strâns de mână. După ce ajunseră la colțul străzii se opriră. Ela se rezemă de el, îl strânse cu putere în brațe.

- Aş vrea să te conduc la un local frumos, Anghel. E cam departe dar merită. Ce zici? Au o mâncare excelentă. Am fost de câteva ori cu mătuşa Ileana.

- De băut au? întrebă Anghel râzând.

- Cred, cârciumă fără băuturi n-am văzut.

- Mergem, Ela. Simt nevoia să beau un pahar de vin bun.

- Luăm o maşină, tramvaiele astea se mişcă aşa de greu… şi te zgâlțâie din toate oasele.

Anghel nu mai răspunse. O urmă câțiva paşi până în dreptul unui stâlp electric unde se aprinsese un bec abia pâlpâind.

La un semn al Elei, un taxi stopa scrâşnind din roți lângă bordura trotuarului. Prin portiera larg deschisă Anghel o urmă în maşină. Fără să mai aştepte întrebarea omului de la volan, privind destinația, Ela rosti:

- La Băneasa am dori să mergem.

- Suntem la ordinele dumneavoastră, domniță, zise zâmbind şoferul, apăsând pedala accelerației.

Maşina porni în goană ocolind pietonii şi gropile pavajului. Pe bancheta din spate, cu capul rezemat de umărul lui Anghel,

Ela stă adâncită în gânduri. În semiîntunericul din maşină faţa îi pare de o paloare gravă. Anghel o strânse cu putere de mână.

- La ce te gândeşti, Ela?

- La noi doi, nu mi-ai spus încă de ce nu mă poţi lua cu tine. Vezi, asta mă frământă din ce în ce mai tare, cu cât ştiu că ceasul plecării tale se apropie.

- Nu am unde, Ela. Unde să te duc?

- Mergem la mine; fie la Iaşi, la mătuşa Ileana, fie la Teleorman, unde o am pe Sonia.

- M-am gândit şi eu, Ela, am ajuns însă la concluzia că nu se poate. Încă nu. Am să trec să te văd ori de câte ori voi avea posibilitatea. Am să-ţi spun cândva şi de ce sunt nevoit să alerg aşa fără rost prin lume. Deocamdată nu îţi pot spune mai mult: din grijă pentru tine, Ela.

- Nu crezi că împreună am suporta mai uşor atât necazurile mele cât şi pe ale tale?

- Ţin prea mult la tine. Nu te pot expune la unele riscuri. Lasă-le în seama mea.

- Am încredere în tine, ştiu că vei veni. Te iubesc Anghele, mă auzi?

- Te aud, Ela. Şi eu te iubesc şi te voi iubi mereu.

Femeia se strânse mai aproape de el. Plânge. Plânsul ei e fără suspine. Lacrimile i se preling pe faţă ca boabele de rouă. Anghel o strânse la piept. O lăsă să plângă în speranţa că se va linişti. Maşina continuă să alerge pe străzile întortocheate ale Bucureştiului. Câţiva nori întunecă cerul la răstimpuri, făcând şi mai negru întunericul nopţii. Aerul rece al serii pătrunde vijelios prin geamul deschis al portierei. Străzile sunt cufundate în întuneric, doar farurile aprinse ale maşinilor taie în fâşii negura nopţii, lungind umbrele trecătorilor şi stâlpilor de pe trotuar.

- Am ajuns, se auzi într-un timp vocea celui de la volan, care tăcuse tot timpul.

Ela îşi şterse lacrimile. Coborâră. Se plimbară puţin prin faţa localului.

- Hai să intrăm, Anghel, mi-e foame. Ţie nu îţi este foame? De ce mănânci aşa de puţin?

- Ți se pare, nu mănânc puțin.
- La Capșa, de pildă, nu te-ai atins de mâncare.
- Te-am mâncat din priviri şi n-am mai avut nevoie de mâncarea restaurantului. Erai aşa de delicioasă!
- Îmi promiți că în seara asta vei mânca şi din produsele localului?
- Mă tem să spun, nu!
- Eşti aşa de bun, dragul meu!
- Crezi?
- Sigur. Altfel nu mă îndrăgosteam aşa repede de tine, îmi spunea inima că eşti un om cu suflet. Inima mea nu s-a înşelat niciodată.
- Mă măguleşti.
- Chiar când încerci să fii rău, nu poți. De tine, cred că nu s-a plâns nimeni vreodată.
- E adevărat că n-am făcut rău nimănui, dar nici prea mult bine n-am putut face cuiva. Am trecut prin viață cam neobservat. Semenii mei nu prea au avut nevoie de sprijinul meu.
- Eşti încă tânăr, mai e vreme pentru aceasta.
- Îmi plac încurajările tale. Se pare că singura ființă care a crezut în mine eşti tu, Ela. Nimeni până la tine nu s-a oprit cu atenție asupra mea. De-a lungul ei, viața mi-a purtat paşii pe multe cărări, dar tot neobservat am rămas… sau poate am greşit față de semenii mei de şi-au întors privirile de la mine?
- Ți se pare că e aşa. Te cunosc puțin, dar îndeajuns ca sămi dau seama că greşeşti când afirmi aşa ceva. Eşti poate de invidiat, Anghel, oamenii de felul tău sunt rari şi greu de găsit.
- Pentru ce să fiu invidiat, Ela?
- Pentru calitățile tale… dar, hai să ne aşezăm la o masă, am obosit stând în picioare.
- E frumos localul, remarcă Anghel.
- Da, îmi place aici, sper să-ți placă şi ție.

Tot timpul cât mâncară, Anghel privi la Ela ca la o icoană. Ela îi dădu să bea din paharul ei. Murfatlarul dulce şi spumos îl ameți repede. Paharul lui rămase departe plin cu licoarea galben-aurie.

Bău cu sete din paharul întins, simțind în conținutul vinului pe însăşi ființa ce-i întindea paharul. Ela bău şi ea.

- S-a făcut târziu, zise Ela într-un timp. Să mergem. Riscăm să nu mai găsim nici un mijloc de transport, dacă mai întârziem.

- Să mergem, Ela. Cred că m-am amețit puțin.

- Eşti tot tu, fie că eşti, sau nu, amețit.

- Îmi dai curaj.

- E normal, din moment ce mă consider legată de tine.

- Din ce lume de vis cobori, Ela? Cum am putut trăi fără tine? De ce oare nu ne-om fi întâlnit încă înainte de a fi pătimit atât? Te-aş fi apărat cu toată ființa mea, nu te-aş fi lăsat să te atingă nimeni şi nimic.

Afară în stradă pare totul amorțit. Priviră în voie cerul. Numărară o vreme stelele neacoperite de nori.

- Îmi e tare frig, dragul meu.

- Găsim o maşină şi ajungem repede, Ela.

- Vezi ce frumos străluceşte steaua ta?

- Dacă ar avea lumină veşnică, ce bine ar fi!

- Veşnicia te-ar plictisi la un moment.

- În cazul acesta ar trebui, deci, să-mi chem moartea.

- Doar împrejurările decid totul.

- Cert este că viața e prea scurtă.

- Şi plină de necazuri.

- Cu acestea se poate lupta, numai că dacă se moare, s-a terminat şi cu lupta.

- Când eşti decepționat, mai poți lupta?

- Dacă te învingi pe tine însuți, atunci da, e vorba tot de luptă. Viața e o continuă luptă: învingi trăieşti, eşti învins mori. Unde nu e luptă nu e viață.

- N-am întotdeauna puterea necesară pentru aceasta, când sunt cuprinsă de durere, îşi face loc în mine renunțarea.

- Dacă uiți decepțiile, viața poate fi şi altfel.

- Intervin altele, şi altele, iar în final nu se schimbă nimic.

- Uite că se apropie un taxi, Ela, o întrerupse Anghel, oprind cu un semn al mâinii bolidul ce se apropia.

Urcară. În maşină e cald. Pluteşte un uşor miros de tutun.

- Ce bine e aici, Anghel! îmi era aşa de frig… Nu ştiu de sunt aşa de friguroase nopțile, că ziua de-abia îți tragi respirația de căldură.

Anghel nu răspunse. O cuprinse pe după umeri, atingându-şi obrajii de fața ei rece. Din când în când, Ela îi şopteşte la ureche:

- Ce bine e lângă tine, dragule!

Ajunseră repede la hotel. Tot repede intrară în pat. Ela pare istovită, dar e veselă. Tremură uşor.

- Mi-e frig, îngână ea.

Anghel o cuprinse în brațe. Îi sărută gura, apoi fața şi umerii.

- Doamne, cum îmi voi duce singurătatea de mâine încolo?, întrebă ea.

- Prea multe gânduri te frământă. Probabil că n-ai încă încredere în mine.

- Ştiu că vei veni. Mă roade însă neliniştea aceea pe care ți-o dă singurătatea, neliniştea care-ți macină gândul şi sufletul, e nesiguranța în ziua de mâine. Se întâmplă atâtea grozăvii în lume. Mă tem pentru mine, şi pentru tine mă tem.

- Sper să nu pățesc nimic. N-ai de ce te teme pentru mine.

- Ştiu eu ce drumuri periculoase parcurgi? Mi-ai spus că ai o problemă la Feteşti şi că nu suportă amânare. Ce problemă stringentă e aceea de trebuie să pleci neapărat? Şi cum de n-o poți spune nici ființei iubite? Vine aceasta în contradicție cu legea? Dacă e aşa, de ce nu-mi spui? Aş suporta mai uşor pericolul decât starea aceasta de suspans.

- Nu te pot implica, Ela. N-ai putea să mă ajuți, iar în caz de primejdie n-aş suporta să te văd suferind.

- Te faci vinovat cu ceva?

- Nu. Dar până să se constate aceasta, pot înfunda puşcăria, nu vezi ce vremuri trăim? Dar mai bine hai să dormim, te-ai mai linişti si tu puțin.

- Atunci, noapte bună, Anghele.

- Somn uşor, Ela.

§

E o dimineață sublimă de vară. O boare uşoară trece abia simțită printre frunzele pomilor. Anghel Broşteanu se ridică din pat. Trecu la fereastră. Zâmbeşte fericit soarelui care-i mângâie fața cu razele sale. Ela se aşeză lângă el, scoțându-şi capul pe fereastră. Cu degetele mâinilor ciufuleşte părul bărbatului de lângă ea. Privirile îi aleargă departe, în zarea albastră.

- Se anunță o zi frumoasă, azi, zise ea visătoare.

- În ultima vreme toate zilele au fost frumoase.

- Ce ai zice de o plimbare cu barca?

- Cred că ştrandul şi-a închis porțile de când cu războiul. De plajă le mai arde oamenilor acum?

- Mi-ar fi plăcut să mergem.

- Trecem pe acolo şi în cazul în care norocul îți surâde, facem o baie şi o plimbare cu barca.

- Atunci mă duc să mă îmbrac.

„Aveam nevoie de făptura asta îngerească, îşi zise Anghel după plecarea Elei, nu mai puteam trăi în starea aceea de răscoliri sufleteşti”.

Câteva clipe se juca cu razele soarelui ce se reflectau în geamul ferestrei. Privi la limuzinele care alergau în toate direcțiile, claxonând cu înverşunare. În dreptul semaforului, o bătrână cu părul alb ținea de mână un copil, aşteptând culoarea de trecere. „Voi fi oare şi eu bătrân?” se întrebă Anghel. Îşi aruncă privirea în oglindă examinându-şi cu atenție părul.

Gândul îl purtase într-o fracțiune de secundă spre vârsta când timpul dictează încovoierea trupului şi albirea părului.

Îşi văzu fața arsă de soare şi îşi aminti căldura şi setea teribilă pe care le suportase zile în şir, în drumul său către țară. „Cumplite zile am putut trăi! Atunci, mă gândeam la colții morții, iar acum la bătrânețe. Şi totuşi, voi fi vreodată bătrân?” Anghel Broşteanu se mai privi odată în oglindă şi se întrebă cu glas tare:

- Voi avea, oare, cu timpul, părul alb, ca al bătrânei aceleia? Dar voi trăi până atunci?

- Ce tot spui, Anghele? Ai început să vorbeşti singur?

Acesta tresări când o văzu pe Ela alături. Se aşeză pe un scaun.

- Cât de încurcată e viața asta şi ce hățişuri întortocheate are. Când crezi că eşti la liman, constați că te-ai afundat mai în adânc şi invers, când ți-a pierit orice speranță, Providența îți întinde mâna, salvându-te.

- Hai, Anghel, mi-ai promis că mergem la ştrand.

- Mai rămâi, Ela, mai rămâi o clipă.

Femeia se aşeză pe speteaza scaunului. Mângâie părul lui Anghel. Îi mângâie apoi fața. Anghel are înfățişarea calmă. Câteva momente tăcură. Se aude desluşit forfota străzii. Într-un târziu, ca de pe un îndepărtat țărm, se auzi vocea Elei:

- Mi-ai promis o plimbare cu barca…

- N-am uitat, Ela!

- Ceva te obsedează. Eşti trist.

- Viața e atât de ingrată…

În privirea femeii se citeşte o umbră de compătimire. Anghel îi privi mâinile. Închise ochii, gândindu-se ca niciodată, la lumea de dincolo de viață. „Cum va fi?” se întrebă el.

- La ce te gândeşti, Anghel?

- La viața de apoi, Ela.

- Crezi că e fericit acela ce merge acolo?

- Bănuiesc că da, din moment ce n-a mai venit nimeni înapoi.

- După viață nu e decât moartea rece şi hâdă.

- Încerc uneori să-mi închipui cum va fi.

- Eşti prea tânăr pentru aceasta, gândeşte-te la altceva.

Moartea nu-i pentru tine, dragul meu.

- La ce să mă gândesc?

- La noi amândoi, de pildă.

- Ai dreptate, Ela, am început să spun prostii. Iartă-mă.

Ela surâse luându-l de mână.

- Hai să mergem, Anghel, vreau să mă destind puțin. Parcă am fi la o înmormântare, aşa suntem de abătuți.

Anghel se ridică de pe scaun.

- Ce crezi despre viață, Ela?

- Dacă sunt lângă tine, e frumoasă.

- Am unele momente când îmi pierd curajul, apoi revin la realitatea vieții şi privesc lucrurile aşa cum sunt.

- E firesc, viața are atâtea distorsiuni…

- Aşa este. Din păcate, momentele grele sunt prea multe şi te aruncă încet, încet, pe panta disperării.

- Şi de acolo, revenirea e deosebit de grea, aşa este, dragul meu, îl completă Ela.

- Hai să ne urăm curaj, Ela!

- Să ne urăm, dragul meu, avem nevoie.

Ieşiră în stradă. Căldura s-a întețit. Doar câte o adiere de vânt mai face aerul respirabil. Frunzele copacilor sunt aplecate în jos, parcă plângând de sete.

Anghel şi Ela merg hârjonindu-se pe trotuar. Câțiva bătrâni, care îşi citeau ziarele la umbra unui zid, se uitară lung după ei.

- Eşti admirată, Ela, glumi Anghel, arătând din priviri spre moşnegii de lângă zidul măcinat de timp.

- Dacă tinerii nu mă plac, măcar ei să mă placă, râse aceasta petrecându-i mâna pe după talie.

- Îmi dă curaj veselia ta. Uneori, de pildă acum, eşti plină de viață, de exuberanță, dar alteori eşti aşa de tristă de îmi rupi inima. De ce nu poți fi mereu aşa cum eşti acum? Ce fericit aş fi!

- Omul e ca vremea, dragul meu, schimbător.

- Apropo de vreme, bine de nu s-ar schimba, ne-ar strica ziua.

- Să sperăm că se va menține frumoasă. Am o poftă nebună de scăldat. Îmi aduc aminte de anii copilăriei: Doamne ce ne mai hârjoneam pe malul râului! Seara mâncam bătaie, dar a doua zi fugeam iarăşi la râu. Tu n-o să mă bați pentru asta, aşa-i?

- Nu, Ela, n-am să te bat niciodată!

- Atunci să ne rugăm de vreme bună.

- Să ne rugăm, Ela, zise acesta urmând-o pe scara tramvaiului ce oprise în stație.

10

Căpitanul Dinu Caranfil se ridică de pe banchetă. Se întinse de-i trosniră oasele, după care se aşeză lângă Lascu. Îl bătu uşor pe umăr. Cu glasul stins, zise:

- Scoală-te, fiule, am ajuns la destinație.

- Aşa repede, tată? bolborosi acesta somnoros.

- E ora două, Lascule, n-am ajuns prea devreme. Dacă n-ar fi manevrele astea de vagoane prin gări, trenurile n-ar întârzia atâta. Dar nu vezi, în fiecare stație: noi şi noi manevre. Te înnebunesc manevrele astea.

- Cât rămânem aici la Giurgiu?

- O zi, două, poate mai mult, Dumnezeu ştie.

- Şi de aici, la regiment?

- La Constanța, de unde vom fi trimişi dincolo!

- Pe front… în Rusia…

- Datoria, Lascule, asta e datoria militarilor de carieră, să fie gata oricând la chemarea țării.

- Orgoliul meu prostesc, tată. Ce-mi trebuia mie gradul de sublocotenent? Dacă rămâneam un simplu soldat scăpăm de front. Şi tu ai insistat pentru nenorocitul acesta de grad. La ce mi-a folosit ca rezervist?

- Uite că se zăresc deja luminile deasupra oraşului, îl întrerupse Dinu Caranfil pe Lascu, schimbând vorba. Nu m-am înşelat, am ajuns. Mi-au amorțit oasele pe canapeaua asta.

- Ar trebui să fie camuflat oraşul, e doar vreme de război, iar la ăştia ard luminile ca la chermeză.

- Tunul bubuie departe, fiule, nu-i nici un pericol, iar când e vorba de moarte, ea se descurcă şi pe întuneric…

Locomotiva opri pufăind lungă pompa de apă a gării. Dinu şi Lascu îşi coborâră bagajele pe peron. Dinspre Răsărit adie vântul.

- Parcă-i prea tăios vântul acesta pentru luna în care ne găsim, zise Dinu Caranfil.

Lascu nu răspunse. Îşi ridicară bagajele şi se îndreptară spre oraş.

- Mergem direct la regiment, tată, ori rămânem la hotel până se face ziuă?

- La regiment. Trebuie să ne odihnim un pic. La hotel ne-am apuca iar de băut şi de jucat cărți. Şi-apoi mai e şi ordinul: trebuia să ne prezentăm de aseară, dar noi, cu chefurile noastre…

- Îmi este frică de războiul acesta, tată.

- Prostii, copilării de-ale tale. O să te obişnuieşti repede.

- Am presimțiri rele, mă încearcă o teamă de nedescris.

- Spaimă prostească, doar noi nu vom fi trimişi în linia întâi, suntem doar rezervişti.

Dinu Caranfil povesti câteva întâmplări hazlii, încercând să-l scoată pe Lascu de sub coşmarul fricii.

La orizont cerul e purpuriu. Din când în când câte un fulger brăzdează cerul sfâşiind întunericul. Oraşul e pustiu. Cei câțiva călători, coborâți în grabă din tren, se împrăştiară care încotro.

În urmă, se mai aude doar gâfâitul locomotivei şi bolborositul apei, ce se scurge în cazanul maşinii cu aburi. Dinu şi Lascu grăbiră paşii. Valizele grele sunt schimbate când într-o mână, când în cealaltă.

La lumina unei lanterne, santinela de la poarta regimentului le ordonă să se oprească. Le controla actele, apoi îi introduse în corpul de gardă.

§

Căpitanul Dinu Caranfil şi fiul său, sublocotenentul Lascu, stinseră lumina şi se întinseră pe paturile de campanie din corpul de gardă.

- Cam incomode paturile astea, scânci Lascu.

Dinu Caranfil se întoarse cu fața spre perete. „Degeaba încerc să-mi țin curajul, îşi zise el, am început să mă tem şi eu, măcar de n-ar observa Lascu, aş băga şi mai mult groaza în el”.

§

- Vă rog să vă treziți, domnilor, sunteți chemați la Statul Major al unității, rosti soldatul din infanterie, care luase poziția de drepți în uşa camerei de la corpul de gardă, unde Dinu şi Lascu mai dormeau încă, deşi goarna regimentului sunase demult deşteptarea. Peste tot se auzeau paşii cadențați ai militarilor scoşi la instrucție.

- Cine ne cheamă, mă? întrebă răstit Dinu Caranfil.

- Şeful de Stat Major, domnule, dânsul vă cheamă.

- Scoală-te, Lascule, tată, ne cheamă comandantul, zise Dinu Caranfil, scuturându-l de umeri pe Lascu.

Păşiră agale spre clădirea comandamentului. În fața lor, printre o pădure de plopi înalți, se profilează o clădire cu pereți cenuşii. Soldatul îi conduse spre o uşă capitonată. Le deschise invitându-i:

- Vă rog să poftiți, domnul maior vă aşteaptă.

Maiorul de infanterie se ridică respectuos şi le întinse pe rând mâna. Soldatul se retrase închizând uşa în urma sa.

- Domnilor, interveni maiorul, bine ați venit! Vă considerăm demni de fapte mari. Zilele acestea veți pleca pe front. Actele vi se vor întocmi aici la noi. În cel mult două, trei zile veți pleca. Asta în raport de ordinele pe care le vom primi de la Divizie. S-ar putea să plecați chiar azi. Treceți deci chiar acum pe la magazie şi luați-vă necesarul de echipament militar. Patria ne cheamă la datorie, domnilor! Nu uitați de asta!

- Am înțeles, domnule maior, vom avea grijă să nu uităm nimic, suntem doar militari de carieră, răspunse Dinu Caranfil luând poziția de drepți.

- Aşadar, domnilor, sunteți liberi, veți fi anunțați cu câteva ore înaintea plecării, pentru ultimele pregătiri, până atunci dispuneți de timpul dumneavoastră cum doriți. Petrecere frumoasă, domnilor!

- Vă mulțumim, domnule maior, răspunse Dinu Caranfil înclinându-se. La fel făcu şi Lascu.

Făcură stânga împrejur şi părăsiră încăperea.

- Ce facem acum, tată?

- N-ai auzit? Ne luăm echipament de la magazie şi aşteptăm. Ordinul de plecare poate surveni în orice clipă, aşa că trebuie să fim pregătiți.

- Ne îmbrăcăm deja în ținută militară?

- Sigur că da, nu putem sta îmbrăcați civil într-un regiment. De-acum gata, s-a terminat cu civilia, cel puțin pentru o perioadă de timp.

- Tremur tot.

- Eşti tot copil, Lascule. Ți-am spus doar că am şi eu oamenii mei şi că nu vom merge în iureşul războiului, o să rămânem pe la manutanță.

- Crezi că nu ne-au luat-o alții înainte?

- Nu te mai gândi la rău, mai pune şi binele în față.

§

Îmbrăcați în ținută militară, căpitanul Dinu Caranfil şi sublocotenentul Lascu ieşiră pe poarta regimentului. Patrulară pe diferite străzi, priviră vitrinele magazinelor, apoi îşi găsiră refugiul într-o cârciumă cu pereții afumați. Mâncară şi băură în voie, amintindu-şi de petrecerile de la vilă.

- Ce bine era acasă, tată, zise Lascu aproape plângând.

- Nu te nelinişti, nici pe acolo n-o să fie rău.

- Voi tânji după balurile de la curte, ce frumos era! Ce fete minunate veneau la noi la conac!

- Vom avea timp de alte baluri când ne vom întoarce acasă. Iar despre femei nu te teme, astea se găsesc peste tot, cu duiumul.

Cei doi discutară mult. Pe la jumătatea nopții se îndreptară spre cazarmă. „Cât va mai fi, se întrebă Lascu, până ce cu onor vom fi scoşi pe poarta regimentului? Desigur, foarte puțin”, oftă el.

§

- Doar noi şi câinii vagabonzi mai suntem pe stradă, Lascule, zise Dinu Caranfil rezemându-se de zidul unei clădiri, îi tremură picioarele, sughiță şi scuipă.

- De mâine vor rămâne singuri, tată, răspunse Lascu acru, noi vom pleca la datorie.

În fața corpului de gardă tăcură. Mânați de răcoarea nopții pătrunseră în cazarmă. Dinspre Dunăre se aud sirenele vapoarelor. Dinu Caranfil adormi repede. Lascu se întoarse de mai multe ori de pe o parte pe alta. Gândurile îl duc înapoi acasă. „Am fost un tâmpit că nu m-am înrolat în Jandarmerie, am ascultat de tata. Unchiul Toader stă acum lângă fundul femeii şi-l doare undeva de front. A insistat el destul pe lângă mine şi chiar pe lângă tata. De unde să ştiu eu ce vremuri vin. Nici tata n-a avut prea multă minte. De altfel nici nu l-a prea interesat soarta mea, umbla toată ziua s-o prindă pe Anuța cu grăjdarii. Ce dracu găsise la ea, nu ştiu, că erau atâtea femei încât nu te puteai întoarce de ele. Dacă ascultam atunci de unchiul Toader… Acum e târziu şi nu se mai poate face nimic”.

Lascu se mai învârti de câteva ori şi înjură cu glas tare, şi războiul şi pe mai marii vremii. Căpitanul Dinu Caranfil sforăie puternic.

Lascu îşi trase o pătură cazonă peste el şi în cele din urmă adormi.

11

Undeva, în urmă, se aude goarna regimentului. Căpitanul Dinu Caranfil şi sublocotenentul Lascu merg în pas cadenţat spre gară. Pavajul e ud şi alunecos, în urma ploii căzute cu o oră în urmă.

Trecură grăbiţi pe lângă geamia din centrul oraşului. Un grup de soldaţi salutară în pas de front, cu mâna la caschete. Căpitanul Dinu şi sublocotenentul Lascu nu răspunseră la salut. Merg grăbiţi.

- Mă doare îngrozitor capul. Parcă nici nu mai văd pe unde calc, se plânse Lascu, lăsând valiza din mână.

- O să-ţi treacă, fiule. După atâtea nopţi nedormite şi după chefurile noastre din ultima vreme, e normal să ne doară capul. O să dormim în tren. Avem timp destul. Probabil că tocmai mâine dimineaţă vom ajunge la Constanţa.

- Aşa de târziu?

- Cu manevrele ăstora prin gări, abia ajungem la Bucureşti până deseară, ce crezi… Aşa că vom dormi. Ce să facem altceva? Viaţă de soldat: bei şi dormi, apoi dormi şi iar bei.

- Măcar de nu s-ar lungi aşa, tată, mă întorc pe dos drumurile astea, cu aşteptatul lor prin gări şi prin cazărmi. Era bine dacă luam o birjă până la gară, valiza asta îmi smulge mâinile din umeri, parcă are plumb în ea.

- Mai e puţin până la gară, n-are rost să mai pierdem timpul aşteptând birja.

- Mă simt istovit tată, de abia îmi mai mişc picioarele şi cizmele astea sunt al dracului de grele. Mă tot întreb dacă chiar nu exista nicio posibilitate să fi rămas acasă.

- Nu s-a mai putut, Lascule. Am intervenit peste tot. Am cheltuit o avere pentru asta. Nu m-a băgat nimeni în seamă. Doar promisiuni am primit, şi alea pe ici, pe acolo. În rest, bani cheltuiţi de pomană. Şi câţi bani!

- S-a petrecut ceva pe front, altfel nu-mi explic concentrările astea din ultima vreme.

- Aliații şi-au întărit forțele. Se încearcă o contraofensivă. Ai noştri au început să piardă teren.

- Crezi într-o victorie a ruşilor?

- Nu. Nici nu poate fi vorba. Hitler e omul războiului, nu se dă învins. Are maşina de luptă pe care n-au visat-o nici cei mai mari strategi ai războiului.

- Au şi aliații, bănuiesc, tehnică, altfel nu țineau atâta timp piept armatelor noastre. Hitler al nostru se lăuda că va trece prin Europa ca lancea prin brânză.

- Au fost multe obstacole neprevăzute, au fost şi multe trădări şi nesupuneri.

- Se spunea că în armata lor nu sunt disensiuni, se vorbea despre o disciplină de fier în cadrul trupelor lor. Sau sunt doar vorbe?

- Au o armată ca un mecanism, atât din punct de vedere al instrucției, cât şi al disciplinei şi bineînțeles o dotare fără reproş. Cât îi priveşte, ofițerii şi generalii lor sunt crescuți şi educați în spiritul disciplinei prusace. La ei nu există abatere de la regulamentele militare.

- Cum se explică, atunci, acele disensiuni de care ziceai?

- Frontul e întins pe mii de kilometri, din Africa până în Crimeea şi, în atare condiții, e greu de ținut totul în mână.

- Mai e mult oare până la gară? Nu mi s-a părut aşa lung drumul ăsta când am venit.

- Am ajuns, Lascule, uite că se văd deja vagoanele pe linii.

- Cred că am să dorm până la Bucureşti, sunt rupt de oboseală. Măcar să-mi găsesc un loc bun. Nu îmi mai trebuie nici mâncare, nici băutură, doar să dorm aş vrea, sunt frânt. În fața gării din Giurgiu, o locomotivă pufăie alene, ataşată în fața unei garnituri de vagoane de toate felurile. În spate, câteva vagoane cisternă îşi picură pe traversele de lemn păcura vâscoasă prelinsă de pe pereții negri. Urmează alte vagoane de scândură cu obloanele sparte şi scările torsionate, apoi vagoanele de clasă pustii, cu geamuri sparte şi pereți murdari. Câteva perdele slinoase flutură în vânt, prin geamurile deschise sau sparte.

Căpitanul Dinu Caranfil şi fiul său, sublocotenentul Lascu, îşi cărară valizele până la vagoanele de clasă, înjurând. Se descheiară la vestoane şi îşi ocupară loc. Se întinseră apoi pe cele două banchete şi tăcură. Soarele încinge cu putere pereții vagonului, făcând din interiorul acestuia o adevărată etuvă. O muscă bâzâie îndrăcit mutându-se când pe fața unuia, când pe a celuilalt. Lascu o alungă de câteva ori apoi renunță. Îşi trase cascheta pe față şi începu să moțăie. Dinu Caranfil se răsuci de câteva ori de pe o parte pe alta. Ațipi. Odată cu şuierul ascuțit al locomotivei, vagoanele se urniră într-un vacarm de scârțâituri şi loviri de tampoane, lunecând pe şinele încinse de soarele dogorâtor al zilei.

§

O ploaie torențială, iscată ca din senin, se repezi dezlănțuită asupra pământului, cufundând totul în întuneric şi umplând rigolele de pe lângă terasamentul căii ferate. Dinu Caranfil se trezi speriat de stropii mari, care pătrundeau vijelios prin fereastră, închise geamul şi se reaşeză pe banchetă. Îşi aprinse o țigară. Trase cu sete câteva fumuri. Lascu se trezi şi el, îndepărtând de pe banchetă câteva picături de apă. Îşi controla ceasul. Vântul izbea cu putere în geam, împroşcând ploaia care cădea în valuri.

- Ce potop mai e şi acesta, tată? îngână Lascu.

Dinu Caranfil nu răspunse. Scoase din buzunar un ziar pe care începu să-l răsfoiască.

- Mai e mult, tată, până ajungem?

- Vreo zece, cincisprezece minute de mers, răspunse Dinu pe deasupra ziarului deschis. Te-ai plictisit?

- Aş vrea să ajungem odată! E al dracului de lung şi de plictisitor drumul acesta. Parcă nu se mai termină.

Norii alungați de vânt se împrăştiară ca la comandă. Un soare strălucitor apăru pe boltă, trimițându-şi din înalt razele arzânde. Din perdelele ude ies aburi.

- Nu eşti prea călit, după cum văd.

- Asta ține de distrugerea, atât fizică, cât şi psihică, tată. Cât priveşte călirea, vorbă să fie, asta numeşti dumneata călire?

- Când erai în armată, cum te descurcai?

- Simplu, îmi luam plutonul şi plecam la instrucție.

- Şi?

- Şi ei alergau, se culcau, se târau, ca la instrucție.

- Iar tu?

- Eu comandam, că d-aia eram comandantul lor.

- Nu alergai împreună cu ostaşii?

- De ce să alerg? Eu eram pus să-i instruiesc, tată, nu să-mi rup picioarele alergând. Erau gradații, care făceau cu ei alergări, sărituri de şanțuri şi toate cele.

- Măcar de ochii superiorilor să fi făcut ceva.

- N-aveau ce să zică superiorii, instrucția o făceam eu, nu ei.

- Dacă atunci ai fi transpirat puțin, acum nu ți-ar mai fi fost atâta de greu.

- Prostii, tată, râse Lascu, crezi că îmi ținea până acum, sunt ani mulți de atunci, tată.

- Îți fortificai organismul.

- Fleacuri, tată, am greşit-o, am greşit-o şi greşelile se plătesc.

- Nu ştiu despre ce vorbeşti.

- Dacă ascultam de unchiul Toader şi intram în jandarmerie, acum aş fi rămas acasă, n-aveam nevoie să-mi car valiza spre moarte.

- Vorbeşti de moarte ca despre o mireasă.

- Aşa şi e. Moartea e mireasa ostaşului, de ce să ne mai ascundem în dosul vorbelor. Ostaşi suntem şi noi, aşa că, moartea nu e prea departe de noi. Aş putea spune că ne însoțeşte, chiar.

- Pe front mai poți agonisi câte ceva, acasă…

- Ce să agoniseşti pe front?

- De toate. Aur în primul rând.

- Ha, ha… ruşii n-au nici după ce bea apă, tată, mi-i şi închipui cu sălbile la gât.

- Mujicii n-au, dar mai marii lor au destul.

- Ce să faci cu aurul în fața morții? N-am lăsat noi destul aur acasă?

- Îl avem acolo. Lascule, e capitalul nostru. Aurul nu se devalorizează, cu el poți face orice şi oricând.

- Parcă o văd într-o zi pe mătuşa Sanda cu catarame de aur la cizme. Mă tem că a cam dat pricopseala peste ea.

- E frate-meu Toader, acolo, Lascule, Sanda nu crâcneşte în fața lui. Ea nici măcar nu ştie unde l-am ascuns. Doar eu şi Toader ştim. Atât, Lascule, eu şi Toader ştim.

- Mare încredere ai avut dumneata, chiar şi în unchiul Toader. Aurul e ochiul dracului, tată. Când unchiul Toader se va uita din când în când la grămezile acelea sclipitoare, nu va rezista ispitei şi îşi va băga mâinile până la coate. Era mai bine dacă îl depuneai la bancă, era în siguranță acolo.

- Am fost presat de timp. Abia am avut vreme să vând pământul şi acareturile de la moşie. Nimeni n-a vrut să cumpere fără acte, şi astea mi-au luat timp.

Dinu Caranfil îşi împături ziarul, îl aşeză la loc în buzunar. Privi îngândurat pe fereastră şi spuse:

- Ne apropiem, trebuie să ne grăbim puțin, avem tren imediat spre Constanța.

- De când am plecat de acasă ne tot grăbim, tată, parcă ne trage o ață nevăzută: mai repede, tot mai repede spre front.

Dinu Caranfil îşi ridică valiza şi ieşi. Lascu îl urmă tăcut ca un câine docil dresat prin bătaie.

12

Un soare arzător îşi trimite razele fierbinți peste luciul apei. În adierea vântului se simte mirosul plăcut de friptură de la berăria instalată în apropierea debarcaderului. Anghel şi Ela se instalară într-una din bărcile ancorate la mal. În câteva secunde, luntrea se desprinse de uscat, plutind ca o lebădă grațioasă.

Talazurile apei, împinse de vânt, se sparg de pereții bărcii, împroşcând cu stropi fețele celor doi. Valurile se agită, săltând uşor barca. Ela îngână un cântec. Din când în când îşi aşează părul, răvăşit de vânt. Murmurul buzelor sale produce omului de lângă ea, răscoliri sufleteşti.

Acesta îşi pierde privirile în depărtare, ca apoi să le coboare asupra chipului ei. Ela se apleacă peste marginea bărcii, despicând valurile cu mâinile. Părul îi cade în valuri peste față şi peste umeri, făcând-o să semene cu o ființă venită parcă din împărăția apelor pe deasupra cărora plutesc. Zâmbeşte uneori ispititor, făcându-l pe Anghel să uite vâslele şi să privească doar la ea. Inima bărbatului bate puternic. O patimă arzătoare puse stăpânire pe el. Ela surâde, luând în pumnii ei mici apă şi stropindu-l peste față. Anghel plecă de la vâsle şi se aşeză lângă ea. Brațele albe ale Elei îi cuprinseră gâtul.

- Te iubesc, Anghel! Mă simt atât de bine lângă tine. Iată într-adevăr clipa pe care aş dori-o veşnică. Acum nici moartea n-ar avea putere asupra mea. Aş putea să înfrunt totul. Spune-mi că mă iubeşti, Anghel.

- Te mai îndoieşti de iubirea mea?

- Nu, dragul meu, nici la început nu m-am îndoit. A fost ceva ca de vis. Dragostea e un fenomen divin, nu ştii când vine, te cuprinde aşa ca o febră din care nu mai poți scăpa. E atât de plăcută, încât nu doreşti să te părăsească niciodată.

Anghel Broşteanu o strânse în brațe. Ela îşi înfipse dinții în buzele lui. Barca alunecă uşor peste valurile înspumate ale lacului, spre malul plin de sălcii. Săriră pe mal. Se aşezară la

umbră. Se întinseră pe nisipul cald. Anghel îşi aşeză capul pe genunchii Elei.

- Aş vrea să dorm şi să nu mă mai trezesc multă vreme, zise el închizând ochii.

Ela îşi apropie gura de urechea lui, şoptindu-i:

- Auzi cum cântă păsărelele?

- Aud, Ela, şi îmi place să le ascult.

- Totul ar fi minunat, dacă n-ar fi nesiguranța care mă macină necontenit. Simt ceva în mine care mă răscoleşte şi de aici neliniştea aceea de care-ți vorbeam.

- Zbuciumul zdrobeşte inima, Ela.

- Ştiu, dar nu pot rămâne indiferentă, la ce a fost şi probabil va mai fi în viața mea. N-am forța asta.

- Doar amintirile urâte au darul de a umbri viața omului, la tine însă nu este cazul, şi chiar aşa stând lucrurile, când viața e atât de frumoasă, ce îți mai trebuie amintiri?

Femeia îşi îndesă tâmplele în palme. Oftează. Chipul său de o frumusețe aproape divină trezeşte în Anghel Broşteanu simțăminte nemaitrăite încă. Acum, când chipul ei revarsă linişte în jurul lui, încearcă să uite că mai are puțin până ce iarăşi va fi nevoit să se avânte în iureşul vieții. „Am treizeci de ani şi mă pierd în fața unei femei ca un începător, îşi zise el. Într-un fel sunt tot un începător. Nicio femeie nu mi-a arătat iubire până acum. Aventurile de o seară, sau o zi, n-au însemnat nimic pentru sufletul meu".

Priveşte la Ela şi gândurile îi zboară departe în lumea basmelor, acolo unde, copil fiind, mai auzise din gura bunicului, despre ființe care aveau asemenea farmec tulburător. „Ce va urma după beția asta? Ce va fi mâine? Cum va fi viitorul meu, fără ea? se întrebă el. Cum voi putea trăi din nou pribegia şi singurătatea de până ieri? Voi putea trăi oare, fără mângâierile şi vorbele ei de alinare? Nu cumva, era mai bine dacă n-o cunoşteam? Ce voi face totuşi după ce voi îngropa oasele lui Țicu? încotro mă voi îndrepta? Şi cât va trebui să umblu fugar?" Anghel Broşteanu îşi pune zeci de întrebări. Nu le poate răspunde. Priveşte iarăşi la chipul femeii, care surâde drăgăstos şi la albastrul ochilor ei,

care se tulbură uneori, când dă frâu liber lacrimilor. Ela îşi dă seama că e trist. Se ridică într-un târziu, întinzându-i mâna:

- Haide pe lac, Anghel, e mai bine acolo.

- Să mergem, Ela, dacă vrei tu…

Se aşezară amândoi alături, în luntrea de lemn. Vântul suflă puternic, aducând cu el glasul păsărilor ce roiesc pe deasupra lacului. Urmăresc împreună stolurile de pescăruşi, până în îndepărtata zare, acolo unde totul se pierde şi privirile se întorc obosite înapoi. Ela admiră păsările văzduhului, cum se înalţă şi gândurile îi zboară înspre acestea.

- Dacă aş putea să zbor! Ce bine ar fi, zise ea.

Anghel tăcu, mulţumindu-se să-i privească faţa senină şi corpul împlinit de femeie. Dogoarea trupului ei îi încălzeşte sângele în vene. Aude la pieptul ei chemările trupului de femeie tânără. Fiorii emoţiei îl cuprind cape un şcolar, roşindu-i obrajii.

„Mai am câteva ore până la plecare, gândi el, am trăit lângă Ela cele mai frumoase clipe din viaţa mea. În prezenţa ei am uitat de toate, până şi de osemintele lui Ţicu am uitat. Nu m-am dus pe la nenea Costache nici măcar să văd dacă mai e sau nu valiza acolo. L-am abandonat şi gata. Ela mi-a făcut jurăminte multe. Mi-a oferit totul. Până şi bani mi-a dat, să am pentru multă vreme. S-a angajat să mă aştepte oricât. Dar cât va trebui să mă aştepte?”

Ela pare calmă. Încearcă să uite trecutul, trăind clipa prezentului, aşa cum i se oferă azi în prezenţa lui Anghel. Se apropiară de mal. Anghel pregăti ancora. Cu o mişcare graţioasă, Ela sări înaintea lui. Înfăşură de câteva ori frânghia bărcii de stâlpul de lemn ce marca jumătatea pontonului. Anghel sări şi el pe mal.

- Ei, ce zici de plimbarea noastră, cu barca? Ţi-a plăcut?

- Mult, Ela. Mă simt deconectat. Cu tine în mijlocul naturii mă simt ca într-o lume de vis. Natura mi-a dat întotdeauna sentimentul libertăţii, mi-a dat forţa de a visa. Mergem?

- Sigur, chiar mă grăbesc să ajung la hotel.

- S-a întâmplat ceva? Pari tristă.

- Am să te rog să mă laşi o oră singură, am nevoie uneori de singurătate.

- În ora aceasta îmi aduc valiza de la gazda mea. Dar ia spune-mi, ce vrei să pui la cale de una singură?

- Aş vrea să plâng puțin, Anghel, am încercat şi acolo în barcă, dar n-am putut.

- De ce să plângi, Ela?

- De fericire, dragul meu, de fericire vreau să plâng.

- Atunci hai să plângem împreună, fericirea o trăim amândoi în egală măsură.

- Cât de bun eşti tu, dragul meu, ce mult mi-ar place să avem un copil, ce zici n-ar fi cea mai bună răsplată a iubirii noastre?

- Şi mie îmi plac copiii. Gânguritul acestora dă speranțe şi înlătură umbrele durerii.

Ela suspină de câteva ori. Ochii i se umeziră de lacrimi.

- Te-ai întristat Ela, de ce?

Ela nu răspunse. Îşi plecă privirea.

- De ce plângi, Ela? Mai adineauri erai aşa de veselă, parcă toată fericirea din lume ar fi fost a ta.

- Câteodată plâng şi când mă simt bine. Iată, de pildă, acum, sunt atât de fericită încât plâng aşa fără să vreau.

Se opriră câteva clipe în loc. Anghel o cuprinse în brațe şi-i sorbi de pe buze câteva lacrimi.

- Dacă aşa avea un copil de la tine aş fi şi mai fericită. Îl voi avea, oare? Ce fericiți vor fi fiind cei care au copii!

- Sigur, Ela. Sunt într-adevăr fericiți aceia care au copii. Vom avea şi noi copiii noştri.

- Mi-am dorit mult să am copii. Cu Ardeleanu n-am avut. Nici nu era posibil: unde nu e dragoste nu pot fi nici copii. Pe tine te iubesc, dragul meu şi de la tine oricând mi-aş dori un copil.

- Ne apropiem de hotel, Ela, am străbătut jumătate din oraş pe jos.

- Ai obosit?

- Nu, nici n-am simțit trecerea timpului.

- Mai e un pic până la plecarea ta.

- Nu te întrista, Ela. Ai încredere în mine. Voi veni ori de unde aş fi şi dragostea noastră va fi reînnodată de acolo de unde o vom lăsa.

Anghel şi Ela intrară în holul hotelului, ținându-se de mână. Urcară scările.

- Mi se bate inima, zise Ela, când ajunse în fața uşii.

Anghel o luă în brațe şi intră cu ea în cameră.

- Sunt teribil de obosită, dragule, se plânse ea aruncându-şi pantofii sub masă. Se întinse pe pat.

Se ridică după câteva clipe şi trecu în fața oglinzii. Începu să-şi arunce de pe ea îmbrăcămintea din timpul zilei. Anghel o ajută să-şi scoată bluza, trăgând cu ochiul la sânii femeii, tari şi rotunzi. Înfiorat de freamătul trupului ei o cuprinse în brațe, aşezând-o pe pat. Rămaseră multă vreme alături fără să-şi vorbească. Doar trupurile lor se căutară şi se găsiră unindu-se.

- Cât stai acolo, la gazda aceea a ta?, întrebă, într-un târziu, Ela.

- Câteva minute. Îmi iau valiza şi vin imediat, răspunse Anghel Broşteanu, ridicându-se din pat.

Ela se întoarse cu fața la perete.

- Să vii repede, şopti ea, îmi e urât singură.

Anghel nu răspunse. Între timp închisese uşa şi i se auzeau paşii pe treptele scării.

§

Cu palmele aşezate sub cap, Ela se gândeşte acasă: „Oare nu vor fi plecat Dinu şi Lascu, de nu-mi trimite mama Sonia vorbă? Ce voi face aici după plecarea lui Anghel? Măcar de aş avea puterea să nu plâng, l-aş întrista şi pe el. Mă tem că nu o să fiu în stare”.

Anghel Broşteanu intră tiptil în cameră. Îşi puse valiza lângă masa din mijlocul camerei şi se îndreptă spre pat.

- Dormi, Ela?

- Nu, dragul meu, mă gândeam aşa, la una, la alta. Te aşteptam.

- Îmbracă-te, nu mai e mult până la tren.

Ela îşi puse o pereche de pantaloni vişinii peste şoldurile rotunde, apoi îmbrăcă o bluză albă cu decolteu adânc, peste sânii

obraznici, care tresăreau ca două vietăți mici, la fiecare mişcare a trupului ei.

Anghel se aşeză pe marginea patului. E trist.

- Dă-mi voie să te sărut, dragul meu, ceru femeia venind lângă el. Ela i se agăță de gât. Sărutându-l. Printre lacrimile care-i brăzdau fața, întrebă:

- Ce mă fac eu fără tine?

- Nu ne vom pierde unul de celălalt, Ela. Noi ne iubim. Voi veni să te văd.

- N-ai să mă uiți, cumva?

- Nu, Ela, nu te voi uita niciodată.

- Şi vei veni aşa cum mi-ai promis?

- Voi veni, Ela. Nu pot trăi fără tine.

- Am să te aştept, Anghele. Te voi aştepta oricât.

Anghel Broşteanu ridică valiza grea de lemn şi se îndreptă spre uşă. Ela îl urmă plângând; învârti cheia în broască şi cobori scările în urma lui.

- Mai ai o oră până la tren, îngână ea.

- Aş vrea să fie mai mare ora asta…

- Şi eu aş dori la fel.

Intrară în incinta gării. Se strecurară cu greu prin mulțime. Trenurile vin şi pleacă grăbite, parcă chemate de întinderile nesfârşite ale traseelor pe care le străbat. Anghel şi Ela se aşezară tăcuți pe valiză. Lacrimile Elei cad încet, încet, câte una peste mâinile lui Anghel, care o mângâie îmbărbătând-o. Timpul nu mai are răbdare cu cei doi; se scurge repede topindu-se ca ceara unei lumânări. Pufăind zgomotos, locomotiva trase la peron garnitura de vagoane înnegrite de fum. Anghel îşi urcă valiza, apoi coborî pe peron lângă Ela. Femeia plânge.

- Când te întorci, Anghele? întrebă ea printre lacrimi.

- Cât de curând, Ela, o încuraja el.

- Mă voi ruga mereu să vii.

- Mi-ai promis că n-ai să plângi.

- Aş vrea, dar nu pot. Iartă-mi slăbiciunea. Aşa suntem noi, femeile. Plângem. Să vii repede, dragul meu!

- Cât am să pot de repede, Ela!

Ela îşi înfundă capul la pieptul lui. Plânge în hohote. Anghel îi ridică părul de pe umeri şi îşi lipi fruntea de pielea înroşită de soare. Trenul se puse în mişcare. Ela îl cuprinse pe Anghel în brațe. Continuă să plângă. Anghel se desprinse greu de mângâierile şi sărutările femeii. Sări pe scara vagonului, care prinsese viteză.

- Rămâi cu bine, Ela!
- La revedere, Anghele!
- Să nu mai plângi, Ela, auzi? Să nu mai plângi!

Ela flutură pe peron batista ei albă, până când trenul se pierdu în zare. „Ce mă fac eu fără tine, Anghele? Voi avea puterea să te aştept? încotro te îndrepți tu, acum? Şi ce duci în lădoiul acela, dragul meu?”

Se aşeză extenuată pe o bancă. Trenul fusese înghițit repede de depărtarea în care se avântase. „Doamne, iată-mă din nou singură, deci nu e minciună că minunile țin trei zile. Voi putea să înfrunt singurătatea şi lipsa lui? Cât va întârzia, oare? Nu cumva pleacă pe front, dar n-a vrut să-mi spună? Mi-a spus că merge la Feteşti, ar putea foarte bine să meargă cu trenul acesta până la Constanța şi de acolo… cu valiza aceea, ce făcea, oare? De ce o căra după el? Parcă mirosea a carne. Dar cum era să transporte carnea în valiză pe căldura asta? Cred că sunt un pic nebună de mă gândesc la aşa ceva. Să fie totuşi vreun traficant din ăia care cumpără dintr-o parte şi vând în alta? N-ar fi nimic rău în asta. Şi-apoi, indiferent cine ar fi şi cu ce s-ar îndeletnici, e omul meu de acum, e ființa pe care o iubesc, n-am dreptul să mă îndoiesc de el”.

Chinuită de gânduri şi de zeci de întrebări, Ela rămase multă vreme locului. Îşi şterse lacrimile de pe obraji, ferindu-şi privirile de ochii mulțimii care freamătă încolo şi încoace, în văzduh plutesc umbrele înserării. Căldura s-a domolit. Umbrele nopții ce se apropie, pun încet, încet, stăpânire peste întreg cuprinsul, parcă înghițindu-l. „Doamne, ajută-mă şi dă-mi puterea şi răbdarea de care am nevoie, pentru a-mi aştepta omul drag” se rugă Ela urnindu-şi paşii de pe peronul gării, „şi nu mă lăsa Doamne pradă deznădejdii”.

13

Căpitanul Dinu Caranfil şi sublocotenentul Lascu îşi puseră valizele în plasa de deasupra banchetei. Se lăsa înserarea.

- Aş bea ceva, tată, se auzi vocea lui Lascu în semiîntunericul vagonului. Am nevoie de un întăritor.

- Te pierzi cu firea ca un copil.

- E vorba de război, tată, aici nu e vorba dejoacă. Suntem pe drumul războiului şi nu se ştie dacă pentru noi mai e, sau nu, cale de întoarcere.

- Eşti obosit, încearcă să citeşti ceva.

- Nu-mi stă gândul la asta, acum, hai mai bine să bem ceva.

Dinu desfundă o sticlă de rachiu, pe care o întinse lui Lascu:

- Bea, linişteşte-te!

- Tu, nu bei?

- Beau şi eu…

Ca un şarpe leneş, trenul se puse în mişcare.

- Ajungem până mâine la Constanța?

- Nu cred, oricum acolo e cap de linie, când o ajunge, o ajunge.

- Ți-a cam pierit şi ție curajul, tată!

- Sunt obosit şi am băut şi cam mult.

Lascu bău cu sete din rachiu. Se scutură închizând ochii.

Dinu pare mai reținut, deşi înghite şi el cu poftă din rachiul gălbui. Înserarea cuprinde totul în mrejele sale, aşternându-şi întunericul ca pe un linţoliu negru.

în legănarea vagonului, Dinu şi Lascu duc pe rând la gură sticla de rachiu. Câteodată, Dinu încearcă să cânte. Vocea îi e sugrumată şi parcă vine de undeva dintr-un hău adânc. Lascu trage cu poftă din țigară, scoțând rotocoale de fum.

- E tare, a început să mă amețească, zise Lascu, întinzând sticla tatălui său.

Aruncă mucul țigării pe podea, strivindu-l cu cizma. Ars pe dinăuntru de tăria alcoolului, închise ochii. Adormi repede.

Dinu Caranfil mai sorbi de câteva ori din sticlă. Privi o vreme pe fereastră, îngână un cântec lălăit, după care se lungi pe banchetă.

Trenul se mişcă încet, parcă obosit de întunericul nopţii.

§

La Ciulniţa, trei dintre vagoanele de clasă fură desprinse de garnitură şi trase undeva pe o linie secundară, urmând a fi ataşate la garnitura de Călăraşi. Călătorii care nu ştiuseră că ultimele vagoane vor lua altă direcţie, se îmbulzesc la coborâre pentru a prinde loc în vagoanele din faţă. Printre linii, oamenii aleargă unul pe lângă altul, lovindu-şi bagajele şi înjurând. Câţiva copii somnoroşi plâng, împiedicându-se de macadamul de printre linii.

Întunericul nopţii e negru ca smoala. Anghel Broşteanu îşi ridică valiza şi coborî şi el. Plecă de-a lungul liniei ferate, împleticindu-se de câteva ori sub greutatea valizei. Se urcă pe platforma ultimului vagon, unde rămase câteva clipe trăgându-şi răsuflarea. Se cerne o ploaie măruntă ca o pudră. De la ferestrele vagoanelor, câteva capete privesc afară, încercând să pătrundă întunericul nopţii.

Dinu şi Lascu se strânseră unul lângă celălalt pe aceeaşi banchetă, făcând loc celor câtorva pasageri ce intrară în compartiment. Pe bancheta cealaltă, doi tineri fumează. Anghel Broşteanu îşi urcă valiza în plasa de deasupra şi se aşeză lângă tinerii care fumau. Îşi aprinse şi el o ţigară. În compartiment e întuneric beznă.

- Şi dumneavoastră aţi fost nevoit să faceţi transbordarea?, îl întrebă unul din pasagerii urcaţi mai înainte.

- Da. N-am ştiut că vagoanele vor rămâne. Aveam tot timpul de la Bucureşti şi până aici să mă mut mai în faţă.

- Întotdeauna, ultimele vagoane rămân pentru trenul de Călăraşi, mai zise insul, trăgând din ţigară. Se vede că nu sunteţi de pe aici, ai noştri ştiu toţi.

- Nu. Nu sunt de pe aici, răspunse Anghel Broşteanu.
- Mergeți departe?
- La Feteşti.

Anghel Broşteanu îşi rezemă capul de peretele vagonului. „Am să încerc să dorm puțin. Sunt teribil de obosit. Cum de nu mi-am dat seama că ultimele vagoane sunt pentru Călăraşi? Nici Ela nu şi-a dat seama. M-am urcat unde s-a nimerit. Ce-o face Ela, acum?”

În vagon se aşternu liniştea. Din când în când se aude câte un sforăit. Întunericul nopții e de nepătruns. Într-o ciocnire violentă, vagoanele se puseră în mişcare. Se aude pufăind locomotiva, care înaintează greu.

Dinu Caranfil se trezi din somn, controlându-şi ceasul. Aprinse bricheta şi se uită speriat în jur.

- Măi să fie, credeam că visez, chicoti el.
- Lasă oamenii să doarmă, jupâne, zise cineva din întuneric.
- Care eşti, mă, să-ți văd fața. Tu acela care te încumeți să-l înfrunți pe căpitanul Dinu Caranfil, se zbârli Dinu la el încercând să-şi aprindă bricheta, care pâlpâi anemic în întuneric.
- Ha, ha, ha…, se auzi un hohot de râs la adresa celui ce-şi pronunțase numele.

Anghel Broşteanu auzi ca prin vis numele de Caranfil şi se întrebă: „Să mi se fi părut? Nu. Nu se poate să fie vorba de tatăl Elei. Şi totuşi cred că am auzit bine”.

- Ce s-a întâmplat, tată? întrebă Lascu ridicându-se de pe banchetă.
- Nimic, domnule, e puțin somnambul, vorbeşte singur, îi răspunse Anghel Broşteanu provocator, înainte ca Dinu Caranfil să poată răspunde.

Tăcură amândoi. Dinu Caranfil înghiți în sec. „Nu se ştie niciodată cu ce tâlhari stai de vorbă, îşi zise el, mai bine lasă-l dracului, o fi având pe cineva somnambul în familie, că văd că se pricepe”.

În compartiment se aşternu din nou liniştea. Un ceferist, cu un felinar în mână, trase cu putere uşa compartimentului.

- Vă rugăm să prezentați biletele pentru control, zise el.

Rând pe rând călătorii îşi prezentară legitimațiile de călătorie. Ceferistul le composta repede, după ce le trecu pe fiecare prin fața felinarului. Se retrase cu spatele spre ușă, urându-le somn uşor.

Dinu Caranfil se ridică în picioare şi întrebă:

- Unde ne aflăm, domnule conductor?

- În România, domnule, glumi ceferistul.

- V-am întrebat de stație, domnule, şi bănuiesc că cei de la Căile Ferate v-au învățat ce e aceea politețe.

- Ah, da, zise conductorul, suntem la Jegălia, nu v-am înțeles corect întrebarea. Scuzați…

Dinu Caranfil se aşeză la fereastră.

- Fir-ați ai dracului de impertinenți să fiți, nici când sunteți plătiți nu vă faceți datoria, vă e lene să şi vorbiți, înjură el scuipând în afară.

Privi multă vreme pe fereastră. Aerul pătruns prin geamul coborât îi răcoreşte fruntea. „Are dreptate Lascu, gândi el, am început să mă tem şi eu. Cu cât mă îndepărtez de casă, cu atâta mă încearcă mai tare teama, măcar de n-ar observa fiu-meu, l-ar băga în pământ repede”.

Sublocotenentul Lascu înghiți de două ori din rachiul ce mai rămăsese în sticlă şi îşi aprinse o țigară. Trecu la fereastră lângă tatăl său.

- Îmi pare rău, Lascule, că n-am plecat la Iaşi s-o sugrum pe vipera aia, în lipsa noastră, în mod sigur va descoase pe toată lumea în legătură cu moartea Anuței. M-a urât întotdeauna, aşa cum mă ura şi maică-sa, am totuşi speranța în Toader că nu o va lăsa să-şi arate colții.

- La Iaşi n-aveai cum s-o ucizi.

- O luam cu mine spre casă, găseam eu un loc unde să mă scap de ea. E vreme de război, n-avea cine să afle. Acum mor oamenii peste tot.

- O rezolvi după război şi cu ea, să trăim până atunci.

- Trăim, de ce să nu trăim? se înflăcăra Dinu Caranfil.

- Ziceai că ne mutăm la Bucureşti…

- Ne mutăm, Lascule, îi lăsăm dracului de țopârlani, să rămână ei în noroiul de acolo. Ți-am promis să-ți cumpăr casă la Bucureşti, şi-ți voi cumpăra. Şi nu orice casă! Căpitanul Dinu Caranfil are cuvânt şi nu şi-l calcă niciodată!

Anghel Broşteanu tresări. „Şi totuşi aud bine, e vorba de Dinu Caranfil. Şi ce dacă? se întrebă el, l-o fi chemând aşa, dar asta nu înseamnă că trebuie neapărat să fie şi tatăl Elei".

Dinu închise geamul şi se aşeză. Lascu se aşeză şi el pe banchetă.

- Ce se întâmplă totuşi dacă ruşii vor câştiga războiul?, îndrăzni Lascu să-şi întrebe tatăl.

- Cum, şi tu te îndoieşti de izbânda noastră?

- Care izbândă, domnule, sări Anghel Broşteanu de la locul său, cu intenția vădită de a-l provoca la discuție pe Dinu Caranfil, războiul e departe de a fi încheiat. Cine ştie a cui va fi victoria, şi când?

- E vorba de războiul nostru, domnule, răspunse Dinu Caranfil, iar victoria nu ne-o poate pune nimeni la îndoială. Dumneavoastră, civilii, care vă sustrageți sistematic războiului, doar asta ştiți: să puneți la îndoială victoria armatelor noastre şi poate chiar să faceți propagandă în favoarea inamicului.

- E în firea omului să judece lucrurile şi să le întoarcă pe toate fețele.

- Dumneata le priveşti dintr-o singură ipostază, observ. Eu sunt ofițer al armatei române, domnule, şi un ofițer cu gradul de căpitan are dreptul la respect în fața civililor neinstruiți şi uneori impertinenți cum eşti dumneata.

- Ați mai luptat pe front până acum, domnule căpitan?

- Adică ce vrei să insinuezi domnule, că aş fi tot un neinstruit ca dumneata?

- Nici n-ai luptat şi nici n-ai pierdut pe cineva pe front, căpitane, altfel nu te-ai bate atâta cu pumnul în piept, încercând să-ți demonstrezi ataşamentul şi patriotismul. Sunt sigur că nu pe linia întâi mergi, ci pe undeva pe la adăpost.

Dinu Caranfil scoase pistolul de la brâu şi-l îndreptă spre Anghel Broşteanu, amenințându-l:

- Te împuşc… îți zbor creierii, tâlharule, auzi?

- Trebuie să fii nebun, domnule, dacă îți permiți să scoți pistolul în public, îl apostrofă un cetățean care dormise pe locul de lângă fereastră.

Dinu Caranfil îşi îndreptă privirea spre mogâldeața aflată în întuneric şi încercă să spună ceva. În acel moment, Anghel Broşteanu îl lovi cu putere peste mâna în care ținea pistolul, îşi luă valiza şi ieşi. Se strecură prin holul îngust. În urmă mai auzi doar câteva înjurături la adresa sa.

- Priceput om, domnule! Priceput Saligny ăsta. Sunt puține poduri de acest fel în Europa.

La remarca sa nu răspunse nimeni. Afară se îngână ziua cu noaptea. Se vede desluşit cum apele Dunării duc în aval trunchiuri de copaci şi bărci sfărâmate. Lascu priveşte pe fereastră. Apele învolburate ale Dunării îi dau fiori. Teama creşte în el cu fiecare oră scursă. Îi tremură bărbia. Îşi aprinse o țigară. Trage fum după fum.

- Doamne, ai grijă de mine, zise el cu glas tare, îndreptându-se spre banchetă.

- Mai bea un pic de țuică, Lascule, îl îmbie Dinu Caranfil.

- Parcă nu mai era în sticlă.

- Am scos alta. Bea, mai uşurăm şi bagajele.

- Nici țuica nu-mi mai poate aduce calmul de care am nevoie. Sunt bulversat rău de tot, tată. Am fumat, am băut, iar am fumat, iar am băut, dar starea mea nu se ameliorează.

- Mi-e frică, tată. De ce să mai ocolesc cuvântul? Asta e!

- Urmează stația terminus, vă rugăm să vă pregătiți bagajele, trenul va pleca imediat înapoi, se auzi vocea conductorului, care deschidea pe rând uşile compartimentelor.

Pasagerii apar grăbiți pe la uşile vagoanelor. Unii sar peste bagajele înşirate pe lângă pereții holului. Se aud înjurături şi sudalme.

Locomotiva încetini mersul. Se auziră câteva scrâşnete de roți, apoi trenul opri în fața gării din Constanța.

§

Din văzduh se cerne o ploaie măruntă şi deasă ca de toamnă. Vântul suflă tăios, mânând puținii trecători ai străzii. Stoluri de pescăruşi se agită în zbor, înfruntând vântul care bate din ce în ce mai tare.

Căpitanul Dinu Caranfil şi fiul său, sublocotenentul Lascu pătrunseră în biroul de triere a militarilor. În poziție de drepți salutară pe rotofeiul cu grad de colonel, din spatele biroului masiv de stejar. Prezentară pe rând actele. Colonelul se ridică în picioare. Le strânse mâna.

- Domnilor, rosti sever acesta, ştiți pentru ce vă aflați aici, şi ca atare, nu mai e nevoie, cred, de vreo explicație. Cu primul vapor veți pleca. Spre Odessa. Şi aceasta în maximum o jumătate de oră. Vă urez drum bun şi mă rog Domnului pentru victoria armatei noastre. La datorie, deci, dragii mei!

- Am înțeles, domnule colonel, răspunseră cei doi în acelaşi timp, în poziție de drepți.

Colonelul îi conduse până la uşă. Cei doi ieşiră. Vântul, însoțit de ploaia rece îi făcu să se grăbească.

- Şi acum, Lascule, la datorie! Ai auzit ce-a spus colonelul!

- Sfânta noastră datorie, tată! răspunse Lascu oftând, în pas grăbit se îndreptară spre port.

14

Anghel Broşteanu se strecură pe lângă garnitura de vagoane şi dispăru, înghiţit de întunericul nopţii. În câmpia Bărăganului bate vântul. Se aude cântatul cocoşilor. Cad stropi de ploaie. „Măcar de nu m-ar prinde ziua, gândi el. Părintele Cornel s-o fi săturat aşteptându-mă. Pe unde ţi-a fost dat să-ţi umble oasele, Ţicule, voi mai trăi oare să le dezgrop vreodată şi să le duc în cimitirul satului nostru? Bine că până aici n-am fost întrebat de nimeni ce port în lădoiul acesta, altfel cine ştie pe unde ar fi zăcut acum bietele oase aruncate, iar eu ori eram împuşcat, ori în vreo puşcărie”.

Ploaia se înteţeşte din ce în ce mai tare. Vântul suflă şi el destul de puternic. Pe o străduţă dosnică, furişat pe lângă garduri, ajunse la casa preotului. Un câine mare sări pe poartă, lătrând.

- Marş, javră, se auzi un glas dinăuntrul curţii. Poarta se deschise. Un ins înalt şi lat în umeri luă valiza din mâna lui Anghel.

- Intră, de vreo două ceasuri te aştept pe la poartă. De ce ai întârziat atâta?

- Trenul, părinte, a avut întârziere.

- Dar ieri de ce n-ai venit? Te-am tot aşteptat. Am crezut că ţi s-a întâmplat ceva.

- Am avut unele probleme, părinte, iertaţi-mă.

- Hai în casă.

- Nu mergem la cimitir?

- Mai întâi facem o slujbă mortului.

- Nu i-o faceţi la cimitir?

- Acolo nu trebuie să zăbovim prea mult.

Anghel Broşteanu desfăcu valiza. Un miros puternic îi izbi în nas. Preotul aprinse o lumânare. Trecu de câteva ori o candelă aprinsă pe deasupra osemintelor, le stropi cu câţiva stropi de vin dintr-o sticlă. Citi câteva rânduri dintr-o carte, apoi făcu semn lui Anghel să închidă lada. Prin fundul grădinii ieşiră pe un loc viran. Anghel duce lada în spate. În faţă preotul bâjbâie pe

întuneric, căutând poteca spre cimitir. Plouă; o ploaie agasantă, măruntă şi deasă ca o pulbere ce se cerne dintr-o sită fără de sfârşit. E întuneric şi bate vântul.

- Mai repede, Anghele, să ne grăbim puțin, acum se face ziuă.

Anghel gâfâie sub greutatea lăzii, sare peste câte un bolovan, icnind. Intrară în cimitir. Pe o alee străjuită de cruci, ajunseră lângă biserică. Ploaia continuă să se cearnă rece şi deasă.

§

- Vino cu lada înăuntru, Anghele, se auzi glasul preotului, de undeva din interiorul bisericii.

Anghel lăsă lada de pe umeri. Păşi cu ea în mână pe treptele de la intrare. Părintele făcu lumină, aprinzând câteva lumânări. Anghel îşi roti de câteva ori privirile peste pereții afumați ai lăcaşului. Se închină. Părintele îşi puse straiele preoțeşti. Pe obrajii lui Anghel se scurg lacrimi. Auzi ca de undeva de departe glasul preotului:

- Doamne, iartă-i robului tău Țicu Broşteanu păcatele săvârşite cu voie sau fără de voie şi dă-i odihnă veşnică.

Anghel luă lada cu oseminte şi ieşi. În urma lui, părintele închise uşa bisericii, o luă înainte printre crucile albe.

- Unde facem groapa, părinte? întrebă Anghel înecat de plâns.

- Îl băgăm în cavoul alor mei, nu-l îngropăm în pământ. Voi lua legătura cu mamă-ta şi-l vom muta în cimitir la voi. E bine să fie la un loc cu morții voştri, aşa se obişnuieşte. Aici n-are cine-i aprinde o lumânare la cap.

Dădură la o parte lespedea grea de beton. Introduseră lada într-o nişă goală, apoi ieşiră. Începe să se lumineze de ziuă. Plouă. Părintele Cornel şi Anghel Broşteanu puseră la loc lespedea de beton peste groapa ce se căsca neagră. Plecară. Li se aud paşii prin noroiul vâscos.

- Dumnezeu să-l ierte, zise părintele, trăgând după el poarta de la gardul cimitirului.

- Era un copil, părinte, ce să-i ierte Dumnezeu?

- Păcatele săvârşite cu voie sau fără de voie, fiule, aşa cum bine ai auzit. Încă de la naştere purtăm păcatul în noi, doar prin moarte reuşim să ne purificăm sufletul, el a folosit şi o armă, a tras în oameni.

- Erau duşmanii noştri, părinte!

- Păcatul nu-l săvârşeşti numai atunci când îţi ucizi prietenii, Anghele. E mare păcat să ucizi. E păcatul capital.

- Ţicu era aşa de bun, părinte…

- Toţi suntem buni, dar în fiecare din noi îşi găseşte culcuş forţa răului.

Anghel înţelese. Tăcu. Întunericul începe să se destrame, în faţa lor se zăreşte ca prin ceaţă, poteca.

§

Aşezat la o masă, alături de părintele Cornel, Anghel Broşteanu priveşte pe un perete al camerei, un tablou în care preotul alături de o tânără elegant îmbrăcată, ţin de mână doi copii.

- O cunoşti? întrebă preotul arătând spre femeia din tablou.

- Cum nu, părinte, e cucoana Simina, preoteasa.

- S-a dus şi ea, săraca, oftă preotul, lăsând să-i scape câteva lacrimi care-i alunecară în barba albă şi rară. Am rămas singur, Anghele; nevasta mi-a murit, copiii s-au făcut mari şi sunt pe la casele lor. Asta e viaţa. Mâine, poimâine, mă voi duce şi eu…

- Cucoana Simina era tânără, ce s-a întâmplat cu ea?

- Boala, fiule. Oftica asta de-i zice tuberculoză. S-a uscat aşa, din picioare.

- Dumnezeu să o ierte, părinte!

Preotul scoase o sticlă cu vin. Turnă în paharul lui Anghel, apoi într-al lui. Bău cu sete.

- Povesteşte-mi Anghele, ce s-a întâmplat de fapt cu tine, cu frate-tău, Ţicu…

§

- Am plecat pe front părinte, şi eu, şi Țicu, frate-meu. De doi ani n-am mai dat pe acasă. Apoi el a murit. Nu-l puteam lăsa pe-acolo…

Anghel Broşteanu povesti în amănunt întâmplările prin care trecuse în ultimii doi ani.

- Ai avut mult curaj, remarcă părintele Cornel. Ce făceai cu oasele lui Țicu dacă nu cădeai prizonier?

- Le îngropam pe undeva. Aveam de gând să le scot după război şi să le aduc acasă.

- Ce vei face acum?

- Nu ştiu, părinte, m-am gândit să merg la Centrul Militar şi să le spun totul.

- Nu te vor crede. Te vor judeca şi te vor condamna ca dezertor, eşti pasibil chiar de pedeapsa capitală.

- Şi atunci?

- Ascunde-te.

- Unde, părinte?

- Oriunde, numai să nu dea de tine.

- Cât o să stau ascuns, părinte…

- Atât cât va fi nevoie. Cine ştie, mai vin legi noi, se mai abrogă cele vechi.

- Aş trece pe acasă să-i văd pe ai mei.

- Îți rişti libertatea, sau poate chiar viața. Lasă-i pe ai tăi. Am să trec eu mai spre toamnă pe la ei, când o să merg pe la copii pe la Bucureşti. O să le spun ce şi cum. Poate vom reuşi să mutăm şi osemintele lui Țicu. Maică-ta n-ar îndura să le ştie aici.

- Vă rămân îndatorat, părinte.

- Nu-mi datorezi nimic, Anghele.

Afară, vântul izbeşte cu putere stropii de ploaie prin crengile pomilor. Câțiva trecători merg zgribuliți pe lângă garduri.

- Parcă e toamnă, zise preotul arătând pe geam. Te-ai gândit la ceva anume privind viitorul dumitale?

- Nu mă pot gândi la nimic, părinte. În situația în care m aflu, nu văd nicio ieşire.

- Dacă n-ai nimic mai bun, rămâi aici la mine. Poți să mai şi lucrezi câte ceva pe ici, pe colo.

- Vor întreba localnicii…

- Ştiu eu ce să le spun. Nu e prea curioasă lumea pe aici. Au mai fost pe la mine băieți din ăştia mai săraci, mă mai ajutau prin gospodărie.

- Mă gândesc să nu vă pricinuiesc necazuri.

- Lasă-le în seama mea, le descurc eu.

Anghel Broşteanu îşi aprinse o țigară. Trase de câteva ori fumul în piept.

- Măcar de ați avea să-mi dați câte ceva de lucru, părinte.

- Vom împărți treburile din gospodărie, sunt destule de făcut pe lângă casă. Iar dacă îți place să călătoreşti, te voi trimite uneori la Bucureşti să duci câte ceva copiilor. De-ale gurii, la ei nu prea ai pe ce pune mâna.

- Mă voi duce cu plăcere, părinte.

- Oricum, vom găsi noi cu ce să ne omoram timpul. De citit, citeşti?

- Citesc, părinte.

- Am destule cărți. E podul plin.

- Am să le răsfoiesc într-o zi.

- Să nu îți închipui că am numai de cele sfinte. Am de toate: filozofie, beletristică, poezie… citesc şi eu.

- Radio aveți, părinte?

- Eram sigur că o să mă întrebi. Am un radio bun. Seamănă el cu o tulumbă, dar merge. Vorbesc ăia de la Londra de parcă sunt aici. Toate ştirile de pe front le dau.

- Ei de unde le ştiu, părinte?

- Au corespondenți de război pe toate fronturile. Sunt bine informați. Toate mişcările de trupe le ştiu. Îi dăm drumul deseară şi o să-i asculți.

Preotul înghiți vinul care-i mai rămăsese în pahar. Priveşte îngândurat pe fereastră. După un timp se întoarse spre Anghel. Luă de pe noptieră câteva ziare şi i le aşeză în față.

- Uite, dacă vrei să citeşti ultimele ştiri. Sunt ziarele de săptămâna asta. Sunt date toate evenimentele aici.

- Mulțumesc, părinte, n-am mai citit demult un ziar.

- Cred că pe tren n-ai prea dormit, culcă-te puțin. Odihneşte-te. Aş vrea să te simți ca acasă. Îmi pari cam stingherit.

Preotul ieşi. Anghel Broşteanu se aşeză pe pat. Privi fotografiile înrămate de pe pereți şi chipurile sfinților din icoanele înnegrite de vreme. Se gândi câteva clipe acasă. Apoi la Ela. Închise ochii. Chipul Elei i se arătă în toată candoarea sa, aşa cum o lăsase plângând pe peronul Gării de Nord. „Voi veni, Ela! Voi veni cât de curând. Nu voi răbda să stau departe de tine, îngână el, fără tine, viața mea nu are nici un rost”.

15

Ajunsă la hotel, Ela se aşeză istovită pe pat. Privi multă vreme fotografia pe care i-o lăsase Anghel. „Teribilă aventură am trăit zilele acestea, îşi zise ea, încă nu realizez dacă a fost adevărat sau a fost doar un vis. M-am trezit prea repede din visul ăsta frumos. Ce se va întâmpla cu mine? Voi putea aştepta aşa la nesfârşit? Se va mai întoarce Anghel? Nu cumva, pentru el a fost chiar o aventură?” Ela se ridică de pe pat. Se plimbă un timp prin cameră. Lumina gălbuie a lustrei din tavan face ca fața ei albă să devină palidă. Cu mişcări leneşe îşi scoase pantofii. Făcu de multe ori drumul de la masă la pat şi înapoi. Gândurile îi sunt răvăşite. Inima îi bate uneori să-i spargă pieptul, alteori însă i se pare că abia mai pâlpâie.

„Nu sunt nici în rândul fetelor, nici în rândul femeilor măritate, gândi ea. Vorbeam cu Anghel despre copii: mintea mea o ia uneori razna. Ce va zice lumea despre mine, ştiindu-mă necăsătorită, dar cu plozii după mine? Nu, nu e cu putință să am copii, cel puțin deocamdată. Şi, dacă, totuşi, voi fi rămas însărcinată? Am cedat prea repede insistențelor lui Anghel. De fapt, nici n-a prea insistat. Ca să fiu sinceră, cred că mai mult l-am dorit eu pe el, decât el pe mine. Eram aşa de tulburată! Avea ceva Dumnezeiesc în el. Sper că nu îmi va înşela aşteptările, se va întoarce. Îl cred un om bun. Văd în el chiar bărbatul ideal”.

Ela îşi scoase îmbrăcămintea de pe ea. se lungi de-a lungul patului. „Aş pleca acasă, îşi zise ea, mă tem însă că dau peste Dinu. Dacă ar fi plecat, mi-ar fi trimis vorbă mama Sonia. Mă simt singură aici şi inutilă. Îmi e dor de acasă. Sunt cinci ani de când n-am mai văzut pe nimeni de la noi. Doar pe nenea Spiru l-am văzut de câteva ori, pe aici pe la hotel, în rest… Doamne, cum au mai trecut anii! Am să încerc să dorm puțin, poate aşa mă voi linişti”. Ela învârti comutatorul. Întunericul țâşni brusc, ca un văl negru, acoperind totul.

§

Ciripitul vrăbiilor de la fereastră întrerupse firul viselor Elei. Se ridică din pat. Dădu perdeaua la o parte. În cameră năvăli soarele cald şi îmbietor. E o dimineață senină şi blândă. Se privi câteva clipe în oglindă.

„Sunt palidă, remarcă ea, şi aseară, după plecarea lui Anghel, eram la fel. Ciudat, că, înainte puteam să plâng, acum nici lacrimi nu mai am. Parcă îmi tremură şi mâinile. Nici picioarele nu prea mă ascultă, constată Ela. A fost ca un şoc povestea asta care a survenit pe neaşteptate în viața mea. Trăiam liniştită. Eram ca o materie în starea ei latentă şi dintr-odată explozia; izbucnirea aceasta spre altceva… spre viață. Parcă nu mai sunt aceea care am fost până acum.

Înainte de a-l cunoaşte pe Anghel nu mă interesa dacă viața era într-un fel sau în altul. Nici de moarte nu-mi păsa. Acum, însă, totul mi se pare sublim. Aş vrea să trăiesc. Mă interesează chiar şi ce va fi mâine, mă simt într-o altă lume. Am fost atât de fericită în ultimul timp, încât am uitat şi de mama! Biata mea mamă, iartă-mă! Nu-i aşa ce se spune, că morții cu morții, iar viii cu viii? Ce adevăr dureros! Nici despre tine, mamă, nu ştiu nimic. Ce s-a întâmplat cu tine? De ce a trebuit să mori? Cu ce te-ai făcut vinovată? Ar fi fost deplină fericirea mea, dacă aş fi putut azi să-ți destăinui trăirile mele. Sigur că tu m-ai fi înțeles, şi ca mamă, şi ca femeie”.

Ela privi încă o dată fotografia lui Anghel. Suspină. „Unde eşti tu acum? Când vei veni?” Se îmbrăcă grăbită. Îşi privi de câteva ori ceasul. Trebuie să-l caut pe nenea Spiru, poate că va fi primit vreo veste de la mama Sonia. Mi-e tare dor de acasă!”

În holul hotelului, câțiva tineri privesc cu lăcomie spre Ela. Sugrumată de emoții, aceasta se aşeză la masa arătată de Spiru.

- Spune-mi dacă ai veşti, nene Spirule, ți-a scris mama Sonia? Ți-a trimis vorbă prin cineva?

- Am primit şi veşti, şi scrisoare, domnişoară. Veştile sunt bune. Dinu şi Lascu au plecat, vă puteți întoarce acasă.

Ela sorbi din cafeaua fierbinte. Luă plicul din mâna lui Spiru. Ochii i se umplură de lacrimi. Lăsă ceaşca pe masă şi îşi duse mâna la inimă.

- Nu mai am putere, nene Spirule, cred că voi leşina. Simt aşa un fel de căldură interioară. Simt un fel de detaşare de lume, de viață, de totul. Voi merge acasă. Sunt cinci ani de când am plecat. Cinci ani de exil. Nu ştiu cum am rezistat. Aş vrea să nu te superi, nene Spirule, ți-aş da nişte bani, mai cumperi ceva pentru ăia mici.

- O să aveți nevoie de bani pe acolo, domnişoară, Dinu a vândut totul.

- Am bani destui, nene Spirule.

Ela îi întinse pe masă un teanc de bancnote.

- Mulțumesc, domnişoară!

- La revedere, nene Spirule, o să vin cu mama Sonia să vă văd.

- Drum bun, domnişoară! Să veniți oricând pe la noi.

Ela părăsi restaurantul în fugă.

§

După ce citi de câteva ori scrisoarea bătrânei Sonia, Ela dădu drumul câtorva lacrimi. „ Doamne, voi pleca acasă! Chiar acum voi pleca!” îşi făcu în grabă bagajele. Îşi pudră fața palidă.

Sărută de câteva ori fotografia lui Anghel. „Doamne, ajută-mă” se rugă ea. Deschise uşa şi ieşi.

Funcționarul de la recepție o privi câteva clipe. Primi cu un zâmbet amabil banii întinşi de Ela.

- Plecați, domnişoară? o întrebă el.
- Da, domnule.
- Sper că v-ați simțit bine la noi.
- Într-adevăr, m-am simțit bine.

Ela îşi ridică bagajele. Îşi potrivi geanta pe umăr. Se îndreptă spre gară. Îşi făcu cu greu loc prin mulțimea străzii. Nu vede şi nu aude nimic. „Pe unde eşti tu, Anghele, acum?" Ce faci pe acolo? Nu-i aşa că ai să vii? Te aştept, iubitule! Te aştept!" Chipul omului iubit o însoțeşte. Îl simte contopit în ea. „Prin el, constată Ela, viața mea a căpătat un sens. Dacă până ieri trăiam ca o viețuitoare, doar biologic, astăzi, viața mea a căpătat valențe noi. Prin iubire, materia care sălăşluia inertă în mine, a căpătat viață".

Ela îşi lăsă pentru câteva clipe bagajele jos. O dor mâinile. Degetele îi sunt amorțite. Câțiva stropi de sudoare i se preling pe frunte. Vântul îi gâdilă plăcut obrajii. Intră în incinta gării. Se aude pufăitul locomotivelor trase la peroane. În nări, se simte mirosul de cărbune din focarele acestora. „Doamne, ajută-mi să ajung cu bine acasă, se rugă Ela, nicăieri nu poate fi mai bine decât acasă".

16

Curtea conacului lui Dinu Caranfil e pustie. „Nici câini, nici paznici pe la porți îşi zise Ela, ce s-o fi întâmplat?" Urcă scările vilei. La una din ferestre se zăreşte o lumină slabă, abia pâlpâind. Deschise uşa.

- Buna seara, mamă Sonie!
- Ela… Bine ai venit, Ela!
- Ce făceai de n-ai auzit când am intrat?
- Lâncezeam. Aşteptam să vii. Mă luptam cu timpul.

Bătrâna o cuprinse în brațe. Plânge. Ela plânge şi ea în hohote. Se țin înlănțuite.

- Ce mare ai crescut, copila mea! Ce dor mi-a fost de tine.
- Şi mie, mamă Sonie, mi-a fost dor de dumneata. Şi de aca-

să. E teribil dorul de acasă!

- Tu nu prea ai avut parte de casă.

- Mătuşa Sanda ce face?

- Cu Toader al ei, o mai bate, o mai lasă, s-a obişnuit. E necăjită cu Iancu, frate-său.

- S-a întâmplat ceva cu el?

- Îl dădură mort pe front. Acum a primit înştiințare că trăieşte. E în Elveția, la un spital. E rănit grav.

- A fost să-l vadă?

- De unde atâția bani…

- Ce se întâmplă pe aici, pe la noi? Mi se pare pustiu, nici paznici ca înainte, nici oameni prin curte. Ce e cu întunericul acesta peste tot?

- Dinu a vândut pământul şi curtea. Au mai rămas nevândute doar câteva pogoane de pământ pe lângă Palanca. Nu le-a cumpărat nimeni, sunt pline de mărăcini. A cumpărat unul de la Roşiori, un negustor. Unul, Tache Moşteanu, de-i frate cu Manole, morarul de la noi de aici. Au început deja oamenii lui să mute gardurile. Nu ne rămâne decât ce e în fața vilei şi acareturile din spate. N-a avut timp, aşa țipa Dinu pe aici, că ar fi vândut totul. A vândut şi vitele, cu grajduri cu tot le-a vândut. Au mai rămas câteva perechi de cai şi trăsurile. Le are Filică în grijă, la un grajd într-o margine. Ți-a lăsat şi ție câteva hârtii scrise prin care te autorizează să fii stăpână. Aşa zicea: „Să fie stăpână, vipera!”.

- N-am nevoie de hârtiile sale.

- Bine c-a plecat, Ela, mi-a mâncat zilele în ultima vreme.

- Ni le-a mâncat la toți. Ce e cu mama?

Bătrâna Sonia tăcu. Plânge. Suspină şi plânge.

- Spune-mi, mamă Sonie, spune-mi ceva despre mama. Spune-mi cum a murit? Şi de ce a trebuit să moară?

- Exact nu ştie nimeni, Ela. Nişte biete slugi ce suntem pe aici, ce putem şti noi ce fac stăpânii?

Ela îşi îndreptă ochii spre Sonia. Plânge şi ea.

- Îmi va fi de ajuns cât ştii, mamă Sonie

- Povestea e lungă, Ela. Şi încâlcită.

- Spune-o aşa cum o ştii, mamă Sonie, vreau să cunosc ade-

vărul, e vorba de mama mea. Ce poate fi mai scump pe lume decât mama?

§

- Acum patru ani, în iarna lui treizeci şi nouă, începu bătrâna Sonia să povestească, în casa asta, tatăl tău, Dinu Caranfil îşi serba ziua de naştere. Mesele erau pline cu tot felul de mâncăruri şi băuturi alese, aduse de pe la Bucureşti. Erau invitaţi toţi prietenii lui. Mulţi dintre ei erau ofiţeri din armată. Veniseră unii cu nevestele, alţii cu amantele. Dinu adusese un grup de balerine de pe la Roşiori. Era un ger cumplit afară. Zăpada era până la brâu. Vânătorii curţii aduseseră o sanie plină cu vânat. Erau aduşi la conac, de vreo două zile, cei mai buni lăutari de la Mavrodin. Seara a început aici un dezmăţ cum nu mai fusese niciodată. Mamă-ta, Anuţa, era închisă în camera de bătaie a slugilor.

- De ce o închisese acolo?

- Cu vreo săptămână înainte de ziua de care-ţi vorbesc, Dinu adusese la curte pe una din fetele lui Chiosea, pe aia mai mică şi o violase. Când tatăl fetei s-a scandalizat, Dinu l-a dat pe mâna lui Toader, şeful postului de jandarmi, care l-a bătut o noapte întreagă, aici la vilă. Anuţa a intervenit atunci pe lângă Dinu şi Toader să le dea drumul, lui Chiosea şi fetei să plece acasă. Atâta i-a trebuit lui Dinu. A ţipat la ea şi a bătut-o de faţă cu toate slugile. A închis-o apoi în camera de bătaie.

În noaptea când Dinu îşi serba onomastica, cineva a tras zăvorul de la camera în care zăcea îngheţată Anuţa. Aceasta a dat fuga în sat. A adus pe Chiosea şi încă vreo zece ţărani, cărora Dinu nu le plătise nimic pentru munca de peste an, şi au pătruns înarmaţi cu furci şi ciomege, în sala de ospeţe. Dezmăţul era în toi. Balerinele dansau goale pe mese şi făceau piruete printre sticlele cu şampanie. Femeile din sală dansau şi ele, mai mult dezbrăcate: totul era vulgar şi obscen. Sătenii au intrat peste ei şi a început o bătălie şi o zarvă încât nu pot să-ţi descriu. A

fost ceva de iad. Fugeau femeile acelea, dezbrăcate prin curte, alungate de ai lui Chiosea, iar câinii se dezlănţuiseră sărind cu labele pe ei şi muşcând din cine se nimerea. Au fost sparte viorile şi acordeoanele ţiganilor, iar mesele, cu tot ce a fost pe ele au fost rupte şi aruncate în curte prin fereastra sălii.

Pe pereţi n-a mai rămas nicio oglindă nespartă. Zburau sticlele şi paharele în toate părţile ca adevărate proiectile. În zorii zilei scandalul s-a terminat. Ţăranii au fugit printre gloanţele trase de Dinu şi Toader, iar ai casei au început să facă ordine şi să şteargă urmele dezastrului.

Anuţa a intrat de bună voie în camera de bătaie, îşi aştepta sfârşitul. Ca un făcut, Dinu n-a bătut-o atunci. A pus lacăt la uşă şi nu i s-a mai dat drumul de acolo. Venea rareori pe la ea. Atunci se auzeau ţipetele ei şi bufnituri. Dinu ieşea repede. Cei care îi duceau mâncare o găseau îngheţată pe jos. Nici după trecerea iernii nu i-a dat drumul. Au trecut apoi luni după luni, până iată s-au împlinit patru ani. În aceşti ani, Anuţa n-a mai văzut soarele. Acum două luni a fost eliberată. Ne-am bucurat toţi. Am crezut că, în sfârşit, a scăpat. N-a fost aşa. A fost trimisă la grajduri. Se ocupa cu împărţirea hranei. Vreo săptămână, asta a făcut. A fost închisă din nou în camera de tortură.

- Ce i se mai punea în cârcă?

- Cică dăduse mâncare mai multă decât trebuia, şi nişte pâine, copiilor care îngrijeau de vite la grajduri. Era un pretext. Anuţa era condamnată demult. Ştii şi tu de când: de la naşterea ta. Dinu a trăit tot timpul cu ideea că nu el e tatăl tău, ci Petre al lui moş Luţă, un grăjdar amărât care a fost găsit împuşcat într-o bună zi. Dinu n-a iertat pe nimeni, indiferent dacă a fost vinovat sau nu. El a ucis la rând.

În seara acelei zile, Dinu a intrat la ea în cameră. Imediat s-au auzit ţipete. Căpitanul răcnea şi înjura. Se auzeau gemete şi icnituri. Am intuit că e aproape de moarte. Am început să strig după ajutor. Am bătut cu pumnii în uşa încuiată. Se auzea clar cum o ţâra pe jos. Am strigat din nou după ajutor. S-au strâns toţi cei de prin curte şi de pe la grajduri şi am început să plângem la uşă şi să ne rugăm s-o lase în pace. Astea erau singurele

noastre arme: plânsul şi ruga. Am fost alungați şi închişi cu toții în ultimul grajd din grădină. Ce s-a mai întâmplat, n-a aflat nimeni dintre noi. Seara, s-a răspândit zvonul că Anuța va pleca la rudele sale din Giurgiu. Când a plecat, şi cu ce a plecat, şi până unde a ajuns nu ştie nimeni. După vreo două zile, ni s-a spus că a murit zdrobită de un tren pe o linie ferată. Ni s-a mai spus că osemintele Anuței au fost aruncate de un binevoitor într-o groapă făcută de bombe şi acoperite cu pământ. Nici pe acel ins nu l-a văzut şi nu-l cunoaşte nimeni. O săptămână, Dinu, tatăl tău, a purtat doliu. Nici nu s-a bărbierit. Spunea la toată lumea că îi pare deosebit de rău de pierderea Anuței.

- Bănuiesc că nu l-a crezut nimeni.

- Cum să crezi un astfel de şarpe veninos?

- Înseamnă că el a ucis-o.

- Sigur, Ela.

- În cimitir deci nu a fost îngropată, înseamnă că mama, sau ce a mai rămas din ea, zace pe aici pe undeva, mamă Sonie.

- Poate şi în altă parte, cine ştie…

Tânăra femeie izbucni în plâns. Lacrimile fierbinți îi scăldară repede obrajii albi.

- De ce a trebuit să moară mama? De ce îngădui, Doamne, unor ticăloşi să comită asemenea crime?

- Îi striga mereu „târfă, ți-ai bătut joc de onoarea mea. Şi tu, şi fie-ta". „E fiica ta, n-ai dreptul s-o vorbeşti de rău, e un copil curat şi cuminte" îi reproşa Anuța. „E bastardul târfei de grajd, nu e fiica mea" țipa Dinu Caranfil la ea. Şi câte altele nu-i arunca în obraz. Toate astea le-a strâns în suflet Anuța, până în noaptea aceea când n-a mai putut şi împreună cu Chiosea şi ai lui s-au răzvrătit… în noaptea aceea de pomină…

- Crezi că mama l-a înşelat, cum zicea el?

- Nu, Ela. Anuța a fost femeie curată şi cinstită.

- Atunci ce avea cu ea?

- Apăruseră în viața lui alte femei; mai tinere, mai frumoase şi de neam mare. Începuse să-i fie ruşine cu Anuța.

- De ce nu divorța?

- Din orgoliu. Spunea la toată lumea că nu era căsătorit le-

gitim cu Anuța, ba chiar se revolta când îndrăznea cineva să-i amintească despre ea. Mai era apoi şi Cosma, arendaşul, care îl intoxica pe Dinu cu tot felul de blasfemii la adresa Anuței. Era în stare să jure oricând că Anuța trăieşte cu bietul Petre. Sperjurul acela de Cosma era un mare ticălos.

- Cosma, ce interese avea?

- Anuța îl controla. În prezența ei nu putea opri, ca de obicei, banii şi produsele celor ce munceau pe moşia lui Dinu. Doar în lipsa Anuței putea tăia şi spânzura pe moşie.

- Pe Cosma acesta nu-l controla nimeni? Dinu ce zicea despre fărădelegile lui?

- Tot ce fura din munca celor obidiți era împărțit între ei, Ela. N-avea cui să dea socoteală. Anuța ținea partea sătenilor necăjiți şi le făcea şi socoteala la ce au de primit. În situația asta, îşi dai seama cât de bine era văzută. De fiecare dată când era bătută i se striga că se solidarizează cu gloata. Noi toți eram gloata.

- Mă tem că am să înnebunesc, mamă Sonie, prea s-au abătut multe asupra mea.

- Viața trebuie luată în orice moment de la capăt.

- Nu mai am putere. Sunt istovită, mamă Sonie.

- O să treacă. Omul e în stare să înfrunte multe.

- Sunt la capătul puterilor.

- Curaj, Ela!

- De unde să-l mai iau?

- Nu s-a epuizat totul. Doar când murim nu mai putem da nimic vieții.

Ela plânge. Îşi înfundă fața în pernă. Plânsul o înăbuşă.

- Curaj, Ela! Nu mai plânge. Cu plânsul nu îndreptăm nimic. Trebuie să luăm lucrurile aşa cum sunt.

- Nu mai pot, mamă Sonie.

- Trebuie să poți. Omul e ca fierul: cu cât e bătut şi pârjolit de foc, cu atâta se căleşte mai tare.

- Dacă te-aş fi avut mereu lângă mine, treceam mai uşor peste necazuri. Am fost însă prea singură, mamă Sonie, singură şi hăituită.

- Nu erai cu Ileana? Mătuşă-ta era o femeie bună…

- Oh, mamă Sonie, mătuşa îşi plângea necazurile ei, nu îi mai puneam în cârcă şi pe ale mele. Era aşa de bătrână şi de bolnavă… Uneori, stăteam noaptea până aproape de ziuă şi o îndopam cu pastile. Ținea mult la mine. Nu mă putea, însă, ajuta cu nimic.

- O să se descurce greu fără tine.

- E o vecină care vine şi o ajută. Am stabilit cu ea să n-o mai lase singură, se mută la mătuşa.

- Femeia e singură? N-are familie?

- N-are pe nimeni.

Bătrâna Sonia priveşte pe fereastră. În întunericul din curte nu zăreşte nimic. Ela se aşeză lângă ea. Îi puse mâna pe umeri.

- Nu te-ai schimbat deloc, mamă Sonie. Eşti tot tânără şi frumoasă, cu toate că n-ai dus-o prea bine nici dumneata. După âte am înțeles, în ultima vreme ai avut aceeaşi soartă cu mama.

- N-are rost să ne plângem una alteia. Ne trebuie curaj.

- Eu l-am cam pierdut, mamă Sonie.

- Eu, nu!

Într-un târziu, cele două femei tăcură. O pendulă agățată de perete bătu ora unu. Câțiva câini lătrară în uliță. Bătrâna Sonia plecă de la fereastră. Se aşeză pe pat. Ela îşi lipi fruntea de geam.

- De unde crezi, mamă Sonie, că ar trebui început?

- Ce anume?

- Căutatul.

- Ce să căutăm, Ela?

- Ceea ce va mai fi rămas din mama, izbucni Ela în hohote de plâns.

- Plânsul nu face decât să-ți distrugă sănătatea, Ela. Contează pe mine. Voi fi alături de tine la tot ceea ce crezi că va trebui întreprins.

- O vom căuta pe mama, nu-i așa?

- De cum s-o face ziuă, Ela.

- De unde începem?

- De la poduri. Vom continua apoi cu pivnițele…
- Eşti bună, mamă Sonie!
- E bine să dormi puțin. Altfel mâine nu vei fi bună de nimic.
- O să luăm câțiva oameni să ne ajute.
- Vom vedea mâine, Ela. Culcă-te.
- Dumneata nu te culci?
- Ba da. Încui uşa şi gata.

Cele două femei mai discutară câteva minute. Se culcară.

- Somn uşor, mamă Sonie!
- Mulțumesc la fel, Ela, răspunse bătrâna suflând în candela de la capătul patului.

Se aşternu liniştea. Din când în când se aude câte un suspin ieşit din pieptul Elei.

§

De cum se lumină de ziuă, Ela sări din pat. Ieşi în curte. Privi de jur împrejur. „S-au schimbat multe”, observă ea. Soarele îşi trimite razele roşiatice printre frunzele răscoapte ale nucului din fața casei. Se rezemă de trunchiul gros al pomului şi îşi aduse aminte de jocurile copilăriei sale, de urcuşurile şi coborâşurile printre crengile groase ca nişte brațe ale acestuia. Bătrâna Sonia ieşi şi ea în curte.

- Te-ai sculat cu noaptea în cap, Ela.
- Aseară n-am putut vedea nimic din cauza întunericului. Acum las ochii să privească. E multă vreme, mamă Sonie, de când n-am mai văzut lucrurile astea.
- O să te saturi repede de ele. Te cunosc eu. Te plictiseşti repede. Tu ai vrea ca în fiecare zi să se schimbe ceva, sau să fii de fiecare dată în alt loc.
- Recunosc, sunt cam nestatornică. Încerc să-mi aduc aminte de mama, de copiii satului, de oamenii de pe aici. Un văl negru se aşează parcă între trecut şi prezent şi încerc zadarnic să văd dincolo de acesta. Nicio imagine din trecut nu-mi apare clară. Totul e cenuşiu, estompat. Parcă nici n-am trăit aici. De

ce, mamă Sonie?

- Despărțirea îndelungată de oameni şi locuri duce la uitare, Ela, aşa că e de înțeles şi în cazul tău.

- Dacă ai vrea să mă însoțeşti, aş dori să-mi arunc ochii câte puțin pe la magazii, pe la pivnițe. Mai stăm de vorbă cu oamenii. Cu ocazia asta poate descoperim vreun indiciu în legătură cu dispariția mamei. Vorbim şi cu nenea Filică, el s-a aflat mai mult în preajma tatei şi a lui Lascu.

- Dinu n-ar merita să-i mai spui tată.

- Nici n-o să-i mai spun.

Ela o prinse de braț pe bătrâna Sonia. Un motan vărgat aleargă în fața lor, parcă arătându-le drumul. Ela râde. Bătrâna Sonia dădu drumul unui oftat prelung şi zise:

- El mi-a ținut de urât mulți ani. Se aşează noapte de noapte la picioarele mele şi toarce. Îmi veghează somnul, iar uneori râd cu poftă pe seama giumbuşlucurilor sale.

Ela alergă după motan, vrând să-l prindă. Acesta o luă la fugă pe scările unei pivnițe umede şi reci. Bătrâna Sonia şi Ela îl urmară râzând.

17

O toamnă ploioasă, cu nopți lungi şi întunecate veni pe neaşteptate, aşternând băltoace pe drumurile satului, făcându-i pe săteni să se ascundă prin case de cum se lasă înserarea.

O linişte ca de moarte a cuprins întreg ținutul. Prin ferestrele împroşcate cu stropi de ploaie, de abia se mai zăreşte, ici colo, câte o lumină searbădă şi obosită de bezna nopții. În pustiul de pe ulițe se aud doar câinii lătrând şi vuietul vântului. Închise în camera lor, bătrâna Sonia şi Ela Caranfil ascultă ropotul ploii de afară.

- Zadarnică s-a dovedit a fi truda noastră, zise bătrâna, aruncându-şi ochii spre Ela.

- Poate n-am căutat peste tot, mamă Sonie.

- Nu ne-a scăpat nici un colțişor.

- Atunci?
- Cine ştie?
- Nici oamenii nu ştiu mai mult. Sau nu vor să spună.
- Moartea Anuței nu s-a comis în public.
- Cineva trebuie să fi auzit, sau să fi văzut ceva.
- Crima a fost săvârşită în ascuns, Ela. Ca toate crimele.
- N-am auzit de crime perfecte. O urmă, un indiciu au rămas.
- Urme vor fi rămas multe, dar cine le cunoaşte?
- Deduc că mama n-a fost scoasă de aici, altfel ar fi ştiut cineva.
- Poate fi îngropată pe aici, cum zici tu, dar curtea conacului are multe hectare, nu poți controla fiecare metru pătrat. Pământul s-a arat, au trecut oameni şi animale peste el.
- Eu totuşi sper că într-o zi o vom găsi pe mama, sau ce a mai rămas din ea.
- Ne facem iluzii, Ela. Dinu era un diabolic, când făcea un rău îl făcea cu toată ființa sa diavolească.
- Am căutat noi chiar peste tot?
- Am căutat, Ela.
- Ne-a scăpat, totuşi, ceva, altfel căutările noastre ar fi avut succes.
- Cine ştie…
- Mai căutăm, poate că într-o zi…
- Să mai stea ploile astea, altfel nici nu mai poți ieşi din casă din cauza lor. Şi e atâta noroi de ți se face lehamite să te mai aventurezi dincolo de pragul casei.
- Am impresia că zidurile alea întortocheate ce duc la crame şi în subsolurile de sub vilă ascund ceva. Prea sunt sinistre în alcătuirea lor.
- Am căutat şi noi, şi Filică cu ai lui. Am şi săpat pe acolo, prin unele locuri. Eşti istovită, Ela. Nici eu nu stau mai bine cu sănătatea. Ar trebui să ne odihnim o perioadă. Sunt patru luni de căutări. Toate zidurile le-am controlat, toate tainițele şi hrubele le-am deschis. Numai şanțuri câte am săpat pe lângă ziduri! Crezi ca e puțin? Sănătatea noastră nu e de fier, Ela!

- Deşi sunt într-adevăr istovită, arde în mine, mamă Sonie, dorul acela nestins. Mă arde dorul de mamă, ca un jar mă arde!

- Anuța e moartă, Ela, nu se mai poate face nimic.

- Morții au şi ei nevoie de dragostea noastră.

- Ai nevoie, tu, de odihnă şi de linişte.

- Inactivitatea mă ucide lent. Stau toată ziua în casă şi privesc pe geam. M-am săturat să tot văd curgerea pâraielor prin curte şi băltoacele alea nesfârşite. Nici mătuşa Sanda n-a mai venit pe la noi.

- N-o lasă Toader.

- În lipsa lui să fi venit. El nu prea stă pe acasă.

- Cu noroaiele astea îi e greu şi ei.

- E prea pustiu aici la noi, ar trebui să mai invităm pe câte cineva. Am mai schimba o vorbă, am mai afla ştirile care circulă prin sat, prin lume. Suntem singure mamă Sonie, de ce nu vin oamenii pe la noi?

- Care oameni?

- Vecinii, sătenii…

- Le e teamă, Ela.

- De cine?

- De boieri, de stăpâni.

- Boierii nu mai sunt aici.

- Nu sunt, dar e ca şi cum ar fi. Tot ce e aici e al lor.

- Nu cumva mă urăsc cei de pe aici?

- N-au motive.

- Sunt fiica lui Dinu Caranfil, satrapul satului, aşa îl numesc ei.

- El s-a făcut urât de oameni prin comportările sale, Ela. La început a fost respectat şi respecta şi el pe alții, dar când în loc de plată a început să aplice bice pe spinare şi înjurături, nu l-a mai suferit nimeni. Boierii bătrâni, care au fost aici, erau iubiți de toți sătenii, dar şi ei, îi considerau pe aceştia deopotrivă cu ei, ca oameni. Şi au conviețuit ca oameni. Nu averea şi bogăția îl fac pe om netrebnic, ci mai degrabă calicia. Dinu Caranfil a fost un vântură lume până s-a stabilit aici. La început era de treabă. Era respectat de toți. Coana Sevastița, nevastă-sa, era chiar

mândră de el. După moartea Sevastiței, când a pus mâna pe toată averea boierilor, a pus mâna şi pe bici. De atunci a devenit satrapul satului, aşa cum pe drept i-au spus sătenii de pe la noi de aici.

- Nu cumva oamenii se tem că i-aş semăna?
- Nu, Ela.
- Ne ocolesc, totuşi.
- Nici noi nu i-am chemat. Şi am făcut bine, cred eu.
- De ce, mamă Sonie?
- Mi-ai spus că o să te caute un bărbat. Nu trebuie să ştie toată lumea ce e la noi în casă. Am înțeles că Anghel acesta al tău are motive să stea ascuns, deşi n-am prea înțeles eu de ce.
- Nici eu nu prea ştiu de ce.
- Atunci, să lăsăm lucrurile aşa cum sunt. Cine ştie? Poate că într-o zi va veni. Atunci vei avea sigur cu cine omorî timpul.
- Crezi că va mai dura mult războiul?
- Mult, nu, dar cine ştie cât se va mai prelungi?
- Vei merge cu mine şi cu Anghel la Iaşi?
- Când să merg?
- După război.
- Am să merg, dar să trăim întâi până atunci.

Bătrâna Sonia se rezemă de lada de la capătul patului. Motanul se aşeză lângă ea gudurându-se. Bătrâna adormi repede. Ela se ridică de la locul său. Puse o pernă sub capul bătrânei şi-i aşeză o pătură pe picioare.

- Iartă-mă, Ela, am adormit ca un copil, culcă-te şi tu, zise bătrâna tresărind.
- Mă mut dincolo la mine.
- Nu dormi aici?
- Nu, mai am câte ceva de făcut, apoi mai citesc… Mă culc mai târziu.
- Cum crezi, Ela.
- Noapte bună, mamă Sonie.
- Noapte bună, Ela.

Afară ploaia continuă să cadă. Pe acoperiş se aude glasul unei cucuvele. Întunericul nopții e de nepătruns. Prin burlanele

de tablă, prinse ca nişte şerpi uriaşi de pereți, se scurg zgomotos şuvoaie de apă, adunându-se în băltoace în fața vilei.

- Mă înspăimântă atâta ploaie, zise Ela trecând în camera de alături.

§

Ela Caranfil îşi îndesă nasul în geamul ferestrei. Cu privirea încearcă să străpungă întunericul de afară. „Oare de ce nu vine? O oră de ar fi lângă mine aş mulțumi Cerului. Dar unde-i el? Unde eşti tu, Anghele? Şi ce faci tu, iubitule, acum?” întrebă ea, privind din când în când fotografia lui Anghel. „De ce n-ai dat nici un semn de viață în aceste patru luni?”

Ela stă ghemuită la geam. Uneori plânge. Iese până la poartă, apoi zgribulită de frig fuge în casă. Îşi trage scaunul lângă fereastră şi rămâne multă vreme pe gânduri. Din păr i se preling stropi de apă, care-i alunecă pe gât şi pe spate făcând-o să tresară. Îşi ține genunchii strânşi lângă piept. Tremură din când în când, făcând ca prin cămaşa albă mătăsoasă să i se ghicească sânii tari şi rotunzi. Cum stă aşezată la fereastră pare o păpuşă în vitrina unui magazin. Din camera de alături se aude tic-tac-ul pendulei şi sforăitul bătrânei. În depărtare, abia perceptibil, se aude sirena unei locomotive. Ela începu să îngâne un cântec. În colțul buzelor sale, un tremur uşor îi face cuvintele de neînțeles. Ca la un semnal, tăcu. Liniştea nopții fu spartă de fluieratul strident al unui țignal. Ca un duh al nopții, bătrâna Sonia intră tiptil în camera Elei.

- Ai auzit, Ela? Ai auzit fluierul?

- Ce poate fi?

- Cineva e pus pe fugă. Mai aleargă Toader pe careva.

- Sunt hoți, tâlhari prin sat?

- El îi găseşte şi când nu sunt. Încearcă şi dormi, Ela, eşti aşa de palidă…

- Nu pot dormi, mamă Sonie. Ştiu că somnul aduce pace în suflet, dar nu pot. Mi-e dor să plutesc dusă aşa de vise, în lumea

aceea care nu poate fi întrupată, oricât m-aş strădui, însă, nu pot dormi.

- Te vei îmbolnăvi.

- Poate că voi rezista.

- Te gândeşti la el?

Ela clătină din cap afirmativ.

- Ce fel de om e Anghel acesta al tău, Ela?

- Un om bun, mamă Sonie, un om cu suflet mare şi nobil.

- Şi dacă doar te-a amăgit?

- Nu putea face el una ca aceasta.

Ela coborî din scaunul unde stătuse ghemuită şi îşi vârî capul la pieptul bătrânei.

- Te înțeleg, Ela, te înțeleg, oftă bătrâna, culcă-te şi te odihneşte, doar aşa te vei putea linişti.

- Bine, mamă Sonie, aşa am să fac.

Bătrâna Sonia părăsi încăperea.

§

Ela stinse lumina. Se ghemui sub cearşaful alb. E frig. Tremură puțin. Îşi întinse mâinile pe lângă corp, ațintindu-şi ochii în tavan. E întuneric beznă. E atât de întuneric încât o cuprinse frica. În camera de alături se aud iarăşi sforăiturile Soniei. Pe Ela o ocoleşte somnul. Nu poate dormi. Se ridică din pat. Puse foc lemnelor, aşezate de cu seară în gura sobei. Îşi puse pe umeri un halat gros de casă. Se plimbă de câteva ori de la uşă la pat. Privi pe fereastră: doar băltoacele de apă au un fel de luciu în întunericul de smoală. În uliță se aud zgomote. Cineva se opri în dreptul porții. Ela priveşte într-acolo. „Să fie Anghel?” se întrebă ea. Stinse lumina şi ieşi. Se strecură pe lângă peretele vilei, ferindu-se de ploaia care cade sălbatic. Ajunse aproape de poartă. Se opri.

- Anghel, tu eşti? întrebă cu glas stins, Ela.

- Eu, Ela.

- De ce nu intri?

- Nu eram sigur că stai aici. Am bâjbâit mult până am nimerit.

- Intră, poarta e descuiată.

Se priviră amândoi prin întuneric, ca două umbre. Ela închise poarta şi trase zăvorul. Din partea de unde venise Anghel se aud fluierături şi lătrat de câini. Cineva înjură.

- Sunt urmărit de poliție şi jandarmi, Ela, crezi că mai e cazul să intru? Ți-aş crea şi ție necazuri.

- Aici nu te va căuta nimeni.

Anghel o urmă tăcut pe lângă pereții casei. Urcară scările, în camera Elei e întuneric. Femeia mai întrebă ca pentru sine:

- Anghel, eşti chiar tu? Ai venit cu adevărat?

- Eu, Ela, eu sunt!

Ela trase draperiile la ferestre. Aprinse lumina.

- Anghel! Iubitul meu! Anghel! Strigă ea sărindu-i de gât.

Anghel Broşteanu o cuprinse în brațe.

- Ce bine că te văd, Anghele! Ce dor îmi era de tine!

- Şi eu mă bucur că te văd, Ela. Te-aş ruga să nu te sperii, sunt uşor rănit la un picior.

Prin dreptul porții, patrula de urmărire, în frunte cu şeful de post, trecu în fugă ca un alai al morții.

Din hainele lui Anghel se scurg şiroaie de apă. E zgribulit de frig. La gândul unui pat cald alături de femeia iubită, i se pare că a pătruns într-un castel din poveşti.

- Scoate-ți hainele, dragul meu, eşti ud până la piele.

- Suntem singuri în casă?

- Da, doar mama Sonia e dincolo.

- Nu va afla că sunt aici?

- I-am vorbit despre tine, nu te teme.

Anghel zâmbi. Îşi scoase hainele ude. Îşi puse pe umeri halatul adus de Ela. Mai tremură încă de frig.

- Cred că îți dai seama în ce situație mă aflu. Mai e nevoie să te întreb dacă aici la tine sunt în siguranță?

- Eşti în deplină siguranță. La noi nu vine nimeni.

- Voi rămâne puțin, Ela. Nu puteam trăi fără tine, de aceea am venit.

- Nu îți mai dau voie să pleci!

Anghel zâmbi.

- Lasă-mă să văd ce ai la picior…

- Nu e nimic grav.

Ela curăță rana sângerândă. O pansa cu o bucată de pânză.

- Te înşeli, nu e chiar superficială cum crezi, arătă Ela spre rana care sângera, e destul de serioasă. Bine că nu e rupt osul.

Cu tot duduitul focului din sobă, Anghel mai tremura încă. Obrajii neraşi îi sunt încleştați.

- Ți-e frică? îl întrebă Ela.

- Nu. Îmi e frig. Teribil de frig. Sunt câteva zile şi nopți de când stau prin ploaie şi prin frig.

- Să-ți aduc ceva de mâncare.

- Dacă ai…

- Şi un pahar cu vin. De hainele tale mă voi ocupa mai pe urmă. Am să le spăl, sunt tare înnoroite.

- Mă simt bine în halatul tău, glumi Anghel.

Ela ieşi. Reveni cu o tavă pe care erau aşezate două pahare şi o sticlă cu vin roşu. Scoase dintr-un dulap o pâine mare albă, lângă care aşeză câteva bucăți de carne friptă, rămase de la cină.

- Mănâncă, dragul meu, trebuie să fii tare flămând.

Ela umplu paharele cu vin. Ridică unul:

- Să bem pentru reîntâlnirea noastră, Anghele.

- Să bem, răspunse acesta, ciocnind paharul de al Elei.

- Mănâncă şi tu, Ela.

- Nu mi-e foame, cu tine alături nu îmi mai este nici foame, şi nici frig. Şi cred că voi reuşi să pun stavilă şi inimii care galopează să-mi spargă pieptul.

- Aşează-te lângă mine, Ela.

- Sunt lângă tine, dragule.

- Ia, Ela, ia şi tu puțină carne.

Femeia ciuguli de câteva ori, apoi se ridică. Priveşte la Anghel ca la un bibelou scump; pierdut demult şi regăsit la țărm, adus de vâltoarea lumii. Duse paharul cu vin la gură. Bău cu sete din lichidul roşu.

- Ce mult te-am aşteptat! De ce nu mi-ai scris?
- Nu se putea, Ela. Dacă îți scriam, acum nu mai puteam veni aici.
- Cu ce te faci vinovat de te ascunzi de lume? Cine te urmăreşte şi de ce, Anghel?
- Autoritățile, Ela!
- Inima îmi spune că nu eşti un răufăcător.
- Nu sunt.
- Atunci, ce se întâmplă cu tine?

Anghel Broşteanu se ridică de la masă, se rezemă cu spatele de sobă. Răspunse:

- Sunt fugit de pe front, Ela!
- Nu se poate!
- Ba da.
- Povesteşte-mi cum s-a întâmplat.
- Întâmplări au fost multe, Ela.
- Fapta e deosebit de gravă, zise Ela tremurând, aud că pe cei fugiți îi împuşcă fără milă.
- Toți dezertorii au soarta asta. Pentru ei nu există milă.
- Nu te-ai gândit la o posibilă arestare?
- M-am gândit.
- De ce ai fugit, totuşi?
- Am fost nevoit, Ela. Am rămas singur pe câmpul de luptă în urma unui atac violent al inamicului. Nici azi nu ştiu, câte ore sau zile am zăcut leşinat acolo, printre zecile de cadavre spintecate şi zdrobite care mă înconjurau. Când m-am ridicat, mi se părea că visez. Era o privelişte sinistră: doar capete de oameni, puşti sfărâmate, picioare şi mâini strivite scăldate toate de sânge. Era o imagine de iad. Mintea omenească nu poate imagina un tablou atât de crud. Printre resturile acelea umane se afla şi ceea ce mai rămăsese din fratele meu, Țicu. Plecasem amândoi pe front, cu doi ani în urmă. Era ca un copil plin de gingăşie. N-am mai găsit decât capul lui, spart în câteva locuri, şi picioarele.
- E îngrozitor ce-mi spui. Ela tremură. Îi curg lacrimi mari pe obrajii îmbujorați de tăria vinului.
- Le-am împachetat într-o foaie de cort cazonă şi am pornit-o

în lungul câmpului ce se întindea cât vedeam cu ochii.

- Încotro?

- Spre direcția în care se auzeau împuşcături. Era singura logică după care mă mai puteam orienta. Într-acolo trebuia să fie frontul. N-am ajuns la ai mei. Am fost prins de o patrulă inamică şi dezarmat. M-au închis la un pichet de gardă. Era noapte. Am evadat şi cu legătura cu oase în spate am luat-o în direcția de unde venisem.

- Patrula nu te-a controlat să vadă ce duci în traistă?

- Nici vorbă. Erau câțiva soldățoi beți. Dacă aveam o armă îi puteam împuşca pe toți.

- Apoi?

- Am străbătut câmpii, dealuri, am dormit prin tot felul de văioage şi tufişuri. Multe zile şi nopți.

- Cu osemintele ce ai făcut?

- Le-am cărat după mine.

- Nu s-au alterat? Nu miroseau?

- Am pus pământ peste ele. Le-am făcut un fel de bandaj din pământ. Miroseau, sigur că da, dar nu le-am abandonat.

- Cu ce te hrăneai?

- Cu ce da Domnul. Cu fructe de prin pădure, cu boabe de grâu de pe câmp. Mi-a fost greu, până am dat de o cale ferată. Am luat-o de-a lungul ei, ştiam că voi da de o gară. Aşa a fost. Cu trenul am ajuns în Basarabia. Pe acolo cunoşteam locurile. Oamenii erau de-ai noştri, vorbeau româneşte. În lada pe care ai văzut-o la Bucureşti, am aşezat osemintele lui Țicu. Mai bine zis le-am îngropat, fiindcă am umplut lada cu pământ şi în el am aşezat acele rămăşițe. Cu acest coşciug în spinare am trecut granița în țară.

- Dragul meu, dar tu eşti un adevărat erou, nu un dezertor.

- Dacă toată lumea ar aprecia astfel…

- Pe urmă?

- În trenul de Iaşi - Bucureşti te-am cunoscut pe tine. Asta e toată povestea, Ela.

- Unde este acum lada?

- În cimitirul din Feteşti.

- Nu pricep! De ce acolo şi nu acasă la tine, sau undeva la Bucureşti.

- La Bucureşti nu aveam unde, iar acasă nu puteam merge, aş fi fost luat drept dezertor şi deferit Curții Marțiale.

- Şi la Feteşti?

- Acolo e stabilit un preot, care a fost vecinul nostru în sat la noi. E plecat demult acolo.

- Erai sigur că te va ajuta?

- Am vorbit cu el la telefon, chiar în ziua când te-am întâlnit pe tine la poşta din apropierea hotelului, unde erai cazată.

- Ce ai făcut de atunci? Sunt patru luni şi ceva…

- Am rămas la preot la Feteşti până când dorul de tine nu m-a mai lăsat să stau. Am plecat încoace. La o moară, pe la marginea satului tău, am fost somat de o patrulă. Am fugit pe izlazul de lângă pădure până la un pod. Au tras asupra mea. M-au lovit la picior dar m-au şi pierdut. Iată-mă acum aici.

- Ce crezi despre război, se va termina curând?

- Mult nu mai durează. Problema războiului mă interesează însă mai puțin. Mă gândesc mai mult la noi: ce vom face? Vom putea trăi despărțiți?

- Nu ne mai despărțim, Anghel.

- Ce putem face, altceva?

- Vom trăi aşa.

- Până când, Ela? Cât?

- Timpul va decide şi în cazul nostru. Vei rămâne aici, Anghele. Te vei ascunde ziua, iar noaptea vom fi împreună. Nu aş mai putea trăi fără tine şi, apoi, rana de la piciorul tău nu se va vindeca aşa de curând. Cum crezi că ai putea pleca, târând un picior după tine? Toate leacurile din lume dacă le-ai folosi şi tot nu se vindecă în mai puțin de câteva luni.

- Din ce vom trăi?

- Nu te îngriji de asta, am destui bani. Aici nu te va căuta nimeni. Spune-mi, Anghele, cu ce te ocupi în viața de toate zilele?

- Cu războiul m-am ocupat în ultimii doi ani!

- În afară de război.

- Am lucrat pe la diferiți patroni.
- La tine acolo?
- Nu, la Bucureşti. Înainte de a pleca pe front eram angajat la o fabrică de pâine, la Herdan.
- Şi părinții tăi?
- Mama pe la boieri, țărancă.
- Se descurcă?
- Binişor.
- Şi tata?
- E mort.
- Iartă-mă…
- Mai am doi frați mai mici, sunt acasă cu mama şi cu bunicul.

Ela închise ochii. Îşi imagină o clipă zbuciumul prin care va fi trecut Anghel în ultimul timp… „E fugit de pe front, gândi ea, cine să-l creadă că el de fapt a fugit de sub escorta unei patrule inamice care îl luase prizonier? Doamne mă îngrozesc la gândul că l-aş putea vedea în fața Tribunalului de Front şi trimis cu fața la zid”.

Ela tresare din când în când. E stăpânită de teamă.

- Vino lângă mine, Ela, o rugă Anghel, vreau să te am alături. Lângă tine mai uite de urgie.

Ela se aşeză lângă el. Îl cuprinse cu brațele. Din ochi îi curg lacrimi în picuri mari ca boabele de rouă.

Anghel îşi aşeză gura pe a ei, sorbindu-i lacrimile care îi udau buzele. O ține înlănțuită cu brațele. Încet, încet, se topeşte la dogoarea trupului ei. O sărută de zeci de ori pe față, pe gură şi pe gât. Ela ține ochii închişi. I se pare un vis.

- Spune-mi dacă visez, Anghel.
- Nu, Ela, nu visezi.
- Eşti cu mine?
- Sunt aici, Ela.
- Strânge-mă în brațe, iubitule.
- Am să-ți frâng oasele.
- Mă tem că visez.
- Deschide ochii şi convinge-te de realitate.

- Mă iubeşti, Anghel?
- Te iubesc, Ela.
- Cum am putut trăi atâta timp fără tine?
- Omul se obişnuieşte cu toate.
- Să nu mai pleci niciodată!
- Nu voi mai pleca, Ela.

Femeia se strânse mai tare în brațele lui. Îi mângâie fața. Anghel îşi vârî capul la pieptul ei. Îi simte sânii calzi prin cămaşa subțire.

- Ce zici, Ela, dacă mă prindeau aseară?
- Eşti singura mea mângâiere, nu vreau să te pierd. Dacă vreodată va trebui să mergi la moarte, atunci vom merge împreună. N-aş dori să mai rămân singură. Oricum singurătatea mă va ucide.

Anghel Broşteanu îi dezgoli umerii. Cămaşa largă a femeii alunecă în jos pe sâni, apoi tot mai jos dezgolindu-i coapsele.

- Eşti frumoasă, Ela. Lasă-mă să te privesc, murmură Anghel.

Ela nu răspunse. Îşi înlănțui brațele de gâtul lui. Căldura trupurilor lor îi învălui, făcând ca inimile lor tinere să-şi piardă ritmul.

§

Ploaia bate puternic în geamuri. Anghel şi Ela se treziră târziu. În camera alăturată, bătrâna Sonia îşi dojeneşte motanul. Ela râse cu poftă.

- Haide, Anghel, haide să te prezint mamei Sonia.

Ieşiră amândoi, ținându-se de mână. La uşa bătrânei se opriră şuşotind.

- Intrați şi nu mai faceți pe îngeraşii, le strigă bătrâna Sonia, ori credeți că nu mai ştie nimeni că ați fost toată noaptea împreună?
- El este Anghel, mamă Sonie…
- Mă bucur să te cunosc, tinere.
- Sărut mâna, rosti Anghel, roşind.
- Luați loc dacă tot îmi faceți vizita.

Se aşezară toţi trei în jurul unei mese.

- Trebuie să găsim un adăpost pentru el, mamă Sonie, arătă Ela spre Anghel Broşteanu.

- În toată casa asta o să găsim, Ela. Spaţiu este destul.

- Nu trebuie văzut de nimeni, mamă Sonie, înţelegi? Absolut de nimeni, o să-ţi povestesc de ce. Unde crezi că l-am putea instala?

- În camera de bătaie! Răspunse bătrâna ridicând puţin tonul.

- Vreţi să mă bateţi, după cum văd, râse Anghel.

- Nu te bate nimeni, tinere. Aceea este singura încăpere fără ferestre. Are o singură uşă şi aceea e în interiorul clădirii.

Nu vei fi văzut nici când intri, nici când ieşi. Lumea e ca lumea: indiscretă şi rea. Teribil de rea.

- E prea întunecoasă, mamă Sonie, interveni Ela.

- Da, dar e sigură. Cei care se ascund n-au nevoie de lumină, fetiţo.

- Îmi pare rău să-l ţin la întuneric.

- În văzul lumii îl vei pierde, aşa ziceai.

- Da.

- Atunci acordă-i şansa să trăiască şi să stea liniştit. Vom face curăţenie acolo şi lumină…

- Nici sobă nu e acolo.

- O instalăm pe cea din bucătărie, a mai fost băgată într-o iarnă.

- Făceaţi foc celor închişi? întrebă Anghel.

- Nu. Au dormit atunci nişte prieteni ai lui Dinu, acolo.

- Cu o casă aşa de mare, ar fi trebuit să-i fie ruşine să-şi găzduiască oaspeţii în hruba aceea. Mi-a arătat-o Ela. Nu-i o plăcere de locuit în ea.

- Dinu ştia ce are de făcut. Nu trebuia să-l înveţe nimeni. E încăperea în care nu-şi poate vârî nasul orice intrus.

- Ai multe argumente în alegerea acesteia, glumi Ela.

- Mai am unul şi nu chiar lipsit de importanţă.

- Care, mamă Sonie?

- Camera are zăvor pe exterior, Ela. Odată pus, eşti sigură că nu va putea pleca!

- Eşti sarcastică, mamă Sonie.
- Deloc! Toată noaptea te-ai rugat de el să nu plece.
- Ai tras cu urechea.
- Nu era nevoie. Toată lumea era a voastră, uitaseți de lume, de intruşi, de poliție. V-am vegheat, Ela. N-am dormit, aşa cum poate ați crezut voi. Mi-a fost frică. Au fost patrule prin sat. Au trecut de multe ori pe la poarta noastră. Problema nu e simplă, Ela. Realizezi ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi fost prins?
- Nu vreau să-mi închipui, mamă Sonie.
- La treabă atunci, Ela.

Ieşiră toți trei. Deschiseră camera, asupra căreia căzuseră de acord s-o ocupe Anghel. Încăperea e rece şi întunecoasă. Prin colțuri stau spânzurate pânze de păianjen.

- Aici vei fi în siguranță, i se adresă bătrâna Sonia lui Anghel Broşteanu. Am înțeles că vei rămâne mai multă vreme la noi.
- Aşa este. Voi rămâne mai multe zile. Nu ştiu câte.
- N-avem de ales, în oricare din celelalte încăperi poți fi văzut oricând. Aici nu intră nimeni, niciodată. Vei sta ziua doar, noaptea poți sta cu Ela. Casa o ținem închisă noaptea.
- La ce a folosit camera asta?
- N-ai auzit? A fost camera de bătaie a slugilor boierului Dinu Caranfil.
- Şi uneltele acestea?
- Fiecare cu rostul ei: unele se legau de gâtul oamenilor, altele de picioare.
- Erau folosite des?
- Aproape în fiecare zi.
- Oamenii nu se revoltau? Mă refer la cei bătuți.
- Câteodată da, mai răbufneau şi ei, dar tot spre folosul boierului, îi putea struni mai uşor pe urmă, când veneau să ceară de lucru.
- De ce se purta aşa cu ei?
- Era senil. Paranoic.
- Aşa a fost întotdeauna?
- Nu. Băutura şi femeile îl aduseseră în starea aceea din urmă. Turna în el ca într-un butoi. Nu mai avea măsură nici la

băutură, nici la ceea ce făcea. Hai să aducem soba, Ela, aici nu se poate sta fără foc nici măcar un ceas, zise bătrâna Sonia, ieşind în hol.

Ela aranja un cearşaf pe pat după care ieşi în fugă după bătrână. Anghel le urmă. După instalarea sobei, se aşezară toți trei pe marginea patului.

- Ce ar fi să rămân cu tine aici, Anghel?

- Noaptea?

- Nu, ziua. Noaptea ne mutăm la mine.

- E periculos, Ela. Amândoi fiind, vom sta de vorbă, vom face zgomot. Poți fi căutată în orice moment de cineva de prin sat, sau de oamenii care lucrează pe aici.

- Insişti să ne despărțim?

- Vom fi aproape. Vii şi mă vezi când ți se face dor.

- Să-ți aduc ceva de citit.

- Adu-mi, dar pe întunericul acesta nu ştiu cum am să mă descurc cu cititul.

- O să aduc o lampă cu petrol.

- Am văzut că peste tot e lumină electrică, numai aici, nu.

- A fost şi aici dar a fost desfăcută. Toți cei intrați aici nu trebuia să vadă lumina. Ar fi bine dacă ți-aş mai schimba bandajul de la picior.

- Schimbă-l, Ela.

Bătrâna aduse o pernă şi câteva pături. Ela curăță rana de la piciorul lui Anghel, îi schimbă pansamentul. Împreună, Ela şi bătrâna Sonia ieşiră, ținându-se de braț.

- Ai avut o idee bună, mamă Sonie.

- Adică…?

- La cameră mă refeream. Ai făcut o alegere bună.

Femeile ieşiră în hol, motanul se retrase şi el păşind în fața lor.

- Nu se lasă deloc de dumneata, arătă Ela spre motanul vărgat care păşea țanțoş înaintea lor.

- Vechiul meu prieten, oftă bătrâna Sonia. Doar lui m-am plâns câteodată. Alți prieteni n-am avut.

- Vom fi împreună de acum, mamă Sonie, nu vei mai fi singu-

ră. Va fi şi Anghel cu noi, zise Ela picurându-şi din gene câteva lacrimi.

§

Închis în camera de tortură a slugilor lui Dinu Caranfil, Anghel Broşteanu citi câteva pagini dintr-o carte, apoi se plimbă un timp prin încăpere. Rana de la picior îl doare. Îşi aminti pentru câteva clipe de casa părintească. Se gândi la mama sa, la frați, apoi se cutremură aducându-şi aminte că era fugar şi că pe urmele sale se puseseră deja în mişcare patrulele. Îşi aminti de tatăl său. „Doamne, ce soartă a mai avut şi el. să moară plin de pelagră pe prispa casei, după ce luni de zile se zbătuse în necazuri şi lipsuri. Ai mai rămas tu, mamă, să speli rufele şi aşternuturile celor avuți. Şi eu? Eu ce soartă voi avea? Mi se pare că tot pe la curțile boiereşti voi sluji. Veni-va oare vreo zi de linişte şi pentru noi, cei mulți şi obidiți? Prea am fost câini pe la uşile altora”.

Anghel Broşteanu stinse lampa. „Am să încerc să mă obişnuiesc cu întunericul. În cavoul acesta negru, voi locui de acum, îşi zise el, cât voi rămâne oare aici? Ela parcă e un copil, nu se gândeşte deloc la viitor, pentru ea contează doar clipa prezentului. E însetată de dragoste acum. Dar mâine? Sentimentele ei sunt curate azi, dar incertitudinea în care trăim poate întina orice. Deznădejdea face din om o biată jucărie a sorții. Fericirea ți-o dă liniştea şi siguranța. Nouă ne lipsesc elementele acestea. Poate că viitorul va aduce o undă de fericire şi în viața noastră. Ela este sigură că viitorul ne aparține. Dă, Doamne, să fie aşa” mai zise Anghel Broşteanu trăgând adânc în piept aerul rece al catacombei în care se afla.

Ploaia deasă a târziului de toamnă bate aprig în acoperiş îngânându-se cu cântecul Elei, care se aude ca venind de undeva de foarte departe.

18

Un soare palid de sfârşit de noiembrie de abia se zăreşte printre norii ce acoperă cerul Crimeii sovietice. Un ger amarnic bântuie de multe zile, făcând ca totul să fie îngheţat bocnă.

Într-o casă din marginea Jitomirului, căpitanul Dinu Caranfil şi sublocotenentul Lascu stau aplecaţi asupra unui aparat de radio, ascultând ştirile.

- Nu m-am aşteptat, Lascule, ca lucrurile să ia o astfel de turnură. Sunt patru luni de când batem în retragere. Ce dracu zace în capul nemţilor ăstora? Speriaseră lumea cu propaganda lor şi acum fug ca iepurii înapoi.

- N-am crezut niciodată în ei: nişte îngâmfaţi şi aroganţi.

- Buni luptători, totuşi.

- Îmi rezerv dreptul de a nu fi de acord cu dumneata, tată.

- Din spirit de contradicţie, probabil.

- Nu. Dar nu observi că de atâtea luni batem pasul pe loc şi chiar ne retragem?

- E o etapă mai dificilă, nu e încă momentul să dramatizăm. E şi vina noastră, nu numai a lor.

- Cred că acesta e începutul sfârşitului, tată. N-auzi ce spune Londra? N-auzi că şi asupra Berlinului cad sute de bombe? Nemţii ne vorbesc de victorie şi arme secrete. Unde sunt toate acestea? De ce atâtea minciuni? Doar ca să întreţină moralul? Suntem pierduţi, tată.

Lascu îşi aprinse o ţigară. E palid.

- Ni se comunică să ne retragem, tată, ce facem?

- Executăm ordinul, Lascule, altceva n-avem ce face.

- Ostaşii sunt istoviţi, abia se mai târâie.

- Scape cine poate, Lascule, acesta e războiul.

- Mă tem că vor fi prea puţini aceştia.

- Defilăm cu ce ne rămâne.

- Măcar să ne îngropăm morţii, tată.

- Eşti de-a dreptul nebun. Cine are timp pentru asta? Nici măcar nu e posibil aşa ceva, pământul e îngheţat tun.

Lascu oftă. Deschise uşa şi ieşi. Dinu Caranfil ieşi şi el. Din norii alungați de vânt cad uneori fulgi aspri de zăpadă. Undeva în urmă un comandant tună comandă după comandă. „Retrageți-vă în ordine! Nu lăsați armele pe câmpul de bătaie. Retrageți tot ce se mai poate salva”.

Câteva mii de ostaşi fug în dezordine. Câmpul înghețat e presărat cu cadavre. Sfârtecați de bombe şi obuze, muribunzii gem, mai având puterea de a muşca pământul cimentat de ger. Dinu Caranfil îl apucă pe Lascu de braț trăgându-l după el.

- Repede, fiule! Cât mai repede! Trebuie să fugim!

La vreo sută de metri de clădire, o maşină nemțească aşteaptă cu motorul pornit. Un neamț îmbrăcat într-o scurtă îmblănită dă îndrăcit din mâini agitându-se pe lângă vehicul. Lascu pătrunse înăuntru prin uşa deschisă de neamț. Dinu Caranfil mai rămase câteva clipe lângă maşină privind în urmă. Se urcă şi el lângă Lascu. Îşi făcu cruce şi zise:

- Dă-i drumu’, Hans! Aleargă, băiatule! Cât mai departe de iadul acesta.

Maşina porni în viteză. Prin geamul din spate, Dinu Caranfil priveşte câmpia albă presărată cu tufişuri înghețate. Se aud strigăte şi împuşcături.

- Dacă scăpăm de aici, de cum vom ajunge la divizie, voi cere să plecăm în țară, Lascule. M-am săturat.

- Nu cred că mai apucăm să ne vedem țara, tată, aliații s-au dezlănțuit ca dracii, răspunse Lascu tremurând.

- Pe fondul unei slăbiri a trupelor noastre, dar asta nu e de durată.

- Eşti prea încrezător, tată. Chiar nu observi că suntem pe marginea prăpastiei? Ori te faci că nu vezi? Suntem bătuți, tată! Şi nici pe acasă lucrurile nu merg prea bine: unchiul Toader trebuia să ne răspundă măcar la una din scrisorile pe care i le-am trimis.

- Toader are şi el problemele lui pe acolo.

- Şi-o fi băgat mâna până la cot în aurul nostru.

- Nu poate face frate-meu aşa ceva.

- Astăzi nu trebuie să mai ai încredere în nimeni. Nici măcar în nemții ăştia, arătă Lascu spre insul de la volan, care condu-

cea scrâşnind din dinți, ocolind cu abilitate hopurile şi dâmburile de pământ. Uneori neamțul înjura în limba lui.

- Ai tu ce ai cu ei, surâse Dinu Caranfil, uiți însă că fără ei nu însemnăm mare lucru.

- Aroganța asta prusacă mă scoate din fire. Era mai bine dacă România nu se alia cu ei.

- Am intrat în război pentru Basarabia, şi nu de dragul nemților.

Lascu trase cu putere din țigară. Neamțul de la volan apasă cu furie pe accelerator. Bolidul aleargă nebuneşte înghițind kilometri. Pe deasupra maşinii se aud şuierând gloanțe şi obuze. Zăpada cernută lent se aşează ca o promoroacă pe tufele de pe marginea drumului. Iarba de pe lângă terasament e arsă de ger. Trec în stoluri sute de ciori, purtate de vânt ca nişte planoare negre.

- Dă-mi o țigară, Lascule, se auzi vocea lui Dinu Caranfil, în tăcerea care se aşternuse în interiorul maşinii.

Lascu îi întinse pachetul.

- Păstrează-le toate, mai am, zise el.

- Mulțumesc, mai aveam şi eu dar cred că le-am uitat pe undeva, cu retragerea asta forțată…

- Ne-am depărtat prea mult, tată, ar trebui să ne oprim, trupele au rămas mult în urmă.

- Nu ne putem opri, suntem chiar pe linia de bătaie a tunurilor inamice.

- Ziceai că Hitler pregăteşte ceva deosebit, sper că nu despre fuga asta nebunească era vorba? întrebă Lascu ironic.

- Mai lasă-le dracului de gânduri negre, situația frontului se poate schimba de la o oră la alta. Nu trebuie să disperăm că neam retras câțiva kilometri. E ceva obişnuit în război.

- Nu mai e scăpare, tată. Aici nu mai e vorba doar de o simplă retragere. Nu vezi că obuzele cad unul după altul acoperind practic fiecare metru pătrat?

- E doar o zvâcnire a inamicului înainte prăbuşirii sale. E clipa dinaintea morții, fiule.

- Dă Doamne să fie aşa.

- Cauza noastră şi a marelui Reich va triumfa, Lascule.

- Să te audă Dumnezeu, ta…

Lascu nu apucă să-şi termine vorba, un obuz de artilerie explodă lângă maşină. Sute de schije metalice însoțite de cioburi de parbriz împroşcară pereții ciuruind prelata Willys-ului în care se aflau. Sublocotenentul Lascu se prăbuşi pe podea. Un şuvoi de sânge îi țâşni prin mantaua cazonă. Din sângele cald ies aburi. Neamțul de la volan apasă îngrozit accelerația. Din țevile de eşapament ale bolidului țâşnesc flăcări.

Dinu Caranfil îşi vârî capul sub scaunul din față. Tremură şi înjură. Un nou obuz explodă în față, făcând ca vehiculul să se clatine. Lascu zace cu ochii înțepeniți şi sticloşi îndreptați în sus. O mână i-a rămas dusă la piept. Din când în când, neamțul de la volan îşi aruncă ochii înapoi. Gloanțele îi şuieră pe la ureche, înjură. Dinu Caranfil îşi scoase capul de sub scaun, căutând să-şi dezmorțească oasele înțepenite. Dădu cu ochii de Lascu. Îl scutură apucându-i mâna plină de sângele care se închegase în dreptul inimii. Corpul lui Lascu e înțepenit. Pe chip are încremenită o tentă de spaimă. Dinu Caranfil îi închise ochii. Trase câteva înjurături, apoi strigă:

- Te-au mâncat, Lascule. Te-au mâncat nemernicii ăştia! Doamne, l-am pierdut pe Lascu, se căina el. Ce blestem s-o fi abătut asupra mea? N-am plătit eu destul cu necazurile pe care le-am tras? De ce trebuia să-l pierd pe Lascu? Dă-i înainte, Hans! Aleargă, Hans, altfel vom muri cu toții, ne ajung din urmă. Nu mai este scăpare!

Neamțul se propti cu pieptul de volan şi cu toată puterea accelerează motorul, care aruncă flăcări peste zăpada aşternută pe boschetii de pe lângă drum. Maşina sare peste toate hârtoapele clătinându-se. Un proiectil explodă la câtiva metri în față. Şoferul vira brusc. Maşina sări peste o groapă năpustindu-se cu putere peste parapetul unui podeț. Dinu Caranfil fu aruncat prin golul parbrizului, căzând într-un strat de iarbă putredă uscată de ger. Se ridică. Alergă după maşina care se afla la câtiva paşi mai încolo. Neamțul da îndrăcit la manivelă. Scrâşnea din dinți şi înjura. Din direcția frontului se aud tunurile cum bat şi țăcă-

nitul, ca un lătrat, al mitralierelor. Dinu Caranfil sări în maşină. Neamțul se urcă şi el, aşezându-se la volan.

- Aleargă, Hans, îi strigă Dinu Caranfil. Şi fii atent, dacă se mai întâmplă o dată îți zbor creierii, dobitocule! Al dracului cu rasa ta ariană!

Neamțul înjură pe limba lui şi-i arătă în urmă, unde Lascu căzuse cu fața în jos, lângă podețul de lemn. Căpitanul Caranfil nu înțelege nimic. Nici neamțul nu înțelege mai mult. Se gândeşte la trupul înțepenit al celui rămas pradă corbilor. Într-o alergare diavolească maşina dă tot ce poate sub biciuirea nemiloasă a celui de la volan.

- Măcar de am ajunge mai repede la divizie, dă-i bătaie Hans, nu vreau să murim pe aici.

Şoferul îşi întoarse capul, arătându-i locul, unde în urma lui Lascu mai rămăsese doar o dâră de sânge amestecată cu cioburi de sticlă.

Căpitanul Caranfil îşi aduse aminte de Lascu. Tresări.

- Numai din cauza ta, idiotule! Îmi vine să te strâng de gât! De ce nu mi-ai spus de acolo? arătă el cu mâna în direcția opusă alergării, acum dă-i drumul, imbecilule, nu te mai uita înapoi.

Neamțul ridică din umeri. Tăcu. Vântul rece pătrunde în valuri în maşină. Dinu Caranfil îşi loveşte cu putere picioarele de podea pentru a le dezmorți. Se simte înghețat şi golit de substanță. Câmpul din față e alb şi imens. Pare o mare fără sfârşit. Legănatul ierbii şi tufişurilor dau impresia unor valuri agitate. Zăpada continuă să se cearnă aşternând pe pământ o pudră albă înghețată. Cârduri imense de corbi se îndreaptă spre linia frontului, croncănind.

§

Căpitanul Dinu Caranfil coborî din maşină trântind cu furie uşa. Intră în biroul comandantului de divizie, luând poziția de drepți. Generalul din fața sa îl privi câteva clipe pe sub cozorocul caschetei.

- Da, domnule căpitan, vă ascult.

- Domnule general, am onoarea a vă raporta.

- Pe scurt…
- Vin de pe linia Jitomirului, s-au dat lupte grele acolo.
- Ştiu asta, sunt ținut la curent.
- Mi-am pierdut fiul în luptele de acolo, pe sublocotenentul Caranfil Lascu.
- Mulți dintre noi am pierdut pe câte cineva.
- Aş vrea să mă ocup de înmormântarea lui.
- Nu vă opreşte nimeni, domnule căpitan, l-ați transportat încoace?
- Nu, domnule general, a rămas printre cei mulți.
- Frontul s-a retras mulți kilometri, domnule căpitan. Morții noştri sunt acum în terenul inamicului. Nu mai puteți ajunge acolo.
- Cu permisiunea dumneavoastră, aş încerca să-l caut.
- Asta ar însemna dezertare prin sinucidere, de ce n-ați făcut-o înainte de a veni aici?
- E vorba de fiul meu…
- Nu vă pot ajuta cu nimic.
- O permisie de zece, cincisprezece zile mi-ar fi de ajuns, domnule general.
- Nu v-ar folosi la nimic.
- Aş pleca în țară, să mă îngrijesc de sufletul mortului.
- Trimite o telegramă la ai dumitale, sau scrie-le.
- Nu mai am pe nimeni, domnule general.
- În situația în care ne găsim, nu e posibilă plecarea dumitale, căpitane. Ne aflăm într-un moment critic al războiului şi orice dereglare în activul armatei ar duce la dezastru. Poate altă dată vei primi o permisie, orice militar beneficiază de aceasta.
- E în firea românului, domnule general, să facă cele de cuviință răposaților. Suntem creştini, nu putem ignora acest fapt.
- Toți suntem de aceeaşi religie şi avem un Dumnezeu al nostru, dar am spus, domnule căpitan: nu se poate.
- Nu toți ne-am pierdut fiii!
- Foarte adevărat, dar nici războiul nu s-a terminat.

Generalul se întoarse cu spatele la căpitanul Caranfil.

Ridică receptorul unui telefon de pe masă şi transmise câteva ordine scurte. Se reaşeză pe scaun. Căpitanul Dinu Ca-

ranfil înțelese că prezența sa devenise de prisos. Se întoarse şi ieşi.

- Nu mai găseşti înțelegere la nimeni, îngână el. Îşi îndesă căciula pe cap.

Vântul suflă puternic spulberând zăpada. O ceață deasă face ca lucrurile să nu poată fi văzute nici de la câțiva metri. Căpitanul Dinu Caranfil îşi grăbi paşii. Vântul îl împinge din spate. „Parcă văd că Lascu avea dreptate când se temea că vom pierde războiul. Ce se va întâmpla atunci? Vom ajunge la discreția ruşilor? Fereşte-i, Doamne, pe toți duşmanii mei de aşa ceva şi nu mă uita nici pe mine! Nu l-am putut înduioşa pe general. Ce-i pasă lui. Are un birou, căldura asigurată şi doar ordonă celor mulți. Cum o să înțeleagă el ce este în sufletul meu? Oricum, singura mea şansă e plecarea în țară. Voi obține sau nu aprobarea, dar acasă trebuie să ajung. Ce o fi pe acasă? Nici Toader nu răspunde scrisorilor mele. Cumplită soartă. Ela s-o fi instalat regeşte la vilă. Tare le place văcarilor ăstora să-şi dea aere de grandomanie în lipsa stăpânilor. Din orgoliul meu prostesc nici măcar n-am dezmoştenit-o oficial. Îmi poartă numele fără să-l merite”.

Căpitanul Dinu Caranfil îşi aprinse o țigară. Gândurile parcă i se mai aşezară în matca lor. „Trebuie să mă odihnesc puțin, îşi zise el”. Ziua se apropie de asfințit. Totul în jur e încremenit de ger. Un grup de ostaşi trecură grăbiți. Căpitanul Caranfil se uită lung după ei. „Cu ăştia nu-i vom putea bate niciodată pe ruşi, gândi el, nu ştiu nici măcar să-şi salute superiorii”. Trase cu sete din țigară şi înjură. O rafală de vânt îi aruncă în față un pumn de zăpadă. Scrâşni din dinți şi mai înjură încă o dată.

§

Lângă maşină, şoferul îşi făcea de lucru strângând şuruburile unei roți. Învârte o cheie înjurând.

- Haide, Hans! Să mergem, aici nu mai avem ce face.

Căpitanul Dinu Caranfil se aşeză pe scaunul din față.

Şoferul îşi şterse mâinile pe o cârpă, apoi se urcă la volan.

Îngână ceva de neînțeles, porni.

- Am mari necazuri, măi Hans, zise căpitanul, am cerut o permisie şi nu mi s-a dat.

Neamțul îl priveşte nătâng fără să înțeleagă. Realizează doar că Dinu se plângea de ceva şi îşi aminti de comandantul său, de care se despărțise de vreo săpătămână, când îi spusese: „Rămâi la dispoziția lor, şi-i arătase pe Dinu şi pe Lascu”. „Mă scap eu de tine, Her Kapitan, gândi Hans, şeful meu se va întoarce curând”.

- Speram să fiu avansat, continuă căpitanul Caranfil, întrerupând şirul gândurilor celui de la volan, meritam aceasta. Am dat mult războiului. Până şi pe fiul meu l-am jertfit, iar cei mari rămân surzi şi orbi la faptele mărețe. Locul meu nu era aici, Hans, cei de pe la mine au făcut totul să mă urnească de acasă. Probabil s-au gândit cu satisfacție şi la moartea mea. Mi s-ar fi cuvenit un loc în parlamentul țării, nu să îngheț în tranşee şi să mi se aducă la trei zile o dată o ciorbă lungă. Mă asculți, măi Hans? Pricepi tu ceva din cei îți spun eu? Şi dacă nu pricepi, dracu să te ia, nici n-am nevoie să înțelegi ceva. Ce ştii tu ce e în sufletul meu?

Neamțul se uită din când în când la Dinu Caranfil. Uneori zâmbeşte şi ridică din umeri.

- Eşti al dracului de arogant şi de mândru, măi, Hans. încep să-l înțeleg pe Lascu de ce nu vă suferea el pe voi. Să vii pe la mine, măi, Hans, să afli şi tu cine am fost eu şi cine mai sunt încă. Am şi duşmani, măi. Tu crezi că aş putea trăi fără ei? Dar am şi bani, măi, Hans, auzi? Am bani. Şi aur am cât să-ți fac un sicriu, aşa potrivit cu mândria ta de arian! Vezi tu, idioții ăştia de la divizie nu m-au înțeles. Dacă plecam în țară, adio război. Nu mă mai prindeau ei pe aici. Cu banii mei aş fi cumpărat toată şefimea dar nu mai călcam pământul rusesc. Şi nici pe tine nu te mai vedeam vreodată,

Am necazuri, măi Hans, băiatule. Am lăsat aur în valoare de multe milioane şi nu mai ştiu nimic de acasă. Frate-meu nu-mi scrie. Țăranii mei începuseră să-şi facă de cap de mai multă vreme: cereau pământ. Auzi, măi, Hans? Să le dau pământ! Pă-

mânt le voi da, măi, dar la cimitir! La toți le voi da! Ha… Ha… am vândut tot, măi, neamțule. Tot am vândut. Nu eram aşa de prost să las bunurile mele şi pământul la discreția lor. Mă tem doar că o să-mi pierd viața pe aici. Asta mă îngrozeşte. L-am pierdut şi pe Lascu, fiu-meu. Bietul băiat, cât de cuminte şi inteligent era!

Auzi, măi, Hans? Mă tem, mă. Taci şi dai din cap ca boul de muscă. Zi-i, dracului şi tu ceva, chiar în păsărească ta, dar zi ceva. Viitorul tău e ca şi al meu: atârnă de un fir de păr. Dar tu ai mândrie, măi, Hans. Tu ai orgoliu. Ce contează că vei muri? Vei fi decorat post-mortem şi îngropat cu pompă şi ție îți ajunge. Tu ai un Führer şi va vorbi la moartea ta, de aia nici nu îți pasă ție prea mult! Sau poate că nu ai nici un Dumnezeu de eşti aşa de nesimțitor? Cine ştie? Eu am visat altceva măi, Hans. Mi-am dorit un loc în parlamentul țării mele şi pentru Lascu un rând de case în Bucureşti şi un post în conducerea armatei. Merita bietul băiat, dar pe el l-am pierdut măi, Hans. N-am avut timp nici să arunc pământ peste el!

Căpitanul Dinu Caranfil suflă în pumnii mari, învinețiți de ger. Un glas lăuntric îi şopteşte: „Totul s-a dus de râpă, Dinule. Ai pierdut totul, tresare, bine că aurul îl am în siguranță. Războiul ducă-se dracului. Păcat de bietul Lascu, avea viitorul în față. Şi ce mândrețe de bărbat se făcuse! Erau înnebunite femeile după el. Dar întotdeauna e ca un făcut: mor cei buni şi rămân cei răi!”

- Dar ce ştii, tu, măi, Hans? Nu ți-am spus că am şi o fată. Ei bine, şi ea îmi vrea moartea şi averea. Şi dacă ai şti, cu ce m-ai putea ajuta, tu, măi arianule? Te-ai îndrăgosti de ea şi mi-ai sări şi tu în spinare. Întotdeauna ticăloşii s-au aliat împotriva celor buni şi drepți.

Dar vorbeşte, dracului, ceva, mă scoți din fire. Țipă! Urlă! Fă ceva, măcar să-ți aud glasul. Cântă măi, Hans, ceva! Ajungem acum şi n-ai scos o vorbă. Înjură măi, neamțule, pe cineva, că de o oră şi ceva vorbesc singur ca un netot!

Neamțul tace. Ocoleşte cu atenție gropile şi din când în când scoate o mână afară, prin locul parbrizului spart cu câteva ore mai înainte.

Dinu Caranfil îl priveşte uimit. Tăcu şi el. Vântul pătrunde vijelios în maşină, umflând cu putere prelata. Neamțul încetini mersul maşinii. Opri.

Dinu Caranfil coborî. „Măcar de-or fi făcut ăştia focul”, gândi el îndreptându-se spre cantonament. Frigul îl pătrunde până la oase. E vânăt. Îşi scutură zăpada de pe cizme şi intră. O santinelă salută ridicând arma la umăr.

Noaptea coboară încet ca un linţoliu negru şi îngheţat. Undeva, departe, se aude la răstimpuri câte un bubuit de tun. Cerul e luminat din când în când de flacăra vreunei explozii. Gerul puternic a încremenit totul. Zăpada îngheţată acoperă câmpul ca o mantie albă. In văzduh, croncănesc ciorile ca nişte duhuri ale morţii, trezind spaima soldatului de la punctul de control al cantonamentului: care îşi duse arma la picior şi începu patrularea. „Dacă nu mă mişc mă sleieşte gerul” îşi zise el, lovindu-şi cu putere cizmele de pământ.

19

- A venit primăvara, Anghele!

- Într-adevăr, Ela. Prima şi cea mai frumoasă din florile sale, pe care iarna n-a reuşit să o ofilească se află acum lângă mine. Îi simt parfumul şi gingăşia.

Ela se lăsă moale în braţele lui Anghel. Acesta o plimbă câţiva paşi prin cameră apoi o aşeză pe pat.

- Sunt fericit, Ela. Primăvara mea eşti tu. Până să te cunosc, viaţa nu mi-a oferit nimic. Umblam de acolo până acolo, de la un stăpân la altul. Mi-am dorit o viaţă liniştită, mi-am dorit un strop de fericire. Nu le-am avut. Acum te am pe tine. Eşti cu totul a mea. Toate florile primăverii sunt întrupate în fiinţa ta. Nopţile petrecute lângă tine sunt aidoma viselor. Nu-mi mai doresc nimic. Te am pe tine şi respir. Te simt aproape şi am dreptul la vise. La pieptul tău am făurit cele mai năstruşnice planuri. Lângă tine am dat frâu liber imaginaţiei. De ce nu te-am găsit mai devreme?

- Nu m-ai căutat, iubitule, altfel…

Ela îl strânse cu putere în brațe. Anghel Broşteanu stă la pieptul ei ca un copil. Prin capotul larg de casă îi priveşte sânii care stau parcă să țâșnească prin mătasea purpurie. Ela e plină de viață şi caldă. Ca o vietate sălbatică se agață de gâtul lui Anghel, muşcându-i buzele. Anghel rămâne multe clipe extaziat, privindu-i corpul gol prin deschizătura capotului. Gurile lor se caută şi se unesc. La fel şi brațele şi trupurile lor.

Afară păsărelele primăverii se zbenguie vesele printre ramurile nucului din curte şi pe la streșinile casei. Înlănțuiți ca doi sclavi ai aceleiaşi iubiri, Anghel şi Ela dau vieții lor un sens.

- Ce greu îmi este ziua, când nu eşti cu mine, dragul meu, oftează Ela.

- Şi mie îmi este greu. Am măsurat hruba aceea de mii şi mii de ori în lung şi în lat. Uneori îmi număr paşii. Alteori număr în gând până uit şirul cifrelor. Timpul, fără tine, trece greu. Mai vino ziua din când în când să mă vezi. Fiind împreună, timpul ar trece mai uşor.

- Am să vin, dragule, dacă vrei tu, sigur că am să vin.

- Aud mereu vocea mătuşii Sanda. Înainte nu venea aşa des, iar când venea vorbea şi cu mine. Acum mă ocoleşte.

- Nu te ocoleşte. S-a întâmplat ceva însă. A descoperit aurul lui Dinu Caranfil, la ei în pivniță. Insistă să-l vindem.

- Nu îți e teamă să intri într-o asemenea încurcătură?

- Aurul e şi al meu. Sunt fiica legitimă a lui Dinu Caranfil. Şi ce este al lui este de drept şi al meu.

- Din punctul de vedere al legii, da, mi-ai spus însă că tatăl tău nu te recunoaşte de fiică.

- Nu am nevoie de nicio recunoaştere.

- E periculos, Ela. Dacă află Toader, vă împuşcă pe amândouă. E o nebunie ce vreți să faceți.

- Mătuşa mă presează, ce să-i răspund? Mătuşa Sanda are nevoie de bani. Intenționează să plece în Elveția. Nenea Iancu, fratele ei, e acolo bolnav. I s-au amputat picioarele. În două, trei luni, în funcție de cum i se întocmesc actele, va pleca.

- Tu ai bani destui, ajut-o să plece. Aurul, însă, nu te sfătuiesc să-l vinzi. În primul rând, nu îți aparține şi ai putea fi trimisă să

dai socoteală pentru el în fața tribunalului, iar în al doilea rând, banii pe care i-ai obține la schimb îi poți pierde oricând printr-o posibilă stabilizare. Lasă aurul deocamdată acolo, cel puțin până la plecarea mătuşii Sanda.

- De ce să nu-l mutăm acasă, aici la noi?

- Nu e înțelept, Ela. Dacă Toader controlează şi nu găseşte aurul la locul lui, bănuiala îi cade asupra ei şi atunci, supusă la tortură, mătuşa ar spune mai multe decât ştie. După plecarea ei, însă, nu se mai poate întâmpla mare lucru: Toader va crede că ea s-a dus cu aur cu tot.

- Ce vom face cu atâta aur, Anghel?

- Ha… ha… care aur, Ela?

- Acela despre care îți vorbesc.

- Deocamdată nu este al nostru.

- Când va fi, fiindcă va fi cu siguranță.

- N-am această certitudine.

- Să presupunem totuşi că va fi al nostru.

- Ne vom gândi atunci.

- Aş vrea să ne gândim acum.

- E prematur, Ela. Nu ştii proverbul cu vulpea din crâng şi pielea acesteia din târg?

- Noi o avem, Anghele. Vulpea de care vorbeşti e în mâinile noastre, cu piele cu tot.

- Eşti un copil, Ela, lasă lucrurile aşa cum sunt, doar când vom şti sigur ce este al nostru şi ce nu este, atunci ne vom aranja viața în raport de ceea ce ne va aparține legal, fără a fi nevoie să dăm socoteală cuiva.

- Te temi.

- Sunt un fugar, un dezertor, fără nicio speranță în ziua de mâine. Nu vreau să mă înalț cu gândul prea sus. Nu aş suporta apoi căderea. Lasă-mi bucuria de a cădea mai de aproape, fiindcă aş dori să trăiesc, să te am lângă mine. Aşteptăm un copil, suntem fericiți aşa cum numai noi doi putem fi. Să nu tulburăm aceste clipe. Adu-mi din alaiul de flori ale câmpului, ce crezi tu că e mai frumos. Şi ramuri din pădure să-mi aduci. Şi gărgărițe pestrițe să-mi aduci. Aş vrea să simt seva câmpului,a brazdelor

răscolite de plug. Nu aur aş vrea. Am oroare de culoarea lui. Vreau culorile vii ale câmpului şi ale cerului?

- Ți-aş culege cu drag flori de pe câmp, dragule şi mie îmi place să zburd pe imaşuri şi să mă întrec în giumbuşlucuri cu mieii, dar n-am mai ieşit de multă vreme din casă. Nu vezi cum arăt? M-am îngrăşat tare. Or să înceapă sătenii să-ți dea coate.

- Nu se bagă de seamă.

- M-a întrebat şi mătuşa Sanda dacă sunt însărcinată.

- Trebuia să-i spui.

- N-am spus la nimeni până acum.

- Mama Sonia ce zice?

- Mai mult tace. Zace sărmana de ea. Mă tem că se duce. Din zi în zi e tot mai bolnavă.

- Nu vorbi prostii!

- De vreo câteva zile n-a mâncat nimic.

- Îmi pare rău de ea, e o femeie extraordinară.

- A îndurat multe. A rămas cât un ghem. O să-mi fie foarte greu fără ea. Făcea toate cumpărăturile şi se ducea după toate treburile pe care le aveam. O să fie nevoie să ies prin sat, acum cu boala ei. Nu ştiu ce vor zice oamenii despre mine, când mă vor vedea cu burta la gură.

- Lumea tot va afla într-o zi.

- Ce vor crede, oare, oamenii despre mine? Ei nu-l cunosc nici măcar pe tatăl copilului.

- Îl vor cunoaşte şi pe el într-o bună zi.

- Cine ştie când…

- Într-adevăr, nu se ştie când. Au trecut şapte luni de când stau închis în cuşca lui Dinu Caranfil. De şapte luni stau în vizuina aceea, ca o fiară hăituită. Acum afară e primăvară. Nu o văd. Doar o simt. Îmi ajunge în nări mirosul de flori şi de pământ reavăn. Mă îngân cu glasul păsărelelor, care le aud, dar nu le văd. Ele sunt fericite şi libere cântând şi zburdând unde le e voia. Dar eu? Stau închis într-o celulă, unde soarele nu pătrunde niciodată. Mi-aş cânta durerea în trilul păsărilor şi m-aş îngâna cu ciocârlia pe brazdele proaspete trase de plug. Dar cum să ies de aici? Şi unde să merg cu un picior încă beteag? Afară mă

aşteaptă glonțul plutonului de execuție. Dacă aş fi măcar singur. Acum te am şi pe tine, Ela, şi mai am şi ființa aceea încă nenăscută, pe care o porți în pântece, înainte, moartea ar fi fost uşoară şi simplă. Dar acum? Acum trebuie să trăiesc! Trebuie să înving! Cine să vă ocrotească în afară de mine? Lumea e mult mai vrăjmaşă decât o vedem. Starea de haos în care se află țara, i-a dus pe oameni la deznădejde. La tot pasul întâlneşti tâlhăria şi crima. Pentru o bucată de pâine trebuie să te zbați, nu glumă. Cei puternici sunt întotdeauna în față. Cum să mă arăt lumii în atare situație. Cine m-ar înțelege. Țara nu mi-am trădat-o, am luptat pentru ea. De fugit, n-am fugit de pe linia frontului şi nici nu m-am sustras executării vreunui ordin. Am evadat de sub controlul inamicului, care m-ar fi depus într-un lagăr din cele multe de pe teritoriul Rusiei. În locul lagărului am ales fuga. Spre linia frontului nu mai era posibil să ajung. Sun dezertor, Ela?

- Nu, dragul meu, nu eşti dezertor, iar pentru mine poți fi orice şi oricine, eu te iubesc. Tu nu poți fi un om rău şi nici dezertor nu eşti.

- Dacă Dinu Caranfil vine şi mă găseşte aici, e rău de noi.

- Să ne rugăm Domnului să nu vină.

- Tot trebuie să vină cândva.

- Am înțeles de la mama Sonia că va rămâne la Bucureşti. Intenționează să-şi cumpere nişte case, dacă nu cumva le-o fi şi cumpărat.

- Va veni aici să vândă vila şi restul de pământ.

- Vom vedea, atunci. Plecăm la Iaşi. Avem unde locui.

- Clipele acelea de neuitat, din nopțile noastre, mă fac să fiu şi mai îngrijorat. Înainte îmi era tot una dacă aş fi murit ori nu. Vezi tu, Ela, acum lucrurile nu mai stau aşa. Acum aş vrea să trăiesc şi să gust din plin din ceea ce-mi oferă viața. Dragostea ta a făcut dintr-o ființă nepăsătoare ce eram, un om viu, cu poftă de viață şi de iubire. De aceea mă înfior când mă gândesc că tatăl tău ar putea veni în orice moment. M-ar preda în mâinile autorităților şi de aici aş ajunge repede în fața plutonului de execuție. Cine mi-ar mai putea lua apărarea? Cine m-ar crede pe cuvânt? Ce probe aş putea aduce în apărarea mea?

- Te-ai întristat, dragul meu, hai să ne gândim la altceva. Viața e atât de frumoasă, când eşti cu mine. Vino să privim pe fereastră. Primăvara e în toată splendoarea ei. Vino să vezi cum bat vrăbiile cu ciocurile în geam să le dau mâncare.

- Mă împac greu cu gândul că va trebui să mai stau multă vreme închis ca o fiară în vizuină. De ce trebuie să trăim ascunşi Ela? Omul s-a născut liber şi tot aşa ar trebui să trăiască.

- E o situație de moment.

- Cu ce am greşit față de această lume?

Ela îl luă de mână şi îl duse la fereastră. Din dosul perdelei Anghel trase cu putere aer în piept. Privi cerul limpede şi albastru. Duşi de vânt, norii vălătuciți se îmbulzesc unii peste alții albi ca nişte munți de gheață. Prin dreptul ferestrei trec berze ducând în ciocuri surcele şi paie pentru cuiburile lor. Vrăbiile ciugulesc gureşe fărâmiturile de pâine de pe tocul ferestrei.

Ela continuă să îl țină pe Anghel de mână. „Şi totuşi, se întrebă el, de ce trebuie să stau ascuns? Chiar nu mă va înțelege nimeni că nu sunt dezertor, ci doar un simplu naufragiat aruncat de valurile vieții pe un oarecare mal? Nici măcar nu am încercat să mă adresez cuiva. Nu ştiu cât voi mai putea sta aşa, într-o bună zi o să mă trezesc cu Dinu Caranfil la uşă. Şi atunci s-a terminat totul”.

- La ce te gândeşti, Anghele?

- La multe, Ela.

- De pildă…?

- La tine, la mine, la noi…

- Eşti trist.

- Pe moment, nu sunt întotdeauna aşa.

- Să fac puțină muzică, ne-am mai înveseli puțin.

- Nu, Ela. Mama Sonia e bolnavă, aşa ziceai.

- Iartă-mă! Nu m-am gândit.

- Hai mai bine pe la ea, o mai ținem de vorbă.

- Doarme. S-a liniştit puțin. A plâns toată dimineața, o dor oasele, spune ea. N-are putere să stea în picioare. Oboseşte din orice. Nu prea mănâncă…

- Aşa e la bătrânețe.

- A suferit mult, mama Sonia. A fost bătută, umilită şi exploatată cum cred că n-a mai fost nimeni pe pământ.
- Să fi plecat undeva.
- N-avea unde. N-a avut copii, n-a avut casă. A trăit aici încă de pe vremea boierului Aristide Pricop, socrul lui Dinu, le-a crescut copiii la toți.
- Ciudată e viața asta, Ela, şi aerul îl respir pe furiş, oftă Anghel Broşteanu dând la o parte un colț de perdea.
- Nu te mai gândi la asta. Mai bine stai pe pat să văd cum mai arată rana de la piciorul tău.

Anghel se supuse. Se aşeză pe pat. Gândurile îi zboară undeva departe în timp. Aude, parcă în spatele său, zăngănitul armei care era gata să-i curme viața în urmă cu câteva luni.

Ela desfăcu bandajul înlocuindu-l cu altul. Îi ținu multă vreme piciorul în poală. Îşi plecă fruntea lipind-o de piciorul rănit. „Doamne, bine că l-ai apărat de gloanțele ucigaşe. Ce mă făceam fără el?”.

§

Anghel Broşteanu se plimbă agitat prin camera sa. Închis în încăperea neagră ca smoala stă cu urechile ațintite spre uşă. Deseori îl vizitează Ela. Stă câte puțin, apoi pleacă. Rămâne singur. O ia din nou de la capăt, numărând paşii pe care îi face prin cuşca întunecoasă şi strâmtă. Un puternic miros de mucegai îl izbi pe neaşteptate în nări.

„Ce s-o fi întâmplat? se întrebă el. De unde vine mirosul acesta? Sunt de atâtea luni aici şi nu mi s-a mai întâmplat. Să fie din cauza temperaturii ridicate de afară? Căldura ar trebui să usuce. Miroase a ceva neobişnuit. Nici mucegai nu pare a fi. De ce o fi luat Ela covorul de pe jos? Era doar curat. Duşumeaua nu e umedă”. Anghel Broşteanu se aşeză pe podea. Mirosul îl izbi cu putere în nas. „Dumnezeule, se miră el, sub hruba asta în care stau mai este încă una. Se simte şi un curent de aer venind din jos. În mod sigur e o încăpere sub asta. Doar covorul

de pe podea m-a împiedicat să-mi dau seama atâta timp. Ce se ascunde, oare, acolo? Pe unde o avea intrare?”.

Cu lampa aprinsă în mână, Anghel controla toate încheieturile duşumelei. Îşi dădu repede seama că o parte din podea forma un capac uriaş, care se îmbina perfect cu restul scândurilor. Sări de câteva ori cu picioarele pe acesta şi se convinse că e independent de restul podelei. „Trebuie să-l mişc, va fi greu desigur din moment ce poţi juca hora pe el fără să se clintească. Dedesubt e în mod sigur o pivniță. Parcă ar fi o fântână”.

Anghel Broşteanu încercă de zeci de ori să mişte capacul. Nu reuşi. Înjură de câteva ori cu glas tare. „Ce taină să fie aici? Iată că nu mi-am încheiat misiunea în casa dumitale, cucoane Caranfil. Mai am multe de făcut pe aici. Secretele dumitale trebuie cunoscute şi de noi, muritorii de rând”, zise Anghel Broşteanu.

Stinse lampa. Întunericul puse repede stăpânire pe tot. Aprinse o ţigară. Trase câteva fumuri cu sete. Jarul ţigării pare un ochi de fiară în bezna din interior. Se aşeză pe pat. În încăperea alăturată se aud vaietele bătrânei Sonia. „Se stinge, sărmana”, oftă Anghel Broşteanu, strivindu-şi ţigara în farfuria de pe masă.

§

Aşezat deasupra hrubei ce se cascã în afund ca o fântână pustie, Anghel Broşteanu îşi şterge sudoarea de pe frunte. Un miros greu umplu camera îndată ce se desprinse capacul din podea. „Aici nu mai poate fi vorba de mucegai”, îşi zise el, înfundându-şi nasul în mâneca hainei. Scapără un chibrit. Lumina searbădă abia pâlpâi răspândind înjur câteva raze, după care se stinse. Aprinse lampa. O plimbă de câteva ori pe deasupra gropii dar nu reuşi să vadă nimic. Se aplecă introducând lampa cât mai jos. Pe fundul gropii zări ceva nedesluşit. „Pare un corp omenesc chircit”, îngână el. Legă agăţătoarea lămpii de colţul unui ceraşaf. Coborî lampa câţiva metri în adâncul hrubei.

Groapa se profila ca o fântână adâncă, umedă şi rece. Mirosul devenise insuportabil.

- Doamne, cum poți răbda asemenea fapte? Strigă Anghel în gura mare. E cadavrul unei femei! Iată ce căuta Ela de luni de zile. E sigur cadavrul mamei sale. Dumnezeule, câte mi-a fost dat să văd! Priveşte, Doamne, opera unei bestii cu chip de om!

Un tremur teribil puse stăpânire pe Anghel Broşteanu. Desfăcu lampa şi o aşeză pe masă. Trase capacul peste hăul adânc, stăvilind mirosul greu de carne putrezită. Se aşeză pe pat. „Nu cred că Ela va avea puterea să reziste unui asemenea şoc, de aceea mă tem să-i spun, Mult ai mai căutat, tu, fiică iubitoare, osemintele mamei tale, iată-le ascunse aici! Dar n-am să-ți spun, ar însemna să pierzi într-o clipită rodul iubirii noastre, pentru care ne-am făcut mii şi mii de planuri. Câtă dreptate a avut, gândi Anghel, cel care a spus că nu va rămâne niciodată vreo crimă nedescoperită”.

Anghel Broşteanu îşi mai aprinse o țigară, înainte de a o arunca pe cea al cărei jar îi ajunsese la degete. Stinse lampa, care abia mai pâlpâia. „Asemenea bestie nu poate fi tatăl tău, Ela” se trezi Anghel Broşteanu vorbind în întunericul ascunzătorii sale. „Nu i-am văzut chipul, dar în mod sigur seamănă cu o brută. Era în iulie, anul trecut, când mergeam la Feteşti. Am călătorit împreună în acelaşi compartiment de tren, e adevărat că doar câteva stații. N-am reuşit să vorbesc prea mult cu el. Dinu Caranfil era al dracului de agresiv. A scos imediat pistolul de la brâu. Nu puteam riposta, duceam cu mine lada în care se aflau osemintele lui Țicu, frate-meu. Altfel nu mă mulțumeam doar a-i da peste mână. I-aş fi dat eu câteva palme peste gură. El era. Povestea cu patos celui de lângă el, cine ştie ce isprăvi pe care n-am reuşit să le înțeleg oricât am înnodat crâmpeiele prinse din discuțiile lor, n-am desluşit mare lucru. Mi-am întărit totuşi convingerea că erau ei: Dinu Caranfil şi fiul său, Lascu. Nu ştiu dacă şi Lascu e implicat în această crimă, dar de Dinu Caranfil sunt sigur. Poate că viața ne va mai aduce vreodată față în față şi întâlnirea noastră sper să fie de aşa natură încât să ne putem înfrunta de pe poziții egale”.

Anghel Broşteanu se plimbă multă vreme prin cameră. Pe scări şi prin fața uşii aude paşii Elei. Uneori femeia îngână câte un cântec ca el să ştie cine e şi să nu stea continuu cu spaima în oase, ca animalul încolțit de hăitaşi.

Vaietele bătrânei Sonia s-au transformat în gemete. De afară se aude vuietul vântului, care aduce cu sine norii de praf strânşi de pe drum.

§

Culcat lângă Ela, Anghel Broşteanu tremură. Femeia mai puse o pătură pe el.

- Ai febră? Sau ce-i cu tine? Ce e cu tremuratul acesta? Rana de la picior e aproape vindecată. Mă sperie febra asta a ta. Ți-a fost frig acolo? Ai şi puțină temperatură.

- Nu mi-a fost frig, cine ştie, probabil că organismul meu simte vreo primejdie, am observat la animale…

- O primejdie apropiată nu întrevăd. Nu ai de ce te teme. N-a aflat nimeni că eşti aici. Nu de teamă tremuri. Cine ştie la ce năstruşnicii te-ai gândit. Singurătatea e în stare să producă în om asemenea stări.

Ela îl cuprinse în brațe. Îl sărută de multe ori. Anghel se ghemui la pieptul ei. Îi puse mâna pe pântecul umflat.

- Ai să faci un băiat, Ela.

- Dacă tu îți doreşti un băiat, atunci băiat să fie!

- Dacă n-o fi băiat, accept şi o fată. Sunt bune şi fetele, aduc şi ele un dram de fericire în casa omului.

- Poate că ei, copiii noştri, vor avea o soartă mai bună ca a noastră. Am îndurat noi destul.

- Aştept un copil aşa cum îmi aştept libertatea. Iată două deziderate pentru care trebuie să lupt şi să trăiesc: copiii şi libertatea. Glasul serafic al unui copil îl descătuşează pe om, îl face mai drept şi mai bun, mai înțelegător şi mai tolerant. Doar brutele nu reacționează şi nu se înduioşează la auzul glasului unui copil.

- Ai mai iubit vreo femeie, Anghele?
- Nu ştiu. Am cunoscut cândva o fată. Fana o chema.
- Cred că era frumoasă.
- Era, da. Era chiar foarte frumoasă.
- Te iubea?
- Nu, categoric nu.
- Aţi fost mult împreună?
- Câteva zile.
- Ce puţin…
- Nu ne potriveam.
- Cum de ţi-ai dat seama că nu te iubeşte, nici nu aţi avut timp să vă cunoaşteţi bine.
- Mi-a spus ea.
- Aşa, dintr-odată… Fără vreun motiv?
- Era dreptul ei, dacă nu mă iubea…
- Cine era de fapt, Fana asta?
- Fiica unui negustor de pe la noi. Îi plătea taică-său profesori s-o mediteze. Ştia şi franţuzeşte. Îşi da aere de mare învăţată. Nu era chiar aşa. Păcat de banii cheltuiţi de taică-său.
- Poate că te iubea, totuşi.
- Aveam să mă conving repede că nu era aşa.
- Cum?
- S-a măritat cu fiul unui măcelar de prin părţile Craiovei. Era sinistru personajul, făcea parte dintr-o bandă de tâlhari, era crestat peste tot de cuţite.
- Probabil că era foarte bogat, uneori bogăţia…
- Era, desigur, adunase el ceva din jafurile comise.
- Biata fată!
- De ce biată, doar ea a vrut să împreune pungile lui taică-său cu ale măcelarului.
- Mai ştii ceva despre ea?
- Nimic. Sunt mulţi ani de atunci. Eu am fost plecat de pe acasă.
- Te-ai mai încălzit puţin. Văd că nu mai tremuri.
- E un fel de frig interior, Ela, pe care căldura ta sufletească îl înmoaie, îl topeşte. La dogoarea sufletului tău mi-am încălzit

în ultima vreme zilele mele reci şi goale. Şi inima tot lângă tine mi-am încălzit-o.

Ela îi înăbuşi vorbele apăsându-şi gura pe a lui. Anghel Broşteanu trase pătura peste umerii ei dezgoliți.

- Spune-mi, Ela, mama ta era frumoasă?

- Era, dragul meu. I se spunea pe la curte frumoasa Anuța. Până şi Dinu îi spunea uneori, tot aşa. La începutul căsătoriei lor. Mai apoi, n-a mai fost aşa.

Anghel Broşteanu îşi aduse aminte de cadavrul din beciul de alături. Tresări. Pe şira spinării îi trecură şerpi reci.

- Crezi că el a ucis-o?

- Aşa rezultă din tot ce am aflat de la mama Sonia şi de la oamenii din sat.

- Probabil că şi Lascu e amestecat.

- Nu, mai degrabă Toader, şeful de post.

Ela suspină de câteva ori. Anghel îi simți lacrimile calde care se prelingeau pe mâinile lui.

- Iartă-mă, Ela, n-am vrut să te întristez. O strânse la piept.

Lacrimile femeii continuară să curgă ca boabele de smarald.

„Nu e posibil să-i spun, gândi Anghel Broşteanu. Ela plânge ori de câte ori vine vorba despre maică-sa. Cum ar putea suporta să vadă cadavrul acela în stadiu de putrefacție?"

Anghel se lipi mai strâns de Ela. Femeia mai suspină de câteva ori, apoi se linişti. Ghemuiți ca două păsărele în cuibul lor, într-un târziu adormiră, unul în brațele celuilalt.

20

În fața unui colonel cu chelie pronunțată, căpitanul Dinu Caranfil, în poziție de drepți, tremură şi răspunde precipitat întrebărilor cu care acesta îl asaltează.

- Dacă până azi se mai putea lua în considerație una din cele douăsprezece cereri pe care le-ai depus, de acum ne este imposibil, domnule căpitan.

- Cum aşa, domnule colonel?

- Ei bine, domnule căpitan, acum trei zile aliații au eliberat Roma, iar dumneata te ceri acasă ca un şcolar.

- Eliberarea Romei nu constituie un pericol real pentru noi.

- Ți se pare normală o atare înfrângere?

- O bătălie rămâne o bătălie, domnule colonel, poate fi câştigată sau pierdută de oricare din părți.

- Nici ştirile de azi probabil nu le-ai aflat, altfel…

- Nu ştiu să se fi întâmplat ceva rău, azi.

- Dacă n-ai aflat până acum, atunci află de la mine, domnule căpitan, şi bagă bine în cap.

- Ce s-a întâmplat, domnule colonel? Ce trebuie să aflu?

- Ieri, şase iunie, aliații au traversat Canalul Mânecii şi au debarcat în Normandia!

- E posibil aşa ceva, domnule colonel?

- Da, căpitane, e posibil! Ştii câți ostaşi inamici au făcut traversarea?

- Nu, domnule colonel, nu… nu ştiu.

- Aproape trei milioane, căpitane!

- Atâtea trupe nu aveau cu ce face deplasarea, domnule colonel, e o simplă propagandă, ca multe altele.

- E adevărul adevărat, căpitane, nu e propagandă. Patru mii de vase de transport, o mie şi ceva de nave de război, protejate de mai bine de zece mii de avioane au debarcat în cinci puncte din Normandia, efectivele pe care le-ai auzit.

- Asta înseamnă că pentru noi totul e pierdut, domnule colonel. Suntem de-a dreptul în fața capitulării.

- N-am spus asta, dar ca ostaş şi ca ofițer al armatei, care a urat credință țării şi regelui ei, cum îți explici că ai mai putea fi trimis în țară pentru nişe motive de-a dreptul puerile?

- Am necazuri mari, domnule colonel. Am pierdut un fiu pe front, iar acasă țăranii mi-au pus averea în vânzare. Nu mai pot întârzia, trebuie să ajung neapărat acasă.

N.A. – În Normandia au fost debarcați la 6 iunie 1944: 2.800.000 ostaşi. S-au folosit 4.100 vase de transport, 1.200 nave de război şi 11.000 avioane.

- Imposibil, domnule căpitan. Nu se mai poate. Ştii sub comanda cui s-a făcut debarcarea în Normandia?

- Nu ştiu, domnule colonel.

- E vorba de generalul american Eisenhower, domnule căpitan, unul din cei mai pricepuți strategi ai războiului.

- Credeți într-o victorie a aliaților?

- Orice e posibil.

Căpitanul Dinu Caranfil se prăbuşi în fotoliul de lângă masă. Simte cum se învârte pământul cu el, ca un carusel înspăimântător, întinse mâna după paharul de apă de pe masă.

- Sunteți un dur, domnule colonel, nu dovediți nici înțelegere şi nici milă. Nu pricepeți că sunt într-o situație dramatică? Cum voi mai putea comanda un pluton, sau o companie, în starea de demoralizare în care mă găsesc?

- Vei lupta sub comanda unui ofițer care se va dovedi capabil, domnule căpitan. Nu trebuie neapărat să comanzi.

- Sunt ofițer al armatei române, domnule colonel. Gradul meu de căpitan îmi dă dreptul la aceasta.

- Nu şi în situația când vă simțiți incapabil!

Căpitanul Dinu Caranfil îşi plecă privirea. „Am încercat totul, îşi zise el, de şapte luni mă zbat pentru o permisie. Probabil că cineva a bănuit încă de la început că intenționez să rămân în țară. Prea sunt toți porniți împotriva mea. Singura scăpare e fuga! Asta voi face, voi fugi!”.

Căpitanul Dinu Caranfil îşi ridică privirea din podea. Se uită la colonelul din fața sa, măsurându-l de sus în jos. Duse mâna la chipiu şi întrebă:

- Îmi dați voie să mă retrag, domnule colonel?

- Desigur, domnule căpitan, şi vă rog să mai reflectați în ce priveşte atitudinea dumneavoastră față de comportamentul pe care îl aveți, vis-à-vis de misiunea ce ne-a fost încredințată în rândul armatei noastre.

„Nişte imbecili, bolborosi Dinu Caranfil când ieşi, cum să găseşti înțelegere la ăştia?”…

§

Căpitanul Dinu Caranfil îşi aşeză câteva lucruri într-o raniță militară apoi se culcă. Prin întunericul încăperii îşi plimbă privirea de la fereastră la oglinda din perete care are o lucire stranie. „S-o fi ales praful de casa şi averea mea, se gândi el. Am fost un zevzec. Trebuia să o ucid pe Ela, în ziua când a plecat la Iaşi. Nu aş mai fi avut azi atâtea griji. Am pierdut pe Lascu, un copil bun şi cuminte. De ce nu a murit ea? Abia au aşteptat să plec, şi ea, şi vulpoaica de Sonia. Ela m-a urât. Pentru asta n-o iert. M-a urât şi ea, şi maică-sa. Târfa aia de Anuța se mai şi destrăbăla cu Petre, grăjdarul. Mi-au spus mulți. Le-am plătit eu la amândoi".

Brusc, lui Dinu Caranfil îi reveni în memorie chipul schimonosit de durere al Anuței. Îşi aminti ultimele ei cuvinte, când de pe scările vilei o aruncase direct în hăul de sub camera de bătaie a slugilor. „De ce mă chinuieşti atâta? Omoară-mă, nu mai pot îndura". Anuța leşinase. Dinu Caranfil tresări. „Dacă o găseşte cineva acolo? Era bine dacă aruncam sodă caustică peste ea, n-ar fi rămas nici urmă din ciolanele ei. M-am cam grăbit.

Cu zorul plecării am neglijat multe. Trebuie să ajung în țară! Trebuie!"

Dinu Caranfil încercă să doarmă. Ca la o paradă macabră îi trec prin față zeci de cadavre pline de sânge. Chipul Anuței, vânăt şi desfigurat îl priveşte de aproape, uneori îşi întinde mâinile spre gâtul lui vrând să-l sugrume. În jur aude trosnete. I se pare că se află undeva într-un cimitir. Duhneşte a sânge şi oase. Trupul i se zvârcoleşte cuprins de spasme. De după crucile înalte ale cimitirului îi ațin calea stafii în mantii albe cu gurile înroşite de sânge. Se vede încolțit de zeci de fantome deşirate care-i ațin calea. Anuța continuă să-l strângă cu putere de gât, arătându-l acelei mulțimi de năluci. Inima îi bate spasmodic şi corpul îi este scăldat în sudoare. Simte din ce în ce mai aproape ghearele morții cum se înfig necruțătoare în el, smulgându-i viața.

Dinu Caranfil se trezi. „E timpul să plec, îşi aminti el". Se închină şi ieşi. Dispăru repede înghițit de întunericul de afară.

21

La vilă se aud bocete. E o dimineaţă de vară cu soare blând. Clopotul de la biserica satului bate într-o dungă. Bătrâna Sonia îşi doarme somnul cel de pe urmă în sicriul de brad vopsit proaspăt. Câteva babe aplecate deasupra răposatei bocesc. Doi moşnegi încălţaţi în opinci trag din ţigări sub umbrarul din curte. Cu un cui, cineva zgârie pământul făcând calculul averii mobile şi imobile rămase la curtea boierului Dinu Caranfil. Din camera de bătaie a slugilor, Anghel Broşteanu ascultă tânguirile bătrânelor. Scapă din când în când câte o lacrimă. Auzi bătăi scurte în uşă. Ela intră. Anghel o cuprinse în braţe.

- Mi-e rău, spuse ea.
- Cum adică…
- Cred că nasc!
- Eşti nebună! Ce ai de tremuri?
- Mă tem.
- S-a întâmplat ceva?
- Mătuşa Sanda a dezgropat aurul lui Dinu.
- Ne complicăm. Aur ne mai trebuia acum?
- N-au rost lamentările, trebuie să facem ceva cu el.
- Ce anume?
- Îl îngropăm undeva.
- Sta bine acolo.
- Mătuşa va pleca zilele acestea. A primit toate actele.
- Unde e acum aurul?
- În sicriul mamei Sonia.
- Sunteţi amândouă nebune, şi tu, şi mătuşa Sanda. Cum de v-a trecut prin cap asemenea ispravă?
- Sicriul l-a lucrat un vecin de-al mătuşii. Când l-am adus acasă, am adus şi…
- E mult?
- Mult.
- Nu mă pot gândi la nimic acum. Vom mai vedea.

- M-am gândit să-l lăsăm acolo în coşciug.
- Nu-l vei mai putea scoate niciodată.
- Ba da. După şapte ani.
- Ar fi o soluție, în timpul acesta se limpezesc apele.
- Pari speriat.
- E ceva ce nu ne aparține, particip la o hoție…
- Nu-i adevărat. E dreptul meu de moştenire. Şi dacă e dreptul meu, e şi al bărbatului meu. Mă apucă durerile. Sigur voi naşte.
- Du-te şi te odihneşte puțin.

Anghel o sărută pe frunte. Ela e palidă. Înjur se simte miros de tămâie şi lumânări arse. La capul bătrânei Sonia bocetele s-au întețit.

§

Ela Caranfil făcu câțiva paşi. O durere năprasnică îi străbătu pântecul. Se lăsă moale pe scara de beton.
- S-o ducem în casă, strigă cineva, îi e rău.
- Mi se pare cam mare la burtă, îşi dădu cu părerea o bătrânică, o fi şi ea ca femeile, de… gravidă…
- Cum să fie gravidă, întrebă una uscățivă, doar n-are bărbat.
- Şi ce dacă n-are? Răspunse o altă femeie care venise şi ea în fugă.
- Nu vă mai dați coate, interveni nevasta şefului de post. Gravidă sau nu, e treaba ei.
- Mor mătuşă, se plânse Ela.
- N-a murit nimeni din asta, îi răspunse Sanda.
- Crezi că voi naşte?
- Se prea poate.
- După calculele mele, mai aveam…
- Vine mai devreme, se întâmplă în multe cazuri, datorită unei emoții mai puternice, sau unor şocuri.
- Dar copilul? Nu va păți nimic?

- Nu. E o naştere normală.
- Nu pot merge nici la cimitir după mama Sonia.
- Până mâine îți revii, iar dacă nu, nu vii la cimitir.
- Nu ştiu ce am să mă fac fără ea.
- Îl ai pe Anghel.
- El trebuie să stea ascuns.
- Oricum, nu eşti singură. Te împaci bine cu el.
- Bine, mătuşă, chiar foarte bine.
- Ai mai slăbit. Ori mi se pare.
- Am muncit cam mult în ultima vreme. Am făcut curățenie peste tot. Am spălat preşurile, covoarele.
- Te gândeai la moartea Soniei?
- Sigur. Încă din primăvară de când a căzut la pat.
- Aşează-te, nu mai sta în picioare.
- Nu pot. Am dureri groaznice.
- Am trimis după moaşă.
- Nu ştiu ce vor zice oamenii despre mine.
- Zică ce vor.
- Vor râde.
- N-au decât.
- Mor, mătuşă! Mor, nu mai pot!
- Vine moaşa îndată, ea ştie ce are de făcut. Te ajută şi vei naşte uşor.

Ela Caranfil se prinse cu mâinile de gâtul Sandei. Picuri de sudoare i se preling pe frunte. Şefuleasa Sanda o conduse până la pat. O aşeză cu fața în sus. Ela se zvârcoli de câteva ori săgetată ca de nişte cuțite înroşite de foc. Sub nucul din fața casei Filică vizitiul trage din țigară şi lăcrimează. „Încet, încet, ne vom duce toți” se adresă el celor adunați acolo.

§

După două ore de chinuri, Ela Caranfil zace istovită. Lângă ea, un ghemotoc de om priveşte speriat înjur. Anghel Broşteanu ieşi din ascunzătoarea sa. Se strecură tiptil în camera Elei.

- De ce ai ieşit? întrebă aceasta cu ochii întredeschişi.

- N-am mai putut răbda. Mi-a fost imposibil. Doar legat mai puteam rămâne acolo.

- Ce vei face acum? Ce se va întâmpla cu noi?

Anghel nu răspunse. Luă copilul de lângă Ela şi ieşi în hol; îl ridică deasupra capului şi strigă celor de afară de pe scări:

- Oameni buni, eu sunt tatăl lui. Nu-i bastard! Are un tată! Eu sunt acela! Îl cheamă Anghel, ca şi pe tatăl lui. Auziți, oameni buni?

Femeile din preajma Elei rămaseră încremenite. Nu ştiau ce să creadă. Se întrebau uimite:

- De unde a apărut insul acesta?

- E omul meu, răspunse Ela cu glasul tremurat.

Anghel Broşteanu aşeză copilul lângă Ela. Se aşeză şi el.

Îi mângâie fruntea. Ela închise ochii.

- S-a liniştit, zise Sanda, s-o lăsăm.

Cele câteva femei din preajma Elei părăsiră încăperea. Ela deschise ochii mari şi-i aținti asupra lui Anghel.

- Ce ne vom face acum? Trebuie să fugi. Doamne, iar voi rămâne singură. De ce, Anghele, de ce?

- Unde să fug?

- Oriunde. Dacă Toader dă de tine aici, te împuşcă.

- Ori aici, ori în altă parte, tot soarta aia o voi avea. Îi voi spune adevărul şi poate mă va înțelege.

- Cu Toader nu e de glumit.

- La Spiru, la Bucureşti, Anghele, rosti Sanda.

- Voi pleca mâine, după înmormântarea mamei Sonia.

- Să nu dai ochii cu Toader până atunci.

- Nu va veni aici, zise Ela, se teme de oameni.

- Să nu opui rezistență, să te laşi prins, zise Sanda, altfel te împuşcă.

- Mă poate omorî şi în arest.
- Nu îşi riscă pielea.
- Mă va da pe mâna altora şi tot acolo ajung.
- Din arest mai este scăpare, dar dacă fugi la somație sau te împotriveşti, Toader trage.
- Nici din arest nu mai e scăpare.
- Poți evada.
- Cum?
- Am dublura de la toate cheile lui Toader. Eu îți voi da drumul. Mă crezi o fricoasă?

Ela se întinse spre Sanda. Plânge.

- De-ar fi adevărat, mătuşă!
- Nu vă pierdeți cu firea, Toader nu ne poate învinge pe toți trei.

Anghel Broşteanu o sărută pe Sanda pe frunte.

Ela îşi şterse lacrimile cu dosul palmei.

- N-ar fi totuşi mai bine să plece? arătă Ela spre Anghel.
- Lasă-l să rămână, dacă el doreşte aşa…
- Mi-e frică de Toader. Va veni probabil aici.
- Îl arestează şi gata!
- E prea mare riscul.
- Îl poate acesta şi pe drum spre gară. Lasă lucrurile aşa.

Anghel Broşteanu aprobă din cap. Şefuleasa Sanda ieşi.

- Are dreptate, mătuşa Sanda, zise Anghel. Voi mai rămâne aici. Cel puțin până mâine.

§

Anghel Broşteanu priveşte tăcut la chipul împietrit al bătrânei Sonia. Câteva lumânări, la capul moartei, răspândesc în jur un fum negru înecăcios. Femeile din preajma răposatei se uită la el pe furiş.

- A fost o femeie bună, vorbi el adresându-se celor care făceau de veghe în jurul sicriului.

Nu îi răspunse nimeni. Patru săteni ridicară sicriul cu corpul neînsuflețit al bătrânei.

- Se vede treaba că a trăit bine Sonia, zise unul dintre ei, e grea cât doi!

- Sunt scândurile verzi, zise Sanda, simțind cum îi bate inima.

Ieşiră. În curtea conacului se aşternu liniştea. Preotul îngână câteva vorbe apoi făcu semn vizitiului să pornească. Se auziră câteva bocete ascuțite. Ela aruncă în jur o mână de monede. Câțiva copii se repeziră încăierându-se asupra monedelor galbene. Cortegiul se puse în mişcare. Ajunse repede la cimitir. După slujba de îngropăciune, preotul aruncă un pumn de pământ peste sicriul coborât în groapă. Se retrase.

Anghel Broşteanu stă încremenit lângă Ela. Priveşte bolovanii negri care se rostogolesc cu zgomot peste sicriu. Miroase a pământ proaspăt şi a lumânări. Ela plânge.

- Hai să mergem acasă, Anghele.

Acesta tace, priveşte pământul negru care cade ca o avalanşă în groapă.

- Am început să mă tem, Anghele…

- Teme-te, că ai de ce, târfa dracului!, auzi Ela vocea lui Toader. Ca un muget de fiară se auzi vocea acestuia.

Şeful de post se proțăpi în fața lui Anghel Broşteanu, cu pistolul în mână:

- În noaptea aia mi-ai scăpat, banditule! Sunt zece luni de când nu-mi primesc leafa întreagă din cauza ta. Dar vei plăti tu! Voi avea eu grijă de asta!

Anghel Broşteanu tace. Ascultă insultele lui Toader. Îşi muşcă buzele. „Ce vor face Ela şi copilul fără mine? se întrebă el. Va încerca oare mătuşa Sanda ceva? Greu de crezut că mai pot fi eliberat din ghearele acestui Toader".

Toader Caranfil îl împinse pe arestat spre postul de poliție. Câțiva săteni se uitară cu milă la Anghel Broşteanu.

- Dar ce a făcut, don' şef? îndrăzni cineva să întrebe.

- A fugit de pe front, mă, aia a făcut. În loc să lupte pentru țară, stă pitit pe după fundul târfelor! Aici ți-ai găsit adăpost dezertorule, răcni el, lângă cățeaua lui frate-meu? Fir-ați ai dracului să fiți de ticăloşi, vă scot eu colții la amândoi!

Toader scrâşneşte din dinți şi înjură.

- De ce nu ți-ai găsit, mă, sălaş în altă parte? De ce trebuie să fiu eu tras la răspundere pentru toți ticăloşii, mă? Ai?

Din mulțime se aud murmure. Cineva înjură la adresa lui Toader.

Toader Caranfil grăbi paşii spre post. În urmă, Ela plânge în hohote. Mulțimea din cimitir se dispersă. Se lasă încet umbrele înserării. La cârciuma de peste drum, un țigan lăutar cântă cât îl țin baierele inimii: … Unul naşte… Altul moare…

22

Ca un animal de pradă, Dinu Caranfil se uită atent în jur. Trecu printre vagoanele garate în stație. Ieşi în câmp. Un vânt călduț adie peste întinderile Teleormanului. Câteva stele pe boltă par reci şi înghețate. Câmpul e pustiu.

În urmă se aud zgomotele vagoanelor care trec sau sunt manevrate în stație. „În câteva săptămâni am parcurs mai bine de două mii de kilometri, gândi el, de ce nu mi-a răspuns la scrisori dobitocul de frate-meu? Nu cumva şi-o fi băgat mâna în mahmudelele şi icusarii mei? Tare mult se mai temea Lascu. Toader nu m-a înşelat niciodată, a luat cât i-am dat, dar nu a întins mâna la mai mult. Poate Sanda, nevastă-sa să fi aflat de ascunzătoarea noastră. N-avea însă de unde să afle, doar eu şi Toader ştim. El nu e un copil să aibă încredere în ea. Nu ştiu cât de încântată va fi acum cumnată-mea, Sanda, de vizita mea, dar în noaptea asta îi voi călca pragul. Mă voi duce apoi la conac, mi-e dor de acasă. După atâta vreme, măcar o noapte să dorm în patul meu.

O fi venit Ela? Nici nu apucasem să plec, că scorpia aia bătrână îi şi scrisese să vină. Neam de slugi. Ăştia, întotdeauna, n-au decât ură în ei. Sunt ca puii de lup; îi creşti, apoi îți arată colții. Ducă-se dracului cu toții, sunt sătul de ei până în gât. Îmi iau aurul de la Toader şi mă mut la Lilica. A insistat ea demult să mă stabilesc la Bucureşti. Nu-i plăcea lui Lascu, zicea că e

urâtă. Aşa cum e, am unde să trag”.

Dinu Caranfil îşi aprinse o ţigară. Trecu prin faţa prăvăliei. Un ins înalt sta rezemat într-o bâtă de lemn. Dinu Caranfil trecu înainte. La vilă erau luminile aprinse. Se opri pentru câteva clipe în poartă. „Nu, nu voi intra, hotăra el, mă duc întâi la Toader şi după aceea mă întorc acasă”. Aruncă chiştocul ţigării.

Vântul rostogoli de câteva ori jarul aprins, apoi îl împrăştie stingându-l. Îşi mai îndreptă o secundă privirile spre vilă, după care îşi iuţi paşii.

§

Dinu Caranfil bătu cu putere în uşa lui Toader. Un câine mare lătră în spatele lui. Cu arma la umăr, Toader deschise. Scrută cu privirea întunericul de afară.

- Bună seara, frate-meu!

- Bine ai venit, Dinule! Eşti în permisie?

- Nu, sunt doar în trecere pe acasă.

- Intră, Dinule, intră, frate-meu.

- Eşti singur?

- După cum vezi.

- S-a întâmplat ceva cu Sanda?

- Ce să se întâmple? E prin vecini pe aici, ori pe la fie-ta.

- Bănuiam că Ela e la conac, am văzut lumină peste tot.

- A venit imediat după plecarea voastră. A venit şi cu un pierde-vară după ea. Un dezertor de pe la Videle. A fugit de pe front în mai, anul trecut. L-au urmărit pe la Roşiori, dar nu l-au putut prinde. Am tras şi eu câteva gloanţe după el. L-am scăpat însă, a fugit pe la moară şi i-am pierdut urma. S-a pripăşit la vilă, la fie-ta.

- Nu l-ai arestat?

- Ba da, dar după zece luni.

- S-a ascuns bine…

- L-am descoperit azi, m-au anunţat oamenii că e cu Ela, la cimitir. L-am arestat de acolo.

- Ce căutau la cimitir?
- La înmormântarea Soniei.
- A crăpat baba?
- O îngropară azi.
- Şi Ela era acolo, cu el?
- Da.

Toader umplu două pahare cu vin.

- Ia, Dinule, şi să vă ajute Dumnezeu şi ție, şi lui Lascu.
- Lascu nu mai are nevoie de nimic.
- Ce e cu el?
- A murit, Toadere, a murit pe la începutul iernii. La Jitomir a căzut, în Crimeea…

Toader ridică paharul şi bău. Bău şi Dinu.

- Mă grăbesc puțin, Toadere, vreau să plec.
- Te duci acasă?
- Da. Mai întâi hai să dezgropăm lucrurile alea. Vreau să le iau cu mine.
- Aurul?
- Da, aurul, îl iau cu mine. Sunt fugit de pe front. Mă mut la Bucureşti. Voi încerca să cumpăr pe cineva pe la minister. Pe front nu mă mai întorc nici dacă ar fi să crap. Voi da tot. Până la ultimul icusar voi da, dar vreau să scap. Să-mi faci rost de o căruță sau o trăsură, ceva, să mă ducă la gară, că iau tot. Nu mai las nimic aici.
- Când pleci la Bucureşti?
- Chiar în noaptea asta, trec pentru câteva minute pe acasă şi… drumul. Nu mai pot rămâne aici.

Toader Caranfil se ridică.

- Să mergem, frate-meu.

Dinu Caranfil se ridică şi el. Ieşiră. Dulăul de la uşă lătră de câteva ori apoi se gudură la picioarele lui Toader.

§

Dinu şi Toader Caranfil ridicară oblonul de deasupra pivniței. Coborâră scările, unul după altul.

- E cald aici, remarcă Dinu.

- N-a mai intrat nimeni demult, e aerul închis.

- Scapără un chibrit să aprindem felinarul.

Toader aprinse felinarul. Lumina abia pâlpâindă a acestuia suprapuse umbrele celor doi pe peretele din fundul beciului. Dădură la o parte două butoaie, de înălțimea unui om. Toader aşeză felinarul pe unul din ele. Dinu Caranfil înfipse adânc cazmaua în pământul reavăn cu miros de mucegai. Sudori reci i se preling pe frunte. Răsturnă pământul alături. Mai înfipse încă o dată cazmaua. Începu să tremure.

- Cineva a umblat aici, urlă el.

Toader râse. Zise:

- Cine să umble?

- Pământul e săpat proaspăt, Toadere! Eu nu sunt prost. Aici nu mai e nimic!

- Sapă, frate-meu şi taci din gură. Aurul e aici, n-a ştiut nimeni de el, doar noi amândoi.

- Aici a umblat cineva, Toadere! Azi, ieri, nu mai demult! Pământul e afânat.

Toader luă cazmaua din mâna lui Dinu. O înfipse cu putere în pământ. Icni de câteva ori şi sapă în continuare. Dinu îi smulse cazmaua din mână urlând:

- Ce ai făcut cu aurul meu, Toadere? Unde l-ai dus?

- Eşti nebun, frate-meu. Cum puteam face eu una ca asta?

Toader se retrase cu spatele spre uşă. Dinu se repezi la el şi îl apucă cu mâinile de gât.

- Nu pleci nicăieri, Toadere, vreau aurul meu! Vreau averea mea!

Dinu îl strânge cu putere de gât. Îl ridică în sus ținându-l în mâini. Toader, cu ochii ieşiți din orbite, rămase paralizat cu picioarele atârnându-i în aer.

- Aurul, Toadere! Vreau aurul meu, auzi? strigă Dinu

Caranfil înteţind strânsoarea mâinilor. Te omor, Toadere, auzi? Te omor! Unde ai ascuns aurul meu?

Dinu îl mai strânse de câteva ori în cleştele mâinilor sale apoi îi dădu drumul. Toader căzu ca un balot fără viaţă.

- Ridică-te şi spune-mi unde e aurul, Toadere. Unde l-ai dus?

Toader zace cu faţa în jos în pământul proaspăt săpat. Dinu Caranfil îl împinse cu piciorul. Îl rostogoli până reveni cu faţa în sus. Îl scutură puternic de mâini.

- Toadere, nu face pe prostul, unde e aurul meu? Vreau aurul meu, Toadere!

Dinu Caranfil îl prinse pe Toader de un picior şi îl ridică în sus. Şeful de post rămase inert.

- Toadere… mă, Toadere… nu cumva…

Dinu Caranfil îşi aşeză urechea la pieptul lui Toader.

- Doamne, e mort, ţipă el! Doamne, n-am vrut!

Dinu îl mai întoarse de câteva ori de pe o parte pe alta. Stinse felinarul şi ieşi. „Bine că Sanda nu e acasă. Nu ştie nimeni că am fost aici. Voi pleca la Bucureşti. Chiar acum, nu voi mai trece pe acasă, nu vreau să ştie nimeni că am fost pe aici. Am pierdut tot” îşi zise el îngrozit.

Dinu Caranfil părăsi curtea fratelui său. Câinele latră de câteva ori. Dinu grăbi paşii uitându-se din când în când înapoi.

Crivăţul suflă cu putere şuierând printre sârmele de telegraf. Se aud cântând cocoşii.

Vlăjganul care stătuse rezemat în bâta sa noduroasă, când Dinu Caranfil pătrunsese în curtea lui Toader, patrula acum pe lângă gard. Îl urmări o vreme pe Dinu Caranfil care se furişa grăbit prin întunericul negru al nopţii, apoi se postă din nou în faţa prăvăliei, rezemându-se în bâtă. Câţiva câini urlară prelung, speriaţi parcă de întunericul nopţii. Tăcură. Se aşternu din nou linştea.

23

Sanda Caranfil, soția şefului de post, se strecură ca o nălucă pe lângă cârciuma din centrul satului. Câțiva cheflii cântau în gura mare. Unii erau afară, aşezați pe marginea şanțului. Le auzea doar glasurile răguşite şi le zărea prin întuneric țigările aprinse. Cineva în fața cârciumii scapără un chibrit. Sanda se lipi cu spatele de gard, rămânând nemişcată. Flacăra pâlpâi anemică şi se stinse. Femeia mai făcu câțiva paşi. Pipăi gardul. Ştia că împrejmuirea postului e din fier. Se strânse mai aproape de gard. Mai făcu doi paşi.

Peste drum, prin uşa cârciumii, oamenii intră şi ies ca albinele din urdiniş. Se aude cum chefliii îşi ciocnesc halbele de bere, urându-şi noroc. Sanda Caranfil tremură. Simți metalul rece şi se înfiora. „Am ajuns, îşi zise ea, de nu m-ar lătra câinele. Luat prin surprindere ar putea să se sperie”. Îşi propti un picior între două zăbrele de metal, iar cu celălalt încalecă gardul. Sări. Se auzi o bufnitură surdă. Câinele, aflat în cuşcă, lângă uşa de la intrarea postului, scheună de câteva ori.

- Cuțu-cuțu. Lupule… sunt eu, mă, prostuțule, zise Sanda, bâjbâind pe întuneric, prin bălăriile de pe lângă gard.

Femeia se apropie de uşă. Câinele se gudură la picioarele ei. Îl prinse de zgardă. Câinele îi linse de câteva ori mâinile. Sanda îl trase după ea până la colțul din grădină al clădirii. Curtea e cufundată în întuneric. Câinele scânceşte târât de zgardă. Sanda mai înainta câțiva metri. În spatele clădirii agăță lesa câinelui de gard.

- Rămâi aici, Lupu, şi să fii cuminte, da?, îi şopti Sanda la ureche.

Îşi trecu mâna prin părul lui aspru. Câinele se ridică în două picioare parcă vrând s-o îmbrățişeze. Femeia îl mai mângâie o dată şi îl lăsă.

- Nu plânge, Lupule, îl rugă ea depărtându-se.

Urcă câteva trepte de beton de la intrarea în post. Introduse cheia în broasca uşii. Cu un scârțâit uşor, aceasta se deschise.

Sanda Caranfil făcu câțiva paşi prin încăpere, apoi descuie o uşă zăbrelită, unde ştia că Toader îi ținea pe cei arestați, până îi trimitea la raion. Aprinse lanterna. Pentru o clipă, camera cu ziduri groase şi zăbrele de fier la ferestre, fu scăldată în lumină. Într-un colț al acestei celule, Anghel Broşteanu zăcea întins pe betonul umed.

- Scoală, Anghele! Repede, băiatule!

- Cum ai pătruns aici?

- Lasă întrebările, ți-am spus că am chei potrivite.

- O să mă latre câinele, e legat la intrare.

- Nu mai latră.

- L-ai omorât…

- Nu, l-am dus mai departe. Cum era să-l omor? De aia l-am crescut eu, să-l omor?

Anghel Broşteanu o strânse de mână. Se furişară până la gard. Săriră. La cârciuma de peste drum, cântecele bețivilor s-au transformat în răcnete. Se aud înjurături. Pe cer, luna pare palidă şi obosită de târziul nopții.

§

Anghel Broşteanu şi Sanda Caranfil bătură în uşa de la intrarea în vilă.

- Cine e?

- Eu, Ela, deschide.

Uşa se deschise brusc. Sanda păşi înăuntru. Anghel o urmă.

- Anghel! Strigă Ela cu putere, când dădu cu ochii de el. Cum de ai scăpat?

- Întreab-o pe mătuşa Sanda, ea ştie mai bine.

- Ai grijă de el, Ela. Schimbă-i hainele şi nu îl mai ține mult. Să plece cât mai repede.

Şefuleasa Sanda ieşi. Închise uşa. I se aud paşii pe aleea de beton care duce spre poartă.

Ela Caranfil sări în brațele lui Anghel.

- Te-a bătut? întrebă ea suspinând.
- Toader ştie să-şi facă meseria.
- Pleci acum?
- Imediat.
- Nu mănânci ceva?
- Poate pe drum, pune-mi ceva într-un pachet.
- Să te fereşti de Toader, poți da de el prin sat.
- Trec podul de la moară şi o iau pe izlaz.
- Pe lângă pădure?
- Pe acolo o iau şi țin drumul până la gară.
- Să ai grijă de tine. Să nu mai vii aici. Te voi căuta eu, la nenea Spiru, la Bucureşti.
- Mă duc întâi la Feteşti la părintele Cornel să văd ce s-a făcut cu osemintele lui Țicu, dacă le-au mutat sau nu şi, totodată, să aflu şi ce mai e pe acasă pe la ai mei. Să nu mă cauți decât peste două, trei săptămâni în colo.

Anghel Broşteanu îşi schimbă hainele. Pendula din perete bătu de douăsprezece ori.

- Nu mai sta, Anghele, îl rugă Ela, du-te! Fugi, Anghele! Depărtează-te cât mai repede de locurile astea blestemate.
- Bine, Ela, nu mai stau. Mi-e greu totuşi să mă despart de tine, am fost fericiți amândoi.
- Vom fi şi în viitor. Ne vom regăsi. Noi ne iubim.

Anghel îşi aminti pentru o clipă de cadavrul Anuței.

„Doamne, ce să fac, se întrebă el, să-i spun Elei? Sau e mai bine să nu-i spun? Până când oare voi mai păstra taina asta? Nu îi voi spune. Mi-e milă de ea”. Anghel Broşteanu luă pachetul întins de Ela şi ieşi.

- O iau eu înainte până la poartă, şopti femeia, vino în urma mea.

În dreptul porții, la adăpostul întunericului, Ela îl prinse în brațe, îşi apăsă gura pe a lui suspinând.

- Mergi cu bine, Anghel, murmură ea abia auzit.
- Rămâi cu bine, Ela, şi ai grijă de copil. Şi de tine.

Mâna lui se desprinse dintr-a ei. Se depărta. Paşii i se mai auziră o vreme, apoi în urma sa se aşternu liniştea.

24

- Bună dimineața, cucoană Serafima!
- Bună dimineața, domnule Dinu, ai sosit?
- Am sosit.
- Pari obosit, eşti tras la față. Îți aduc imediat ceva. Bei un pahar de vin, sau un rachiu?
- Un rachiu, s-o luăm cu începutul.

Cu gândul aiurea, Dinu Caranfil se aşeză la o masă în cârciuma văduvei lui Gogu Serafim.

Cârciumăreasa mai zăbovi puțin pe la bar, apoi se întoarse cu o cinzeacă de rachiu, pe care o vârî sub nasul lui Dinu. Acesta îşi proptise coatele pe masă şi o aştepta.

- Să fie într-un ceas bun! Bea, bea Dinule!
- Să dea Dumnezeu Lilico, zise el schițând un zâmbet.

Bău cu sete din rachiul tare, respingător. Se scutură de câteva ori ca apucat de friguri.

- Brrr… e tare al dracului, arătă el spre cinzeaca de rachiu.

Mai înghiți de câteva ori. Îşi trase scaunul lângă cârciumăreasa, care se aşezase şi ea între timp.

- Am nevoie de multă linişte, Lilico. Am capul tulbure.
- Bea-ți rachiul şi du-te de te culcă, Dinule.

Cucoana Lilica Serafim aduse o carafa cu vin aşezând-o în dreptul ei. Dinu o privi cum îşi leagănă şoldurile spre tejghea şi mai trase o înghițitură din cinzeaca de rachiu.

Soarele dimineții se înalță pe cer, biciuind pământul cu razele sale fierbinți. Prin fereastra cu geamuri afumate, Dinu priveşte afară. „Ce dracu o fi avut Toader de a crăpat aşa repede?” se întrebă el. „A murit ca un pui de găină. Am rămas sărac ca Iov acela din Biblie”.

Cârciumăreasa îşi turnă un pahar de vin; îl răsturnă pe gât şi îl mai umplu o dată. Întrebă:

- La ce te gândeşti scumpule? Pari speriat, ai necazuri?
- Nu, Lilico, n-am niciun necaz. Mă bucur că te-am găsit sănătoasă şi m-ai primit.

- Eu te-am primit întotdeauna, casa mea a fost şi a ta.
- Trebuia să mă mut demult la tine.
- Puteai s-o faci. Nu te-a oprit nimeni.
- Am amânat de pe o zi pe alta. Am fost prins cu tot felul de probleme. Apoi a venit războiul. Aşa e viața. Nu e târziu nici acum.
- Nu este. Ce îți fac copiii?
- Care?
- Lascu… Ela… mai ai şi alții?
- Lascu a murit pe front, Lilico.
- Condoleanțele mele, Dinule, iartă-mă dacă întrebarea mea a fost cam nepotrivită.
- Iar Ela e la moşie, continuă Dinu.
- S-a mai măritat după isprava cu Ardeleanu?
- Nu, nu s-a mai măritat.
- N-am mai fost demult pe acolo, pe la voi. De când a murit Gogu, bărbatu-meu, nu mai m-am dus. Ne duceam vara la ai lui.
- Nu s-a schimbat nimic pe acolo, provincia rămâne tot provincie.
- Nu arăți deloc bine. Pari obosit, nedormit, hainele îți sunt mototolite. Unde ai dormit azi-noapte?
- Unde am dormit, n-am dormit deloc bine, Lilico. În gară am picotit vreo două ceasuri. Sper că la tine mă voi odihni ca lumea. La tine m-am simțit bine întotdeauna. Îți mai aduci aminte de aventurile noastre din tinerețe? Bietul Gogu, bărbată-tău n-a bănuit niciodată nimic.
- Ştia tot! De la început a ştiut…
- Şi era de acord? Nu zicea nimic?
- Ce putea să zică, Dinule? Banii tăi au fost la mare preț pe vremea aceea, cu ei am încropit ce-i aici. Casa şi cârciuma pe care le am acum sunt vestite în tot oraşul.
- Mă bucur că am putut face ceva pentru tine.

Dinu Caranfil bău hulpav din rachiul cu gust de leşie. Prin fereastra de la stradă, soarele pătrunde în încăpere, scăldând în lumină câteva mese murdare pe care roiesc muştele. Serafima

îşi holbează mai des ochii spre uşa de la intrare. Îşi aşteaptă primii clienți de dimineață. Zâmbeşte din când în când lui Dinu Caranfil, arătându-şi dinții mari şi diformi. Serafima, cum îi spun clienții cârciumii, are aproape şaizeci de ani. Grasă şi cu fața plină de negi păroşi, târăşte după ea două picioare scurte şi butucănoase, cântărind, după cum o alintă prietenii ei, fiecare câte o jumătate de chintal. Se duse până la fereastră privind în stradă. Se aşeză din nou lângă Dinu. Trage din când în când cu ochiul la inelul de aur din degetul acestuia. Îşi mai turnă un pahar cu vin, răsturnându-l pe gât.

Lilica, văduva răposatului Gogu Serafim trăia de pe urma acestei cârciumi de mulți ani. Aici trăgeau zi şi noapte oameni de toate condițiile sociale. În câteva camere, luminate prost, avea aranjate paturi pentru dormit. Câteva femei de moravuri uşoare țineau companie seară de seară celor dornici de aventuri galante. Deşi insalubru şi lipsit de confort, localul cucoanei Serafima adăposteşte seară de seară soldați şi ofițeri, în drum spre casă sau spre front, tot aici, negustorii pun la cale tranzacții de tot felul, care duc la agonisirea de averi sau la falimente. Multe femei, culese de pe străzile metropolei, îşi vând aici ceea ce le-a mai rămas, în camerele mici, cu geamuri ca de celulă, țin companie civililor şi soldaților la orice oră din zi sau din noapte.

„Aici nimeni nu bănuieşte pe nimeni, toți cei ce calcă pragul stabilimentului sunt oameni de onoare”, zice deseori cucoana Serafima. În cârciuma ei, poliția nu are putere. Serafima şi stabilimentul său sunt Zona Neutră a oraşului.

Cucoana Serafima se ridică de lângă Dinu Caranfil. Îşi legănă şoldurile până la uşă, deschizând-o.

- Trebuie să-mi sosească clienții, surâse ea, arătându-şi dinții galbeni. Se reaşeză pe scaun, ridicându-şi fusta de pe genunchi.

Clondirul din fața lui Dinu Caranfil e gol. Acesta e preocupat de sânii mari ai cârciumăresei, pe care îi caută lacom, aprins de tăria alcoolului. Cucoana Serafima îl luă de mână şi îl trase după ea.

- Iată camera ta, Dinule, culcă-te şi te odihneşte, zise Lilica, introducându-l într-o cameră aglomerată de mobilă.

- Chiar aşa am să fac, lilico, am nevoie de câteva ceasuri de odihnă. Dinu Caranfil se aşeză pe patul moale, între pernele albe, brodate.

Lilica se înapoie în cârciumă. Închise uşa şi învârti cheia de două ori în broască. Reveni lângă Dinu.

Dinu Caranfil o cuprinse cu brațele pe după gât. Se juca apoi câteva clipe cu bostanii uriaşi, care erau sânii Serafimei, iar aceasta ca o şcolăriță timidă se lăsă în brațele lui.

- Eu te-am iubit mult, Dinule, zise ea.

- Şi eu te-am uibit, Lilico. Mi-a fost greu fără tine.

Dinu Caranfil desfăcu pe rând nasturii de la rochia Serafimei.

- Iubeşte-mă, Dinule, şi să nu mai pleci niciodată, îngână Lilica, trăgând un cearşaf peste ei.

De afară se aud vocile primilor clienți care bat la uşa Serafimei. Un cerşetor aşezat la scară se închină şi îşi puse alături pălăria cu gura în sus. „Ajută-mi, Doamne”, zise el.

25

Dinspre răsărit bate puternic crivățul. În aer plutește miros de pâine caldă. Se îngână ziua cu noaptea. La brutăria din marginea Feteştilor se distribuie rația de pâine. În fața şi pe lângă pereții acesteia mulțimea forfoteşte. Unii înjură. Alții blesteamă. Cei mai mulți tac. Câțiva copii zdrențăroşi, cu ochii cârpiți de somn se bulucesc în față, îmbrânciți de fiecare dată de cei mari. Cei care ajung la ghişeu, sălbăticiți de foame, apucă cu înfrigurare pâinea, tare precum cărămida, întinzând ghemotoacele de bani insului de dincolo de ghişeu. După aşteptarea în stradă şi după foamea veşnică ce le sălăşluieşte în pântece, pâinea e devorată jumătate de cum le ajunge în mâini.

Anghel Broşteanu privi un timp. Îşi făcu cruce. „Doamne, îngână el, rău am mai ajuns”.

Doi bătrâni, cu mâinile slabe şi tremurânde erau împinşi spre gaura ce se căsca în perete, apoi împinşi înapoi, băteau aerul

cu mâinile încercând să se agate de ceva. Trupurile scheletice şi încovoiate ale celor masați în fața brutăriei se legănau ca valurile când înainte, când înapoi.

Foamea. Spectru hidos, ce transformă zâmbetul în schimonoseală, face din fețele acestora nişte măşti împietrite lipsite de viață. De dincolo de perete, brutarul aruncă pâinea înfometaților de afară, smulgându-le banii din mâinile încleştate.

Anghel Broşteanu se rezemă de zidul unei clădiri. Privi lăcrimând la cei din fața sa. Un câine scheletic se aşeză la picioarele sale.

- Ți-e foame? i se adresă Anghel ca unui copil.

Câinele îşi mişcă de câteva ori coada, se mută mai aproape de picioarele lui.

Anghel Broşteanu desfăcu pachetul făcut de Ela şi aşeză, ce mai rămăsese în el, lângă botul animalului. Câinele privi parcă neîncrezător bucata de pâine şi îşi înfipse apoi dinții albi şi puternici în coaja acesteia. Anghel Broşteanu se depărta. „De ce le-o fi trebuit oamenilor război”, se întrebă el, mai aruncându-şi o dată ochii spre brutăria asaltată de mulțimea zdrențăroasă şi flămândă. Oftă.

§

- Sărut dreapta, părinte Cornel.

- Bună ziua, taică, şi bine ai venit, ce noutăți îmi aduci?

- De unde, părinte?

- De pe unde umbli, din lumea asta mare, dar hai să stăm undeva jos, arătă părintele o masă aşezată sub un şopron. Pe unde ai umblat, mă, Anghele, atâta vreme şi nu ai dat nici un semn de viață?

- Am stat ascuns, părinte.

- Imposibil! Doar îngropat undeva puteai sta aşa de bine ascuns. Te-am căutat şi eu, şi ai mei. Te-a căutat şi maică-ta. N-a fost chip să-ți dăm de urmă. Ia zi, mă Anghele, unde ai fost?

- În casa unei femei, părinte. Acolo am stat ascuns.

- Atâtea luni? se miră preotul, aşezând în fața lui Anghel o sticlă cu vin.

- Da, părinte.

- Se vede treaba că te iubeşte dacă nu te-a trădat. Femeia nu cunoaşte cale de mijloc: ori te iubeşte şi te apără aşa cum îşi apără leoaica puii, ori te vinde primului venit. Dacă nu te-a vândut înseamnă că… eu ştiu…

- Ne iubim, părinte, nu putea face aşa ceva.

- Cine e femeia? O cunoşti bine?

- E fiica unui moşier de pe la noi…

- Înseamnă că n-ai dus-o rău.

- Într-adevăr.

- Lăsând glumele la o parte, e chiar plăcut să-ți găseşti culcuş şi ascunzătoare la pieptul unei femei. Bănuiesc că e şi frumoasă fata boierului.

- Este, părinte, este, zise Anghel roşind.

- Ai grijă că trandafirii au şi ghimpi.

- O să-i înlătur, părinte.

- Când pleci înapoi?

- Aş vrea să mai rămân o vreme la dumneata.

- Ai necazuri cu fata?

- Sunt urmărit de autorități.

- Încearcă o reconciliere cu armata.

- Anul trecut mă sfătuiați altfel, părinte.

- Situația era alta atunci.

- Nu înțeleg.

- N-ai aflat?

- Nu ştiu despre ce vorbiți.

- Românii s-au aliat cu ruşii şi luptă împotriva nemților!

- Nu e posibil!

- Ba da. Cum de nu ai aflat? S-a dat la radio. De două zile numai de asta se vorbeşte.

- Sunt de o săptămână pe drum, părinte.

- Lumea, soldații prin tren nu vorbeau?

- Am călătorit cu trenuri de marfă. De teamă. Sunt urmărit, am fost dat dezertor de pe front.

- Ştiu, am fost la voi acasă.
- Ce fac ai mei?
- Sunt bine cu toţii.
- Ce a zis mama când a aflat de moartea lui Ţicu?
- Femeile sunt mai tari decât noi, fiule. Ele au puterea să ne şi nască, şi să ne şi îngroape. A venit aici, a luat lada în spate şi a plecat. Nu s-a văicărit deloc cum fac altele.
- Ai fost cu ea acasă la noi?
- N-o puteam lăsa singură. Am făcut înmormântarea lui Ţicu după toate datinile noastre creştine.
- A fost şi preotul de la noi?
- A fost şi el. Tot satul a venit la cimitir.
- Ce mai zicea mama?
- A tăcut şi a plâns. A plâns mult. Vezi tu, e şi ea un suflet de om, toată viaţa a fost necăjită.
- Dar bunicul? El, ce făcea?
- Se ţine bine bătrânul. Nu prea mai vede. Să-ţi dau să mănânci ceva, Anghele.
- Nu prea mi-e foame.
- Peste masă şi peste necaz nu poţi sări.
- Mă bate gândul să plec la Bucureşti. Aş putea scăpa de Curtea Marţială.
- Nu poţi pleca acum. Mănânci, te odihneşti bine şi la noapte o iei din loc. Să fii de dimineaţă acolo. Dacă ajungi noaptea, mai ai de lucru cu patrulele prin gară. Bani ai?
- Am, părinte, o să-ţi las ceva pentru ai mei, când o să poţi li-i trimiţi dumneata. Ei au mare nevoie de bani.
- Dacă poţi să-i ajuţi e bine. E sărăcie mare la ei. Bântuie seceta de trei, patru ani. Şi vitele le-au murit de foame pe acolo. Poate după război să se mai schimbe ceva pe la ei. Acum e jale mare.
- Va mai dura mult, părinte?
- Nu cred. Dacă de la Moscova, nemţii s-au retras până aici într-un timp aşa de scurt, înseamnă că se grăbesc spre casă, zâmbi preotul. S-or fi săturat şi ei de atâta război. Mai vor şi ei să-şi vadă nevestele şi plozii.

- Ăstora nu le e dor de acasă, părinte, altfel ar fi rămas acolo.

- Dumnezeu ştie. Du-te şi te culcă puţin. Odihneşte-te. Mai stăm noi de vorbă până pleci. Mă duc să arunc nişte boabe la orătănii.

- Parcă aş mai bea un pahar de vin, părinte, arătă Anghel spre sticla golită aproape jumătate, prea e bun şi îmi mai dă şi un pic de curaj.

- Să nu-ţi vină să cânţi după aceea, sau să te lauzi prin vecini că eşti dezertor, glumi preotul, vezi că vinul acesta vechi te prinde repede.

- Nu, părinte, râse Anghel cu poftă, numai dintr-atâta?

- Vinul şi femeia te îmbată repede fiule, zise preotul îndepărtându-se.

Anghel Broşteanu răsturnă pe gât licoarea sângerie din pahar şi se ridică.

- E cazul, zise el, să mă întind puţin. Cine ştie ce mă mai aşteaptă la noapte.

Preotul nu îl mai auzi. Asaltat de un cârd de găini împrăştia în jur boabele de porumb. Deasupra Dunării, un nor de fum de la împingătoarele barjelor întunecă pentru un moment soarele dimineţii.

§

Părintele Cornel privi câteva clipe chipul lui Anghel Broşteanu. Acesta dormea dus. Îl scutură de o mână.

- Scoală-te, fiule, ai dormit aproape zece ceasuri. A venit timpul. Du-te băiete şi Dumnezeu cu tine!

Anghel deschise ochii. Se ridică din pat.

- Asta va fi noaptea cea mai grea pentru tine, continuă preotul: Dacă te prind, ai pierdut totul, dacă nu, ai şansa reabilitării. Chiar dacă nu va crede nimeni în povestea ta, ţi se va da ocazia să pleci pe front în Transilvania. O comportare de excepţie pe acolo va anula în mod sigur isprava din Rusia. Mănâncă ceva, bea un pahar de vin… Dar un pahar, atât.

- Am emoţii, părinte.

- Încrede-te în steaua ta şi în Cel de Sus. Viața trebuie luată în piept. Şi lupta e continuă, fiule. Lupta nu se termină decât odată cu viața.

- Dacă aveți ceva de dat sau de transmis copiilor la Bucureşti, părinte…

- Nu te împovărez cu nimic. Dacă ai nevoie de ceva apelează la ei cu încredere. Te vor ajuta bucuroşi.

- Cât e ceasul, părinte?

- Aproape zece. Să te conduc la gară?

- Mă strecor mai uşor singur.

- Măcar până mai încolo.

- Mulțumesc, părinte, ştiu bine drumul. Mă descurc.

- Cum doreşti.

- Mă iertați de deranj, părinte, şi vă rămân îndatorat.

- Lasă asta acum, du-te, e târziu.

- Rămâneți cu bine, părinte!

- Dumnezeu să te aibă în pază, Anghele!

Anghel Broşteanu ieşi în stradă. Se uită în stânga şi în dreapta scrutând întunericul apoi o luă în direcția gării.

Preotul zăvori poarta şi intră în casă. „Doamne, apără-ne pe noi şi scapă-ne de urgia răului şi a vrăjmaşilor, că prea slabi şi fără putere suntem în fața lor” se rugă el, făcându-şi cruce.

26

Un vânt puternic ca de stepă mătură neobosit peroanele gării. Mulțimea ce dormise pe bănci şi pe jos se trezi la viață. E o dimineață însorită şi deosebit de caldă. Un ceferist, ținând în mână o mătură lungă despletită, invită pe cei din sala de aşteptare să iasă la aer.

Pe peronul gării, mulțimea se agită încolo şi încoace. Zeci de oameni de toate vârstele umplu până la refuz spațiile dintre linii. Lângă felinarul, a cărui flacără continuă să ardă, Ela şi Sanda Caranfil stau aproape îmbrățişate. Palidă la față, Ela îşi ține copilul în brațe. Pare un sfânt dintr-o icoană veche. Îşi mângâie din

când în când pruncul şoptindu-i la ureche vorbe de alint. Sanda Caranfil are ochii scăldați în lacrimi. Duce deseori la ochi o batistă albă apoi o retrage fără s-o lase din mână.

- Spune-mi, mătuşă, ai să-mi scrii?

- Imediat ce voi ajunge, Ela.

- Mi-e teamă să mai rămân aici.

- Mută-te la Bucureşti, la Spiru, sau la Iaşi,

- Trebuie să fac întâi cele de cuviință pentru Sonia.

- Nu mai ai de ce te teme. Anghel va veni acasă, cu întorsătura asta pe care a luat-o războiul…

- Crezi că o să vină acasă? îl vor trimite poate pe front.

- Războiul se va termina foarte curând. Nemții vor fi împinşi repede peste graniță. În câteva luni…

- Da, dar până atunci? Mă tem pentru Anghel.

- Dacă are zile scapă.

- Ce mă fac dacă Dinu vine acasă?

- Nu va veni curând. Şi-a mai încărcat conştiința cu încă o crimă. Parcă nu-i ajungeau cele de până acum.

- El a ucis-o şi pe mama, aşa-i?

- Şi pe ea, şi pe Petre.

- Îi bănuia că se țin amândoi?

- Dinu a fost un cretin bolnav de gelozie. Anuța nu l-a înşelat niciodată. Iar bietul Petre avea o casă de copii şi era veşnic jupuit pe mâini de pelagră, numai de dragoste nu-i ardea. Anuța era respectată la curte ca o doamnă. N-ar fi îndrăznit nimeni să-i facă vreun avans. Veneau la voi ofițeri, oameni de afaceri, ar fi avut de unde să-şi aleagă un amant. Avea dreptul să o şi facă, față de felul cum o trata Dinu, dar n-a făcut-o.

- E un om periculos, mă tem de el.

- Nu va mai veni. Va avea grijă să se afle cât mai departe de aici, dacă nu cumva a şi căzut în mâinile autorităților.

- Eşti convinsă că el l-a ucis pe Toader?

- Nu numai eu, ci şi jandarmii au spus la fel.

- Putea fi şi altcineva criminalul.

- Toader n-ar fi adus pe nimeni în pivniță. Ținea la aurul acela ca la ochii din cap. Spera să-i rămână. Şi nu era chiar departe

de logică: în situația că Dinu şi Lascu mureau pe front, nu îl mai împiedica nimeni să intre în posesia lui.

- O fi vrut să vândă cuiva, o fi luat banii înainte iar acela sau aceia când au văzut că acolo nu era nimic s-au crezut traşi pe sfoară.

- Am găsit pe un butoi o raniță militară.

- O fi fost a altcuiva.

- În ea erau fotografii ale lui Dinu şi Lascu, făcute pe front.

- Le-o fi pus altcineva… o fi povestit cuiva, despre aur, pe acolo, pe front…

- L-a văzut şi paznicul de la prăvălie, Dinu a trecut pe lângă el fără să-l salute. Acestuia i s-a părut suspect, ştii cum e pe la noi, toată lumea se salută şi îşi spune bună ziua, şi l-a urmărit. L-a văzut intrând la Toader şi apoi l-a auzit vorbind cu acesta. Sunt multe probe care-i stau împotrivă. Aşa că din partea lui nu te mai paşte niciun pericol.

- Mă tem, mătuşă! Tare mă tem. Dacă dumneata ai mai fi rămas…

- Iancu e rănit grav, Ela. Are amândouă picioarele tăiate. E fratele meu, trebuie să mă duc.

- Vei mai veni vreodată aici?

- Intenționez să mă stabilesc în Elveția.

- O să-ți fie tare greu. Nici limba nu o cunoşti.

- Mă obişnuiesc, poate că peste câțiva ani, în raport cu timpul şi banii pe care-i voi avea, voi veni…

- Ce mă sfătuieşti să fac cu aurul?

- Lasă-l acolo, mormântul unei biete slugi nu va fi profanat niciodată de tâlhari în vederea jafului. Când vei constata că într-adevăr a venit timpul să-l scoți, atunci…

- Va întreba şi Lascu de aur.

- Lascu e mort, Ela. Doar ți-am spus.

- Nu cred.

- Paznicul a ascultat toată discuția dintre Dinu şi Toader. A fost la un pas de ei.

- De ce n-a intervenit când Dinu l-a omorât pe Toader?

- N-avea el atâta curaj. Nici jandarmii n-ar fi intervenit. Ştia toată lumea cine sunt cei doi.

- Nu mai ştiu ce să cred, mătuşă. Mi-e frică, asta e.

- Ar trebui să te hrăneşti mai bine şi să laşi de-o parte grijile şi gândurile.

- Nu le pot lăsa, mătuşă.

- Eşti tânără, Ela, ai viitorul în faţă, pune-ţi speranţa în ziua de mâine.

Ela Caranfil suspină. Îşi rezemă capul de umărul Sandei. Deasupra lor, felinarul închis în colivia de sticlă fumegă alene.

- Mă tem şi pentru dumneata, mătuşă, în vreme de război călătoriile sunt periculoase şi nesigure.

- Frontul e departe, Ela.

- Se aud mereu bubuituri şi zăngănit de geamuri. Mai sar în aer trenuri. N-ai văzut ce de trupe trec noaptea prin sat?

- Sper să ajung cu bine. Cum mi-o fi norocul.

- Mai sunt doar câteva minute până la tren.

- Ştiu, Ela.

Femeile stau lipite una de alta. Copilul doarme în braţele Elei, mângâiat de razele soarelui.

Mulţimea îşi continuă forfota pe peron. Vântul suflă din ce în ce mai tare, măturând hârtiile şi gunoaiele de pe lângă linii. Un grup de ostaşi aşezaţi pe valize vorbesc despre război.

Din depărtare se aude zgomotul trenului. Şuierul prelung al locomotivei făcu întregul alai de pe peron să-şi arunce privirile spre colosul negru de oţel ce se apropia. Ela şi Sanda izbucniră deodată în plâns.

- N-am să te uit niciodată, Ela!

- Nici eu nu te voi uita, mătuşă.

- Fii calmă, va trece şi clipa asta. Toate sunt trecătoare.

Locomotiva pufăi nervos de câteva ori apoi frână şi opri.

Cei de pe peron se îmbulziră spre scările vagoanelor. Peronul se goli repede. Ceferistul ridică paleta verde dând liber trenului, care se urni greoi. Încet, încet, se pierdu în zare. Ela rămase pe peron cu o mână suspendată în aer. În cealaltă îşi ţine copilul care, speriat de zgomotul trenului, plânge. Stătu ţintuită locului mult timp.

- Sunt cu desăvârşire singură, se plânse ea copilului din braţe, vrând sau nevrând, m-au părăsit toţi. Ce zici, copile, vom

avea curajul şi puterea, noi amândoi, să luăm viața în piept? Sau ne vom stinge ca florile la prima brumă?

§

Ela Caranfil se opri în poarta casei.

- Mă tem, copile, să intru, zise ea, am oroare de tot ce-i aici: de la umbrarul din curte plin de şobolani şi până la acoperişul de țiglă al casei, pe care cântă în voie cucuvelele. Teama mă stăpâneşte demult, fiule, dar acum mă simt foarte singură. Totul mi se pare, aici, jalnic şi pustiu. In această casă a murit mama, aici a murit şi bătrâna Sonia. Până şi motanul vărgat tot aici a murit; l-am găsit, sărmanul, cu ghearele înfipte în duşumea. Totul aici şi împrejur mi se pare pustiu. Aş pleca, dar cum? I-am spus lui Anghel că voi rămâne aici, să mă îngrijesc de sufletul mamei Sonia. Şi mai am o datorie, dragul meu: s-o caut pe mama! N-am găsit-o încă.

Câțiva copii cu trupurile goale se apropiară de Ela. Se aşezară în țărâna fierbinte a drumului. Ela se uită la trupurile lor scheletice şi murdare. Scoase din geantă un teanc de bancnote şi le dădu la fiecare. Aceştia, de cum primiră banii, o rupseră la fugă.

Femeia se uită după ei cum alergau care încotro, apoi intră în curte.

§

Ela Caranfil se aşeză istovită pe pat. Desfăşă copilul, care, scăpat din strânsoare, începu să dea agitat din picioare. Îşi făcu de lucru prin casă. Noaptea veni pe nesimțite. De teamă, nu poate dormi. Se plimbă câteva ore de colo până colo prin cameră şi bucătărie. Obosită, se aşeză lângă copilul care dormea liniştit, încercă să ațipească puțin. Sare de la locul său ori de câte ori crengile nucului lovesc în geam.

Soarbe din priviri copilul adresându-i câte un zâmbet. Uneori îl strânge la piept. Noaptea se scurge încet. Vorbi multă vreme copilului, încercând să uite teama care pusese stăpânire pe ea. Abia spre ziuă, când cocoşii cântară de mai multe ori, îndrăzni să se culce. Chinuită de gânduri şi sleită de puteri, în cele din urmă adormi.

Câteva cucuvele pe acoperişul vilei se aleargă ţipând. Sub umbrarul din faţa casei se aud chiţcăiturile şoarecilor ieşiţi la promenadă. La grajdurile din spatele curţii se aude nechezat de cai. Palidă, dar din ce în ce mai hotărâtă, lumina zilei împrăştie umbrele nopţii. Seninul cerului pare o oglindă imensă în care pământul îşi priveşte cu încredere faţa.

27

- Domnule general, sunt patru zile de când bat coridoarele instituţiei dumneavoastră şi nu mă ia nimeni în seamă. În calitate de comandant, aţi putea lămuri lucrurile într-un fel sau altul, de aceea mi-am îngăduit să mă adresez direct dumneavoastră.

- Vom lua o hotărâre şi în problema dumitale: ori pe front, în Transilvania, ori la Curtea Marţială pentru a fi judecat.

- Domnule general, nu sunt nici trădător şi nici dezertor, aşa cum mi se spune. Vă jur că v-am spus adevărul. Am fugit pur si simplu de sub escorta care mă ducea în lagăr şi nicidecum de pe linia frontului, aşa cum sunt acuzat. Eram prizonier, domnule general, când am fugit.

- Trebuia să-ţi cauţi compania, domnule Broşteanu, şi să te fi alăturat ei. Exista posibilitatea de a-i găsi pe ai tăi.

- La început, asta am făcut, domnule general, dar am căzut în mâinile duşmanului. Eram speriat pur şi simplu. Acolo a fost dezastru.

- De ce nu te-ai prezentat la noi, când ai ajuns în ţară, soldat Anghel Broşteanu?

- De teamă, domnule general. De teama de a nu fi acuzat de dezertare.

- Nu mă convingi prin cele ce spui, eşti însă prea tânăr şi ar fi păcat să mori în fața plutonului de execuție. Am şi eu copii, vor fi greşind şi ei pe unde sunt. Îți dau şansa să-ți speli păcatele şi să devii ceea ce trebuie, adică un adevărat ostaş al armatei române. Te voi trimite pe front în Transilvania. Dacă va fi să mori, măcar să mori ca un erou. Sper să nu mă faci de ruşine. Du-te acum!

- Vă mulțumesc, domnule general. Vă jur că îmi voi face datoria aşa cum se cuvine.

- Eşti liber, soldat, rosti sec generalul.

- Am înțeles, să trăiți, răspunse Anghel Broşteanu. Deschise repede uşa şi ieşi. Străbătu coridorul lung. „Am scăpat, îşi zise el, era grea anatema ce căzuse pe capul meu”.

§

În trei zile de la primirea ordinului, Anghel Broşteanu trebuia să se prezinte la un regiment din Târgu Mureş. „Voi lua din nou arma în mână, ce va mai fi şi pe acolo? Bine că am scăpat de situația în care mă aflam. Trebuie să-i scriu Elei, să se bucure şi ea”, îşi zise el.

Anghel Broşteanu luă o coală de hârtie de la unul din furierii care treceau dintr-o cancelarie în alta şi scrise:

„Ela

Bucură-te, iubita mea. Am scăpat. Sunt liber. Chiar azi voi pleca spre Târgu Mureş. Nu te speria, e mai bine pe front decât veşnic fugărit de oamenii legii. Voi avea grijă să te țin la curent cu tot ce se va întâmpla pe acolo. Ştiu că îți este greu fără mine. dar ce pot face? Trebuie mai întâi să scăpăm de războiul acesta care s-a abătut asupra noastră, apoi vom avea timp şi pentru altele. Ai grijă de tine şi de copil. Dacă vrei să pleci de la vila lui Dinu Caranfil, te poți muta acasă la ai mei. Ori poate doreşti la Iaşi? Sau la nenea Spiru la Bucureşti? Posibilități sunt de a te

stabili unde vrei. Ştiu de ce insişti să mai rămâi acolo: mai cauţi încă. Nu mai căuta, Ela. Îţi şubrezeşti sănătatea. Vom căuta împreună când am să vin acasă. În mod sigur vom descoperi ceea ce cauţi. Ai încredere în mine. Mai ai însă puţină răbdare până atunci. Primeşte sărutările mele şi sărută-l şi pe micuţul nostru din partea mea”.

Anghel Broşteanu împături coala de hârtie şi ieşi în stradă. „Doamne, ce bine e să fii liber, exclamă el. Doamne, mă pot bucura de lumina zilei şi de razele soarelui! E nemaipomenit! Doamne, ce fericite sunt creaturile tale când drumurile vieţii nu le mai sunt oprite de nicio barieră!”…

§

După ce ieşi din clădirea poştei, unde lăsase scrisoarea pentru Ela, Anghel Broşteanu mai citi o dată ordinul de plecare pe front. Trase cu putere aer în piept. „Am nevoie de un întăritor!, îşi zise el, intrând în cârciuma Serafimei, care îşi avea uşa larg deschisă. Prin fumul care plutea ca un nor, rămase dezorientat. O dizeuză ameţită de aburii alcoolului ridică glasul la maxim încercând să acopere vacarmul din sală. De după tejghea, cucoana Serafima sări în întâmpinarea lui Anghel:

- Cu ce vă putem servi, domnule? întrebă ea.

- Jupâneasă dulce, o alintă Anghel Broşteanu, vreau un rachiu tare, să fie fără apă, îi pun eu dacă trebuie, glumi el, iar după aceea o friptură: vreau să-mi astâmpăr şi foamea, nu numai setea.

Cârciumăreasa se îndreptă spre tejghea. Anghel Broşteanu îi privi picioarele butucănoase, care se ridicau şi coborau zguduind podeaua.

La o masă murdară, un ins mic şi pistruiat mânuia cu îndemânare o vioară roasă pe margini. Dincolo de masa violonistului, doi inşi robuşti, roşii la faţă şi cu ochii tulburi vorbeau în gura mare despre război. Anghel Broşteanu trase cu urechea la conversaţia acestora. Rămase surprins: „asta-i vocea lui Dinu

Caranfil, îşi zise el. Nu, nu se poate să fie el. Şi totuşi, memoria nu mă înşeală. Cine să fie celălalt? Oricum fiu-său Lascu nu poate fi, par amândoi de aceeaşi vârstă”.

Burduhănosul, pe care Anghel Broşteanu îl considera a fi moşierul Dinu Caranfil, se ridică în picioare bătând cu pumnul în masă. Câteva pahare se răsturnară. Serafima râse frecându-şi palmele: dinții mari şi galbeni ai acesteia arătară celor din sală un fel de rânjet.

Cârciumăreasa trecu mai departe şi se postă lângă masa lui Anghel Broşteanu. Desfundă o sticlă cu țuică şi îi turnă în pahar. Se aşeză extenuată pe un scaun alăturat. Îşi puse mâna mare şi grea pe genunchii lui. Anghel gustă de câteva ori din țuică. Privi la cârciumăreasa cât un malaxor, care îşi odihnea mâna pe genunchiul său. Mai înghiți cu sete încă de două ori din paharul cu rachiu.

- Te-am mai văzut prin cârciumă pe la mine, eşti, cum s-ar spune, de-al casei, clientul nostru. Te văd singur, nu ai nevastă, prieteni? întrebă cucoana Serafima, gudurându-se ca o cățeluşă.

- N-am pe nimeni, jupâneasă. Ce-mi trebuie familie, nu vezi că lumea crapă de foame?

- E bine, tinere, e bine că eşti singur. Dar ia spune-mi nu ți-ar surâde o întâlnire… ştii, eu am şi camere… cu confort.

- Cu cine să mă întâlnesc?

- Am o nepoată care locuieşte la mine, ce-ai zice dacă aş trimite-o să te servească la masă?

- Nu, cucoană. Nu mi-o trimite. Serveşte-mă dumneata, iar dacă te stânjeneşte grăsimea, atunci renunț. Nu-mi trebuie nepoata dumitale. Ce să fac cu ea?

Serafima holbă ochii surprinsă. Se ridică de pe scaun, amenințându-l:

- O să-ți pară rău, tinere!

- Nu-i nimic, cucoană. Adu-mi friptura şi fă-mi socoteala!

- Derbedeul dracului! Te rog să ieşi afară şi fă, te rog, şi plata consumației!

Anghel Broşteanu se uită pieziş la ea, îi aruncă banii pe masă.

- Păstrează restul, cucoană, zise el ironic şi păstrează-ți şi târfele, poate mai ai nevoie de ele.

Se ridică îndreptându-se spre ieşire. În momentul când ajunse la uşă, o mână mare cu degete groase îl apucă de gulerul cămăşii trăgându-l înapoi. Când i se dădu drumul, observă că se afla în fața celui pe care îl crezuse a fi Dinu Caranfil.

- Ce doreşti, domnule? îl întrebă Anghel răstit.

- Sunt căpitanul Dinu Caranfil, răspunse acesta arogant, privind pe deasupra câtorva cheflii care se adunaseră lângă uşă.

- Cu asta nu mi-ai răspuns la întrebare şi mi-ai stricat şi gulerul cămăşii, cu ce drept?

Dinu Caranfil se repezi la Anghel Broşteanu cu intenția de a-l apuca de piept. Acesta se trase puțin într-o parte, şi îşi repezi cu putere pumnul în nasul lui Dinu Caranfil.

Amețit de lovitură, Dinu era gata să cadă. Sângele îi năvăli puternic pe nas, scăldându-i fața.

Anghel îl mai lovi o dată cu pumnul peste față.

Cucoana Serafima ieşi țipând în stradă.

- Ajutor! Ajutor! Să vină poliiiția! Săriiiți!

Anghel Broşteanu îl apucă pe Dinu Caranfil de bărbia care îi sângera şi îi săltă capul în sus:

- Eşti un ticălos, căpitane Caranfil!

Anghel Broşteanu se repezi spre ieşire. Afară se înserează. Se aud țignalele polițiştilor. Escaladă gardul de lângă stabilimentul Serafimei, intrând într-o curte ce părea pustie. În acelaşi timp, în cârciumă pătrunseră patru polițişti înarmați. În urma lor, jupâneasa Serafima, asudată, țipa cât o ținea gura:

- Prindeți-l! Prindeți-l! Am să te fac eu pe tine, am să te judec eu, mişelule, să vezi şi tu judecata Serafimei!

Polițiştii se uitară mirați în jur. Cârciuma era goală. Lângă una din mese, Dinu Caranfil zăcea prăbuşit cu fața în jos. Unul dintre polițişti îl ridică rezemându-l de perete. Îi controla rănile. Dinu Caranfil tremură. Cucoana Serafima încearcă să-i oblojească rănile care sângerează.

- Unde e? L-ați prins? întrebă Dinu Caranfil.

- Linişteşte-te, dragă, linişteşte-te, s-a dus demult, vom pune

noi mâna pe el, îl încuraja cârciumăreasa.

Când auzi că agresorul s-a dus, Dinu Caranfil se scuză față de polițişti şi se retrase spre tejghea.

- Adu ceva băieților, zise el Serafimei, mă întorc îndată. Polițiştii înțeleseră că trebuiau să mai rămână, se aşezară la masă.

§

Ospătați cu vin de Drăgăşani, polițiştii începură ancheta, întrebând-o pe cârciumăreasa cine fusese huliganul.

- Dumnezeu ştie, domnilor. În urmă cu vreo câțiva ani venea des pe aici, apoi a dispărut o vreme, probabil a stat pe la puşcărie, acum a apărut iar.

- Are vreo cunoştință pe aici, printre fete…

- Nu, Doamne fereşte! Nici nu voia să audă de ele.

- O fi vreun eunuc, glumi un polițist cu grad de plutonier, arătându-şi pe sub mustață două rânduri de dinți albi şi puternici.

- Ce-i aia? întrebă Serafima.

- Glumeşte, zise şeful patrulei, un tânăr locotenent ce îşi ținea mâna strânsă pe tocul pistolului de la centură, nu-l luați în seamă.

- Mă rog, cum ziceți dumneavoastră…

- O fi din grupul acela de bandiți care ne-au dat de furcă acum o lună, zise locotenentul, adresându-se camarazilor săi.

- Nu, domnule locotenent, interveni sergentul major de lângă el, dacă vă amintiți i-am prins pe toți. Cel care scăpase din arest a fost prins şi el la câteva zile, sunt toți la închisoare.

- Da, domnule, aşa-i, ai dreptate. Dar cine dracu să fi fost? Ne cade el oricum în mână. Noi ştim, coniță, să ne facem datoria, se adresă şeful patrulei cucoanei Serafima.

- Un huligan, domnule locotenent! Un bandit, zise Serafima, sărind de la locul ei. Ăştia trebuie împuşcați! Toți, domnule locotenent, să nu rămână unul!

- Aşa-i, coniță, vom pune noi mâna pe el, cât de curând.

- Sper că o să-l pedepsiți cum se cuvine.
- Fiți sigură, coniță.
- Nu mai poate omul, domnule, nici să se mişte de derbedeii ăştia fără căpătâi, fir-ar ai dracului să fie ei de golani nenorociți!
- Îi vom stârpi noi, jupâneasă, zise plutonierul, trăgându-şi scaunul mai aproape de al Serafimei.

Cucoana Serafima mai aduse o sticlă cu vin. Umplu paharele celor patru polițilti şi se îndreptă spre grătarul de lângă ieşirea ce da în spatele casei.

§

Dinu Caranfil îşi făcu apariția pe uşa din față. În cârciumă miroase a carne friptă. Lui Dinu îi tremură uşor bărbia. Se aşeză la masa polițiştilor. Serafima îi puse un ştergar pe genunchi şi îi împinse în față sticla cu vin.

- Domnilor, îmi sunase ceasul. M-a lovit atât de puternic încât n-am mai putut riposta. Nu mi-a lăsat răgazul să-mi revin: m-a mai lovit de două ori. Apoi, nu mai ştiu. De fier să fi fost şi tot n-aş fi putut rezista. Noroc cu femeia asta, a mea, că a alergat într-un suflet la dumneavoastră…
- Nu l-am găsit aici, domnule, că îi arătam noi, vorbi pițigăiat şeful patrulei, dar nu ne scapă el.

Mustăciosul cu grad de plutonier ridică paharul în sănătatea celor de față, făcând cu ochiul Serafimei.

- Domnilor, propuse cucoana Serafima, hai să ne veselim cu toții în noaptea asta şi să uităm neplăcutul incident. De ce să ne stricăm noi buna dispoziție, huliganul s-a dus, omul meu nu e rănit grav, aşa că: mâncați, domnilor! Beți, domnilor!
- Sunteți o femeie veselă şi o gazdă ospitalieră, observă plutonierul.

Se ridicară ca la comandă paharele. Ciocniră. Bău fiecare cu poftă. Mustăciosul îşi lipi scaunul de al cârciumăresei.

- Domnilor, să ne trăiască jupâneasă, zise el, care a avut grijă să nu stăm ca orfanii pe stradă şi să-i mulțumim pentru vin şi friptură!

- Să bem, domnilor, strigară cu toții, să bem!

Plutonierul se strânse şi mai aproape de cârciumăreasă, îşi plimbă mâna pe genunchii ei, făcându-i complice cu ochiul. Serafima râse gâdilată şi îşi trase rochia cu o palmă mai în sus. Dinu Caranfil răsturnă pe gât vinul din pahar, tuşi zgomotos, se foi de câteva ori pe scaun; cuprins de gelozie, rânji hidos spre plutonier, strigând:

- Jos mâna, domnule plutonier!

Mustăciosul cu mutră de toboşar îşi trase mâna în grabă de pe genunchii Serafimei, plecându-şi privirea.

Dinu Caranfil rămase cu ochii ațintiți asupra plutonierului. Şeful patrulei observă cum scăpărau ochii amantului Serafimei. Îşi reveni din toropeala vinului, sărind ca ars în picioare. Îşi aşeză chipiul pe cap şi ordonă celor trei camarazi:

- Domnilor, să mergem! Executarea!

Locotenentul se uită în ochii aprinşi de gelozie ai lui Dinu Caranfil şi murmură abia auzit:

- Datoria, domnule Caranfil… datoria, pe care ne-o facem cu sfințenie. Trebuie să plecăm. Vă mulțumim şi vă rugăm să ne scuzați de deranj. E şi târziu…

- Nu e niciun deranj, domnule locotenent, mai poftiți pe la noi. Plăcerea a fost de partea noastră.

Polițiştii se îndreptară spre ieşire. Dinu Caranfil îi conduse până la uşă. Cucoana Serafima avu grijă să strângă pe furiş mâna plutonierului, care părăsi ultimul cârciuma.

§

Când aerul rece de afară îi izbi în nas, polițiştii se scuturară înfiorați. Începură pe rând să-l admonesteze pe plutonier.

- Numai din cauza dumitale ne aflăm acum pe stradă, zise unul dintre ei, cu aşa dobitoci nu trebuie să pleci în misiune.

- Aşa este, zise locotenentul, ai fost de-a dreptul ridicol, domnule plutonier, parcă nu mai văzuseşi în viața dumitale o femeie, aşa te gudurai pe lângă codoaşa aia bătrână.

- Domnule locotenent, am onoarea să vă raportez: a dracului femeie, îmi trăgea cu ochiul de credeam că ne va pune la dispoziție toată blestemata aceea de cârciumă. Când colo, a ieşit ce a ieşit, de unde să ştiu eu că namila aia de bărbat, sau ce-i este, e gelos ca un prost?

- Îți convine acum că umblăm bezmetici pe drum? Nu era mai bine acolo la masă, cu friptură, cu vin? Şi fără să scoatem din buzunar niciun bănuț? Ai fost un tâmpit, aia ai fost! Trebuia să te las în stradă, sau să te fi pus de pază la uşă. Se vede treaba că nu meriți să stai cu oamenii cumsecade la masă. Pe viitor voi avea eu grijă de dumneata!

Plutonierul tace. Îşi mângâie barba. Rămase câțiva paşi în urmă. Îşi aprinse o țigară. Se opri, lăsând ca distanța dintre el şi camarazii care mergeau grăbiți să se mărească. Prinde crâmpeie din conversația lor şi îşi dă seama că aşteptau doar să fie ațâțați, pentru a sări cu toții asupra lui. Merse în urma lor urmărindu-i pe străzile pustii ale oraşului. Răcoarea nopții îl făcu să-şi ridice gulerul mantalei.

Într-un târziu se împrăştiară care încotro, semn că erau liberi. Plutonierul cu mutră de toboşar, cum îl numise Lilica Serafim, se îndreptă şi el spre casă. Era ora când ziua încerca să alunge întunericul nopții.

§

- Eşti vesel astăzi, remarcă Didina, nevastă-sa, parcă ai veni de la nuntă. Ia spune-mi, craiule, pe unde ai umblat?

Plutonierul se aşeză lângă ea pe pat. Povesti totul aşa cum se întâmplase în cârciuma Serafimei. Deşi o iubea mult pe cucoana Didina şi nu îi ascundea nimic, uită să-i spună cum îşi plimbase mâna pe genunchii goi ai cârciumăresei.

- Să nu te pună dracu să mai treci pe acolo că-ți tund mustățile. Şi ai grijă că eu aflu tot!

- Dar bine, Didino, crezi că aş putea să te înşel vreodată? Doar pe tine te am, dragostea mea, zise el, cuprinzând-o în brațe, cum aş putea eu să te înşel, scumpa mea?

Cucoana Didina nu răspunse, doar în sinea ei zise: „aşa, prostuțule, să fii cuminte, doar femeile au dreptul să înşele”.

Prin fereastră pătrunseră primele raze de soare ale dimineții. Didina se lăsă moale în brațele plutonierului.

§

Cucoana Serafima închise uşa în urma polițiştilor. Mângâie de câteva ori vânătăile lui Dinu.

- Al dracului derbedeu, zise ea, ți-a învinețit toată fața. Bine că nu te-a lovit la ochi…

- Ce e cu plutonierul ăsta, Lilico, de intrase cu totul în sufletul tău? îl cunoşti demult? E… ceva între voi?

- Nu e nimic, Dinule. Ce să fie? Şi el, ca orice client.

- Comportarea ta m-a pus un moment pe gânduri. Să ştii că nu accept să te împart cu altul, fie el chiar şi plutonier de poliție!

- Eşti un copil. Se vede că ai stat în provincie: aşa e modern, Dinule! La toate casele mari femeile cochetează cu bărbații, întrețin conversații, flirtează…

- Aş vrea să rămân tot un provincial prost, Lilico, iar ăştia să flirteze cu nevestele şi amantele lor, nu cu a mea!

Serafima îi tampona rănile cu un tifon şi îl luă de braț. Îl conduse în casă. Dinu Caranfil se dezbrăcă cu mişcări domoale.

Cucoana Serafima stinse lumina. Îl îmbrățişa.

- Spune-mi, Dinule, aşa-i că vei rămâne definitiv la mine?

- N-am unde să mă mai duc, Lilico. Am vândut aproape tot.

- Şi banii? Ce ai făcut cu atâția bani?

- I-am cheltuit.

- Imposibil. Pe toți?

- Aproape pe toți.

- Am eu bani, Dinule, vom trăi boiereşte cu ei. Parcă ziceai că mai ai câte ceva pe acasă.

- Mai am: vila, crama, vreo două grajduri şi altele. Mai am pământ rămas nevândut, apoi lucruri în casă… mobilier…

- Mergem să le vindem, Dinule.

- După război. Doream demult să mă stabilesc la Bucureşti, ducă-se dracului de mocirlă provincială. M-am săturat de noroaie şi de țărani proşti. N-ai nici măcar cu cine schimba o vorbă pe acolo. Nişte neisprăviți, toată ziua se plâng că n-au ce mânca. Acum mai vor şi pământ, zic că au luptat pe front şi li se cuvine. Să le dea statul, nu eu, doar n-au luptat pentru mine. Am luptat şi eu. Mie cine îmi dă?

- Sunt săraci rău, Dinule…

- Să pună osul la muncă, Lilico, eu am trudit toată viața de am putut strânge câte ceva.

Serafima îi mângâie fața tumefiată. Dinu Caranfil o îmbrățişa strângând-o în brațe. Adormiră repede.

28

După ce zarva încetă în cârciuma Serafimei, Anghel Broşteanu se strecură printre puieții de salcâm de pe lângă gardul unde se ascunsese şi ieşi în stradă. „E ca un făcut, remarcă el, la tot pasul dau nas în nas cu Dinu Caranfil: anul trecut în trenul de Constanța, acum în cârciuma Serafimei. Unde va fi următoarea noastră întâlnire? Că sper să ne mai vedem. La început era teribil de agresiv, ca apoi să se înmoaie ca o cârpă. Îmi pare rău că l-am bătut. Dacă e vinovat cu ceva să plătească în fața legii. Nu am eu dreptul să-l judec. Prea mi-am ieşit din fire şi anul trecut în tren, şi acum. Avea un fiu despre care Ela îmi spunea că e la fel de odios ca şi tată-său. Unde o fi fost de nu i-a sărit în ajutor? Să fi ținut drumul spre casă, lăsându-l pe Dinu la Serafima? Ce învârte Dinu Caranfil pe aici? Că doar nu îl reține şleampăta aia de cârciumăreasă. Are ea destui clienți în bordelul ei”.

Anghel Broşteanu făcu câțiva paşi. se opri şi se uită în urmă: nu îl urmărea nimeni, aşa cum i se păruse inițial. Noaptea e

neagră şi rece. Un câine latră speriat dintr-o curte. Pe la câte o fereastră se zăreşte lumină. „Trebuie să ajung cât mai repede la gară”, îşi zise el.

O pisică sprintenă sări de pe un gard tăind în fugă strada. „Bine că nu sunt superstițios, zise Anghel Broşteanu, altfel…”.

§

Ghemuit pe o bancă, Anghel Broşteanu aşteptă până ce locomotiva trase la peron garnitura de vagoane. Sute de tineri se ridicară ca la comandă de pe valizele pe care picotiseră şi luară cu asalt uşile vagoanelor. Pe o linie alăturată, şinele sunt smulse de pe terasament şi răsucite. Zeci de muncitori în lungul liniei aşează traverse şi strâng asudând, trifoanele de oțel.

Anghel Broşteanu se opri în uşa unui compartiment. Intră. Un tânăr negricios la față îl invită să stea, arătându-i locul liber de lângă el. Broşteanu se aşeză, după ce salută pe toți cei prezenți; le întinse mâna pe rând şi se recomandă.

- Dacă tot avem acelaşi drum, e bine să ne şi cunoaştem, zise el.

- Tot la Târgu Mureş mergi? îl întrebă negriciosul de lângă el.

- Da. La Târgu Mureş. Parcă Ion ai spus că te cheamă…

- Da, frate-meu, Ion mă cheamă. Şi Dumitraşcu, răspunse acesta surâzând, oricum e un nume românesc, sper să nu mă ia nemții drept de-al lor şi să mă facă general!

- Îmi place că eşti vesel.

- Să fiu sincer?

- Dacă vrei…

- Mi-e frică, frate-meu! Mi-e frică, Anghele! Mai încerc o glumă, mai cânt, dar mi-e teamă. Ai mai fost pe front? Te văd mai în vârstă decât noi.

- Am luptat doi ani în Răsărit.

- Serios?

- Da. Am luptat la Cotu Donului, Odessa, Sevastopol, am luat parte la bătălii grele pe Nistru, pe Ceremuş…

- Vii din vreo permisie?

- Nu. Am avut nişte necazuri: am fost prins şi luat prizonier de către ruşi, e un an şi ceva de atunci, am fugit de sub escorta care mă ducea spre un lagăr şi am venit în țară. Aici, de teama de a nu fi luat drept dezertor, m-am ascuns.

- Nu te-au descoperit ai noştri?

- Abia acum vreo săptămână.

- Unde ai stat ascuns atâta vreme?

- În casa unei femei.

- Straşnică muiere! Să n-o atingi nici cu o floare. Şi pe urmă?

- Am fost arestat de poliție în satul femeii care îmi dăduse adăpost. M-a eliberat tot o femeie: mătuşa celei care zici că nu trebuie atinsă nici c-o floare.

- Mă uimeşti!

- Mătuşa asta, care m-a eliberat la câteva ore de la arestare, era soția şefului de post de acolo.

- Cum de a reuşit?

- Avea dublură la toate cheile de la post. Când plutonierul Toader, bărbatu-său era acasă, sau la cârciumă pe unde sta de obicei, ea mi-a dat drumul.

- Şi?

- Şi nimic. Un general ca pâinea lui Dumnezeu mi-a făcut trimitere pe front. Iată-mă în drum spre acolo.

- Trebuie să fie groaznic la război… Ia spune, cum e?

- Cum să fie, Ioane: gloanțe care îți şuieră pe la urechi, ziduri şi poduri care sar în aer, păduri care ard, iar ostaşii printre toate acestea se strecoară spre pozițiile duşmane. Nu e o plăcere, dar trebuie să lupți.

- Trebuie, frate-meu, ştiu că aşa e. Ce crezi despre răsturnarea asta de situație? Până ieri cu nemții, azi cu ruşii?

- E o strategie a celor mari.

- Adică?

- Dacă rămâneam cu nemții, tot teritoriul țării noastre devenea arenă de război. În cazul de acum, nemții, vrând, nevrând au trebuit să se retragă pe pozițiile aliaților lor, în speță în Tran-

silvania ocupată de unguri. Deci, lupta alor noştri începe acum de acolo.

- Şi până unde se vor da aceste lupte?

- Nu ştie nimeni, depinde de tratatele şi alianțele țării: o parte din armată probabil va fi trecută în rezervă odată cu eliberarea teritoriului nostru, alta cred că va merge mai departe, spre Berlin. Cine ştie? Iar dacă nemții ne vor împinge înapoi, aşa cum orice e posibil pe front, iar întreb: cine ştie?

- Dar mareşalul, de ce n-a fost de acord, frate-meu?

- Am înțeles pe la centrul militar că el voia să încheie un tratat de pace cu ruşii şi nu o capitulare ca acum.

- Vezi vreo diferență?

- Evident. În cazul unui tratat de pace şi alianță am fi fost tratați ca egalii lor. Acum suntem un fel de supuşi. Ei ne vor dicta ce şi cum. În cazul unei victorii asupra nemților, în mod sigur nu ne vor aşeza lângă ei la masa tratativelor, unde se va împărți câştigul. Noi ne vom alege cu paguba. Asta nu voia Mareşalul: paguba.

- Te pricepi, Anghele…

- Aud şi eu pe la alții. Adevărul poate fi şi altul. Suntem prea mici noi ca să putem înțelege regulile şi culisele războiului.

- Hai să bem un rachiu, frate-meu, zise Dumitraşcu, scoțând din valiză o sticlă, până la Berlin e cale lungă!

Ceilalți camarazi din compartiment pufniră în râs. Anghel Broşteanu îl bătu cu palma pe umăr. Dumitraşcu bău cu sete din sticla de rachiu. Începu să cânte.

- Cânți frumos, Ioane, zise Broşteanu.

- Am învățat de la mama: cânta foarte frumos. A murit demult, aveam vreo cincisprezece ani pe atunci. Am învățat multe de la ea.

- Mai ai frați, Ioane?

- N-am pe nimeni. Sunt singur precum o pasăre pribeagă ce zboară de colo, colo. Am schimbat o droaie de stăpâni: s-au dovedit a fi unul mai hain decât celălalt. Cum s-ar spune, muncă multă, folos deloc.

- Şi eu, Ioane, tot pe la stăpâni am muncit, şi tot cam pe degeaba. Se vor mai schimba şi vremurile, cred.

- Se schimbă pe dracu; cei care au, vor avea, iar cei care n-au, nu vor avea. Nici n-au de unde. Cine să le dea?

- Să se termine războiul acesta şi vom mai vedea.

- Am emoţii, Anghele, mă tem de război.

- Te vei obişnui. Când vei vedea duşmanii fugind sau căzând seceraţi îţi va dispare şi teama. Nemţii trebuie neapărat alungaţi din ţară. Şi ungurii, din Ardeal. Au semănat prea multă moarte pe unde au trecut.

- Te înţeleg, prietene. Te înţeleg şi mă bucur că ai atâta curaj. Lângă tine nu mi-ar fi teamă să lupt.

- Alungând un duşman care ne-a distrus familiile, ne-a ars casele şi ne-a pustiit ogoarele, e de datoria noastră, Dumitraşcule. Nu trebuie deci să ne fie teamă. Vom merge împreună, ne vom încuraja unul pe altul când ne va încerca frica.

Anghel şi Dumitraşcu deschiseră geamul şi priviră afară. Vremea devenise rece şi umedă. Cad stropi de ploaie. Un stol de ciori se avântă în văzduh: lovesc cu putere aerul cu aripile lor negre apoi se reped cu furie în lanurile de porumb croncănind şi despuind ştiuleţii veştejiţi de secetă. Anghel priveşte cârdul de ciori şi îşi aminteşte avioanele mamice care planau razant cu pământul aruncând bombă după bombă, sau mitraliind fără milă.

Dumitraşcu e cu gândul la Moldova lui şi la Măriuca, fiica megieşului Neculai, care îi sărea în braţe, până ieri, lângă zăplazul fântânii.

- Se strică vremea, Ioane, rosti într-un timp Broşteanu, rupând tăcerea care se aşternuse între ei.

Dumitraşcu tace.

- Se strică vremea, Ioane, mai zise Anghel Broşteanu.

- Da… da, răspunse acesta închizând geamul.

În compartiment, ceilalţi moţăiau, în legănatul vagonului. Unii chiar dormeau. Anghel Broşteanu şi Dumitraşcu se aşezară pe banchetă, uitându-se unul la altul.

- De ce te-ai întristat, Ioane?

- Sunt multe de spus.

- Spune, Ioane, spune, îl încuraja Anghel.

- Hai să ieşim pe coridor, mai fumăm o ţigară.

- Ai necazuri? îl întrebă Anghel când ieşiră.

- În lumea asta nu mai am pe nimeni, frate-meu: nici rude, nici fraţi. Am o iubită care mi-a spus că mă aşteaptă. Mă va aştepta oare? Am iubit-o atât de mult încât aş fi în stare să-mi dau viaţa pentru ea, pentru fericirea ei. M-a iubit şi ea. Câteodată, însă, mi s-a părut că se bucura de plecarea mea. De ce îmi jura, totuşi, cu lacrimi în ochi că mă iubeşte şi că mă va aştepta?

- Jura fiindcă te iubeşte, Ioane. Dacă, în schimb, se va mărita cu altul, fete mai sunt. Să scăpăm întâi de război.

- O iubesc prea mult, nu aş suporta să o ştiu a altuia.

- Acum trebuie să avem alte griji, Ioane, când ne vom întoarce acasă vom avea timp şi pentru dragoste.

- Mă tem că voi muri, frate-meu.

- Prostii! Eşti fricos ca un pui de găină.

- Aşa o fi, dar mă trec fiori.

- Moartea nu se îndrăgosteşte de noi, îl bătu Anghel pe umăr, ea caută ceva mai de soi, Ioane.

- Ştii ce, frate-meu, am o rugăminte la tine: dacă vom fi împreună şi voi cădea în luptă, sau dacă soarta ne va despărţi şi vei auzi că am murit pe undeva, să duci Măriucii, la întoarcere, fotografia asta, am câteva rânduri scrise pe ea.

Dumitraşcu oftă. Scoase o fotografie de a lui pe care scria: De m-ai iubit cu adevărat păstrează fotografia aceasta în amintirea celui ce te-a iubit ca pe o rază de lumină. Dacă mi-ai înşelat speranţele, uită-mă!

Anghel Broşteanu cântări o clipă în mâini fotografia şi zise:

- Era bine dacă dădeai poza unui consătean de-al tău.

Lui Dumitraşcu i se umeziră ochii, răspunse:

- Ar face haz pe seama mea şi-ar umple satul cu povestea asta. Cum crezi că m-aş simţi. Şi ce ar zice Măriuca de mine?

Când ar afla de la ei şi-ar închipui cine ştie ce. Tu, în schimb, îi vei da fotografia numai în cazul că voi muri. Dacă nu, mi-o vei înapoia fără să mai baţi toba pe la unul şi pe la altul.

- Îţi promit că aşa voi face, Ioane, dar fii sigur că fierul rău nu se pierde, râse cu poftă, Broşteanu.

- Asta o ştie doar Dumnezeu, zise Ion intrând în compartiment.

Anghel Broşteanu rămase pe coridor. Se plimbă de câteva ori în lungul vagonului. Stătu de vorbă cu câțiva tineri care mergeau tot pe front.

Privi o vreme pe fereastră. „Dacă Dumitraşcu are dreptate? se întrebă el: dacă voi muri pe front, înseamnă că ucigaşul mamei Elei va rămâne nedescoperit, ca şi cadavrul din vila lui Dinu Caranfil. Oh, nu. Există, sper, o dreptate în toate. Voi proceda şi eu întocmai ca Dumitraşcu: voi lăsa câteva rânduri care se vor găsi cândva. Criminalul trebuie descoperit şi pedepsit pentru fapta sa".

Anghel Broşteanu rupse dintr-un carnet o coală de hârtie şi scrise: „Iubita mea, cum nimeni nu îşi cunoaşte soarta şi nici ce îi va hărăzi acest război, nici eu nu fac excepție. Scriu aceste rânduri în trenul ce mă duce spre front. Trebuie să lupt. Sper să supraviețuiesc şi să fim din nou împreună. Dacă voi cădea însă, ia aminte: casa în care locuieşti ascunde un mister pe care mi-a fost teamă să ți-l dezvălui. M-am temut să nu zdruncin sănătatea ta, şi aşa şubrezită din cauza sarcinii şi a numeroaselor griji pe care le aveai. Fii tare Ela şi ascultă: sub duşumeaua camerei în care am locuit, se află un fel de fântână adâncă, în care am descoperit cadavrul unei femei; e vorba în mod sigur de cel al mamei tale. Din grijă pentru sănătatea ta nu ți-am spus nici când l-am descoperit şi nici după aceea, în noaptea când am plecat de acolo am intenționat să-ți spun, dar n-am făcut-o: mi-a fost teamă să te las singură lângă un cadavru, fie el şi al mamei tale. Am crezut că e mai bine să nu ştii. Sper ca aceste rânduri să rămână asupra mea, dar în cazul că voi muri, se vor ultimele cuvinte către tine, care ai fost dragostea mea adevărată".

Anghel Broşteanu împături hârtia şi o puse în buzunar. Intră în compartiment. Citi pe un ziar, apoi se aşeză lângă Dumitraşcu. Îl mişcă uşor de umeri.

- Scoală, Ioane, că acum ajungem la Braşov. Scoală să vezi munții.

Dumitraşcu se frecă somnoros la ochi.

- Tu nu dormi, prietene? Nu vezi ce face toată lumea?
- Nu pot.
- Ce ai făcut tot timpul? Eu am tras un pui bun de somn.
- Am citit ziarele, m-am gândit acasă şi, ca şi tine, am scris o scrisoare pe care m-am gândit să ți-o înmânez, doar nu vom muri amândoi odată.
- Şi ție ți s-a făcut frică de moarte. Te-ai gândit că ai putea să mori?
- Doar o clipă.
- Tot unei femei…
- Tot.
- Sunt la mare preț, femeile, azi.
- La mine e vorba de o chestiune de familie, am să te rog să nu deschizi biletul acesta. Îl poți aşeza într-un buzunar mai discret, să nu te loveşti tot timpul de el.
- Îți promit că n-am să citesc cele scrise de tine, decât în cazul în care, Doamne fereşte, ar fi nevoie.
- Aş vrea să nu fie cazul să-l deschizi niciodată.

Dumitraşcu nu răspunse. Coborî din plasa de deasupra un lădoi uriaş de lemn: îl deschise şi scoase la iveală o sticlă plină cu rachiu. O întinse lui Broşteanu:
- Desfund-o şi bea. E bună pentru plictiseală şi mai dă şi ceva curaj.

Anghel luă sticla şi o trânti cu putere de pervazul ferestrei, făcând ca dopul de plută înfipt în gâtul acesteia să sară pe podea.

Duse sticla la gură şi bău. O întinse imediat lui Dumitraşcu, care bău cu poftă. Când rachiul începu să-l încălzească pe dinăuntru, Ion începu să cânte. Îl prinse pe Anghel Broşteanu pe după gât. Îl rugă:
- Cântă cu mine, prietene.
- Nu ştiu cânta, Ioane.
- Îngână după mine.
- N-am cântat niciodată.
- Cântă acum.
- Ar fi un fel de cântec de lebădă.

- Cum adică?

- Se zice că lebăda nu cântă decât atunci când îi vine ceasul cel de pe urmă.

- Bâr… Lasă prostiile, Anghele, de-abia m-am liniştit puţin.

- Ne apropiem de Braşov.

- Vom sta mult, aici?

- Nu cred, cineva spunea că avem tren imediat. De aici vom fi însoţiţi de un ofiţer până la Târgu Mureş. Se vor aduna mulţi aici: vor veni din toate părţile.

Oraşul e cufundat în ceaţă. Doar crestele Tâmpei se profilează semeţe, spărgând cu vârfurile lor negura deasă. Trenul opri la peron. Se goli repede. În compartimentele rămase pustii, cu uşile vraişte, se aşternu liniştea. Anghel Broşteanu privi spre Ion cum se lupta cu valiza. Îi zise râzând:

- La ce îţi foloseşte ditamai lada, Ioane, de ai luat-o cu tine, pare a fi lada de zestre a vreunei fete.

- Ce ştii tu, prietene, primul neamţ pe care îl voi prinde am să-l bag în ea, să vadă şi ai mei de acolo din sat, cu cine m-am luptat pe front.

Dumitraşcu râse. Râse cu poftă şi Anghel Broşteanu.

29

Rămasă la vilă, Ela îşi reluă căutările.

- Trebuie s-o găsesc pe mama! Ce zici, nea Filică, se adresă ea într-o zi vizitiului, mai e posibil să o găsesc?

- Cine ştie, domnişoară, s-ar putea să mai trăiască pe undeva. La puşcărie la Turnu aţi căutat-o?

- Ţi-ai pierdut minţile, nene Filică, ce să caute mama acolo?

- Boierul putea înscena orice pentru a o îndepărta de acasă.

- Mama e moartă. Doar cadavrul ei vreau să-l aflu pe undeva.

- Dacă a fost omorâtă, fiţi sigură că i s-a aruncat cadavrul; în vreo râpă, în vreun gâldău…

- Mama Sonia bănuia că s-ar afla aici la conac.

- Greu de crezut, am căutat peste tot.

- Vor mai fi şi alte tainiţe, pe care nu le cunoaştem.

- Dumnezeu ştie. O fi rămas dincolo la conu Tache. Acolo nu mai putem căuta: a arat, a pus viţă de vie. E moşia lui acum. Pe porţiunea noastră nu ne-a rămas nimic necontrolat.

- Dacă vrei să mă mai ajuţi, vom mai căuta, nene Filică. Poate că într-o zi…

- Vă ruinaţi sănătatea cu atâtea griji şi atâta muncă.

- Dacă n-ar fi vorba de mama…

- Luaţi-o mai uşor, altfel nu mai ajungeţi departe.

- Nu de muncă am slăbit aşa şi nici de griji, m-am obişnuit cu ele, dar îmi e urât aici. Teribil de urât, nene Filică!

- Aduceţi pe cineva să vă ţină de urât.

- Sunt femeie măritată, nene Filică, nu legitim dar aproape: avem un copil şi el ne poate legitima oricând.

- Nu numai bărbaţii vă pot ţine de urât, râse vizitiul, aduceţi o femeie!

Ela lăsă capul în jos ruşinată.

- Pe cine să aduc?

- Pe oricine. Pe Măria aceea de la conu Manole Moşteanu, tot are ea necazuri cu morarul. Femeia e străină şi e cumsecade.

- Am să încerc. Maria mi-ar fi de mare ajutor.

- O cunoşti? E moldoveancă de la Rădăuți. E de vreo câțiva ani buni pe aici.

- O cunosc. De vreo două luni. Are şi ea pe al ei, pe bărbatu-său pe front. A fost în Rusia, acum cred că o fi venit în țară de când ne-am dat cu ei, cu ruşii.

- Ştiu că e plecat: de aia trăieşte rău la moară, conu Manole e dat dracului cu femeile.

- El are nevastă…

- Are, dar nu poate trăi cu el, stă mai mult plecată pe la Bucureşti, la copii. Mă duc să dau apă la cai, domnişoară, şi voi veni din nou. Mai căutăm, Dumnezeu e mare şi puterea lui la fel, zise vizitiul îndreptându-se spre grajduri.

Ela Caranfil intră în casă.

§

Maria Avădanei fu bucuroasă de vizita Elei. Îi luă copilul din brațe şi se juca cu el.

- Stai jos, Ela! Putem vorbi în voie, conu Manole e la cârciumă, de acolo nu vine decât la noapte.

Ela se aşeză pe un scaun.

- Mă înăbuşă urâtul, Mărie. Nu mai pot sta singură, vino la mine acasă. Pentru asta am venit: să te rog să te muți la mine.

- Îmi pierd slujba, stăpânul nu ar accepta să locuiesc la tine şi să lucrez la el.

- Cât câştigi aici?

- Pentru mâncare şi dormit îmi ajunge. Nu sunt pretențioasă.

- Îți dau de două ori mai mult, Mărie. Mută-te la mine: nu mai pot suporta singurătatea.

- Vezi tu, Ela, sunt angajată aici de patru ani, bine sau rău, am rămas. Bărbatul mi-a plecat pe front. Sunt şi eu tot singură. De dimineața şi până seara car sacii cu grâu şi cu faină. Conu Manole are contract cu armata. Fiecare dintre angajați ştie exact ce are de făcut. Nu se admit abateri. Îți dai seama

că, odată plecată, înapoi nu mai pot să mă întorc. Cu Marin, bărbatu-meu, m-am înțeles să lucrez aici. Rămân pe drumuri, în cazul când mâine sau poimâine nu vei mai avea nevoie de mine, şi atunci?

- Nu te voi lăsa pe drumuri, Mărie: vei rămâne la mine, până vă veți face un rost al vostru. Vă mai ajutăm şi noi cu ceva, avem bani destui, să ştii.

- Am auzit că boierul a vândut tot.

- Eu am banii mei, Mărie. Şi mai mulți decât el.

- Lasă-mă să mă mai gândesc, Ela.

- Vino cu mine, Mărie, şi nu vei avea nimic de pierdut, îți pot plăti leafa pe un an înainte. Eu nu te iau pentru a-mi munci, am nevoie de tine ca de un prieten. Eu n-am nevoie de slugi.

- De ce nu pleci la Iaşi, dacă nu te simți bine aici?

- Mai fac unele căutări în legătură cu moartea mamei. Fac şi parastasele pentru bătrâna Sonia…

- Se mai fac cercetări în legătură cu moartea mamei tale?

- Se fac, dar mai mult le fac eu decât autoritățile.

- Toată lumea ştie cine a omorât-o, ei ce mai caută?

- Cum adică, ştie toată lumea…

- Da, se spune că boierul Dinu a ucis-o.

- Nu s-a găsit cadavrul pe nicăieri.

- L-o fi aruncat undeva, sau l-o fi ars.

- Asta vreau şi eu să aflu. Spune-mi dacă vii, Mărie, nu mai pot întârzia. Nu vreau să mă găsească Manole aici.

- Te temi şi tu de el, după cum văd.

- Nu-mi plac scandalurile, îl ştii doar de ce este în stare.

- Vin cu tine, Ela, fie ce-o fi.

- Atunci strânge-ți lucrurile.

- N-am cine ştie ce.

- Atâtea câte ai, de ce să le laşi aici?

- Sunt un copil străin şi sărac, Ela, să nu mă faci să-mi pierd rostul: nu mai am pe nimeni… bărbatu-meu nu se ştie când o veni…

- La mine vei avea totul, aici nu ai nimic. Dacă asta îți este toată agoniseala din anii de slugărit la Manole, arătă Ela spre

legătura de zdrențe pe care Maria se chinuia să le lege cu un cordon de rochie – atunci roagă-te lui Dumnezeu să nu mai fii nevoită să treci pe aici niciodată.

Maria Avădanei îşi luă în spate legătura cu tot avutul său şi părăsi curtea morarului Manole Moşteanu, prin poarta din spatele casei. Ela, cu copilul în brațe, o urmează la doi, trei, paşi, uitându-se din când în când înapoi. Câțiva muncitori care lucrau cu ziua la moară, se uitară lung după ele. În brațele Elei, copilul scânceşte biciuit la față de rafalele vântului. Cu capul în jos şi cu legătura în spate, Maria zoreşte spre conacul boierului Dinu Caranfil.

Din uşa cârciumii, Manole Moşteanu privi la Maria, care parcă înota prin noroiul drumului: îşi ridică bastonul în direcția ei şi urlă:

- Vii tu înapoi, când te-o răzbi foamea! Şi atunci vom sta noi de vorbă!

§

- Spune-mi, Mărie, cum ai ajuns de la Rădăuți, aici?

- Lasă-mă să-mi liniştesc puțin inima. Când l-am văzut adineauri pe Manole, era gata să dau fuga înapoi la moară.

- Te temi de el.

- Ba bine că nu. Cine nu se teme de Manole Moşteanu? În patru ani am avut timp să-i cunosc bine pumnii şi ciomagul. Nu l-ai văzut că şi la cârciumă era tot cu bâta în mână?

- L-o ajuta la mers.

- Aş, îl sprijină pe spinarea angajaților, de câte ori n-am simțit şi eu ciomagul ăla pe spinare. Mai scăpăm uneori cu fuga. La început s-a purtat frumos cu noi. Plecasem de la Rădăuți din cauza foamei. Abia mă măritasem cu Marin. Aveam şaisprezece ani. În vara aceea a fost o secetă cumplită la noi. De pe pământul pe care-l aveam n-am reuşit să scoatem nimic. Am vândut ce mai aveam prin casă şi am plecat în țară. Aşa am ajuns, din sat în sat, până la moara lui Manole Moşteanu.

Toamna aceea am dormit cu Marin pe prispa casei, mai pe urmă ne-a dat o cămăruță la un grajd. Munceam de dimineața până noaptea târziu: nu primeam bani, ne da mâncare şi de dormit. Nici nu ne trebuia mai mult. Eram săraci, dar ne iubeam, Ela. Viața ni se părea frumoasă, aşa cum era ea. Dragostea noastră învingea sărăcia şi lipsurile. Ne iubeam. Şi ce dacă eram săraci? Alături de Marin uitam necazurile şi chiar munca aceea dusă până la istovire. De câte ori nu ne-am culcat flămânzi şi în frig. Într-o zi, lui Marin i-a venit ordin de plecare pe front. De atunci sunt singură. Cucoana Ruxandra, nevasta lui Manole, stă mai mult pe la Bucureşti, la copii.

Necazul meu cel mai mare de aici venea: în lipsa cucoanei de acasă, morarul da buzna peste mine în toate nopțile. De câte ori n-am sărit pe fereastră, îngrozită. Când mă vedea alergând şi țipând pe uliță, mă lăsa. Pleca de acasă. Nu ştiu pe unde umbla, mai venea la o zi la două, apoi iar mă trezeam cu el la uşă. Şi tot aşa, mereu. Ziua nu s-a luat niciodată de mine, îmi vedeam de munca mea la moară: turnam sacii cu grâu în coş şi-i puneam pe cei goi la gurile de făină. După aceea alții şi alții, cât era ziulica de mare.

- Mâncarea pe care v-o da, era bună?

- Cartofi, fasole… varză. Şi mămăligă.

- Viață de câine, Mărie.

- Ce puteam face? Din ce să fi trăit? Am vrut să plec de multe ori. M-am gândit însă că n-am unde merge. Nu cunosc nicio meserie, carte ştiu puțină… Cine ar fi avut nevoie de mine? Aşa că am fost nevoită să rămân şi să îndur amarul.

- Cred că după război se va trăi mai bine.

- Nici nu îndrăznesc să cred în mai bine.

- Tot rău am dus-o şi eu, Mărie. Am avut însă şi zile fericite: când Anghel era ascuns la mine…

- Nu ți-a fost teamă să-l ții atâta timp ascuns în casă?

- Deloc. Îl iubeam şi nici nu mă gândeam la altceva.

- Puteai să fii arestată ca şi el.

- N-aveau nicio dovadă că Anghel a stat la mine, putea să fi trecut doar în vizită.

- Acum e închis?

- Nu, e plecat pe front. Am primit scrisoare de la el.

- A stat mult ascuns la tine, după câte am auzit.

- Vreo zece luni. Aceste zece luni le-am trăit, Mărie! Sunt zilele cele mai frumoase din viața mea. Toată lumea ştie că sunt fiica boierului Dinu Caranfil. Ce nu ştie lumea aceasta, e că eu am fost tratată mai rău ca oricare slugă de la curte. Dinu Caranfil mă bătea bestial. Aproape zilnic mă bătea, uneori cu frânghia udă.

Trăia cu impresia că mama l-a iubit pe Petre al lui moş Luță şi că eu aş fi fiica lui, a lui Petre. Bietul om! A fost învinuit degeaba. L-au găsit oamenii împuşcat în pădure. N-avea cine să-l omoare decât Dinu. Şi mama, săraca, tot de el a fost omorâtă. Se crede că şi pe Toader, şeful de post, l-ar fi ucis într-o noapte în pivnița acestuia. Am dus viață amară cu Dinu. Şi eu, şi mama. Câteodată şi cei asupriți de tata se uitau rău la mine; eram doar fiica boierului. Dar ce vină aveam eu? N-am primit niciodată mai mult decât primea o slugă. Am suportat însă totul. Am îndurat în speranța că viața îmi va oferi şi altceva în afară de chinuri. Uneori mi se face frică de Dinu. Acum eşti şi tu aici, amândouă vom suporta mai uşor singurătatea şi lipsa celor plecați.

- Suntem vrednice de plâns, Ela.

- O, nu, atâta vreme cât mai putem lupta, nu suntem încă învinse. O veni vremea să râdem şi noi vreodată.

- N-am râs de multă vreme.

- Nici eu. Am însă impresia că viața noastră va deveni altfel. Eu nu de greutăți materiale m-am plâns, Mărie: am avut de îndurat traume fizice şi morale, uneori acestea depăşind închipuirea omenească. În ultimii ani am stat la Iaşi. Am strâns mulți bani acolo. Aş avea acum cu ce să încep o viață nouă, frumoasă, dar sunt singură. Până o veni Anghel, cine ştie câtă vreme va trece.

Apropo de bani, să te duci să-ți cumperi câteva rânduri de haine că văd că ceea ce porți nu se mai țin ață de ață. Am la Iaşi o stupină de pe urma căreia primesc mulți bani. Am un contract încheiat cu statul. Sunt foarte rentabili stupii. O să vă ajut şi pe

voi cu ceva bani, să vă stabiliți undeva, ar fi păcat să umblați aşa prin lume.

§

Afară, vântul toamnei mătură grăbit curtea conacului lui Dinu Caranfil, scuturând ultimele fructe de prin gutuii scorojiți de arşița din vară.

- Au început să mă sperie bombardamentele acestea, zise Ela, am văzut în marginea satului o mulțime de gropi.

- S-au mai rărit, totuşi…

- Cu ce suntem noi vinovate de trăim ca două exilate şi veşnic cu teama în suflet? Cel puțin el, arătă Ela spre copil, nu înțelege nimic. Măcar să trăiesc să-i pot spune şi lui când o fi mare, ce vremuri am trăit noi, cei de azi. Ascunşi prin subsoluri și văgăuni. Nici nu vor crede copiii noştri de ce grozăvii a fost în stare războiul. Numai de aici din sat au murit zeci de oameni şi alții s-au întors schilodiți. Va trebui să-i ducem pe copii în fața cimitirelor şi monumentelor ce se vor ridica şi să le arătăm ofrandele date războiului.

- Aşa va trebui, Ela. Să cunoască şi ei prin ce am trecut noi.

Copilul se răsuci în aşternut. Ela şi Maria se aşezară lângă el. Din ochii Mariei se scurg lacrimi.

- Ştii tu ce vremuri trăim, i se adresă ea, ştii, tu, că tăticul tău e departe de tine şi că nişte vrăjmaşi trag cu puşca asupra lui? Ştii tu, că ai două mame lângă tine care plâng? Plângem, copile, plângem vremurile pe care le trăim. E vreme de furtună în toată lumea. Pricepi, tu, copile, ce-ți spun?

Copilul surâde în scutecele sale făcând ca surâsul lui să usuce lacrimile de pe obrajii celor două femei. Pe uliță se aud paşii călătorilor grăbiți. Şindrilele din acoperişurile caselor plutesc duse de vijelie, lovind uneori în garduri şi pomi ca nişte adevărate proiectile.

Cele două femei sar la fereastră de cum aud zgomote pe afară, în speranța că vor descoperi în acele zgomote paşii celor

aşteptaţi să vină acasă. Cu sufletele pline de amar şi singurătate petrec cu privirea până departe pe fiecare trecător ce se iveşte pe uliţă.

La radio se transmit ştirile de pe frontul din Transilvania. Se vorbeşte de lupte grele. Maria Avădanei şi Ela Caranfil ascultă cu sufletul la gură.

- Mă tem, Ela… mă tem pentru viaţa lui Marin; dacă moare, nu mai am niciun sprijin.

Ela nu răspunse. Plânge. Maria plânge şi ea. Vântul, afară, continuă să bată ca într-un pustiu de la capătul lumii: el n-are odihnă, aşa cum nu au nici sufletele oamenilor.

30

O mare de oameni umple până la refuz peroanele gării din Braşov. Bătrâni cu părul nins de ani, femei de toate vârstele: unele cu câte un copil în braţe şi tineri încă necopţi la dogoarea războiului, petrec pe cei ce se duc pe front, sau aşteaptă pe cei ce sosesc răniţi şi bolnavi.

Anghel Broşteanu şi Ion Dumitraşcu coborâră pe peron.

- În curând vom fi şi ostaşi, frate-meu, îngână Dumitraşcu.

- Aşa este. Mâine vom fi la Târgu Mureş şi de acolo… la luptă. Ţara are nevoie de noi, Ioane. Trebuie să luptăm.

Îndrumaţi de un ceferist se îndreptară spre garnitura ce se formase pentru Târgu Mureş

- Mi-e foame, Ioane, şopti abia auzit Broşteanu, după ce se aşeză pe bancheta compartimentului de clasa treia.

- Şi mie îmi e foame, frate-meu. Dumitraşcu se uită o clipă pe fereastră: cei care nu apucaseră să urce le făceau semne să coboare.

- Ni se fac semne, Anghele. Hai să coborâm.

- Ce s-o fi întâmplat oare?

- S-o fi revocat ordinul, râse Dumitraşcu. Or fi capitulat nemţii. Bucură-te, frate-meu!

Anghel şi Dumitraşcu coborâră. Un sublocotenent se apropie

de ei.

- Vă rog să fiți atenți la mine, zise el: toți care aveți ordine de plecare pe front, veți merge cu mine. Vi se vor da haine militare şi arme. Ați făcut cu toții armata şi ştiți ce e aceea ordine. Şi disciplina, cred că ştiți ce este. Suntem în apropierea frontului. Vă încolonați şi în cea mai perfectă ordine mă urmați.

Tinerii îşi luară valizele şi se încolonară. Părăsiră repede peronul. Din spatele gării li se mai alăturară câteva zeci de inşi, care aşteptaseră aşezați pe valize.

- Ce zici, Anghele, o să fie greu pe acolo?

- La început. Pe urmă te obişnuieşti.

- Va mai dura mult războiul?

- Cel mult vreun an, Ioane.

- Ne vor trimite să luptăm dincolo?

- Nu cred. E totuşi posibil.

Ceața s-a mai ridicat. Bate tăios vântul.

- Parcă e iarnă, Ioane, aşa de frig e.

- Iarna e frumoasă, frate-meu, dar asta e toamnă mocănească. Plouă şi bate vântul până te pătrunde prin oase.

- Îmi e frică de zăpadă şi de ger. Mă înspăimântă.

- Mi-au plăcut totdeauna iernile geroase şi cu zăpadă multă: ce mai derdeluşuri făceam, frate-meu, şi ce mai bătăi cu zăpadă încingeam cu băieții de prin sat. Mă întorceam seara acasă cu mâinile degerate de ger şi frânt de oboseală. Mama mă certa. Venea apoi lângă mine şi mă mângâia de parcă ea ar fi fost vinovată de năzbâtiile mele.

„Lasă, Ioane, zicea, nu e nimic, dar altă dată să nu mai faci”.

Câte nu îi promiteam mamei. După ce mama a trecut în lumea celor drepți, nu m-a mai dojenit nimeni, dar nici de grijă nu mi-a mai purtat cineva. Am rămas al nimănui. Doar Măriuca, ea mai avea timp de mine, în ultima vreme. Ce-o face ea acum?

- Am ajuns la regiment, Ioane. Aici trebuie să fie, îl întrerupse Anghel din povestit, se văd santinelele. E mare nevoie de noi, de ne grăbesc aşa.

Dumitraşcu lăsă valiza jos şi se aşeză pe ea.

- Te-au trecut toate apele, remarcă Anghel, e greu lădoiul ăla.

Dumitraşcu îşi şterse fața de sudoare cu mâneca hainei. Dădu afirmativ din cap:

- E grea valiza mea, Anghele, trebuia să fac rost de una mai uşoară, e grea al dracului, îmi rupe mâinile.

- Să aşteptăm ordinele acum.

- Să le aşteptăm, Anghele, zise Dumitraşcu, ridicând din umeri.

§

După ce îşi primiră hainele militare, tinerii, încolonați pe patru rânduri se îndreptară în pas alergător către popota militară. Le fu împărțită în grabă hrană rece. Primiră şi țigări. Totul se desfăşură în linişte şi repede ca într-o stare de alarmă. Un sergent îi conduse spre un pavilion asemănător unui hangar.

- Aici veți rămâne până mâine în zori, le spuse el, paturi sunt cam puține. Mai dormiți şi câte doi la un loc, sau dormiți cu schimbul, tot trebuie să facă cineva de pază, că doar nu vreți să vă aduc garda regimentului să vă păzească.

Ostaşii râseră. Sergentul salută şi ieşi.

- Mâine plecăm, Ioane, zise Broşteanu.

- În haine ostăşeşti nu îmi mai este frică. Îmi sună în urechi vorbele sublocotenentului, îl auzeai cum spunea? „Băieți, datoria de ostaş e sfântă. Trebuie să lovim fără milă în duşmanul care ne-a călcat țara! Duşmanii aceştia care s-au abătut peste noi ca lăcustele flămânde trebuie striviți până la unul”. M-am convins că tu aveai dreptate când mă încurajai. De ce să mă tem? Am o singură viață, frate-meu, şi mi-o dau bucuros dacă țara mi-o cere. Cu jugul pe gât nu se poate trăi, aşa că…

- Cum de ai prins atâta curaj? Eşti ca un copil, treci repede de la o stare la alta.

- De astăzi încolo nu voi mai fi copil, voi fi un ostaş adevărat, frate-meu. Nu vezi că din cei de aici nu se teme niciunul? Toți

cântă, râd, vorbesc şi nici nu le pasă de moarte. Eu de ce să mă tem?

- Hai să mâncăm ceva, Ioane, încă de la gară îmi era foame.

- Să mâncăm. Şi mie îmi este foame, aş bea şi un rachiu…

Dumitraşcu aşeză pe o foaie de ziar mâncarea primită la cazarmă. Bău de câteva ori din sticla cu rachiu apoi o întinse lui Broşteanu:

- Bea, frate-meu, mai uiţi de supărare.

- Nu sunt supărat. Sunt obosit, aş dormi, aşa, ore în şir, ca o găină bolnavă. Aş zace, Ioane. Sunt multe zile şi nopţi pe care le-am trăit prin trenuri de marfă, sau aşteptând pe coridoare; apoi spaima trasă prin arest… am o stare generală de oboseală.

- Întinde-te pe pat, sau dacă nu poţi dormi, stăm de vorbă. Ţuică mai avem… De mâine cine ştie, poate că ne vom rătăci unul de altul şi nu vom mai putea sta de vorbă.

- Cobeşti a rău, Ioane.

- De bine nu ştiu cobi, frate-meu, râse Dumitraşcu.

- Mi-e somn, Ioane.

- Culcă-te, dormi.

- Nu pot.

- Vrei să-ţi spun o poveste, aşa cum îmi spunea mie bunica?

Anghel pufni în râs.

- Îţi arde de glume, mai bine culcă-te lângă mine, mi-e frig.

- Sunt lângă tine, frate-meu, rosti Dumitraşcu cuprinzându-l în braţe.

- Trebuie să fim odihniţi, auzeai ce zicea sublocotenentul:

„De la plecarea din regiment şi până pe linia frontului toate acţiunile întreprinse sunt misiuni de luptă”. Cine ştie câte vom avea de întâmpinat. Se impune deci puţină odihnă.

- Mă tot întreb, frate-meu: cum o fi? Vom învinge?

§

Abia trecuse de miezul nopții, când goarna regimentului se făcu auzită. Ostaşii săriră de prin paturi, aşa cum mai făcuseră cu ani în urmă când îşi satisfăcuseră stagiul militar. Sublocotenentul, înalt şi slab, care îi adusese în ajun de la gară, se aşeză în dreptul uşii, ordonă:

- Repede, flăcăi! Trenul este format, în cel mai scurt timp trebuie să fim îmbarcați. Vă ordon să păstrați ordinea şi disciplina. Suntem în vreme de război şi orice mişcare de trupe e urmărită cu atenție de ochiul duşmanului. Sublocotenentul se uită la ceas. Luă poziția de drepți şi comandă scurt:

- Pe aleea din fața cazărmii, adunarea!

Ostaşii coborâră în grabă aliniindu-se pe fâşia de asfalt. Se rostiră comenzi scurte. Coloana se îndreptă spre gară. Se merge în tăcere. Vântul s-a mai domolit. Plouă mărunt. Pământul frământat de cizme, musteşte de apă. Străzile oraşului sunt desfundate şi pline de noroi. Din când în când câte unul se împiedică şi cade în noroiul drumului; se spală în vreo băltoacă, îşi şterge mâinile de mantaua cazonă, apoi reintră în coloană.

- A sosit timpul, Ioane, mă întrebai cum e pe front.

- Asta nu prea seamănă a front.

- Plecând la luptă, fiecare acțiune întreprinsă se cheamă misiune şi fiecare misiune are ca obiectiv, lupta.

- Ce luptă, Anghele, aici nu cade nicio bombă!

- Au căzut destule. N-ai văzut ce de dărâmături sunt peste tot? Nemții n-au stat cu mâinile în sân.

- Rasă superioară, Broştene, le e ruşine să se declare învinşi. După cum îmi spunea aseară un sergent, venit de pe front, nemții sunt ca şi terminați.

Cineva din spate îl împinse uşor pe Dumitraşcu:

- Hai, prietene, mai repede, ne pierdem de coloană.

- Ce te grăbeşti aşa, frățioare, întrebă Ion, puțin agasat.

- Toți trebuie să ne grăbim, văd că te-ai aşternut la taclale, nu prea mai avem timp de aşa ceva, răspunse soldatul din spate, e vreme de război, camarade.

- Lasă, frate, că nemții nu pleacă până n-ajungem noi, râse Dumitraşcu, ăştia-s gentlemeni, ne-aşteaptă!

Ostaşul din spate tăcu. Dumitraşcu nu mai zise nici el nimic. Ploaia cade din ce în ce mai deasă. La răstimpuri se aude comanda sublocotenentului:

- Ține aproape!

- La ce te gândeşti, Ioane?

- La multe, Anghele.

- De pildă?

- Le ştii şi tu.

Dumitraşcu tăcu din nou. Anghel nu îl mai întrebă, îşi dă seama că se gândeşte la ceva.

Primii ostaşi se opriră. Se auzi din nou comanda sublocotenentului:

- Stai! Pe loc repaus! Puteți fuma, le zise sublocotenentul.

Câțiva soldați îşi aprinseră țigările. Se fumează în pumni. Anghel întinse pachetul lui Dumitraşcu, îmbiindu-l:

- Fumează, Ioane, mai uiți de griji…

- Mi-e gura amară de atâta tutun. Mai bine am mânca ceva.

Cotrobăi prin cele câteva lucruri din valiză scoțând la iveală un coltuc de pâine.

- Noi, moldovenii, suntem veşnic flămânzi, frate-meu, aşa că să nu mi-o iei în nume de rău, glumi Ion, înfulecând cu poftă din bucata de pâine.

Din față se auzi din nou comanda:

- Drepți! încolonarea! înainte marş!

Coloana se îndreptă spre garnitura de tren ce se zărea pe una din liniile secundare ale stației. În câteva minute vagoanele de scândură se umplură cu militari. Prin întuneric, se aşeză fiecare pe unde putu.

§

Ploaia continuă să cadă, izbindu-se de acoperişul vagoanelor. Trenul porni fără niciun semnal.

- Mi-e foame, Anghele, se auzi vocea lui Dumitraşcu.

- Mănâncă, Ioane.

- Fără tine nu pot.

- Mănânc şi eu cu tine, nu numai moldovenilor le e foame.

Anghel Broşteanu şi Ion Dumitraşcu mâncară pe îndelete.

Pus pe şotii, Ion întrebă:

- Dar bine, frate-meu, de ce ne duc cu vagoane din astea cu care se transportă vitele? Doar nu ne duc la abator.

- E vreme de război, Ioane, n-au trenuri de persoane.

- Ai vrea să mergi cu clasa întâi, prietene? întrebă cineva.

- Nu, camarade, n-am pretins atâta, nu sunt eu de pluş roşu.

- Am glumit, nu te supăra.

- Nu mă supăr, frățioare, dar pe duşumea mai dormisem eu. Credeam că măcar la război să fie altfel…

Câțiva ostaşi râseră. Anghel se lungi lângă Dumitraşcu pe podeaua vagonului. Trenul aleargă prin smoala nopții fără oprire. Anghel Broşteanu încearcă să doarmă. Dumitraşcu se întoarce de pe o parte pe alta, de parcă ar fi aşezat pe un furnicar.

- Închide ochii şi dormi, Ioane, nu te mai foi atâta.

- Am timp de dormit şi pe-acolo, am auzit că ne vor caza într-un hotel de lux.

Cineva de alături râse cu poftă. Ion se strânse lângă Anghel.

- Vă giugiuliți ca fetele mari, remarcă cel care râsese mai înainte.

- Aşa vom dormi şi pe front, Ioane, unul lângă altul. Sper să fim mereu împreună.

- Dacă o vrea Dumnezeu…

- A început să te stăpânească teama.

- Nu e teamă, e un fel de nesiguranță.

- Te vei vindeca repede de ea.

- Ai vreun leac pentru asta? Sau vreo rețetă?

- Când te vei afla în fața inamicului nu îți mai trebuie nicio rețetă, uiți şi teama şi nesiguranța de care vorbeşti şi te avânți înainte prin ploaia de gloanțe, fără să-ți mai pese.

- Prea mult curaj ai tu, prietene, parcă ai fi fost născut pe câmpul de luptă. Nici eu nu mă tem întotdeauna. Sunt însă clipe când mă gândesc şi la moarte. Şi de ce să nu fiu drept? N-aş vrea să mor aşa de tânăr. Vezi tu, Anghele, războiul tot război rămâne, iar noi suntem nişte bieți oameni, de aceea ne mai îndoim câteodată de curajul nostru.

§

Trenul aleargă ca o nălucă. Trupuri obosite de drum şi nesomn dorm lungite pe podeaua vagonului. Unii se visează acasă. Dintr-un colț al vagonului țâşni instantaneu o lumină: cineva îşi aprinse o țigară. Trase câteva fumuri în piept după care strivi chiştocul îndesându-l în scândura peretelui. Se lungi din nou pe podea. Frigul dimineții pătrunde ca un cuțit tăios până în oase.

Anghel Broşteanu privi o clipă prin deschizătura oblonului. Se lipi din nou de spinarea lui Dumitraşcu. Ion îşi vârâse capul sub manta, fără să deschidă ochii, întrebă:

- Mai e mult, frate-meu, până la ziuă?

- S-a luminat afară. E ziuă demult.

- Atunci hai să ne sculăm, frate-meu. Mai dormim şi la noapte.

Anghel nu-i ascultă sfatul. Îşi trase mantaua peste față şi închise ochii. În vagon se aşternu din nou liniştea. Pe acoperiş ploaia îşi păstrează cadența ca o cizmă cazonă.

Un ostaş îşi aprinse țigara. Tuşi de câteva ori. E tras la față. Are ochii mici şi roşii. Fumul țigării îl înecă. Tuşi iarăşi.

- Dacă o s-o ții în ritmul acesta, nu mai ajungi la Berlin, camarade, glumi un soldat de lângă el.

- Dacă ai fi lăsat ca mine, cinci copii acasă şi doi părinți bolnavi, nu ți-ar mai arde de glumă, răspunse cel cu țigara, puțin iritat.

- Iartă-mă, prietene, a fost o glumă proastă pe care mi-am îngăduit s-o fac fără să gândesc.

- Sunt prea necăjit şi nu-mi stă gândul la glume. Dacă lumea asta n-ar fi fost croită prost, altfel ar fi stat lucrurile. Nu dumneata eşti de vină. Sărăcia e de vină şi mizeria în care ne zbatem. De acestea au parte doar unii: adică noi ăştia proştii care dormim acum ca vitele pe jos. Ceilalți nu. Ei au moşii, au bani. Şi au şi certificate medicale. Ei nu sunt buni de trimis pe front, cică sunt bolnavi. Aşa o fi. Ei, doar cu biciul pot lovi în prostime, dar la război nu pot merge. Iar noi ăştia care n-avem ce pierde, plecăm; viața noastră nu înseamnă nimic. Ce dacă murim, ce, vitele nu mor? Noi doar nu valorăm mai mult. Ce însemnăm noi pentru societatea de azi? Care e valoarea noastră? Nevastă-mea a spălat rufele ăstora care sunt acum bolnavi, până i s-au subțiat degetele. Ani la rând asta a făcut: să stea aplecată peste albie şi să spele. Iar când e vorba de plată, te amână luni de zile, pentru câțiva lei. Pentru chefurile lor şi pentru plimbările prin alte părți ale lumii au bani, nu se zgârcesc să arunce cu ei. Ne mint acum că ne vor da pământ. Cine să-i mai creadă? Tot vite de povară o să rămânem, dacă nu ne-or rămâne oasele pe câmpul de luptă.

- Poate că ceva se va schimba, camarade, interveni Anghel.

- Bine ar fi, sunt însă sceptic. Nu vezi că toate merg anapoda? Nu observi că cei care au bani au tot? îşi permit orice. Viața noastră nu valorează doi bani. Suntem turma bună de mânat cu biciul. Ce altceva suntem? Dreptatea a fost dintotdeauna de partea unora: tot aşa va fi şi în viitor. Ne va da nouă cineva importanță?

- Suntem obligați să ne facem datoria: țara noastră e mama noastră şi e mai presus decât necazurile personale. Poate că totuşi vom avea parte de o altă guvernare după război, se vor mai schimba legile, şi oamenii…

- Datoria noastră e şi a lor. Patria e a tuturor.

Anghel Broşteanu se ghemui lângă Dumitraşcu. Soldatul care vorbise tăcu. Tuşi de câteva ori ducându-şi mâna la gură. Ploaia pe acoperiş continuă să cadă. Vântul rece ca gheața bate ca într-o pustă.

Printre scândurile vagonului, aerul şi frigul de afară pătrund ca nişte suliţe făcându-i pe ostaşi să se strângă şi mai mult unul lângă altul.

31

Între oraşul Târgu Mureş şi Carpaţii Apuseni, inamicul se instalase bine pe poziţii, declanşând puternice atacuri. Câteva divizii ale armatelor germane şi maghiare aruncă totul în luptă, în speranţa cuceririi Carpaţilor.

Anghel şi Dumitraşcu schimbară pe poziţia de tragere doi puşcaşi răniţi grav. Aşezaţi lângă puşca mitralieră trimit spre inamic sute de gloanţe. Timpul trece greu. În jur cad zeci de obuze care aduc cu ele moartea. Mii de gloanţe trec şuierând prin văzduh ca nişte mesageri ai morţii. Exploziile bombelor sfârtecă şi îngroapă în tranşee zeci de trupuri. Escadrilele de avioane aruncă spre pământ tone de exploziv, transformând în ţăndări: care de luptă, maşini şi oameni. Pâlcuri de copaci ard ca nişte ruguri uriaşe. Limbile de foc transformă totul în cenuşă. Schijele brandurilor retează nemilos oameni şi linii de legătură. Aruncătoarele de flăcări încing văzduhul, sufocând totul.

- Schimbă ţeava mitralierei, Ioane, strigă Anghel Broşteanu la urechea lui Dumitraşcu.

- Acum am schimbat-o, frate-meu.

- E roşie, fă cum îţi spun.

- Al dracului iad, frate-meu!

- De un iad al lui Dumnezeu n-am auzit!

- Nu mai pot. Măcar de-ar veni mai repede noaptea.

- Trebuie să putem. Dacă dăm înapoi, duşmanii cad asupra noastră precum corbii asupra prăzii.

- Am obosit rău, Anghele. Mi-e sete. Mi-e şi foame, mă încearcă… un fel de leşin.

- Curaj, Ioane, curaj. N-avem dreptul să dăm înapoi. Ne-om odihni la noapte.

Cu un efectiv numeros şi cu o tehnică de luptă puternică, inamicul încearcă străpungerea frontului, trimiţând în focul lup-

tei divizie după divizie. Cad mii de gloanțe aidoma unei ploi de foc. Vălătuci negri de fum întunecă soarele. Miroase a carne şi a sânge. Iarba arsă împrăştie în jur un fum înecăcios şi alb. Se simte dogoarea pământului încins de exploziv. Sub căldura de pară a bombelor, noroiul tranşeelor se transformă în zgură. Fire de telefoane, rupte, atârnă pe stâlpii retezați care ard. Câteva podețe ce făceau trecerea peste nişte viroage zac aruncate, rupte în bucăți. Pentru cucerirea Carpaților, inamicul aruncă în luptă ultimele sale resurse umane şi materiale. Trupele germane şi maghiare fac zeci de încercări pentru străpungerea frontului românesc. Pe direcția Budeşti-Luduş mii de ostaşi inamici se strecoară în spatele trupelor române.

- Suntem încercuiți, Anghele, vorbi într-un timp Dumitraşcu, vin gloanțele inamice din toate părțile.

- Luptăm înainte, Ioane.

- Să cădem aşa repede în mâna inamicului?

- Nu te descuraja. Nu vom cădea. Vom străpunge încercuirea şi vom ieşi.

- Mă tem că nu vom reuşi să facem breşe prin liniile lor.

- Le vom face: cu ultimele forțe pe care le mai avem.

- Au căzut mulți de-ai noştri.

- Mulți, într-adevăr…

- Şi câți vor mai cădea.

- Orice război cere jertfe.

- Prea multe pentru poporul acesta al nostru.

- Tributul e mare, dar şi cauza. E în joc libertatea țării. Pământul acesta e al nostru, nu-l putem lăsa în mâna vrăjmaşilor.

- Să nu mă crezi un fricos, Anghele, când devin câteodată neîncrezător. Nu din teamă mi se întâmplă. Dar vezi tu, sufletul omului e aşa de gingaş încât trece repede de la euforie la disperare şi deznădejde. Şi în fața morții şi în fața fericirii, omul rămâne biată ființă neajutorată şi plăpândă. Nu poți fi de piatră. Suntem, iată, în fața morții, nu putem rămâne nesimțitori.

- Nu vom muri toți.

- Vom termina şi muniția, nu mai e multă.

- Vom mai primi muniții.

- În cercul în care suntem închişi e greu să mai poată pătrunde cineva până la noi.

- Facem breşe. Nu dăm înapoi nici cu o palmă, altfel suntem de-a dreptul pierduți.

- De retragere, evident, nu mai poate fi vorba.

- Mi-au amorțit picioarele.

- Mai plimbă-te prin tranşee, sau târăşte-te. Ai grijă să nu-ți vadă friții capul, că ți-l găuresc imediat!

Anghel Broşteanu se târî câțiva metri de-a lungul şanțului. La doi paşi mai încolo zăceau mai mulți ostaşi sfârtecați de obuze. Broşteanu se întoarse repede înapoi.

- Mai bagă cartuşe, Ioane, s-au răcit țevile.

- Nu mai avem nicio ladă în şanț, doar pe mal…

- Mai e o ladă lângă arma vecinului, ia-o de-acolo, lui nu-i mai foloseşte, s-a dus.

Dumitraşcu se întoarse cu lada de cartuşe în mână. O târî lângă mitralieră.

- E mare prăpăd, Anghele. Tot şanțul e plin de morți.

- Încarcă, Ioane!

- Foc! Foc! Trage, frate-meu! Cu toate pietrele drumului i-aş lovi, numai să-i ştiu striviți, frate-meu. Uită-te şi tu de ce au fost în stare: totul e plin de carne şi de sânge. Trage, frate-meu! Foc, frate-meu!

Anghel Broşteanu apăsă cu putere pe trăgaci. Zeci de gloanțe îşi iau zborul spre liniile inamice. În urmă, pe câmpiile netede se văd corbii croncănind: se reped cu furie asupra trupurilor fără viață, apoi se avântă în văzduh ducând în gheare bucăți de carne însângerată. Din gurile aruncătoarelor de flăcări ies vălătuci de foc, care ard şi pustiesc totul înjur. Văzduhul s-a încins. Sublocotenentul înalt şi uscățiv trecu cocoşându-se pe lângă Dumitraşcu şi Broşteanu. Îşi ridică pentru o clipă capul deasupra şanțului.

- Aveți grijă să nu trageți în civilii care vor veni spre voi, zise el aproape strigând.

- Ce caută civilii în iadul acesta domnule sublocotenent?, întrebă Anghel Broşteanu.

- Ne aduc de mâncare şi vor încerca să ne scoată din încercuire.

- Ne retragem?

- Nu. Nu ne retragem! Ne strecurăm prin pădure până ajungem dincolo de liniile inamice. Am plasat câteva cuiburi de mitralieră care vor ține în permanență sub tirurile lor pozițiile duşmane, plus o companie care ne va asigura retragerea.

- Să înțeleg că pe aceşti oameni îi sacrificăm?

- Vor ieşi şi ei din încercuire, imediat după noi.

- Inamicul nu va încerca să strângă cercul?

- Vom fi cu toții în afara încercuirii: când inamicul îşi va da seama de situația creată, noi vom face deja joncțiunea cu restul regimentului, căzând în spatele inamicului.

Dumitraşcu privi o vreme cum sublocotenentul se strecura printre oameni şi arme sărind peste bolovanii căzuți în tranşee. Se aşeză. Îşi aprinse o țigară.

- Avem viață grea, Anghele, zise el, pe aici ne vor rămâne oasele.

- Eşti ca un pui de găină când vede uliul. Dacă ar şti Măriuca, şi-ar căuta sigur un altul mai viteaz…

- Norocul meu că nu ştie, Anghele!

- Oamenii nu se tem de dracu, cât de culoarea lui.

- Vrei să spui că stăm foarte bine… iar eu mă sperii ca prostul…

- Trupele duşmane sunt departe de aici.

- Suntem prinşi ca în cleşte, Anghele!

- Dacă pot pătrunde civilii de prin împrejurimi, până la noi, înseamnă că sunt porți de ieşire. Ei ştiu bine locurile, ne vor conduce în afara încercuirii.

- Va dura multă vreme, Anghele.

- Câteva zile, mai mult nu.

- Am început să-mi pierd curajul. Aş bea un rachiu.

- Pe aici e numai palincă, Ioane, râse Broşteanu.

- Beau şi din aia. uite că vine din nou, țârul.

- Care țâr?

- Sublocotenentul. Nu-l vezi cât de subțire e? E făcut special pentru mersul prin tranşee.

Anghel Broşteanu izbucni în râs. Râse şi Dumitraşcu. Sublocotenentul trecu pe lângă ei în pas alergător.

- Ce-ți spuneam eu, zise Dumitraşcu, dom' sublocotenent are loc să şi danseze în tranşeul ăsta.

Râseră amândoi.

- Dacă mai putem râde înseamnă că dracu' nu e chiar aşa de negru, Ioane, zise Anghel Broşteanu, ridicându-şi capul deasupra şanțului.

Dumitraşcu nu răspunse. Îşi frecă palmele de țeava mitralierei. E frig. Perdelele de nori şi de fum umbresc din când în când întinderile din jur. Soarele palid dă în amurg.

§

Canonada nemțească s-a mai ostoit. Peste întinderile Luduşului s-a aşternut noaptea: neagră, rece şi umedă. Un vânt tăios însoțit de picuri de ploaie răbufneşte uneori în rafale. Rând pe rând ostaşii părăsesc tranşeele. Se merge în tăcere. La cel mai mic zgomot sar la pământ luând poziții de tragere. Se parcurg câțiva metri târâş, apoi din nou pas alergător.

- Ce zici, Anghele, de încurcătura asta.

- Ghinionul nostru, Ioane.

- Sau bafta neamțului.

- Ca la război.

- Abia îmi mai târăsc picioarele, am obosit rău de tot.

- Țârul n-a obosit, îl vezi cum aleargă? E când în față, când în spate.

- L-am botezat bine. Seamănă cu unu', Țâru, de-i pândar pe la mine. Acela vede hoțul pe deasupra cucuruzului. Parcă ar fi făcuți de-o mamă.

- E băiat de ispravă sublocotenentul nostru.

- Cam taciturn. Cam fără poftă de vorbă.

- Are grijile lui, nu-i arde de taclale.

- I-am dat o țigară şi n-a luat-o.

- O fi având de-ale lui, el fumează țigări mai bune.

- N-avea deloc. L-am văzut cum strângea tutunul de prin colțurile buzunarelor şi-l punea în ziar.

- O fi zis că n-ai nici tu.

- Se poate. Treaba lui, eu l-am rugat. Vorbim de lup… Uite-l că vine spre noi. N-are odihnă deloc.

- Răspunde de viața noastră.

- Dacă ne-ar da o pauză, că nu mai pot, mi se par prea întortocheate drumurile astea pe care le străbatem.

- Doar ocolind putem înşela vigilența duşmanului.

- Mai avem puțin, băieți, suntem aproape de țintă, le şopti sublocotenentul, care trecu mai departe în pas alergător.

Prin vestoanele ostaşilor, ploaia pătrunde nemiloasă. Se merge înainte. În urmă, se aud obuzele cum se sparg. Se văd flăcările crângurilor care ard şi se aude țăcănitul mitralierelor.

Un stol de cocori spintecă văzduhul. Un soldat se prăbuşi în noroi sub povara mitralierei. Cineva îi luă arma. Soldatul se ridică anevoie.

- Încă puțin, băieți, se auzi glasul sublocotenentului, încă puțin şi scăpăm.

32

Într-un luminiş de pădure, cu fețele murdare şi nerase, Ion Dumitraşcu şi Anghel Broşteanu se privesc zâmbindu-şi.

- Mi-e foame, Anghele.

- Să ne spălăm puțin, e o viroagă pe aproape.

- Cumplită bătălie, frate-meu, nu credeam să mai scăpăm.

- Vor mai veni şi altele; poate mai grele.

Un pârâiaş limpede îşi susură apele printre bolovanii albi. Dumitraşcu luă de câteva ori apă în pumni. Bău cu sete. Îşi spălă fața, apoi îşi dezgoli pieptul bălăcindu-se în apa rece ca gheața. Broşteanu abia de se atinse de apă, frigul din ultimele zile îl face să se cutremure. Pe smocurile de iarbă uscată, bruma străluceşte albă şi înghețată.

- Mi-e foame, Anghele, hai să mâncăm ceva, zise Dumitraşcu.

- Ori îți e foame, ori îți e sete, hotărăşte-te: ai băut vreo cinci pumni de apă.

- Fiecare cu rostul ei.

- Te-ai lecuit de frică?

- Demult, frate-meu. Aproape că nu mai ştiu ce e aia.

Anghel Broşteanu scoase din raniță o conservă şi o bucată de pâine. Dumitraşcu îşi făcu cruce şi se aşeză pe iarbă. Înfulecă repede.

- Te mai temi încă de nemți, Ioane?

- Nu, frate-meu, ți-am spus că am terminat cu frica.

- Atunci de ce înghiți aşa în fugă?

Dumitraşcu râse. Zise făcând cu ochiul:

- Treaba începută trebuie şi terminată, frate-meu.

- Ce-ar fi să scriem şi noi acasă? Uite, băieții parcă sunt la şcoală, mânuiesc creioanele de zici Doamne…

- Scrie, frate-meu, scrie. Eu cui să-i scriu?

- Măriucăi.

- M-o fi şi uitat.

- Nici tu nu crezi ce spui.

- Femeia are pe dracu în ea, îți suceşte capul, te face să suferi şi ei nici nu-i pasă de tine.

- Le judeci aspru. Nu toate sunt la fel.

- Zici că ale noastre fac excepție…

- De ce atâta neîncredere? Ea poate aşteaptă să-i scrii. Sentimentele ei vor fi poate din cele mai curate.

- Am să încerc să-i scriu câteva rânduri. Mă muşcă însă ceva de inimă, am un fel de reținere, de îndoială…

- E prietena şi logodnica ta, n-ai dreptul să te îndoieşti de cinstea ei; cel puțin până nu deții o probă care să-i ateste vinovăția.

Dumitraşcu se îndepărtă câțiva paşi. Se aşeză lângă un stejar gros şi înalt. Priveşte cerul senin al dimineții. Prin rămurişul golit de frunze, razele soarelui pătrund ca nişte sulițe. În depărtare se aude bubuit de tun.

După câteva rânduri aşternute pe o carte poştală, Dumitraşcu oftă, rupse în zeci de bucățele ceea ce scrisese.

Anghel Broşteanu privi la el. Se ridică de la locul său şi se aşeză lângă Ion.

- De ce ai rupt scrisoarea? îl întrebă el.

- Cred că e mai bine că am rupt-o.

- Spuneai că o iubeşti…

- O iubesc, dar mă cuprind fiori la gândul că acum poate ține pe altul în brațe, sau i-a dat drumul din casă.

- De unde ai scos trăsnăile astea?

- Am mai pățit-o cu altele.

- Procedezi cum crezi că e mai bine, Ioane.

- Dacă mă iubeşte, mă aşteaptă, dacă nu, ziceai tu că fete sunt destule!

Dumitraşcu zâmbi. Se lungi pe iarba bătută de brumă. În jur ceilalți ostaşi stau aşezați şi ei pe iarbă sau pe câte o buturugă: unii mănâncă din ce le-a mai rămas prin ranițe, alții fumează. Unii scriu zoriți cărți poştale. Câte unul mai obosit doarme rezemat de trunchiul vreunui copac. Apa limpede a pârâiaşului îşi continuă lupta cu pietrele, printre care se zbate clipocind. Prin desişul pădurii vântul se strecoară hoțeşte. Soarele fără vlagă încearcă să topească bruma groasă de pe la rădăcina copacilor.

§

Cu gândul la clipele de fericire trăite la conacul lui Dinu Caranfil, în compania fiicei acestuia, Anghel Broşteanu scoase din raniță o scrisoare pe care şi-o aşeză pe genunchi. Cu mâna aproape tremurândă scrise:

„Iubita mea, Ela…

Timpul se scurge încet. A trecut o perioadă bună de când neam despărțit. Acest timp mi s-a părut deosebit de lung. Privesc fotografiile tale şi te simt aproape de mine. Cu voi în suflet am făcut primul pas de când am plecat de acasă, cu voi mă aflu în fiecare moment. Ce face copilul nostru? Dar tu? Pe aici toate

sunt bune: ca la război. Sper că nu va mai dura mult şi vom fi din nou împreună. Războiul e ca şi câştigat de ai noştri. Nimeni nu mai pune la îndoială apropiata noastră victorie.

Sunt multe de povestit de pe aici. Voi avea grijă să ți le spun acasă: în nopțile lungi de iarnă de pe la noi ce vom face altceva decât să ne povestim unul altuia întâmplările la care am fost martori? Până atunci vă îmbrățişez pe amândoi şi vă sărut de multe ori, Anghel".

Anghel Broşteanu privi spre Dumitraşcu. Acesta ținea ochii închişi. O veveriță cu coada stufoasă arunca din vârful unui stejar coji putrede de ghindă şi ramuri uscate.

Două avioane inamice brăzdară văzduhul lăsând în urmă trombe de fum. Veverița sări speriată într-o scorbură. Anghel Broşteanu aşeză scrisoarea în raniță. Îşi aprinse o țigară. Priveşte cerul printre crengile groase ale copacilor din jur. Din frunzişul putred, aşternut în straturi peste iarba pădurii, se ridică şuvițe de aburi.

§

Soarele s-a ridicat aproape de cumpăna amiezii. De lângă un arțar rămuros, sublocotenentul se ridică în picioare controlându-şi ceasul. Luă poziția de drepți, apoi ordonă:

- Companie, drepți! Adunarea!

- Din nou la luptă, frate-meu? se adresă Dumitraşcu lui Anghel.

- Doar nu credeai că s-a sfârşit războiul.

- Aşa credeam, zise Ion, schițând un zâmbet ironic.

Coloana militară porni în marş. Paşii cadențați se aud înfundat prin frunzişul şi ierburile putrede. Drumurile pădurii sunt desfundate. Se văd băltoace întinse de apă. Se merge anevoie. Din când în când câte unul cade.

- Mă dor picioarele! îngrozitor mă dor, se plânse Broşteanu.

Dumitraşcu se împiedică de câte un bolovan. Înjură. Se opreşte câteodată să-şi tragă răsuflarea.

- Mai repede, flăcăi! Mai repede! Se aude vocea sublocotenentului, care e când în faţă, când pe lângă cei rămaşi în urmă.

Prin vestonul sublocotenentului se văd pete mari de spumă. Duce din când în când binoclul la ochi.

- Numai puţin, băieţi şi ajungem. Curaj! mai zise el.

Undeva în faţă se zăresc clădirile Luduşului. Oraşul se zăreşte ca o mogâldeaţă dincolo de o lizieră de copaci.

- Lungi sunt drumurile războiului, Ioane, se plânse Anghel Broşteanu, parcă nici nu mai am picioare: nu le mai simt.

- Să vezi la noapte ce lupte vom da aici.

- Crezi că vom lupta? Nu se simte nimic prin apropiere. Nemţii vor fi departe.

- Te înşeli, Anghele. Ăştia nu se retrag cu una, cu două. Acum îi vezi răsărind ca din pământ şi punându-ne baionetele în piept. Nu e de glumit cu arianul.

- Te temi?

- Cum să nu mă tem! E în joc viaţa mea. Parcă văd că îmi rămân oasele pe aici.

- În cazul de care vorbeşti, n-ai cum să le mai vezi. Trebuie să luptăm, Ioane. Trebuie să învingem. N-avem dreptul să murim: e în joc viaţa noastră şi libertatea alor noştri.

- Dacă murim, cum o să mai luptăm, frate-meu?

- Prin cei care ne vor înlocui. Vor veni sute, poate mii, în locul nostru, dar înapoi nu se mai poate da. Istoria e scrisă, Ioane.

- Nu te mai încearcă deloc teama de moarte?

- Niciodată nu m-am gândit la ea.

- Să n-o faci, frate-meu, e urâtă al dracului. Am văzut-o într-o poză.

- Avea, bănuiesc, şi coasă.

- Fără unealta asta şi moartea e moartă!

- Ziceai că e urâtă?

- Urâtă al dracului, nu glumă.

Coloana de ostaşi se opri.

- Am ajuns, se auzi vocea sublocotenentului. Ne amplasăm aici. Aveţi grijă că inamicul e foarte aproape de noi. Se impune multă vigilenţă. Rupeţi rândurile!

Ostaşii se aşezară fiecare pe unde putu.

- De-aş trăi să văd ce se va mai întâmpla după război, prea mi-au împuiat capul pe acasă că ne vor da de toate. Cred că până la urmă ne vor lua şi ce mai avem.

- Ar trebui să dormi puțin, Ioane, eşti obosit. La noapte va fi greu. Vom vedea noi ce va fi după război.

- Nu pot să dorm.

Anghel Broşteanu se lungi lângă un trunchi de copac. Îşi puse ranița sub cap. Înserarea veni repede. Tunurile nu se mai aud. E o linişte adâncă. Dumitraşcu priveşte bolta înstelată.

- Care o fi steaua mea? Va cădea oare în noaptea asta?

- Culcă-te, Ioane, şi lasă cititul în stele.

- Aşa am să fac, frate-meu, dacă zici tu…

Dumitraşcu oftă. Îşi puse şi el ranița în loc de pernă şi închise ochii.

§

La câteva ore după miezul nopții, comandantul companiei primi ordin de atac. Ostaşii care dormiseră pe unde se nimeriseră, se ridicară. Îşi controlară toți armamentul şi muniția. La comanda sublocotenentului se târâră câteva sute de metri mai în față. Pe deasupra trec avioane. La nord de Luduş se aud împuşcături. Dinspre linia duşmană se aud zgomote înfundate şi zăngănit de arme.

Inamicul se apropie cu prudență. Se îngână ziua cu noaptea. Ostaşii stau cu răsuflarea întretăiată. Cu mâna pe țeava mitralierei, Anghel Broşteanu are privirile ațintite înainte.

- Foc! Se auzi ca un tunet vocea sublocotenentului. Asupra inamicului – foc!, comandă el precipitat.

Mii de gloanțe țâşniră din țevile armelor, spre pozițiile duşmane. Inamicul bătu în retragere lăsând pe câmpul de luptă primii morți.

- Foc! Foc!, ordonă sublocotenentul.

Se trage cartuş după cartuş.

- S-au înroşit ca dracu, arătă Anghel spre țevile mitralierei.

- Dă-i înainte, frate-meu, unde ai văzut tu drac roşu?

Dumitraşcu râse. Introduse o nouă bandă de cartuşe.

Inamicul ripostează puternic, împroşcând câmpul cu mii de gloanțe şi obuze. În dreapta lui Dumitraşcu, sublocotenentul tună comandă după comandă:

- Foc! Foc! Întețiți tragerea! La atac, înainte!

Trupele duşmane dau înapoi, dar aruncă în urmă cu tone de exploziv. Înjur miroase a carne arsă.

- Înainte, băieți! înainte!, strigă comandantul.

Ostaşii înaintează greu prin ploaia de gloanțe.

- Nu vă lăsați, băieți! Nu vă lăsați, înainte!

Sublocotenentul se prăbuşi.

- Nu vă lăsați… înainte… mai îngână el.

Un obuz explodă la câțiva metri în fața lui Broşteanu, tocmai când acesta sărise peste o viroagă cu puşca în brațe. Se prăvăli peste armă pierzându-şi cunoştința.

Dumitraşcu îl trase pe Broşteanu mai într-o parte, în dreptul unei movile de pământ. Îl târî apoi pe sublocotenent în marginea pârâiaşului peste care abia trecuseră stropindu-l cu apă. Sublocotenentul bătu de câteva ori aerul cu brațele, ca o pasăre răpusă şi încetă să mai respire. Dumitraşcu trecu în fugă la mitralieră. Trimise spre pozițiile duşmane ultimele gloanțe pe care le mai avea.

Compania înaintează mereu spre Luduş. Un plutonier adjutant luă comanda. Inamicul se retrage în fugă. Tancurile duşmane îşi întorc turelele şi bat şi ele în retragere. Dumitraşcu îşi abandonă arma: nu mai avea cartuşe, cu câteva grenade în brațe se avântă înainte. Pământul se zguduie sub şenilele tancurilor inamice, care dau nebuneşte înapoi. Dumitraşcu aruncă grenadă după grenadă.

- Pe ei, fraților! Strigă el. Să nu ne scape unul! Pe ei!

Se prăbuşi şi el. Un somn adânc, liniştitor, îl cuprinse repede. Pământul se mai învârti o vreme în jurul său şi o amețeală ca un vin tulbure îi amestecă gândurile.

Militarii se strâng în brațe. Brancardierii asudă cărându-i spre ambulanțe pe cei răniți. Câteva fete tinere, purtând pe bonete

însemnul Crucii Roşii administrează răniţilor calmante şi le bandajează rănile.

Se simte miros de pământ ars amestecat cu sânge. Pe iarba rece, acoperită de bruma dimineţii, ostaşii se aşezară pentru odihnă. Unii îşi oblojesc rănile care le sângerează. Soarele încălzeşte bând. Bruma argintie se topeşte încet. Iarba uscată străluceşte sub poleiala brumei, răspândind în jur curcubeie de culori.

Pe linia frontului e linişte. Câmpul de bătaie e gol: se văd rotocoale de fum care se îndreaptă spre cer. Copacii care au ars, acum se prăbuşesc unul câte unul. Un grup de localnici se îmbrăţişează cu ostaşii. Câteva fete aduseră flori. Din mijlocul mulţimii adunate ca într-o horă, se auzi vocea plutonierului adjutant:

- Adunarea! Spre pădurea din faţă, înainte marş!

Câţiva ostaşi se uitară cu jind la fetele rămase în urmă. Cu ochii umezi locuitorii Luduşului, care veniseră să strângă mâna fraţilor lor de pe front, se reîntoarseră pe la casele lor. Ambulanţele mai veniră o dată, apoi încă o dată, cărând morţii şi răniţii de pe câmpul de bătaie.

§

S-a luminat de ziuă.

- Fraţilor, am învins! Strigă un ostaş. Victoria noastră e mare! Am învins, fraţilor! Nemţii au fugit!

33

Spitalul din Târgu Mureş e arhiplin. Sute de răniți stau lungiți pe jos. În rezerva cu numărul cincisprezece, Anghel Broşteanu îşi reveni după câteva ore. Lângă el, un ostaş cu mâinile bandajate până la coate, citeşte ziarul.

- Au învins ai noştri? A auzit cineva de Dumitraşcu, întrebă Anghel Broşteanu. Îl cunoaşte vreunul dintre voi? Spuneți-mi, fraților ceva…

- De învins, am învins, camarade, dar pe Dumitraşcu nu îl cunosc. Era prietenul dumitale?

- Da… Era… Cred că a murit.

- Poate că trăieşte, cine ştie. Cum am scăpat noi, putea să scape şi el, zise soldatul cu mâinile bandajate.

Anghel Broşteanu se uită în jur: zeci de trupuri ciuntite de gloanțe şi obuze zăceau pe paturi şi pe jos. Obosiți şi neputincioşi, câțiva doctori se plimbă printre trupurile rănite.

Un medic în vârstă îşi puse ochelarii şi se opri lângă Anghel Broşteanu. Trase într-o parte pătura care-i acoperea picioarele. Privi câteva clipe rănile sângerânde, apoi se depărta.

- E grav, domnule doctor? întrebă Anghel, scrâşnind de durere.

- Nu, tinere. Ai scăpat ieftin, îi răspunse medicul peste umăr, oprindu-se la patul unui alt rănit.

În urma medicului, sora de serviciu schimbă pansamentele lui Anghel Broşteanu şi puse pe o noptieră o cană cu apă.

- Am picioarele rupte, domnişoară? întrebă Anghel.

- Doar carnea, e smulsă de pe oase.

- Eşti demult în tură?

- De azi dimineață.

- Erai aici când au fost aduşi răniții de la Luduş?

- Am intrat cu o oră înainte.

- N-ai auzit de un anume Dumitraşcu?

- N-am auzit. Întreb de el, dacă te interesează.

- Te rog mult, domnişoară!

Sora îi aranja perna sub cap, se îndreptă spre un alt rănit care gemea chircit mai încolo. Anghel Broşteanu închise ochii. De durere, lacrimile îi curg prin gene, şiroindu-i pe fața nerasă.

§

- Dumitraşcu trăieşte, domnule, zise sora care se întoarse în salon, după vreo jumătate de oră. Ți-l aduc să-l vezi. Stai întâi să-şi termine domnul doctor vizita.

- E aici în spital, Dumitraşcu?

- Da, e rănit şi el. În câteva zile pleacă acasă.

- Cum acasă? Nu se întoarce pe front? întrebă Broşteanu.

- Războiul e pe sfârşite.

- Ce răni are Dumitraşcu?

- Are mâinile arse: mai mult pârjolite.

- Cum şi le-o fi ars?

- Nu ştie nici el. Zice că avea nişte grenade în brațe, probabil că de la exploziile acestora să-şi fi ars mâinile.

- Dacă mai treci prin salonul lui spune-i că Anghel Broşteanu trăieşte şi e aici.

- Ți-am spus, doar, că o să-l aduc aici.

- Am venit singur, domnişoară, se auzi de lângă uşă glasul lui Ion Dumitraşcu.

- Ioane, cum de ai aflat, frate-meu, că sunt aici?

- Am căutat prin toate saloanele, Anghele. Trebuia să fii undeva. Ştiam că eşti rănit. Domnul Țâru a murit acolo lângă tine. În brațele mele a murit. Am crezut la început că şi tu ai dat ortul popii. Erai ca şi mort.

- Domnul sublocotenent, ce băiat de treabă era! De ce îi zici mereu, Țâru?

- N-o să se supere el pe mine pe acolo pe unde s-o fi dus… Fie-i țărâna uşoară” Aşa ne ducem toți, Anghele, rând pe rând… Războaiele sunt doar nişte factori pentru menținerea echilibrului: când se înmulțeşte prea tare lumea mai vine un război şi o

împuținează… şi tot aşa de la facerea lumii şi până la sfârşitul ei, că ăsta nu e încă sfârşitul.

- Ai dureri mari la mâini, bănuiesc.

- Aş. Am avut la început. Acum nu. Sper să plec cât mai repede de aici. Nu vezi ce abator uman e în jurul nostru?

- Eu sunt rănit mai rău, Ioane.

- O să te vindeci şi tu. Până la Berlin e cale lungă, sper să ne mai întâlnim pe undeva.

- Tot vesel ai rămas, Ioane.

Văzând efortul pe care Broşteanu îl făcea când încerca să se mişte, Ion îşi lăsă ruşinat, capul în jos.

- Te doare rău, frate-meu?

- Îmi vine să țip câteodată.

- Doctorul ce ți-a spus?

- Că mă voi însănătoşi.

- Am scăpat uşor din iadul acela de la Luduş.

- Tu cum ți-ai ars mâinile?

- Nu ştiu chiar sigur. Îmi amintesc că am aruncat ultima grenadă în mijlocul unei grupe de puşcaşi inamici care erau adăpostiți lângă o căpiță de fân. Bănuiesc că de la vâlvătaia aceea mi-am ars mâinile. Era o pălălaie de foc de credeai că arde o pădure de vreascuri. Când au luat foc toate grămezile de fân, ieşeau nemții de prin ele cum ies şobolanii de prin găuri când vin apele mari. Ce a mai fost acolo, mamă, mamă, am să le povestesc şi copiilor, şi nepoților mei!

- Au căzut mulți de-ai noştri.

- Mulți. Foarte mulți, frate-meu.

- Îi vom răzbuna. De acasă, ce ştii?

- Care casă, frate-meu?

- Vreau să zic de… iubita ta.

- Nu ştiu nimic. De unde să ştiu, frate-meu?

- Ia… întrebam şi eu să mă aflu în treabă.

- Am să te rog pe tine să-i scrii câteva rânduri, după cum vezi, eu pentru o vreme n-o să mai pot face nimic cu mâinile. Le voi ține doar de decor.

- Îi scriu, Ioane.

- Mi-a promis un sergent că-mi dă nişte cărți poştale.

- Ți-e dor de Măriuca?

- Dor nebun, frate-meu.

Dumitraşcu plecă în fugă. Anghel Broşteanu se răsuci de pe o parte pe cealaltă. Prin rănile de la picioare simte săgeți de foc.

- Te dor tare, camarade? întrebă soldatul de alături.

- Îngrozitor!.

- Să-ți dau nişte calmante…

- Mai am şi eu. A zis doctorul să le evit pe cât posibil.

Dumitraşcu se întoarse vesel.

- Scrie, frate-meu, scrie, că mi-a dat sergentul un braț de cărți poştale.

- Ce să scriu, Ioane?

- Scrie-i şi tu acolo, că o iubesc, că o îmbrățişez. Închipuie-ți că ar fi a ta.

- Nu ți-ar părea rău să fie a mea?

- Nu m-am gândit la asta, râse Dumitraşcu. Eşti tu prietenul meu, dar ştii cum e cu proverbul: frate, frate… dar Măriuca e a mea!

- O iubeşti, Ioane?

- O iubesc, frate-meu. Scrie-i că o îmbrățişez şi o sărut ca în ultima seară, că îşi dă ea seama cam ce înseamnă asta. Tu nu scrii acasă?

- Aş scrie şi eu, dar ce să-i spun Elei? Că sunt rănit şi că mă aflu în spital? Ar îndurera-o.

- Nu-i spune că eşti rănit.

- Ar însemna să o mint.

- Scrie-i orice, e doar nevasta ta şi te va înțelege.

- Ai dreptate, Ioane, Elei îi pot scrie orice. Aş scrie şi mamei şi bunicului, măcar să ştie pe unde sunt.

- Scrie-le frate-meu, vin eu mai târziu şi le iau, arătă Dumitraşcu spre cărțile poştale de pe perna lui Anghel Broşteanu, le dau curierului, e bine să se ştie şi de noi…

Dumitraşcu ieşi.

„Are dreptate, Ion”, îşi zise Anghel Broşteanu cântărind în palmă câteva cărți poştale.

§

După vizita medicală de la ora unsprezece, Ion Dumitraşcu reveni în salonul lui Anghel Broşteanu. E vesel.

- Am dat scrisorile, frate-meu, sper ca în curând să primim şi răspuns la ele.

- Aş dori să nu mai fiu aici până atunci.

- Şi eu aş vrea la fel.

- Mai bine aş fi luptat decât să zac aici.

- Nu e bine nici pe front, frate-meu, nu mi-am închipuit vreodată că o să ajung să împuşc oameni.

- Sunt duşmanii noştri.

- Încep să-i iert. Ce vină au nenorociţii ăştia? Au fost împinşi de la spate, altfel nu-şi părăseau căminele şi tihna lor. Au şi ei pe acasă părinţi, neveste, copii…

- Să fi stat lângă ei, Ioane, nu să calce în picioare milioane de oameni. Asta nu se iartă niciodată.

- Au fost nevoiţi, frate-meu.

- După cum văd îţi e milă de duşmanul tău.

- Nu i-ai văzut cum fugeau şi urlau? Nu mă simt deloc bine aici. Aş vrea să fac ceva. Mă plictisesc. Nu-mi place să stau cu mâinile în sân, cum stăteau femeile pe la noi în zilele de sărbătoare. Inactivitatea asta mă roade, mă macină…

- Şi cine ştie cât va mai dura.

- Două, trei zile, dar e destul să-mi toc nervii pe aici.

- Cine ţi-a spus că e vorba doar de atât?

- Medicul. Mi-a promis că în cel mult o săptămână, plec.

- Eu o să rămân mai mult. Am fost rănit rău, Ioane.

- Puteam muri toţi acolo, am avut noroc.

- Cu carul. Am scăpat ca prin urechile acului.

- Când te-am văzut zăcând în balta aia de sânge, am crezut că eşti deja mort, nu mai mişcai.

- Toată carnea de la pulpele picioarelor mi-a fost desprinsă, dacă îmi atingea oasele cred că muream, sau rămâneam schilod pentru toată viaţa.

- Mai bine mort decât fără picioare, frate-meu. Prefer moartea în locul schilodirii. Sunt la mine în sat doi invalizi din războiul celălalt, e vai de ei şi de zilele lor. Nu numai că sunt nenorociți, dar mai constituie şi o povară pentru ceilalți din familie; care trebuie să-i hrănească, să-i ajute şi câte altele: nu e uşor nici pentru unii, nici pentru ceilalți, aşa că mai bine mort, frate-meu, decât schilod.

- Refuz să-mi închipui că aş putea fi un mutilat de război, zise Anghel. Din rândul mutilaților de azi, îşi va recruta viitorul cerşetorii pe care îi va aşeza pe la colțul străzilor.

Dumitraşcu tăcu. Închise ochii şi îşi duse mâinile la cap, în semn că ar fi vrut să-şi astupe urechile. Două lacrimi mari i se prelinseră pe obraji. Se ridică şi ieşi.

§

- Nu îți spuneam eu, frate-meu, zise într-una din zile Dumitraşcu, că îmi vor da drumul să plec?

- Ți-a dat o permisie… sau concediu medical.

- Nu, frate-meu, plec pe front. Am tras şi un pui de ceartă cu domnul doctor.

- Bine că m-ai învins, moldovene, se auzi în spatele lui Dumitraşcu vocea medicului. Dacă îmi mai cazi odată în mână am să-ți înfig o seringă, undeva…

- Mă iertați, domnule doctor, el e cel mai bun prieten al meu, trebuia să-i spun ceva, mă mai împăunez şi eu câteodată, doar… să arăt cât de viteaz sunt.

- Am glumit, zise medicul zâmbind, n-am eu o aşa de mare seringă şi nici inima n-o am rea. Aş fi vrut să mai rămâi: chiar şi superficiale, arsurile sunt deosebit de periculoase. Pielea trebuie să se afle într-o permanentă stare de curățenie şi fără a fi supusă la întinderi. Pe front o să fii lipsit de posibilitatea de a te îngriji cum trebuie.

- Prietenul meu, aici de față, îmi spunea nu demult că sunt dintr-un fier atât de rău încât îi e imposibil ruginei să se prindă de mine.

Doctorul râse cu poftă, îi întinse mâna:
- Te du cu bine, tinere şi să auzim de bine.
- Rămâneți sănătos, domnule doctor, şi vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut pentru mine.
Anghel Broşteanu îl prinse pe Dumitraşcu de mână:
- Să-mi scrii, Ioane!
- Am să-ți scriu, frate-meu!
- Să nu mă uiți.
- N-am să te uit, frate-meu, iar dacă am să cad în război
să-ți aduci aminte de fotografia aceea, să faci tot posibilul şi să i-o înmânezi Măriucăi.
- Sper să ți-o înapoiez ție, Ioane, nu ei.
Dumitraşcu se desprinse din brațele lui Anghel Broşteanu.
- La revedere, Anghele, zise Ion, ferindu-şi fața de privirile prietenului său: lacrimile îi curg nestăvilite, brăzdându-i obrajii.
- La revedere, Ioane, suspină Anghel Broşteanu, strângându-i cu putere mâna.

34

- În sfârşit, se adresă Anghel Broşteanu vecinului său de pat, iată că îmi scrie Dumitraşcu.
- Cine e Dumitraşcu ăsta?
- Cum, nu-l ştii? E moldoveanul acela care venea şi stătea
de vorbă cu mine. A fost rănit şi internat aici. A avut mâinile arse.
- Da, da, e cel care glumea cu doctorul.
Anghel Broşteanu desfăcu în grabă scrisoarea şi citi:

„Dragul meu Prieten,

Din prima clipă a sosirii mele pe front şi până acum am participat efectiv la toate luptele pe care le-a dat compania mea. Azi pentru mine a fost o zi mare: am luat parte la ultimele lupte care s-au dat pentru eliberarea oraşului Oradea. Am învins,

frate-meu, am eliberat Oradea! E o victorie mare, frate-meu. Şi aici ca şi în alte locuri, am fost întâmpinaţi de locuitori cu pâine şi cu flori.

Plângeau bătrânii de bucurie, ca acolo la Luduş. Îţi mai aduci aminte? Se aude că ne vor da pământ. Chiar în primăvara viitoare. Să fie adevărat? Tu ce ştii? Pe acolo ce se aude? Mă gândesc mereu la tine: ce faci tu, frate-meu, pe acolo? Cum o duci cu sănătatea? Abia aştept să ne vedem şi să fim din nou împreună.

Scrie-mi, frate-meu, scrie-mi imediat ce primeşti scrisoarea mea. Te îmbrăţişez, Anghele, şi îţi spun la revedere”.

Anghel Broşteanu citi scrisoarea de câteva ori. Rămase mult timp dus pe gânduri. Soldatul de lângă el îl privi o clipă şi îl întrebă:

- Te-ai întristat. Ai veşti proaste?

- Nu, camarade, mă gândesc, puţin la mine, la viaţă… Mă gândesc acasă. S-au adunat multe, unele peste altele şi mi se învălmăşesc în cap.

- Aici trebuie să laşi gândurile. Dacă vrei să supravieţuieşti trebuie să-ţi scoţi totul din minte. Aici nu mai ai dreptul să gândeşti, sau să speri: ar trebui să-ţi pierzi minţile, altfel.

- Şi ce să fac?

- Să stai nepăsător şi să aştepţi scurgerea vremii.

- Cât să stau aşa?

- Atâta cât va fi nevoie.

- De pe unde eşti, camarade?

- Din Ialomiţa. Din centrul Bărăganului.

- Eşti rănit grav? Am văzut că ai mâinile bandajate.

- Sper să plec în câteva zile. Mi-au scos nişte schije rătăcite.

- Ai avut dureri mari, cred.

- Noroc cu leşinul, n-am mai ştiut nimic.

- Ai fost la Luduş, mi se pare…

- Da. S-au dat lupte crâncene acolo.

- Ştiu, am fost şi eu acolo.

Soldatul de lângă Anghel tăcu. Se întinse după o cană aflată pe noptieră. Înghiţi de câteva ori din lichidul din ea apoi se culcă.

Anghel Broşteanu îşi acoperi picioarele cu mantaua. În încăpere e frig. În curtea spitalului se aud sirenele ambulanţelor.

§

Zilele în spital trec greu. Vântul toamnei suflă rece obligându-i pe răniţi să rămână tot timpul în saloane şi pe coridoare. Curtea spitalului e pustie. Doar când sosesc ambulanţele, agitaţia creşte ca în timpul alarmelor.

Anghel Broşteanu priveşte pe fereastră. Pe deasupra oraşului trec avioane. „Aş vrea să zbor până la tine, iubita mea, se gândi Broşteanu la Ela, dar cum să zbor? N-am nici măcar picioarele bune. Ieri s-au dat lupte la Cărei şi Satu Mare. După câte se aud, ţara a fost complet eliberată. Îmi e dor de acasă. Ce faci tu, Ela, acum?”.

- Ai o scrisoare, camarade, îi întrerupse gândurile vecinul de pat.

- De unde vine? întrebă Anghel Broşteanu.

- Nu m-am uitat. Am înţeles că te numeşti Broşteanu.

- Da, aşa mă numesc.

- Poftim, zise ostaşul, întinzându-i scrisoarea.

Anghel Broşteanu stătu o clipă pe gânduri.

- E de la Ela, zise el.

- Nevasta dumitale?

Anghel Broşteanu încuviinţă din cap. Deschise plicul şi citi:

„Iubitul meu

Am primit veşti de la tine. Mi-au adus cu ele un nou prilej de dureri şi lacrimi. Eşti rănit, dragul meu. Să vin la tine? Cum te pot ajuta? Cum te pot mângâia? Am voie de la mai marii tăi să vin acolo?

Pe aici este bine. Copilul este sănătos; râde şi gângureşte toată ziua. Când oboseşte adoarme. Cu câtva timp în urmă am adus-o la noi pe Maria Avădanei, o femeie care lucra la moara lui Manole Moşteanu. Îmi era teamă să mai locuiesc singură.

Mătuşa Sanda a plecat în Elveția; nu cred că se va mai întoarce vreodată.

Dinu Caranfil n-a mai trecut pe aici, e pus în urmărire de autorități: la ucis pe Toader, pe frate-său.

în fiecare seară stau de vorbă cu Măria. Facem planuri de viitor şi vă aşteptăm. Era să uit: bărbatul ei e tot pe front, dacă afli ceva despre el să ne scrii, îl cheamă Marin Avădanei.

Ce să îți mai scriu, iubitule? Că te iubesc şi că în fiecare clipă mă gândesc la tine? Că plâng? Inima mea nu s-a despărțit niciodată de tine. Te iubesc, dragule. Să vin la tine? Aştept răspunsul tău. Până atunci, atât eu cât şi micuțul Anghel te sărutăm şi te îmbrățişăm de mii de ori. A ta, Ela".

- Ce îți scrie nevasta, camarade? Ne dă pământ? Ce se aude pe la dumneavoastră prin Teleorman? De pe acolo parcă ziceai că eşti.

- Nu-mi spune nimic de pământ. Noi avem ceva, nu ştiu dacă ne mai dă. Ea, nevastă-mea, are ceva pământ de la părinți, eu n-am. Mi-e greu să-i spun nevastă, încă nu-mi poartă numele.

- Pe la noi stau oamenii o viață necununați, nu e nimic rău în asta. Se vorbeşte că ne dă drumul acasă la toți ăştia care putem să ne deplasăm singuri. Frontul a trecut dincolo, la unguri.

- O să aflăm de la domnul doctor, când o veni la vizită. Aşa se spune că țara a fost eliberată în întregime.

- De asta ziceam de pământ, că dacă tot ne dă drumul acasă, să avem şi noi de ce ne apuca.

Anghel Broşteanu îi făcu semn să tacă. Pe sală se aude vocea medicului. E ora de vizită. Soldatul tăcu. Se aşeză pe pat trăgându-şi pătura peste el. Anghel Broşteanu făcu la fel.

Cu un zâmbet larg pe buze, medicul şef pătrunse în salon, îşi scoase ochelarii. Privi în jurul său la zecile de răniți.

- Băieți, țara a fost eliberată! Strigă el. Suntem liberi, dragilor! Da, suntem liberi şi stăpâni la noi acasă!

Răniții se privesc unul pe altul. Câțiva plâng.

- Fraților! Anghele! Am scăpat! se auzi din uşă glasul lui Ion Dumitraşcu. Mă iertați, domnule doctor, se înmuie Ion, n-am ştiut că sunteți aici.

- Şi ce dacă sunt? Dă frâu liber entuziasmului. Ne bucurăm toți de izbândă.

- Domnule doctor, fraților, steagul nostru tricolor flutură peste tot. Le-am dat jos pe ale duşmanilor.

- Eşti în permisie, Ioane? întrebă Broşteanu.

- Ce permisie, frate-meu, mi s-a dat drumul acasă, nu puteam să nu trec şi pe la tine. Tot avea domnul doctor o seringă pregătită pentru mine…

- Te iert, moldovene. Ia-l şi pe el şi plecați! Acasă! Să nu vă mai prind pe aici!

- Îmi dați drumul acasă, domnule doctor? întrebă Anghel Broşteanu.

- Dar ce ai vrea? Să ai grijă să nu pleci fără forme.

- Plecăm acasă, Anghele, zise Dumitraşcu. La noapte gata, spre casă…

- De ce la noapte şi nu acum?

- N-avem tren până atunci. Şi-apoi evenimentul trebuie sărbătorit cum se cuvine. Vreau să beau o palincă ardelenească şi să-mi cânte țiganii ceva de inimă albastră.

- Eşti nebun, Ioane.

- Nebun de fericire, frate-meu. Cum să nu înnebuneşti după atâta zbucium? Du-te la cabinet, frate-meu, roagă-i să-ți facă actele, n-are rost să mai stăm aici.

Anghel Broşteanu ieşi. Dumitraşcu se aşeză pe patul acestuia; stătu câteva clipe, apoi ieşi şi el. Frigul de pe coridor îl făcu să-şi strângă mantaua la piept.

§

E aproape miezul nopții. Trenul aleargă ca o nălucă, tăind în două câmpii întinse şi dealuri. Pe coridoare şi pe platforma vagoanelor, zeci de oameni se strâng în brațe. Se aruncă cu pălăriile şi căciulile în sus. O sticlă cu palincă este dată din mână în mână.

- Mâine suntem la Bucureşti, frate-meu, de-acolo ne vom despărți, vorbi Dumitraşcu cu o undă de regret în glas.

- Ne vom mai întâlni, Ioane. Eu voi avea drum foarte des spre Moldova: Ela, nevastă-mea are o moştenire la Iaşi, aşa că…

- Să vii pe la mine, frate-meu.

- Sigur că am să vin. Spune-mi cum a fost la Oradea, la Carei, pe unde ai luptat fără mine.

- E greu de povestit astăzi ce a fost acolo. A fost prăpăd, frate-meu. Lupte epuizante în care abia ne mai trăgeam sufletul, escaladări de dealuri pline de râpe şi mărăcinişuri: făceai doi, trei paşi înainte şi te pomeneai alți doi, trei înapoi târâş cu genunchii prin pietrele dealului. Mărăcinişuri, frate-meu, cât vedeai cu ochii şi trebuia să ne târâm printre ele şi pe sub ele, de îmi simțeam pielea numai înțepături şi julituri.

Am trecut îmbrăcați prin râuri, Anghele, era apa cum e gheața. Al dracului, nici măcar un guturai nu s-a prins de mine. Am eliberat, frate-meu, rând pe rând oraşe, sate. Câmpul de luptă a fost peste tot plin de sânge şi de carne omenească.

Îți mai aduci aminte cum a fost la Luduş? Aşa a fost peste tot. Inamicul se retrăgea, dar era perfid, frate-meu: arunca peste noi tone întregi de exploziv. Zeci de tone de metal încins, aruncate în urmă de duşman au curmat viețile multor mii de ostaşi de-ai noştri. La Cărei, parcă se clătina pământul: cădeau proiectilele şi bombele cum cade grindina câteodată. Obuzele arau pământul pe unde treceau şi distrugeau totul în calea lor.

Am eliberat, Anghele, fiecare palmă de pământ. Acum fiecare pom e la nostru. Şi iarba, frate-meu, e a noastră. De ce să ne-o calce alții?

Uite că ne apropiem de Bucureşti, frate-meu, ce repede a trecut timpul. Ştii ce, Anghele, dă-mi înapoi fotografia aia!

- Nu îți mai e teamă de moarte? întrebă Anghel Broşteanu râzând.

- Nu, frate-meu, m-am vindecat de teamă.

- Iată-ți fotografia. N-am pierdut-o. Şi nici Măriucăi nu i-am dat-o, glumi Anghel Broşteanu. Şi tu dă-mi-o pe-a mea!

Râseră amândoi cu gândul la cele scrise înainte de prima bătălie.

- Să-mi scrii, frate-meu.

- Am să-ți scriu, Ioane, şi am să te caut.

Îşi strânseră mâinile.

- La revedere, Anghele!

- La revedere, Ioane! Drum bun!

„Bietul om, se întoarce acasă, pământ nu are, carte nu prea ştie, de lucru, doar prin curțile boierilor se mai găseşte câte ceva”, îşi zise Anghel Broşteanu.

„Nici eu n-am pământ, cele câteva pogoane abia dacă ajung sâ-i hrănească pe cei de-acasă, mă voi muta cu Ela, probabil la Iaşi, la mătuşă-sa, ori, de ce nu?, la vila lui Dinu Caranfil, cine ştie? Viața are multe necunoscute.

Până una-alta, vreau să ajung la Ela. Războiul e nedrept. Oamenii sunt aşa cum i-a lăsat Dumnezeu.

Vremurile însă au fost tulburi în ultimii ani. Nu cred că se vor limpezi nici în anii ce vin. Vor fi bătălii crâncene pentru pă-mânt. Se aude de împroprietăriri masive. Comunicatele de război lăsau să se înțeleagă că se vor lua loturi de pământ de la boieri şi se vor da celor ce au luptat pe front. Cine ştie? Cine să creadă că alde boier Dinu Caranfil îşi vor pune moşiile în mâinile țăranilor săraci, fie ei eroi ai neamului românesc?”.

35

Într-o încăpere alăturată cârciumii, Dinu Caranfil şi Lilica, văduva lui Gogu Serafim, fac pregătiri asidue de plecare.

- Dar hai, dragă, nu îți mai pune pe tine atâtea sulimanuri, n-are cine să te admire în provincia aia împuțită!

- Nu pot pleca, Dinule, aşa pe drum: acolo ai şi tu neamuri, prieteni, nu vreau să se uite la mine ca la o țață.

- Prietenii să-şi vadă de muierile lor, Lilico, nu să se uite la a mea. Neamurile, ducă-se dracului, nu țin eu cont de părerea lor.

În rest, cine să te vadă în cloaca aia?

- Pretențiile au crescut şi la țară, Dinule, lumea s-a modernizat, s-a emancipat, nu mai e ca pe vremuri. Ce ştii tu?

- Prostii, ei n-au nici mămăligă, le mai arde de modernism.

Grăbeşte-te şi tu, Lilico, n-aş vrea să pierdem trenul.

- Ții cu tot dinadinsul să nu fac impresie bună țărăncilor tale de pe-acolo, văd eu.

- Să nu întârziem.

- Mai aşteaptă-mă puțin, să-mi pun la gât icusarii şi mahmudelele, să-ți fac țărăncile să crape de ciudă. Eh, când trăia bietul Gogu, bărbatu-meu, nu era nicio boieroaică mai îmbrăcată ca mine. Când ieşeam la câte-o agapă, toți bărbații întorceau capul samă vadă. Eram tânără, Dinule. Şi frumoasă. Eram vestită în tot oraşul. Îi vedeam pe la colțuri cum îşi dau coate şi şuşoteau: „Iat-o pe Lilica lui Gogu Serafim!”. Eh, alte vremuri, Dinule, alte timpuri. Acum, vorba ta, te uiți la ele că n-au ce mânca şi bat bulevardul vopsite ca paiațele şi îşi spun cucoane: cucoana Bertescu, cucoana Mița, cucoana Croitoru. De nu le-oi face eu să-şi roadă unghiile de ciudă! Am să-mi pun câte două rânduri de mahmudele la gât, numai aşa de-a dracului. Că bani am. Şi-om mai lua şi pe acareturile tale şi pe vilă…

- Dar hai, Lilico, interveni Dinu Caranfil, s-a plictisit şi birjarul aşteptându-ne.

- Să aştepte, că de-aia îi dau în fiecare zi câte-o secărică de trage la măsea. Nici nu se luminează bine de ziuă că el e la uşă, îşi aşteaptă tainul. Trebuie să-mi iau şi câteva schimburi de îmbrăcat, poate rămânem mai mult la Roşiorii ăia ai tăi.

- N-avem ce face acolo. Pun în vânzare casa şi acareturile de la conac şi gata. Găsesc eu un notar bun care să-mi perfecteze actele.

- Oricum, ceva de schimb tot trebuie să-mi iau, acum e toamnă, e frig. N-ai văzut că a început să înghețe apa? Zici că nu vom sta mult pe acolo? Trebuie să stăm: o să trecem şi pe la ai lui Gogu. Sunt neamurile mele, deh, nu pot să le ocolesc.

- A înghețat birjarul, Lilico, aşteptându-ne. I s-a lungit gâtul uitându-se după noi.

- Măcar de şi l-ar rupe. Lasă-l să mai aştepte. Mai am să vorbesc câte ceva şi cu nepoată-mea.

- Crezi că o să se descurce cu cârciuma şi cu celelalte până venim noi?

- Sigur, am mai lăsat-o şi n-am avut a mă plânge de pe urma ei. E o femeie în toată firea.

- Să-i găsim pe cineva s-o măritām, are aproape treizeci de ani: o ajutăm cu ceva şi-i dăm drumul la casa ei.

- Are un ofițeraş care-i dă târcoale. Toată noaptea se ține după fusta ei pe aici. Îmi cam pare rău s-o pierd, mi-a fost de mare ajutor în ultimii ani.

- Dacă vrei o ținem pe lângă noi, chiar şi după ce s-o mărita.

- Să mai vedem, Dinule, să mai vedem.

§

Afară s-a întunecat demult. În fața cârciumii cucoanei Lilica Serafim, birjarul scurt şi îndesat, cu mustață pe oală, aşeză un braț de fân sub botul cailor şi începu să vorbească singur.

„Ce dracu or face ăştia, domnule, de nu mai vin? Ce pun la cale în chichineața aia acolo? De ce m-or fi chemat dacă n-au gând de plecare? Până acum mai dam o tură pe la gară, mai îmi picau şi mie câțiva lei”.

Birjarul îşi aprinse o ţigară. Se urcă pe capra birjei. Trage cu sete fumul în piept şi îşi aruncă din ce în ce mai des privirea spre uşa de unde ar trebui să apară cucoana Serafima şi Dinu Caranfil. Răcoarea nopţii îl făcu să-şi strângă trendul la piept. Aruncă chiştocul ţigării cât mai departe spre mijlocul străzii, începu să moţăie. Frigul îl pătrunde făcându-l să tremure.

„Doamne ajută”, zise birjarul, într-un târziu, văzând că se stinge lumina în camera Serafimei. Se auzi un scârţâit de uşă, apoi declicul cheii în broască. Birjarul sări de pe capră ieşindu-le în întâmpinare. Luă geamantanul mare şi greu din mâna lui Dinu Caranfil, după care o ajută pe cucoana Serafima să urce. Dădu bice cailor, care porniră în goană făcând să duruie pavajul sub copitele lor.

§

Dinu Caranfil plăti birjarului, după care o prinse în braţe pe cucoana Serafima, coborând-o din birjă. Ridică geamantanul şi intră în gară. Cucoana Serafima îl urmă la câţiva paşi mutându-şi cu greu picioarele butucănoase. Se opri pe peron. Îşi scoase o oglindă în care îşi privi chipul. Îşi aranja cu cochetărie părul şi îşi pudră obrajii îngălbeniţi.

- Parcă ai merge la Paris, Lilico, zise Dinu Caranfil, aşa te moţezi şi te aranjezi.

- La Paris, la Roşiori e tot un drac Dinule; lumea se uită la fel. Serafima nu vrea să dea nimănui prilej de bârfă.

- Cine să bârfească, Lilico, şi de ce?

- Ţărăncile alea ale tale, lor nu le trebuie un motiv anume. N-au ele habar ce-i aceea emancipare şi modă, dar râd. Râd şi bârfesc, ca proastele. Ce ştiu ele?

- Să nu te temi, sunt inofensive. Nici nu-şi scot nasurile de după perdele, iar când o fac, e doar ca să îţi spună sărut mâna.

- Da, dar cu coada ochiului tot trag şi ele.

- N-au vreme de asta, Lilico. Nici nu le arde de aşa ceva.

- Mai ştii? Să zicem că alea de pe la Roşiori n-or avea vreme, dar prin tren? Pe drum? E atâta lume.

Cucoana Serafima dădu drumul oglinzii în geantă. Dinu Caranfil privi la ea, zâmbind.

- Eşti mai frumoasă acum, Lilico… zise el.

- Lasă gluma şi vezi la ce linie vine personalul de Roşiori. Nu te mai zgâi aşa la mine.

Un bec atârnat pe un stâlp răspândeşte o lumină palidă, obosită. Fața Serafimei are o nuanță cadaverică. Doar ochii aprinşi îi lucesc în semiîntunericul de pe peron.

Dinu Caranfil se plimbă agitat de-a lungul liniei ferate.

- Hai, Dinule, zise cucoana Serafima, ia valiza că uite îl trag la peron, arătă ea spre trenul care înainta lin pe şinele lucioase de oțel.

Dinu Caranfil urcă valiza pe platforma unui vagon, apoi o luă în brațe pe cucoana Serafima şi o depuse ca pe un bagaj lângă geamantanul de pe platformă.

- Să nu fi uitat ceva pe peron, Dinule, strigă ea de sus, ai luat toate bagajele?

- N-am uitat nimic, Lilico, valiza e lângă tine, iar plasa cu mâncare e mai încolo, arătă Dinu Caranfil în întunericul vagonului.

- Să vezi ce or să crape de ciudă pațachinele astea de pe aici când or să audă că am plecat cu tine. Am să-mi pun numai de-a dracului două rânduri de salbe la gât şi în fiecare deget câte un inel de aur. Că am, Dinule! Să le vezi cum o să le apuce damblaua când m-or vedea. Am să le spun că tu mi le-ai cumpărat.

- Să-ți pui, Lilico. Să-ți pui, zise Dinu Caranfil dus pe gânduri.

Cucoana Serafima mai vorbi un timp singură, după care îşi rezemă capul de peretele vagonului.

Dinu Caranfil aruncă țigara pe fereastră şi trase câteva înjurături unor puştani care se zgâiau la el de pe peron.

36

Zgribulit de răcoarea serii, Anghel Broşteanu îşi iuţi paşii spre conacul lui Dinu Caranfil. Singur, pe un drumeag de căruţe merge grăbit mânat din spate de rafalele vântului. Rănile de la picioare îl dor: simte un fel de ghimpi care îi circulă prin sânge. Câmpia e pustie. Din loc în loc, de prin smocurile de iarbă ţâşnesc speriate păsări de câmp. Lângă moara lui Manole Moşteanu, câteva femei stau de vorbă. Anghel Broşteanu trecu podul ce despărţea izlazul de sat.

„Aici, îşi aduse el aminte, era să dau ortul popii acum un an când mă încolţiseră oamenii lui Toader. Ticălos om, plutonierul! A tras în mine ca într-un animal. Apoi, acum vreo trei luni mi-a stâlcit oasele; eram dezertor, iar el, omul legii, îşi făcea datoria. Mă omora în noaptea aceea, aşa se jurase, dacă nu se îndura nevastă-sa să-mi dea drumul din arest. Minunată femeie, mătuşa Sanda”.

Anghel Broşteanu traversă uliţa. La vilă, lumina e aprinsă. Bătu în poartă. Nu se aude de nicăieri nicio şoaptă. Un câine se strecură pe sub gard şi-i veni în întâmpinare. I se gudură la picioare. Anghel Broşteanu îl apucă de ceafă ridicându-l de jos. Împinse cu umărul poarta grea de stejar. Intră în curte. „Ela mă aşteaptă, îşi zise el, poarta e descuiată: de obicei ea are întotdeauna grijă să o zăvorască”.

§

Anghel Broşteanu urcă scările vilei. Ela tresări, auzind scârţâitul uşii de la intrarea în hol. Îşi îndreptă paşii spre uşă. „Cine o fi?” se întrebă ea.

- Anghele, tu eşti, iubitule? întrebă ea cu glas sugrumat.

- Eu, Ela. Am venit acasă, iată-mă! Viu şi întreg!

Femeia îi sări în braţe. Anghel o luă pe sus ca pe un copil păşind cu ea peste pragul uşii. Ela plânge. Printre lacrimile care îi brăzdează faţa, întrebă:

- Tu eşti, dragul meu? credeam că am să mor aşteptându-te. Ai slăbit mult. Ai dus-o rău pe acolo?

- Ca la război, Ela. Mă voi reface. Pe aici ce se aude? Ce spun oamenii? Ce scriu ziarele?

- Oamenii au trăit întotdeauna cu nădejdea în mai bine. Se speră într-o viață nouă. Evenimentele mari au darul de a aduce schimbări în viața oamenilor: vor fi mai bune, sau mai rele? Cine ştie. Nu credeam că o să te mai văd, dragul meu. Mi-a fost teamă că am să te pierd. Ce se alegea de mine şi de copilul nostru dacă ai fi murit?

Ela continuă să plângă.

Anghel luă copilul în brațe. Îl sărută de multe ori.

Copilul se uită întrebător, fiindu-i parcă teamă să plângă.

- Te visam în fiecare noapte, dragul meu şi te aşteptam să vii, zise Ela cu glasul stins. Nu aiurez oare? Nu visez? Eşti chiar lângă mine?

- Sunt aici, Ela, sunt cu totul al tău, îi răspunse Anghel aşezând copilul pe pat. O cuprinse în brațe. Îşi lipi fața de sânii femeii înăbuşindu-şi un suspin.

- Nu mi-am dorit niciodată mai mult, Anghele, dacă te am pe tine, am totul.

Anghel Broşteanu o aşeză pe pat. Privi o clipă la ochii ei plini de lacrimi. Îi sărută pe rând. Ela se ghemui în brațele lui. Par două păsări regăsite în cuibul lor după ce atâta vreme au fost despărțite de capriciile sorții. Afară, vântul toamnei bate puternic, măturând ulițele satului şi mânând trecătorii întârziați. Ciulinii de pe câmp vin în goană la vale proptindu-se prin gardurile şubrede.

Anghel şi Ela se țin înlănțuiți. Copilul din scutece, pluteşte undeva în lumea viselor. În camera alăturată, Măria Avădanei sare din când în când la fereastră, oftează şi se închină la icoana Mântuitorului, de pe perete. „Doamne, zice ea, de ce nu îl aduci şi pe al meu acasă?”

Încet, încet, somnul şi liniştea nopții pun stăpânire pe tot. Târziul nopții e negru şi apăsător.

§

O dimineață cețoasă alungă întunericul nopții, trezind la viață un ținut căzut în amorțeala somnului. Anghel Broşteanu îşi mângâie copilul.

- Am ajuns la liman, fiule, i se adresă el tancului care îl privea speriat şi întrebător. Da, da, continuă Broşteanu, a venit vremea s-o luăm de la capăt.

Ela stă întinsă în pat. Surâde. Închide ochii şi iar îi deschide. E fericită şi veselă. În uliță se aud glasuri. Cineva strigă în gura mare. Anghel Broşteanu îşi aruncă ochii pe fereastră: un ins cu mâna vârâtă printre scândurile porții încearcă să tragă zăvorul. Anghel Broşteanu tresări. Zise:

- Scoală-te să-ți primeşti oaspeții, Ela. Avem oaspeți de soi, cred.

Tânăra femeie sări din pat împiedicându-se în cămaşa mătăsoasă. Îşi trase pe umeri un halat apoi se aşeză la fereastră. Privi afară: la poartă două mogâldețe se agită încercând să deschidă. Câinii latră îndrăcit, sărind cu labele pe porți. Un glas de dincolo de gard încearcă să-i potolească. Strigătele celor de afară se aud din ce în ce mai tare. Ela deveni palidă. Tremură.

- E tata! E Dinu Caranfil! țipă ea speriată.

- Dacă e el, e bine, draga mea. Îl aşteptam!

- Pe ucigaşul mamei? Pe el îl aşteptai?

- Da, Ela. Pe el!

- Ce ai tu în comun cu criminalul acesta?

- Avem multe conturi de încheiat, nu le mai putem amâna.

Văd că nici lui nu-i plac lucrurile neclare, altfel n-ar fi venit.

- Nu te temi de el?

- Nu mă tem, Ela. Soarta ne-a mai pus de două ori față în față: niciodată n-a ieşit învingător. Dar nici învins definitiv n-a fost. Asta cred că e ultima noastră întâlnire. Sper ca sorții să nu-i surâdă nici de data aceasta.

- Ce ne facem acum, Anghele?

- Asta ar trebui să se întrebe el, nu noi. Vine o vreme când

fiecare trebuie să dea socoteală pentru faptele sale. Dinu Caranfil, pentru a da socoteală vine astăzi aici. Fărădelegile şi crimele nu se uită cât ai bate din palme şi nici nu se prescriu aşa repede.

- Mi-e frică, Anghele!

- Nu îi voi îngădui să se atingă de tine. Nu eşti numai fiica lui, eşti şi nevasta mea. Dacă el nu te vrea, eu însă mi-am legat soarta de a ta.

Dinu Caranfil bate cu putere în poartă. Înjură. Cucoana Serafima blestemă pe cei dinăuntrul casei. Măria Avădanei, trezită din somn țipă îngrozită:

- Doamne, ce ne facem noi? Am dat de bucluc. Ne omoară pe toți, boierul!

Câțiva săteni se strânseră curioşi la poarta conacului. Ceața lăptoasă a dimineții s-a mai rărit. Pe deasupra băltoacelor de apă, o pojghiță de gheață sclipeşte albă, sticloasă.

§

În urma loviturilor primite, zăvorul de la poartă sări. Dinu Caranfil păşi maiestuos în curte. Înjură, apărând-o pe Serafima de câinii dezlănțuiți. Cucoana Serafima merge agale, parcă trăgându-şi picioarele din pământ, ferindu-se de câinii care se reped la ea. Stăpâînul moşiei îşi propti umărul în uşa de la intrarea în holul principal al vilei. Geamurile trosniră prefăcându-se în cioburi.

- De ce nu deschizi, pui de cățea? strigă Dinu Caranfil, ai uitat că averea asta e a mea? Afară! Să ieşi imediat din casa mea şi să te duci unde oi vedea cu ochii! Deschide, pui de cățea, că nu scapi de mânia mea. Îți frâng eu oasele chiar de ar fi să pătrund prin pereți.

Dinu Caranfil se mai izbi de câteva ori în uşă, până se prăbuşi odată cu aceasta în coridorul larg ce ducea spre camera Elei.

- Îți arăt eu acum, răcni el ridicându-se.

Cucoana Serafima păşi şi ea în hol.

Ela tace îngrozită de spaimă. Se aşeză pe pat. Copilul țipă. Măria Avădanei rămase împietrită în dreptul ferestrei.

Anghel Broşteanu luă securea pe care o avea sub pat şi trecu lângă țâțâna uşii. Cele două femei tac speriate.

- Ai şi copii, otravă blestemată, răcni Dinu Caranfil auzind țipetele copilului, păi dacă mumă-ta a fost o târfă, nici tu nu puteai fi altfel! Asta îmi mai lipsea: să mai fiu făcut odată de râsul lumii, nu-mi era de ajuns că m-a arătat satul cu degetul o viață întreagă din cauza târfei care te-a făcut! Trebuia să calci şi tu în picioare onoarea căpitanului Dinu Caranfil!

Cucoana Serafima tremură; frigul i s-a amestecat cu spaima. Tace strângându-şi taiorul la piept.

- Dar vei plăti, țipă Dinu Caranfil repezindu-se cu toată greutatea corpului în uşa de la camera Elei.

Aceasta scoase un țipăt disperat:

- Mă omoară! Ajutooor!

De după uşă, securea lui Anghel Broşteanu luci lipindu-se de ceafa lui Dinu Caranfil.

- Opreşte-te călăule! strigă Anghel Broşteanu la el. A venit timpul să dai socoteală, domnule Caranfil. Ai ucis, ai bătut, ai înşelat şi schingiuit, ajunge! A venit vremea să fii tras la răspundere!

Dinu Caranfil tremură. „De unde îl cunosc pe insul ăsta? se întrebă el, am impresia… da, da… el e”.

- Aşează-te, jupâne, îi porunci Anghel Broştesnu. Aruncă şi cuțitul acela din mână, nu îți foloseşte la nimic. Într-o vreme umblai cu pistolul, acum umbli ca borfaşii de rând, cu cuțitul. Ai avansat, căpitane Caranfil!

Dinu dădu drumul cuțitului pe podea. Se aşeză pe scaunul arătat de Anghel.

- Mă cunoşti, jupâne? întrebă Anghel schițând un zâmbet în colțul gurii.

- Iertare… cred că eşti ginerele meu… Iartă-mă, cred că ne vom înțelege, am bani… am… avere.

- Nu-mi trebuie averea dumitale, jupâne, te aşteptam pentru altceva: avem amândoi a ne spune nişte lucruri, a ne lămuri în unele probleme, a scoate la iveală nişte ascunzişuri ale dumita-

le. Altfel plecam de cum am venit. Îmi luam nevasta şi copilul şi-i duceam cât mai departe de locul acesta blestemat. Am oroare de tot ce ține de conacul dumitale nenorocit.

- Domnule, cred că e o neînțelegere, ce doriți?

- Nimic. Stai liniştit. De întrebat, întreb eu. Ce aveai cu ea? Ce rău ți-a făcut femeia asta? arătă Anghel Broşteanu spre fiica moşierului Caranfil.

- E fiica mea, am dreptul s-o cert şi să o pedepsesc pentru comportarea ei. Dumneata nu ştii cât m-a necăjit.

- Şi pentru asta vii cu cuțitul în mână sfărâmând uşile? Eşti un ticălos, domnule Caranfil, țipă Broşteanu la el, zgâlțâindu-l cu putere de piept.

- Eşti un criminal înrăit! Doar cu moartea dumitale vei putea plăti crimele şi fărădelegile săvârşite!

Cucoana Serafima se întoarse spre uşă, rupând-o la fugă spre poartă. Câinii o urmăriră înfigându-şi colții în poalele sale.

Dinu Caranfil tremură ca sub un duş rece. Anghel Broşteanu se plimbă prin cameră, punându-i întrebare după întrebare. Nu mai primeşte răspuns.

- Te duci şi aduci câți mai mulți săteni aici, Mărie. Dacă se poate, să vină tot satul. Şi jandarmii să vină, se adresă Broşteanu femeii care tremura lângă fereastră.

- Drept cine te crezi, domnule, sări de la locul său Dinu Caranfil, de pui întrebări şi dai ordine în dreapta şi în stânga în casa mea? Cu ce drept?

- Stai la locul dumitale, jupâne Caranfil, altfel…

Anghel Broşteanu îl împinse la loc pe scaun. Maria Avădanei ieşi.

Ela se ține cu mâinile de cap. Tremura.

§

Grupuri, grupuri de bărbați şi femei pătrunseră în curtea moşierului Dinu Caranfil.

Cad fulgi de zăpadă. E frig. Mulțimea se adună pe lângă zidurile vilei şi pe sub umbrarul din față.

Anghel Broşteanu îl scoase afară-pe Dinu Caranfil.

- Uitați-l, oameni buni, se adresă el celor din curte, s-a întors acasă omul care v-a supt sângele din vene atâta amar de ani. Cel care în loc de plată pentru munca dumneavoastră, v-a schingiuit şi maltratat cu bestialitate. Ştiți cu toții că în vila lui există o cameră de tortură, special amenajată, unde vă zdrobea oasele ori de câte ori vă cereați drepturile. Să nu vă închipuiți acum că a venit pentru a-şi cere iertare, ori pentru a vă mângâia rănile. Nu. A venit să-şi continue opera. Şi fiindcă mulți dintre dumneavoastră au uitat suferințele îndurate şi de aceea ar dori să-l ierte, aş vrea să vă spun însă că în această casă, în vila aceasta, există cineva care nu-l mai poate ierta!

Mulțimea se strânse mai aproape. Dinu Caranfil încercă să vorbească. Anghel Broşteanu se răsti la el:

- N-am terminat, boierule. Lasă-mă să termin ceea ce am început.

Vreau să vă arăt. oameni buni, se adresă Broşteanu celor adunați, ce a fost în stare să înfăptuiască această brută cu chip de om. El. acest criminal şi-a ucis soția, ascunzându-i cadavrul într-o fântână ce se află sub camera de bătaie a slugilor! Şi nu e prima crimă săvârşită de acesta. Mai are şi altele pe conştiință. Sper că autoritățile de pe aici vor cerceta şi vor dispune aplicarea unei sentințe drepte.

Dinu Caranfil. Încolțit ca o fiară începu să strige:

- Oameni buni, fraților, iertare! V-am hrănit cu rodul pământurilor mele, v-am scos din foamete în toți anii. Acum, voi veniți să vă judecați binefăcătorul? Cum de vă rabdă inima? Sau n-aveți suflet şi nici inimă? Sunteți ca pietrele nesimțitoare? Voi ascultați glasul acestui venetic? De unde ştiți că nu a ucis-o el? Ştiți voi din ce bandă de tâlhari face parte acest om? Puneți mai mult temei pe vorbele unui străin venit de cine ştie unde, decât pe cuvântul unui ofițer din armata română care a luptat de la Prut până la Volga? Nu vă gândiți că cel care v-a adunat aici e un delator şi un şarlatan care vrea să pună mâna pe averea mea? Unde veți mai munci, dacă şarlatanul aceste va scoate la mezat pământul de pe care ați cules toată viața roadele necesare

traiului vostru? Ați uitat că v-am dat lemne de foc din pădurile mele? Ați uitat că v-ați hrănit copiii cu mămăligă de pe moşia mea? Unde vă e credința voastră? Unde vă e cinstea de țărani adevărați? De ce vă amăgiți cu vorbele mieroase ale unui pierde vară, pripăşit în averea mea? Voi sunteți oamenii ogoarelor, sau nişte răzvrătiți care ascultă de glasul unui neisprăvit?

Poate vreți să-l puneți în fruntea satului în Jocul meu, pe acest derbedeu care mă sfidează fără ruşine? îl vreți instalat în averea mea? Şi pe mine mă vreți pe drumuri? Cum credeți că voi lăsa avutul meu, care e şi al vostru, pe mâinile unui adus de vânt din lumea largă?

Cum puteți să credeți, voi, frații şi sătenii mei, că aş fi un criminal? El e criminalul care a ucis-o pe Anuța! Şi tot el, fraților, e cel care l-a omorât pe Toader, fratele meu! Acest tâlhar de drumul mare l-a sugrumat pe şeful postului de poliție! Puneți mâna pe el, fraților, şi dați-l pe mâna justiției, să-l judece!

- Ajunge, jupâne! se răsti Anghel Broşteanu la el. Priveşte-ți opera, arătă Anghel Broşteanu spre cadavrul Anuței, care fusese adus de câțiva săteni.

Dinu Caranfil mai încercă să spună ceva dar nu reuşi. Stă față în față cu cadavrul putred şi hidos. Tremură ca apucat de friguri.

Mulțimea din curte rămase înmărmurită.

Ela leşină în brațele Manei lăsând să-i scape din mâini copilul, care țipa cât îl ținea gura.

Dinu Caranfil simte toate privirile ațintite asupra sa.

- Judecați-l dumneavoastră, oameni buni, o judecată mai dreaptă ca a poporului nu s-a văzut niciodată, zise Broşteanu cu glas tare.

- Moarte! strigă cineva.

- Moarte! se auzi o altă voce din mulțime.

- Moarte ucigaşului! Moarte! strigară mai mulți deodată.

- Să fie spânzurat! Strigară unii.

Mulțimea freamătă. Rând pe rând, cu mic cu mare, sătenii trec pe lângă cadavrul Anuței.

- Justiția îşi va spune cuvântul, criminal ticălos ce eşti şi sentința acesteia va fi în mod sigur la fel cu cea a consătenilor du-

mitale, i se adresă pentru ultima oară Anghel Broşteanu, celui ce răspundea la numele de Dinu Caranfil.

- Moarte criminalului, mai strigă cineva, scuipându-l pe Dinu Caranfil în obraz.

Criminalul se prăbuşi lângă cadavrul Anuței.

O patrulă de jandarmi intră în curte. Mulțimea adunată se desfăcu în două făcând loc oamenilor legii.

- Lăsați-l în seama noastră, zise un plutonier major, de-acum e al nostru. Duceți-vă la casele voastre.

O pereche de cătuşe sclipiră albe prin fața ochilor lui Dinu Caranfil. Întinse mâinile istovit.

- Doamne, se auzi un glas de sub umbrarul din curte, a început să se facă dreptate pe pământ. Cine ar mai fi crezut?

§

După plecarea celor ce îl escortaseră pe Dinu Caranfil, în curte îşi făcu apariția şi Marin Avădanei.

Printre îmbrățişările şi lacrimile Măriei, află şi el toată povestea de la conac. Împreună cu Anghel Broşteanu şi cu toți cei ce se mai aflau prin curte, o conduseră la cimitir pe Anuța, mama Elei.

Ninge. Zăpada se cerne ca dintr-o sită spartă. Ela plânge cu sughițuri de copil. Anghel Broşteanu o cuprinse pe după umeri şi zise:

- Hai, Ela, e timpul să plecăm şi noi, am rămas singuri în cimitir.

Ela tresări. Mai aude încă bolovanii de pământ cum cad peste sicriul mamei sale. Se înserează.

Ninge sălbatic peste crucile de salcâm şi peste pământul măturat de vânt.

EPILOG

În primăvara imediat următoare, când Anghel Broşteanu îşi oficia în satul natal căsătoria cu Ela, Dinu Caranfil era degradat, condamnat la moarte şi executat.

La conacul pus sub sechestru de autorităţi mai rămăseseră doar cucuvelele care cântau în voie şi câţiva câini ce urlau a pustiu în afara porţilor pe care se puseseră lacătele cu sigiliul noii orânduiri.

Sfârşit